

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

Billeder

fra

Nord og Syd

af

A. Munch.

Christiania

1849.

Trykt i det Wulfsbergske Bogtrykkeri ved A. W. Brøgger.

Indhold.

En Aften paa Akershuus Slot.

Den milde rolige Klarhed, som en Augustaften paa disse nordlige Høider ellers saa velsignelsesrigt kan udbrede over Skov og Bygd og paa Menneskenes Sind, var om Aftenen den 18de August 1502 i Egnen om Oslo ombyttet med en trykkende, uveirsvanger, formørket Atmosphære, hvis ængstelige Stilhed kun nu og da afbrødes ved voldsomme convulsiviske Vindstød, der splittende de tunge Skylag, i et Øieblik lod en blodigrød Strøm af Aftensolens Straaler glide ud over den bævende Egn, for atter i næste Secund at lukke det mørke Forhæng. Dette Naturspil, hvorved Landskabets Belysning og Charakter hvert Øieblik forandredes, syntes med megen Opmærksomhed at blive betragtet af en qvindelig Skikkelse, der stod i et aabent Vindve paa Akershuus Slot, halvt bøiet ud over det raat tilhugne Steenbrystværn. Dette ophøiede Stade var ogsaa meget vel skikket til derfra at oversee saavel den lange Strækning indad mod Oslo, som det videre Fjordbassin med Øerne og Kysterne længere ude. Vindvet befandt sig nemlig i et lille halvrundt fremspringende Taarn, der var anbragt oppe i Hjør-

nemuren af Slottets Hovedbygning, paa den Kant der vender ud mod Egebjerg. Fra Vindvet, som i tre sammenhængende Buer optog næsten hele Taarnets Omkreds, maatte altsaa Damen deroppe have den videste Horizont. Hendes Blik kunde glide hen over Slottets Udenverker, der glimrede af Besætningens Landser og Vaaben, langs de aabne, flade Sletter af Gaarden Aker, hvor nu Christiania staaer, til Foden af Egebjerg, hvor Taarnene af St. Halvards Kirke og St. Mariæ Kloster ragede høit op i den mørke Luft over den lave Huusklynge i Oslo. Længere frem kunde Øiet hvile paa den stille Fjordvig mellem Byen, Hovedøen og Slottet, hvilket klare Vandspeil nu af den overskyede Himmel havde antaget en dunkel, blyagtig Farve. I en dobbelt Halvkreds, fra Byen af udenom Slottet, laae her paa Vigen med lange Mellemrum de smaae plumpe, armerede Fartøier, der tilsammen dannede den lille Flaade, hvormed den danske Hovidsmand paa Bohuus Ridder Henrik Krummedike og Biskop Johan af Roskild, holdt det af de "Oprørske" besatte Akershuus blokeret. Tre af de midterste Skibe, der vare meget større og bredere end de øvrige, laae tæt sammen, og kun ombord i disse kunde man bemærke noget Liv og Bevægelse, ellers var Alt stille, som om denne hele Række af fiendtlige Skibe var de fredeligste Handelsfartøier, hvis Mandskab

hvilede mod Aftenen. Men hine tre store Skibe vare Anförernes egne. De laae der mørke og uhyggelige, som rugende over den kommende Nats Gyseligheder. — Bag Flotillens Master hævede Hovedøen sine dengang skovbegroede Bakker, og dens Klosters graa, tykke Mure skimtede frem blandt Ore- og Birketræer. — Nu kunde Blikket fra Taarnvindvet paa Akershuus boie om til den vide, store, friskt aandende Vandflade, hvor Fjorden aabner sig mod de fjerne Aaser og sig over hinanden hoinende Skovbjerge. Dette ellers oplivende, som et Bad forfriskende Fjernsyn havde dog hiin Aften ogsaa antaget en mere dyster Tone, og mørke, store Skygger lagde sig som uhyre Natfugles Vinger hen over Fjorden og Oerne.

Men den Qvinde, som hiin Aften stod ved Buevindvet paa Akershuus, forfulgte ikke med sit Blik alle de her antydede Retninger — hun betragtede ikke Skyernes Spil over Landskabets blode Former, ikke det majestætiskt sig nærmende Uveir. Hendes mørke Oie var med et intensivt og dog bævende, forventningsfuldt Udtryk heftet ved en Gruppe bevæbnede Folk, der kunde skjelnes paa Skibsbroen udenfor Slottet. Man saae hvorledes et Par store Baade lagde til Bryggen og at de Bevæbnede stege deri. Ved hver af disse Bevægelser af den Gjenstand hun

iagttog, blev hendes Opmærksomhed stedse dybere, mere spændt. Hendes Læber stode halv aabne, hendes Bryst gik høit, hendes Haand greb om Vindvesposten, som om hun var nær ved at segne om. Nu stødte Baadene fra Bryggen. I Bagstavnen af den forreste Baad stod en anseelig Mand i ridderlig Rustning, lænet paa sit Sværd. Med Haanden vinkede han op til Vindvet, hvor Damen stod. For sagte Aareslag gled Baadene hen imod de danske Skibe. Det var Knut Alfson, Herre til Gidskoe og Skedal, Hovidsmand paa Akershuus Slot, Landets den Tid mægtigste og rigeste Mand, en Ætling af Norges gamle Konger, der, efterat have bragt det hele sydlige Norge til Frafald fra Kong Hans og slaaet Prinds Christiern af Danmark ved Lerum, nu efter givet frit Leide drog til Møde og fredelig Sammenkomst med de danske Hovidsmænd Henrik Krummedike og Bisp Johan af Roskild, ombord paa et af deres Skibe. Damen i Vindvet var hans Hustru, Fru Mereta Ivarsdatter Dyre, en i Nordens Historie paa den Tid saare mærkelig Qvinde, der for hun kom i Ægteskab med Knut Alfson, havde været gift med Rigsraaden Hr. Anders von Bergen. Hun blev længe staaende ubevægelig stirrende efter de Bortdragende, indtil Baadene lagde til ved de danske Anføreres Skibe. Da vendte hun sig med en synlig

Villieanstrængelse pludselig fra Vindvet, og dybt fra hendes Bryst trængte sig de Ord: „Nu er det skeet".

Det Værelse paa Akershuus Slot, hvorfra Fru Mereta havde iagttaget sin Husbonds Overfart til Mødet med de Danske, var beliggende i det østlige Hjørne af Hovedbygningens øvre Stokværk. Det var et temmelig langt, uregelmæssigt Rum, hvis mørkt bonede Egepaneling og tilrøgede Bjelkeloft bidrog til at forøge den Skummelhed i Dybden af Værelset, som den overskyede Aftenhimmel ikke gjennem det eneste Vindve formaaede at adsprede. Dette Vindve var, som forhen bemærket, anbragt i et lille fremspringende Hjørnetaarn, hvis Indre her dannede et halvrundt Karnap, aabent mod den øvrige Deel af Værelset, men eet Trin forhøiet over Gulvet. Man kunde tydeligt mærke, at denne Plads med den herlige Udsigt over Omegnen maatte være et Yndlingssted for Slottets Frue, saa omhyggeligt og rigt var det udsmykket, efter de Tiders bedste Formue, medens det nedre og større Parti af Værelset stod forholdsviis tomt og upaaagtet. Fine Straamatter bedækkede Gulvet i dette lille Karnap: den ringe Deel af Væggene, der ikke optoges af det tredobbelte gothiske Buevindve, var behængt med kostbare, brogede Stoffer, og et Fløiels Forhæng, der nu var slaaet halvt tilside, kunde nedlades for Indgangen til Forværelset. En

ganske egen Blanding af Mands- og Qvindes-Beskjæftigelser syntes at drives paa dette Sted; at slutte efter de forskjelligartede Redskaber, som her befandt sig i hinandens Nærhed. Ved Siden af et Sværd, der stod lænet op mod Muren, havde saaledes en Spinderok sin Plads, og paa et stort, kunstrigt udskaaret Ibenholts Bord, der næsten udfyldte Karnappets halve Rum, saae man Brodeerrammer og qvindeligt Haandarbeide midt iblandt Kalveskinds Documenter, mindre Scripturer, Karter, rigtindlagte Haandvaaben og Jagtbøsser, Bretspil, Falkehandsker, altsammen henkastet skjødesløst om hinanden.

I en Lænestol ved dette Bord var Fru Mereta, efterat have løsrevet sig fra Vindvet, halv afmægtig gledet ned. Den ellers saa ranke, stolte Skikkelse var sjunket sammen for Øieblikkets overvældende Magt, thi for hendes skarpe Blik kunde det ikke være skjult, at hendes egen, at hendes Husbonds, at hele Norges Skjæbne stod paa Spil i denne Times ulykkelige Møde. Hun havde derfor ogsaa med al sin Evne søgt at forebygge det; men endskjønt hendes Indflydelse paa Knut Alfsøn til andre Tider var ubegrændset, var den dog dennegang, som af en Fatalitet, bleven neutraliseret ved et hos Hr. Knut saare sjeldent Anfald af Stivsind, hvis Aarsager i Løbet af Aftenen vil blive os klare. Nu, efter forgjæves at have op-

budt Alt for at holde den til Døden Indviede tilbage, og endnu voldsommere rystet ved selve Afskedens Indtryk, befandt Fru Mereta sig i en nedspændt Tilstand, der nærmede sig til Afmagt. Hendes Hoved laae mat lænet tilbage paa Lænestolens høie Ryg, og hendes Arme hang slappe ned. De sidste Straaler af det svindende Dagslys faldt netop gjennem en Rift i den dunkle Skyhimmel paa hendes blege Ansigt, og opklarede dets rene Træk, som selv hendes nuværende Afmagtstilstand ikke formaaede at berøve et mægtigt Udtryk af Fasthed og Villiekraft. Fru Mereta kunde dengang omtrent være i en Alder af sex til syv og tredive Aar; skjønt altsaa ikke længer i den første Ungdoms Friskhed og Glands, havde hun dog bevaret og udviklet en Skjønhed og Elasticitet i Formerne, forbundet med en plastisk Værdighed og Fylde, der maaskee mere passede til et Afpræg af hendes kraftige og stolte Indre, end den unge Piges lettere og finere Udseende nogensinde havde gjort. Hendes Ansigtstræk vare markerede, men ikke saameget at Skjønhedslinien derved overtraadtes; hun havde en fiint bøiet Næse, friske, men noget tynde Læber, og en stærk, bred Hage. Hendes Øines Form eller Glands kunde man nu ikke skjelne, da de vare halvt tillukkede; men under de lange sorte Øienhaar laae paa Kinden ligesom et Gjenskin af den skjulte Flamme.

Panden var høi og hvælvet, næsten altfor meget for et qvindeligt Hoved, og dens Fremtræden blev saameget synligere, som den ikke beskyggedes af hendes mørkebrune Haar, der var lagt glat op under et tætsluttende, med Perler og Guld udsyet Hovedtøi. En Klædning af dunkelrødt Stof omgav hende i vide Folder og sammenholdtes om Livet med et Belte af fiirkantede Guldplader, behængte med ringlende Zirater.

Saaledes blev hun en Tidlang siddende ubevægelig, medens Aftenens Skygger bleve mørkere og bredere, og den tordensvangre Luft med hvert Øieblik mere trykkende. Den ængstelige Stilhed i Fru Meretas Kammer gjordes kun desmere bemærkbar ved en sagte Hvisken, der nu og da lød fra det foromtalte dunkle Forværelse, hvor et Par af hendes Qvinder sadde paa Vagt. Selv til disse underordnede, tjenende Væsner syntes Aftenens ængstelige betydningsfulde Spænding at have meddeelt sig; de sad sammenkrøbne i en Krog af Værelset, holdt hinanden fast i Hænderne og bævede ved enhver Lyd. Med et halvqvalt Skrig foer de derfor op, da pludselig Døren fra Gangen med nogen Støi aabnedes, og en bevæbnet Mand traadte ind. Pigernes Skræk lagde sig dog snart, da de af den Indtrædendes føre Figur, graa Haar og godmodige Ansigt gjenkjendte Hr. Niels Faursøn, en af Knut Alfsøns meest betroede Mænd, til hvem han havde over=

draget Slottets Bevogtning under sin Fraværelse ved Modet. Denne aldrende Herre standsede ved Døren da han i Baggrunden af Værelset bemærkede Mercetas ubevægelige, tilbagelænede Stilling, og i den Tro at hun sov mumlede han halvhoit ved sig selv:

„Nu, det maa jeg sige, at kunne sove i sligt et Oieblik!" Derpaa henvendende sig til Ternerne: "Væk Eders Frue, jeg maa strax have hende i Tale".

Men Pigerne forklarede ham hviskende, at deres Frue ikke sov, at hun kun sad hensjunken i Tanker, men saae saa stiv og besynderlig ud, at de ikke for Alt i Verden turde vove at forstyrre hende. Imidlertid var Fru Merceta under disse noget lydelige Forhandlinger vaagnet af sin Lethargie, reiste sig langsomt fra Stolen og saae ned i Værelset. Neppe fik hun her Oie paa Niels Faurson, for hun med Eet skjød det tunge Ibenholts Bord, bag hvilket hun havde siddet, saa voldsomt tilside, at de paa dette opdyngede Papirer og Vaaben rullede henad Gulvet: derpaa mere styrtede end gik hun ned i Forværelset, Niels Faurson imode, greb fast om hans Arm, saae ham stivt ind i Oinene og spurgte med lav og bævende Stemme: „Er det forbi?"

Den gamle Hovidsmand blev næsten bragt ud af Fatning ved dette uventede Overfald, og stammede blot: "For Guds Skyld, Frue, hvad mener I?"

(* *)

Men Fru Mereta vedblev som for: „Hr. Knut!" — „Har man bragt ham? — hvor" —

Niels Faursons noget langsomme Fatteevne forstod nu hvor hun vilde hen. „Vær kun rolig, Frue, svarede han, Hr. Knut er endnu i god Behold. Jeg begynder allerede at troe, at Eders mørke Forudsigelser om dette Mødes blodige Udfald have været uden al Grund. Man bryder ikke saa let et givet Leide. Fra Hr. Axel Thott og hans Folk, som paa Eders Befaling lagde sig ned i en Baad i Skjul i Nærheden af Hr. Krummedikes Skib, for at iagttage hvad der foregaaer ombord, har jeg nylig faaet Bud, med den Efterretning, at man kunde see Knut Alfson og hans Mænd sidde tilbords paa Dækket med Hr. Krummedike og de danske Riddere og drikke i al Fortrolighed med dem."

„Altsaa endnu denne dræbende Uvished!" sukkede Mereta, idet hendes Haand slap Hr. Niels's Arm, og hun vaklede tilbage til sin Stol, hvor hun atter kraftlos sank ned.

Da hun ikke gjorde Mine til af sig selv at fortsætte Samtalen, eller spørge om hans Ærinde, overrakte Hr. Niels hende et Pergament, omvundet med en Silkesnor, idet han sagde: „En geistlig Herre er dette Øieblik kommet til Slottet med et lidet Følge, og forlanger strax at stedes for Eder. Han medgav

mig dette Brev." Fru Mereta tog mekanisk Brevet af hans Hænder, men neppe havde hun aabnet det og kastet et Blik paa dets Indhold, før hendes Ansigtstræk oplivedes, og fik et Udtryk af Interesse og Energi: „Fra Hr. Svante", udbrød hun halv høit. Derpaa sagde hun til Niels Faurson i en bestemt og fast Tone: „Lad Brevdrageren strax komme herind. Imidlertid vedbliver I at holde Alt færdigt paa Slottet til Udfald eller Forsvar. Ved det mindste Tegn fra Hr. Axel Thott og Skibene bringer I mig Underretning." Hun vinkede med Haanden; Hr. Niels gik sin Vei, noget forbløffet, og paa et Tegn af deres Frue fulgte de to Terner ham.

Hun var nu alene. Alt efter som hun læste videre i det modtagne Brev, antog hendes dødblege Kinder en fiin rød Farve; hendes Øine funklede og hele hendes Legeme hævede og reiste sig kjækt som en bøiet Plante efter den forfriskende Regn. Ved en stor Beslutning syntes hun at have overvundet sin foregaaende Svaghed og Engstelse; og da Døren atter gik op, og en høi Mand i sort Munkedragt, med Hætten nedslaaet over Ansigtet, traadte ind deraf, gik hun ham let og med Værdighed imøde, og hilsede ham med disse Ord, der bleve udtalte med blid og klar Stemme, skjøndt endnu fra bævende Læber:

„Christ gjengjælde Eder, høiærværdige Hr. Hemming — Aldrig kunde Nogen komme beleiligere i en ulyksalig Time.“

Det var virkelig den navnkundige Hemming Gad, udvalgt Biskop til Linkoping, Kong Hans's uforsonligste Fiende, den svenske Opstands driftigste, utrætteligste og farligste Leder, der saaledes overraskede Fru Mereta med et Besøg. Denne Mands kraftfulde og ærgjærrige Characteer, hans rastløse Foretagelsesaand, hans krigerske Talenter i Forening med geistlig Klogskab, folkelig Veltalenhed og en for den Tid ualmindelig Lærdom, alt dette havde bragt ham fra en dunkel, ubekjendt Oprindelse til den fremragende Plads i Sveriges Revolutionshistorie, han nu indtog ved Siden af Steen Sture. Under dennes første Rigsforstanderskab var han Aar 1480 bleven sendt til Rom for at afvende det pavelige Ban. Der opholdt han sig i tyve Aar, som „den svenske Vicekonges og det svenske Riges Taler hos Paven“, og han skal i denne Stilling have erhvervet sig Pave Alexander den Sjettes, den berygtede Borgias, Yndest i høi Grad, hvilket Fortrin vel mere vidner for hans Klogskab og Duelighed end for hans rene Sæder; men denne Yndest gik ikke over paa Alexanders Efterfølgere. Efterat Kong Hans var bleven hyldet og kronet som Sveriges Konge forlod Hemming Gad Rom,

og vendte tilbage til sit Fædreland; men Kongen vilde ikke tillade ham at komme over Grændsen, uden at han først maatte betale en for de Tider stor Sum. Opbragt herover, satte han sig ganske i Opposition mod Kongen, og fra Linkøping Kloster, i hvis Capitel han havde ladet sig optage, intriguerede han hemmeligt mod denne, indtil han, da Opstanden fuldstændig brød ud efter Kong Hans's Nederlag i Ditmarsken, var en af de Første, der greb Vaaben mod det danske Herredømme. Imidlertid var han Aar 1500 bleven af Capitlet valgt til Biskop i Linkøping, hvilket Valg Kongen nægtede Confirmation og fik Paven til at udnævne en Anden til Biskop. Hemming Gad protesterede, og Paven truede med Kirkens Ban, hvilken Trudsel dog ikke kunde bringes til Udførelse saalænge Sturerne havde Overmagten i Sverige. Hemming Gad stod saaledes nu i aabenbar Strid baade med Pave og Konge. Hvor stort hans personlige Had til denne sidste end kan have været, har man dog ikke Ret til deraf alene at udlede Bevæggrunden til hans revolutionaire Foretagender; hans ildfulde Taler til den svenske Almue, hvormed han stedse, naar han vilde, kunde reise en Styrke for sin Sag, aandede en Begeistring for Fædrelandets Frihed og Selvstændighed, der var altfor inderlig til at kunne udspringe af blot egoistiske Kilder. — Med

Steen Sture havde han paa det ivrigste sogt at forberede, understotte og hjælpe Knut Alfsons norske Opstand, for derved at styrke den svenske og splitte Kongens Kræfter. At Fru Mereta, hvis hele Charakteer og Stræben havde saamegen Lighed med Hemming Gads, maatte finde i ham en naturlig Bundsforvandt og Befordrer af hendes hoie Planer, er let at tænke, og ligesaa let forklarlig var derfor hendes Glæde ved hans uventede Ankomst i hiint afgjorende Oieblik.

Ved Indtrædelsen i Fru Meretas Kammer lod denne velkomne Gjæst sin Hætte falde, og fremviste et Ansigt, hvis stærke veirslagne Træk ikke havde noget af den sygelige Bleghed, som Klosterlivet pleier at give. Hans kortafskaarne graa Haar viste tydeligt Tonsuren; hans livfulde, men stikkende Oine overskyggedes af de lange graa Oienbryn; om de fulde, sandselige Læber laae et Træk af Sluhed og Djærvhed paa eengang. Istedetfor at gjengjelde Meretas hjertelige Hilsen, blev han staaende tæt indenfor Doren, som han havde lukket efter sig, gjorde en bebreidende Haandbevægelse, og sagde med en dyb og klar Stemme, hvis sonore Blodhed fulgte enhver af Stemningens Nuanceer:

„Frue, Frue, hvor kunde I lade dette skee!“

Ved disse Ord standsede Fru Mereta pludselig sin iilsomme Gang imod ham, forte Haanden til

Hjertet, som hun der følte et smerteligt Stik, og en stærk Rødme afvexlede paa hendes Kinder med døde-lig Bleghed; Vrede, saaret Stolthed og Bevidsthed om at hun trængte til den Bebreidendes Hjælp, kjæmpede med hinanden i hendes Indre. Snart fat-tede hun sig dog, antog en stiv og rank Holdning, mødte den Geistliges skarpe, prøvende Blik med et ligesaa sikkert, og sagde i en Tone, der kun umærke-ligt røbede den indre Bevægelse:

„I veed ret godt, ærværdige Herre, ja meget godt, at havde det staaet i menneskelig Magt at for-hindre dette ulykkelige Møde, saa var det skeet ved mig, og ved mig alene. Men nu, da Øieblikkene ere talte, da jeg hilsede Eder som en frelsende Ven i Nø-den, er I nu kommen hid for at bebreide, eller for at handle?"

Hemming Gad betragtede et Øieblik med Beun-dring den herlige Qvindeskikkelse, der stod foran ham straalende af Sjælens Magt og Legemets Skjønhed, i den krænkede Stolthedѕ hele Majestæt. Derpaa nærmede han sig hende med milde, ærbødige Lader, greb hendes ene nedhængende Haand, og førte den til sine Læber med et Anstrøg af Galanteri, der maa-skee var en Reminiscents fra Pave Borgias yppige Hof. „Nu kjender jeg Eder igjen, ædle Frue", sagde han. „Man havde fortalt mig, at I overvældet af

denne Aftens ængstelige Spænding, havde hengivet Eder til Modløshed og uvirksom Frygt; men jeg seer nu at I som altid, er Faren voxen, bered til at overvinde den eller til stolt at bære, hvad ikke kan undgaaes. Min Nærværelse her bliver nu fast overflødig."

Meretas stolte Udtryk omvexledes her pludselig med et ængsteligt og bedende. „Siig ikke det min Fader," hviskede hun, „o, siig ikke det — jeg har været svag, meget svag — da Hr. Svantes Brev og Eders Ankomst gav mig nyt Mod. Men for Guds Moders Skyld, forlad mig ikke! — hvert Minut kan dræbe — hvad skulle vi gjøre, hvad skulle vi gribe til?"

Med dette uvilkaarlige Udbrud af qvindelig Ængstelse greb hun fast om Biskoppens Hænder, og førte ham heftigt op til Vindvet. I dette Øieblik brød det længe truende Uveir med Eet løs. Et bredt bleggult Lyn flammede dem imøde, da de traadte til Vindvet; Tordenen skraldede umiddelbart derovenpaa og stride Regnstrømme skyllede mod Ruderne. Mereta gav et høit Skrig og vilde være sjunket om, hvis ikke den geistlige Herre havde optaget hende i sine stærke Arme og næsten baaret hende hen i Lænestolen ved Bordet. „Vent og hav Mod" lød hans Stemme sikkert og klart gjennem Uveirets Rasen.

„Vente", udbrød Fru Mereta, efterat hun havde fattet sig, gjentagende Bispens sidste Ord, — „vente! have vi nu Raad til at vente? Hører I ikke hvorledes Naturen selv oprøres over den truende Udaad, og kalder os til Hjælp? Jeg kan ikke bære det længer — vi maa ud til hans Undsætning, hvis det ikke allerede er for seent."

Med disse Ord vilde hun fare op fra sit Sæde; dog Hr. Hemming, der ganske rolig var bleven staaende med Armene lænet til den høie Stoleryg, holdt hende blidt men bestemt tilbage.

„Hvor vil I hen, Frue", sagde han. Vil I ved et Udfald mod de Danske nu styrte baade Eder og Eders Herre i den visse Undergang? Jeg har ved min Ankomst hid til Slottet strax ladet mig nøie underrette om Sagernes Stilling, og jeg finder, at man siden dette uforsigtige Skridt af Hr. Knut nu engang er begaaet, har foretaget til hans og Slottets Sikkerhed Alt hvad for Øieblikket kan gjøres. Det første Forsøg fra vor Side til med Magt at befrie ham fra de Danskes Snare, vilde for Hr. Krummedike være en velkommen Anledning til at erklære Leidet brudt, og forend Eders Folk kunde slaae sig igjennem til Hr. Knut, vilde han forlængst være dræbt. Nu derimod, skjønt jeg vistnok ikke har nogen synderlig Tiltro til Hr. Krummedikes Ridderlighed, kan det dog tænkes

muligt, at han af Frygt for de farlige Følger af Leidefredens Brud, vil lade Mødet gaae hen uden at foretage nogen Voldshandling mod Eders Husbond. Det er saaledes ikke andet for os at gjøre nu end taalmodig at oppebie Udfaldet af denne ubesindige Sammenkomst og derefter tage de Forholdsregler, som Omstændighederne byde."

„Det er altsaa derfor", sagde Fru Mereta i en Tone, hvori bebreidende Ironi var blandet med Udtryk af dyb Ængstelse og Sjæleqval — „det er altsaa derfor, ærværdige Herre, at I har berøvet Rigsforstanderen i Sverige Eders høist nødvendige Nærværelse og Bistand; derfor at I med Livsfare har listet Eder gjennem de danske Forposter og foretaget denne lange Reise til Norge og til Akershuus, alene for at sige mig, hvad jeg før Eders Ankomst maatte tilstaae for mig selv: at jeg intet formaaer til min Husbonds, til Norges Frelse! Nu vel, lad saa skee hvad ikke kan forhindres! Gud og hans Hellige være vor eneste Hjælp!"

Ved disse Ord korsede Fru Mereta sig ivrigt og bøiede Hovedet som i en stille Bøn. Hemming Gad betragtede hende nogle Øieblikke taus, medens et næsten umærkeligt Smiil spillede om hans Læber, derpaa sagde han langsomt og eftertrykkeligt: „I hvilket Kloster tænker I at tage Tilflugt, hvis der i Af-

ten tilstoder Hr. Knut Noget?" — Fru Mereta gjorde en Bevægelse af Uvillie og Forundring, og udbrød:

„I Kloster, jeg? Hvad mener I dermed? Kan eller vil I ikke give mig en Haandsrækning til Hjælp i denne farefulde Time, saa forskaan mig idetmindste for Eders Spot, og lad mig ene."

„Nu er I vred, Fru Mereta, og det er dog altid bedre end at hænge med Hovedet. Svar mig kun endnu paa dette sidste Spørgsmaal: Hvad har I isinde at gjøre, dersom dette Møde faaer det Udfald I befrygter?"

„Jeg veed det ikke", svarede Mereta ligesom hen for sig selv, „udover denne Aften formaaer jeg ikke at tænke. Hvad der har været mine Nætters Drømme, mine Dages Arbeide, mit Livs eneste Retning, kan, medens vi her tale, være taget bort fra mig; jeg har sat det Alt paa eet Hoved, og dette Hoved bringer man maaskee i næste Øieblik blodigt og knust for mine Øine."

"I elsker altsaa Hr. Knut, Eders Husbond, saa høit og saa udelukkende, vedblev Bispen, at I af Sorg over ham vil opgive og forlade alle Eders høitstræbende Planer, vil, indhyllet i Enkesløret, blive siddende uvirksom paa hans Gravhøi, istedetfor at bruge den som et Trin til Norges Herskersæde?"

„Jeg fatter ikke Eders Mening med dette, svarede Fru Mereta. I kjender nok til mig og mit tidligere Liv, for vel at vide at jeg, som ved mit andet Giftermaal allerede var en moden Qvinde, ikke gav Knut Alfson min Haand af nogen ungdommelig Kjærlighed, men fordi jeg ved ham haabede at kunne bringe til Udførelse mine ærgjærrigste Drømme, og fordi jeg troede at føle Kraft i mig til at styre ham, Norges mægtigste Mand, af kongelig Æt og af kongelig Rigdom, til det ophøiede Maal, jeg havde sat mig. Disse ængstlige Timer, hvori hans Liv svæver i Fare, have vel lært mig at han nu staaer mit Hjerte nærmere end jeg nogensinde før havde troet, men selv gjennem den bittre Tanke at min Søns Fader skal frarives mig, føler jeg dog endnu bittrere og mere nagende Bevidstheden om, at med ham gaaer ogsaa tilgrunde den store Fremtidsbygning, som netop nu herligen begyndte at reise sig under vore Hænder. O, at ogsaa idag just mit længe vante Herredømme over Knuts Handlinger skulde svigte! at jeg netop idag skulde med Vredes Opbrusning lade ham mærke dette Herredømme, og ægge ham til at sætte sig op derimod. Men Alt slog sig ogsaa sammen imod mig. Allerede paa Veien hid fra Bohuuslehn, i min Fraværelse, havde han givet Hr. Krummedikes Udsendinge sit ridderlige Ord paa at ville indfinde sig ved dette

Møde. Da han kom hertil var jeg imidlertid, deels ved Speidere og deels ved Slutninger fra mit Kjendskab til Krummedikes lumske Sindelag, kommet til Overbeviisning om at den sande Hensigt med dette Møde var ikke fredelige Underhandlinger, som der sagdes, men ene og alene den, at skaffe Hr. Knut afveien paa en sikker Maade, og saaledes berøve Opstanden dens Hoved. Jeg forelagde ham dette; jeg bad og besvoer ham ikke at sætte sit Liv og sin hellige Sag i Vove for et tomt Ord — men han forstod mig ikke eller vilde ikke forstaae mig. Hans ærlige, ligefremme, umistænksomme Sjæl kunde ikke tænke noget Forræderi bag ridderlige Lofter, og han fordrede vidnesfaste Beviser fremlagte for dette Forræderi, før han kunde ansee sig løst fra sit Ord. Jeg havde kun min indre Stemme, min egen Overbeviisning at paaberaabe mig, men den var ham ikke Fyldest. En ond Indskydelse maa ogsaa have bragt mig til at raade ham til at forekomme de Danskes Forræderi, ved at overfalde dem nu i deres Sikkerhed, og jage dem fra Byen og Slottet. Ved dette Forslag, som han antog fornærmeligt for sig, forøgedes endnu mere hans ophidsede Stemning. Endelig kom en Familietvist til alle disse Misforstaaelser, idet den unge Hr. Axel Thott meget ubeleiligt valgte netop denne Dag til at fornye sin Begjæring om min Datter, Jomfru Kirstine von Ber=

gens Haand. Jeg havde altid sat mig imod denne Forbindelse, baade fordi Pigen endnu fast er et Barn, og fordi jeg havde andre og høiere Hensigter med hende; Stedfaderen Hr. Knut havde hidtil holdt sig ganske udenfor Sagen, men idag tog han pludselig Axel Thotts og Kirstines Parti mod mig, hvilket just ikke bidrog til at dæmpe min opblussende Heftighed. Et Slags Sindsforvirring betog mig, og lod mig for et Øieblikts krænket, elendig Stolthed glemme et helt Livs, et helt Lands Skjæbne. Jeg erindrer blot at jeg til Slutning sagde til Knut: Gaa, gaa til Skibene! Krummedike vil der raade Dig — bedre end jeg. — Og jeg, jeg lod ham virkelig gaae, jeg hang mig ikke ved hans Knæ, jeg kastede mig ikke paa Dørtærskelen i hans Vei! — af barnagtig Egensind indelukkede jeg mig i mit Kammer, og vilde ikke see Nogen. — Men neppe var jeg her nogen Tid alene, før min Ubesindighed og den truende Fare faldt som Bjerge paa mit Bryst. Nu at holde Knut Alfsøn tilbage var forseent, han var allerede paa Slotsbryggen, og færdig til med sit Følge at stige i Baadene. I min Fortvivlelse lod jeg Axel Thott kalde, hvem jeg kjendte som en dristig og forfaren ung Vovehals — jeg ydmygede mig for ham — jeg lovede ham min Datters Haand, hvis han vilde med nogle troe Svende i en liden Snekke følge efter Knuts

Baad ad Omveie, lægge sig i Skjul bag en fremspringende Odde paa Hovedøen i Nærheden af Krummedikes Skib — holde Udkig med hvad der skeede, og om muligt benytte et gunstigt Øieblik til Hr. Knuts Frelse, om han, for at undgaae sine Forfølgere, skulde kaste sig i Vandet. Jeg har siden Intet hørt hverken fra den Ene eller den Anden.

Her har I nu mit Skriftemaal ærværdige Herre", sluttede Mereta. Har jeg end i hiint vigtige Øieblik været ubesindig og herskesyg og opfarende, og derved maaskee fremskyndet Ulykken, saa vil jeg komme til at bøde derfor med et forfeilet Liv — thi med Knut Alfson falder min og Norges Fremtid." —

„Nei, ædle Frue", sagde Hemming Gad, idet han forlod sin lænende Stilling bag Meretas Stol, og traadte hen foran Bordet, saa at han stod ligeoverfor hende — „nei Eders Sag og Norges Sag er ikke forloren, om end Knut Alfson falder, naar I kun selv ikke giver tabt. Nu skal I vide, at jeg ikke er reist fra Sverige hid til Akershuus alene, som I sagde, for at fortælle Eder, hvad I allerede vidste, og for at være et uvirksomt Vidne til det Forfærdelige, som her kan skee. Jeg er kommen for at hjælpe Eder at holde Frihedens Sag oppe, om end en af dens første Stridsmænd skal bukke under. Hr. Svante Sture og jeg vare just sammen, da vi først fik høre

Rygtet om at Knut Alfson skulde holde Møde med de Danske udenfor Oslo. Vi tænkte os strax Krummedikes listige Anslag og hvad deraf kunde følge. Hr. Svante, Eders meget ivrige Ven, vilde uden videre selv brudt op og draget Eder til Undsætning. „Fru Mereta er en høisindet Qvinde, sagde han, men Sorgen kan blive hende for stærk, og Øieblikket maa benyttes, for de Danske faae Overhaand". Jeg paatog mig imidlertid Reisen, da Hr. Svante, som I veed, især i denne Sag ikke meget godt kunde handle med den nødvendige Koldblodighed og Forsigtighed; jeg gjorde mig imidlertid ingen Forhaabning om at komme tidsnok til at hindre Mødet. Her har I mig nu. Med mig har jeg bragt en stærk Afdeling Svenske, som under Niels Ragnvaldsen staae en halv Miils Vei udenfor Oslo, beredte til hvert Øieblik at falde over Byen og de Danske. Overalt i Landet, hvor jeg drog frem, har jeg fundet Stemningen opvakt og levende for Knut Alfson og hans Frihedskamp; ved det første Vink kan I ved hans Navn reise en talrig Bondehær; — Eders Slot Akershuus er stærkt befæstet og godt armeret. — Vil I nu lade alle disse Hævestænger ligge ubenyttede, om Slaget rammer? Det kan I ikke forsvare, og det tillader jeg aldrig. I har da en dobbelt Pligt at opfylde: Net for Knut Alfsons Søn og Hævn for hans Minde. Eders

Magt vil blive ligesaa stor, om ikke større end da I var Eders levende Husbonds Sjæl og Villie; den Døde — den Myrdede vil vække Stridsmænd for Eder i Tusindtal, og den skammelige, uhørte Blodsgjerning vil, om de Danske vove den — ryste Norges Folkeliv til det Inderste, og reise alle som een Mand mod Leidebryderne. Jeg seer det Fru Mereta — I forstaaer mig. I har gjenfundet Eder selv og hævet Eder i lige Høide med den Skjæbne, der er Eder bestemt — Stammemoder for en Kongeslægt!"

Medens Hemming Gad talte saaledes med den fulde, vibrerende indtrængende Stemme, der gjorde ham uimodstaaelig som Folketaler, havde Fru Mereta lidt efter lidt reist sig fra sit Sæde, ligesom hendraget af og næret med de svulmende, kraftige Toner. Under de sidste Tirader gik hun hurtigt frem og tilbage i Værelset, standsede undertiden, og løftende sit Hoved stolt iveiret, trykkede hun Hænderne overkors paa det bankende Bryst, medens Læberne hviskede uvilkaarligt: „Ha! skulde det være muligt — skulde det være muligt!"

Da Hemming taug, herskede der nogle Secunder en dyb Stilhed i Værelset, saa man kunde høre Fru Meretas stærke, kort afbrudte Aandedrag. Hemming Gad fulgte enhver af hendes Bevægelser med Øinene, som en Læge, der beregner Virkningen af en mental

Knur. Pludselig traadte Mereta hen til ham, hendes Oine straalede synligt gjennem den meer og meer sig i Værelset udbredende Dunkelhed, hun greb om hans Hænder og udbrød med fast Stemme: „Hemming, Hemming! I har Ret. Jeg giver mig endnu ikke tabt! Lad kun det Skrækkelige komme."

I dette Oieblik hørte man en stærk Larm i de ydre Værelser og paa Trapperne, som af mange ilende Mandstrin, Vaabenklirren, op- og islagne Døre, høie Raab o. s. v. Mereta og Hemming Gad blev staaende lyttende i ængstelig Forventning. Nu hørtes lette qvindelige Fodtrin i Værelset udenfor, Døren blev stødt op, og en ung, fiin, næsten barnlig Qvindeskikkelse styrtede hen til Fru Mereta, sank ned for hendes Fødder, greb hendes Haand og udbrød: Moder! Moder! han er her — han kommer!"

Jesus! Hr. Knut — er det ham! raabte Mereta og ilede mod Døren. Hemming Gad havde i dette yderste Oieblik Aandsnærværelse nok til at trække Munkekappens Hætte for Ansigtet, da han ikke ønskede at blive kjendt af Alle.

Det forreste Værelse fyldtes nu af den fremstormende Skare bevæbnede Mænd, Tjenere, mandligt og qvindligt Huusgesinde, hvis blege, forstyrrede Ansigter sælsomt belystes af nogle blussende Tyrifakler, som de førte med sig. Forrest iblandt dem slæbtes

næsten frem en ung Mand, der lod til at befinde sig i den yderste Udmattelse. Hans Klæder vare blodige og sonderrevne, hans Haar i Uorden, hans Ansigt dodblegt og fortrukket. Det var Hr. Axel Thott. Fru Mereta blev staaende paa Dørtærskelen, som fastgroet, da hun fik Øie paa ham. Ingen Lyd kom over hendes Læber — men hendes Blik, hendes sammenfoldede Hænder spurgte, og Hr. Axel Thott forstod hvad hun vilde — han udstønnede næsten klangløst og dog gjennemtrængende hørligt for Alle det ene Ord „Død!“ — —

Samme Nat, nogle Timer efterat Budskabet om Knut Alfsons Død var bragt Fru Mereta, saaes et svagt Lys i den store Retssal paa Akershuus Slot. Denne vidtløftige Hal, der indtog omtrent samme Rum i Hovedbygningens nederste Stokværk, hvor nu Kirken er beliggende, var vel raat og simpelt udstyret, men undlod dog ikke at gjøre et alvorligt og til Tidens krigerske Aand svarende Indtryk paa Beskueren. De nøgne, graa Muurvægge vare i visse Mellemrum prydede med Rustninger og Middelalderens tunge Vaaben, hvoriblandt dog ogsaa bemærkedes de lange Skydegevær, der paa den Tid begyndte mere almindelig at bruges. Fra de plumpt udskaarne Tverbjælker, der holdt Loftet, nedhang en Mængde gamle Faner og Standarter. Gjennem en Række høie Vinduer

med smaa Blyruder faldt et blegt Skjær fra den nu efter Tordenveiret klarnede Nathimmel i lange Striber henad Steengulvet, og bleve ikke forjagede af det røde, blaffende Lys, der i en snever Kreds udgik fra nogle Tyrifakler, der vare stukne i Jernklamre ved Muren. Salens nordre Ende var aldeles uoplyst, saa man kun med Møie skimtede Omridsene af det der anbragte ophøiede Sæde for Slotsherren. Massive Egebænke og lange Borde stode ellers langs Væggene i den øvrige Deel af Hallen. Om disse sadde tause og ubevægelige og i forskjellige bøiede Stillinger en Rad af bevæbnede Mænd, hvis blanke Brystpandsre og Hjelmtegn underligt glimtede i det sparsomme og usikkre Fakkelskin. Det var Hovdingerne for de forskjellige Hærafdelinger af Besætningen paa Akershuus, der af Fru Mereta vare sammenkaldte til en Raadslagning i denne Nødens Time. De fleste af dem saae modfaldne og nedslagne ud, som om den skrækkelige Tidende om deres Anførers Drab havde borttaget al deres sædvanlige Manddomskraft og Stridslyst; nogle Faa kun gik hurtigt og med heftige Gebærder op og ned ad Salsgulvet, og syntes handlingslystne, enten af Forbittrelse og Sorg over det Forefaldne, eller af andre, mere egoistiske Grunde. I denne Gruppe gjenkjende vi den gamle, ærlige Hr. Niels Faursson, hvis godmodige, fede,

ellers livligglade Ansigt nu, som det lod til, noget uvant, havde antaget et Udtryk af Harme og dyb Græmmelse.

„Fru Mereta lader os vente længe i dette mørke Hul" sagde En af de vandrende Herrer, en høi, statelig Mand, der gjorde megen Blæst og Støi med sine Vaaben og sine besporede Rytterstøvler, og saae idethele indbildsk ud. „Jeg er ikke vant til at hænge efter Qvinde-Luner".

„Da har I dog ofte maattet gjøre det, Ridder Galde, ogsaa i Knut Alfsons Tid" — svarede en tynd mager Person, med et listigt Ansigt og en krummet Ryg — „Fru Mereta regjerede da mere end nu — Nu er hendes Herskerstav brudt med Hr. Knut og den Herlighed er ude; jeg veed heller ikke hvorfor vi staae her og vente paa at høre hendes Begrædelser — det kan lidet gavne. Alt er nu forbi med Knut Alfsons Sag, og Enhver faaer søge sin Frelse saa godt han kan".

Niels Faurson, da han hørte dette, hævede Øine og Hænder mod Himlen og udbrød: „Christ forbarme sig, hvilke Tidernes Tegn er dette! Saaledes kan I tale, I, Hr. Flemming, som just var den, der ivrigst arbeidede paa at faae Hr. Knut til at samtykke i dette ulykkelige Møde med Morderen Krummedike. Burde ikke netop I først reise Eder til hans Hævn?"

„Ja, hvem kunde dengang ahne et saadant Udfald!" svarede Flemming med en skinhellig Mine. Jeg lovede mig kun de bedste Følger af denne, som jeg troede, fredelige Underhandling, og at derved meget Borgerblod skulde spares. Ak, nu er det kostbareste Blod udgydt, jeg kan dog ikke troe efter Overlæg og forudlagt Plan, men formodentlig ved pludselig opkommen Ordstrid i Beruselse, og da er ingen Mand sin Vrede mægtig. Imidlertid har Dansken nu Overmagten, og hvad kunne vi gjøre? Vi have mistet vor Anfører og mægtigste Støtte, ja den som var det hele Værks Ophavsmand. Hvor skulle vi hen for at finde hans Lige, — see Eder om her, finder I blandt os Nogen, der har Navn, Magt, Rigdom og Anseelse nok til at kunne træde i Knut Alfsøns Sted, og give den ved ham reiste Opstand Vedvarenhed og Styrke?"

Medens den værdige Hr. Flemming, der havde almindeligt Ord for at kunne bære Kappen paa begge Skuldre og bane sig Vei fra den ene Herre til den anden, eftersom Lykkens Vind blæste, med høi Røst talte saaledes, havde de langs Bænkene siddende Mænd lidt efter lidt reist sig og forsamlet sig om ham; ved at lade Blikket iagttage dem, maatte man vistnok blot af deres ubestemte Miner og skrækslagne Udvortes let slutte og tilstaae at der blandt dem ikke gaves noget Emne til en Revolutionsanfører.

Alene Hr. Galde brystede sig udfordrende, og sagde med et dumstolt, selvtilfreds Smiil om de tykke Læber: „Det kunde dog vel være gjorligt, at finde en Hovding". —

Men Ingen lagde videre Mærke til hans Hentydning; Hr. Flemming trak blot medynksom paa Skuldrene og vedblev:

„Fru Mereta har ladet os sammenkalde. Hvad Ret har hun dertil og hvad kan hun ville os? Maaskee sætte Hr. Knuts Son, et Barn paa fem Aar, til vor Anforer, eller selv lede os mod Fienden, med en Spinderok til Stridsmærke? Det kunne vi dog bedst fole, at med Qvinder og Born have vi Intet at skaffe i denne Vei. Hvad indestaaer os desuden for, at Fru Mereta ikke, medens hun holder os her troskyldigt ventende, sætter sig i Besiddelse af Slottets Kostbarheder og den fælleds Krigsskat, og flygter bort med sine Born og Munke, efterladende kun os til Bytte for de Danske, af hvem vi hvert Dieblik kunne vente et Angreb? Idetmindste veed man, at Fru Mereta strax efter Dodsbudskabet indesluttede sig med en fremmed, ukjendt Munk i Slottets Lonkammer, hvor Skatten gjemmes, og hvorfra der skal fore en hemmelig Gang under Soen til Sankt Birgittes Kloster paa Hovedoen. Siden har man Intet hort fra hende, naar undtages Opfordringen til at modes

her. Jeg holder det derfor raadeligst og klogest at vi, om det endnu er Tid, forekomme slige Muligheder ved at forsikkre os Fru Mereta, hendes Born og hendes Skatte, og ved dem som Gidsler og Løsepenge søge vi at opnaae en for enhver især af os fordeelagtig Fred og Amnesti af Hr. Krummedike og de Danske".

Dette smukke Raad optoges af Nogle med Murren, af andre med Bifald, af de Fleste med Taushed. Kun den gamle Niels Faurson gav imidlertid sine Følelser hoirøstet tilkjende. Med en af Vrede skjælvende Stemme og med en Veltalenhed, som den indre Bevægelse gav ham, udbrod han: „Nei, nu gaaer det for vidt! Vogt Eder, Hr. Flemming, Fru Mereta er maaskee ikke saa magtlos, som I troer, og vi faaer see, hvem der her bliver „forsikkret", som I behager at udtrykke Eder. Veed I vel, (her henvendte han sig til de Omstaaende), at Fru Mereta, der alene har mere Mod og Kraft under sin Qvindebarms Silkeklædning, end I alle tilhobe under Eders Staalpandsere, veed I vel, at hun, da Budskabet om hendes Husbonds skrækkelige, skjændige Endeligt kom over hende som den yderste Doms Basuner, at hun da indelukkede sig i sit Lønkammer, ikke for at græde og jamre og hyle, som der dog vel kunde været fuldgyldig Aarsag til, ikke heller for feigt

at flygte bort fra Mordernes Efterstræbelser, hvad vel kunde været undskyldeligt for et Qvindehjerte, men for at handle og virke til Landets Frelse og til Hævnens Fuldbyrdelse. Jilbud ere sendte i alle Retninger til hendes og Knut Alfsons troe Tilhængere, Folket i Omegnen er opvakt med Tidenden om den skrækkelige Gjerning, en Herold fra Hr. Krummedike er modtaget, og nu kommer hun, midt i sin dybe Jammer, selv hid for at raadslaae med Eder angaaende hvad der videre skal foretages. Kan I nu staae rolige her og høre paa slige bespottelige og skammelige Ord, som Hr. Flemmings, naar Knut Alfsons Blod raaber til Himlen om Hævn, naar saadant Jertegn skeer, som det nu fortælles, at hans Liig er kommen inddrivende til Strandbredden udenfor Slottet, ligesom for selv at minde om Hævn".

Da Hr. Flemming hørte dette, overløb der ham synligt en Gysen, men han bekjæmpede den og sagde med et tvungent Smiil: „Hvilken taabelig Barnehistorie! Det er jo vist nok at Knut Alfsons Liig blev opfisket af Axel Thott, da han med en Baad laae i Nærheden af Hr. Krummedikes Skib, hvorfra Legemet blev kastet overbord".

— „Nu, i hvordan det saa er, her komme de med det!" raabte Niels Faurson, og pegede hen mod den øvre Ende af Salen, hvorfra en stærk Lysning

i dette Øieblik bemærkedes. En Dør, der fra de indre Værelser førte ud til den brede Estrade, hvorpaa Slotsherrens ophøiede Sæde stod, var bleven aabnet, og derudaf skred, to og to, en Række Ordensgeistlige, holdende hver en antændt Voxkjerte i Haanden. Midt i Toget bares af fire fuldt bevæbnede Mænd en Liigbaare, hvorpaa der under et sort Fløielsdække skjelnedes Contourerne af et menneskeligt Legeme. Baaren blev sat ned midt foran Thronstolen, de fire Jernrustninger stillede sig opreist bag ved denne, og Munkene knælede tause til hver Side. En Dødsstilhed faldt over Alle, man vovede knapt at aande, man hørte kun fjernt de sagte bedende Præsters Mumlen. Efter nogle Minutters Forløb, der forekom de Ventende som Timer, aabnedes den samme Dør paany; en Drabant traadte frem, stødte sin Hellebarde mod Steengulvet, saa det klang i Salen og meldte med stærk Stemme: „Fru Mereta"!

Et Maal for Alles Blikke, hadefulde eller kjærlige, medynksomme eller beundrende, traadte Knut Alfsons Enke ind i Salen. Hun var klædt i dyb Sørgedragt, med den Omhyggelighed og Smag, som sjelden forlader Qvinden selv under de mest farefulde, skrækkeligste Øieblikke. Ved Haanden ledte hun sin og Hr. Knuts lille femaarige Søn, Carl Knutson, der med et Barns sorgløse Nysgjerrighed betragtede denne

Scene, uden at ahne at den angik ham saa nær. Bag efter Fru Mereta gik hendes Datter Jomfru Kirstine v. Bergen, støttet til Hr. Axel Thotts Arm samt Knut Alfsons Søster, Jomfru Karine, og i hendes Følge saae man ogsaa Hemming Gads høie Gestalt, endnu indhyllet i den Ansigtet skjulende Munkehætte, hvorunder hans skarpe Blik dog luede frem, og forfulgte speidende enhver af Fru Meretas Bevægelser. Disse vare rolige og værdige, og hendes Holdning opreist; et Udtryk af tilkjæmpet Fatning og fast Beslutning var udbredt over hendes hele Væsen, kun da hun paa sin Gang over Gulvet kom tæt forbi den tildækkede Baare, og Slæbet af hendes lange Klædebon saaledes berørte det sorte Fløiels Liigteppe, at en Flig af dette gled tilside, og derved den Dræbtes nedhængende Haand kom tilsyne — da gik en voldsom Skjælven synligt gjennem alle hendes Lemmer, og et halvqvalt Skrig undslap hendes Læber. Hemming Gad var strax ved hendes Side for at tilhviske hende Mod. Men hun havde alt i samme Øieblik fattet sig, steg med faste og bestemte Skridt opad Trinene til Høisædet, og satte sig i dette, medens hendes lille Søn blev staaende ved hendes Knæ, og det øvrige Følge grupperede sig paa begge Sider af Thronstolen.

En temmelig lydelig Mumlen lod sig efter dette fornemme nede i Salen: „En Qvinde paa Slotsher-

rens Hoisæde"! hedte det, „Ned med hende! Intet Toffelregimente"! Fra andre Kanter atter lød det: Leve Fru Mereta! Leve Carl Knutson. Fru Mereta saae med sikkre Blik ned i denne Tummel, slog til Lyd med Haanden, og da Alt igjen var blevet stille, sagde hun med en Stemme, hvis sølvklare Velklang kunde høres i enhver Vraa af Salen:

„Riddersmænd og Mænd af Vaaben! Jeg, Mereta Ivarsdatter Dyre, Enke efter Eders Anfører i Kampen for Norges Frelse, Befalingsmanden paa dette Slot, Knut Alfson, Ridder, den samme, som her ligger skammelig myrdet for Eders Øine, og dette umyndige Barn, Carl Knutsson, hans Søn og Arving, Vi komme nu midt i vor Sorg fulde af Fortrøstning hid i Eders Forsamling, for med Eders Bistand at søge Ret for os, Gjengjældelse over Morderne; og for at raadslaae med Eder om, hvad vi have at gribe til i denne for Fædrelandet som for os Alle saa farefulde og for Nordens Fremtid afgjørende Time. I vide Alle, hvorledes Hr. Knut, efterat have nær løst sit store Forsæt, Norges Uafhængighed, og bragt de fremmede Herrer til at vige paa alle Kanter, lod sig af Hr. Krummedikes indstændige Begjæringer bevæge til, mod ridderligt Ord og frit Leide, at begive sig ombord i samme danske Høvdings Skib, for der at pleie fredelige Underhandlinger. I vide

ogsaa Alle, at Hr. Knut ikke kom levende tilbage fra dette Møde. Hr. Axel Thott vil nu berette Eder, hvorledes han fra et Baghold har iagttaget Mordernes Adfærd, og forsøgt hvad han kunde til min Husbonds Frelse".

Axel Thott traadte efter disse Fru Meretas Ord frem og aflagde en kort Beretning om Udfaldet af sin Sendelse. Han fortalte hvorledes han i en lille Baad i nogen Afstand fra Hr. Krummedikes Skib havde speidet efter enhver Bevægelse der ombord. Længe var Alt tilsyneladende gaaet fredeligt og venskabeligt til; under et over Agterdækket udspændt Seil havde de danske og norske Herrer siddet om et opdækket Bord og drukket hinanden til. Ud paa Aftenen opstod der dog en heftig og høirøstet Ordstrid mellem to af de Overstsiddende, i hvilke han troede at kjende Knut Alfsøn og Hr. Krummedike. Han kunde dog ikke, da Vinden bar fra, skjelne noget enkelt Ord af hvad der blev sagt, men Heftigheden og Skriget steg med hvert Minut, indtil endelig haandgribelige Voldsomheder brød løs. Bordene væltedes, Sværde blinkede, Bøsser knaldede, og man kunde see hvorledes Bevæbnede, som paa et givet Signal, mylrede op af Skibets Luger og styrtede sig hen over det Sted, hvor Knut Alfsøn endnu stod opreist, uddelende vældige Hug til begge Sider. Axel Thott og de to Folk,

der vare med ham i Baaden, havde nu skyndt sig at roe nærmere til Skibet, og raabt til Knut, at han skulde springe overbord for at de saa kunde optage ham i deres Baad, og søge saa snart som muligt at naae Strandbredden. Det lod virkelig ogsaa til som om Hr. Knut havde hørt deres Raab og vilde bane sig Vei til Randen af Dækket, for at kaste sig ud, de saae et Øieblik hans Hoved og hans sønderhuggede Hjelmbusk og hans opløftede Arm med Sværdet blandt de Nærmeste ved Rælingen, men snart sank han under den tilstyrtende Mængde, og da Axel Thott var kommen Skibet noget nærmere, kastede man derfra under Haanlatter et dødt, blodigt Legeme overbord. Det var Knut Alfsøns. Midt under en Kugleregn fra Skibet lykkedes det vel endnu Thott og hans Ledsagere at opfiske Legemet, og at bringe det ind til Slotsbroen i det Haab at han endnu skulde være til at redde, men forgjæves, ethvert Spor af Liv var forsvundet.

Efterat Axel Thott havde endt sin Beretning, tog Meretå atter Ordet, og forkyndte, at kort efter Dødsbudskabet var en Herold fra Hr. Krummedike ankommet til Slottet med de Danskes Forklaring over det Skete. Dette Sendebud blev nu indbragt og oplæste et aabent Brev fra Ridder Henrik Krummedike og Bisp Johan af Roskild, hvori disse vel beklagede

Knut Alfsons Drab, men paastod, at han selv havde yppet den Trætte, der havde havt dette sorgelige Udfald, samt at han maatte ansees først at have brudt Leidet, og saaledes ligge paa sine Gjerninger, da tvertimod de for Leidet fastsatte Betingelser, bevæbnede Bonder samme Aften vare indfaldne i Oslo, og Bispen af Hammers Huus der var plyndret. Til Slutning opfordredes Besætningen paa Akershuus til at overgive sig, i hvilket Tilfælde, der lovedes fuldstændig Amnesti.

„Nu, vedblev Fru Mereta, efterat Heroldens Oplæsning var fuldbragt, hvad sige I til dette? Ville I modtage dette hoist ærefulde og naadige Fredstilbud, som Morderne med blodige Hænder bringe os, eller ville I bistaae mig i at hævne Knut Alfson og fuldføre hans Kamp for Norges Befrielse? I have derimellem at vælge. Men betænker vel, at intet Smuthul af Undskyldning, hvis I undlade at hævne Eders Herre, levnes Eder, i Fiendens Paastand om at han først skulde have brudt Leidefreden, og saaledes selv forskyldt sin Dod. Jeg, og alle de, der vare om ham til hans Afreise, kan vidne for Gud, at han intet vidste om Oploben i Oslo; har et saadant fundet Sted, saa troster jeg mig til at bevise at det af en af hans falske Venner, som jeg kunde nævne, hvis jeg vilde, er bleven anstiftet, for at give

hans Mordere et Paaskud. Betænker ogsaa, at vi ikke endnu have nødig at lade os foreskrive Betingelser af de meenederske Kongelige. Folket er opvakt rundt omkring, og vil endnu mere blive det ved Tidenden om denne græsselige Ugjerning; de fleste faste Pladse søndenfjelds ere i vore Hænder; Kong Hans er ved Opstanden i Sverige forhindret fra at vende sig med nogen Kraft mod Bevægelserne i Norge; fra Steen Sture kan jeg forsikkre Eder om den virksomste Hjælp; allerede staaer en Afdeling Svenske tæt udenfor Oslo, beredte til, ved mindste Vink, at falde med os over de Beleirende. En Anfører ville vi ikke mangle, jeg selv stiller mig i Eders Spidse; denne værdige og erfarne Faders Raad (her viste hun paa Hemming Gad) Eders Bistand og min indre, mægtige Drift vil erstatte, hvad Qvinden kan mangle i Mod og Hærførerklogskab. Alt mit Gods og min Søns Arv, og mit, ja hans Liv vil jeg hengive for vor Sags Fremme, om saa maa være; men Gud og hans Hellige maa give os Seir; thi vor Sag er dobbelt retfærdig".

Denne Tiltale efterlod synligt et dybt Indtryk hos de forsamlede Høvdinger; man trykkede hinandens Hænder, man trængte hinanden op mod Fru Meretas Plads for at aflægge Løfte, der mærkedes lydelige Udraab som „Hævn for Knut Alfson — For os mod

Morderne". Da steg pludselig Hr. Flemming op paa en Bænk, og forlangte at blive hørt. Lydelig Knurren og Mumlen afbrød ham, men Fru Mereta selv paabød Taushed, og hun havde allerede faaet saamegen Magt over Gemytterne, at hun øieblikkelig blev adlydt. Flemming udviklede nu i et langt Foredrag hvad han allerede før havde antydet; hvorledes Knut Alfson, efter hans Mening selv var Skyld i sin Død, og at man altsaa ingen Hævn derfor havde at udøve paa de Danske; at det nu, da Hovedet for Opstanden var falden, og dermed saagodt som dens hele Væsen var tilintetgjort, vilde være Daarskab at fortsætte den, især da ingen Anfører kunde findes, og man vilde dog vel ikke regne paa en Qvindes Tilbud. Det Klogeste var altsaa at benytte Øieblikket til at underhandle med Hr. Krummedike om Fred paa gode og for Alle kanskee mere fordeelagtige Vilkaar, end de nogensinde kunde været vundne i Hr. Knuts levende Live, og han tilbød selv at anvende sin Indflydelse og Mægling til dette Øiemed.

Fru Mereta hørte paa disse uværdige Forslag med stigende Sindsbevægelse, som hun knapt var istand til at beherske. Dødsblęghed og blussende Rødme afvexlede paa hendes Kinder, hendes Øine gnistrede, hendes Næsebor udspiledes, hendes Læber vare sammenbidte. Neppe havde Hr. Flemming udtalt det

sidste Ord, for hun styrtede ned af Hoisædets Trin, traadte hen til Liigbaaren og med eet Ryk rev Klædet bort fra den Dødes Ansigt, som blodigt og fortrukket og med et gabende Saar tvers over Panden nu blev synlig for Alles gysende Blikke. Mereta, skjøndt en convulsivisk Bevægelse gjennemfoer hende ved dette skrækkelige Syn, holdtes dog oppe ved den Anspændelse af Nerverne, som den høieste Affect giver. Hun pegede paa det blodige Hoved, og kastede et gjennemborende Blik paa Hr. Flemming, der ligesom fasttryllet var bleven staaende paa sin ophøiede Plads, saa hans blegnende Træk kunde sees af Alle. „Flemming, Flemming“, raabte Fru Mereta med gjennemtrængende Stemme“, her seer I Eders Værk. Jeg veed at det er I som under Venskabs Maske har forraadt ham til Morderne; jeg veed at det er I som har anstiftet Opløbet i Oslo for at skjænde hans Minde, jeg veed at det er I, som nu staaer i Begreb med, om I kunde, at sælge mig og mine Børn til min Husbonds Mordere, for at kjøbe Eder Guld og Naade. Men Knut Alfsons Liig og hans Enke er Eder endnu for stærke. Alt er færdigt til Hævnens Udførelse. Jeg kunde overgive Eder til at sønderrives af Folket, som venter her udenfor, men jeg foragter Eder for dybt dertil — Følg med de Danskes Herold ad Bagtrappen her — hans Baad venter nedenfor Longangen. Gaa

— fortæl Morderne hvad I her have seet — Og nu, aabner Dørene!" Med disse Ord gav hun et Vink; de store Fløidøre, som midt paa Salens ene Væg førte ud til Borggaarden, sprang op, og udenfor saae man ved tusinde Faklers Skin den indre Borggaard, og derudenfor den ydre, Hoved ved Hoved opfyldte med Bevæbnede, med Bønder og Borgere, Qvinder og Børn. Saa mange som kunde af denne Folkemasse strømmede nu ind i Salen; Fru Mereta gik dem imøde med hele sit Følge, og lod Knut Alfsons Liig med Hovedet endnu blottet, bære foran sig. „Her er Eders Anfører", raabte hun. „Imorgen skal ingen Morder mere være at see i Omegnen af Akershuus. Hævn for Knut Alfson og Frihed for Norge!" Dette Udraab gjentoges tordnende fra Folkemængdens inderste Bryst, medens Mereta med Liigbaaren gik langsomt frem gjennem den vigende Menneskemasse, hvoraf de Nærmeste knælende kyssede de hængende Ender af Liigklædet og opfangede de nedryppende Blodsdraaber.

Hermed slutter denne Aftens mindeværdige Drama, hvis historiske Dunkelhed vi kun paa eet Punkt have forsøgt et Øieblik at oplyse med Indbildningskraftens Fakkel, ladende de fjernere Gjenstande efter Fakkelskinnets Natur, hvile i deres gamle Mørke.

Og denne Aften havde jo heller ingen Morgen; den kunde og burde blevet en Paaskeaften for Norges Selvstændighed og Frihed, dog den fulgtes ikke af nogen Opstandelsesdag, men af en Nat, der endnu strakte sig ud over Sekler. Vel havde Fru Mereta i Begyndelsen nogle Fordele over de Kongelige og fik dem endog jaget fra Akershuus og fra Oslo, men dels ved hendes Tilhængeres Forræderi eller Lunkenhed, deels ved Prinds Christierns kraftige Optræden vandt de Danske atter snart Overhaand, og Knut Alfsons Enke maatte med sin Søn flygte til Sverige, hvor hun ved sit strax paafølgende Giftermaal med den senere Rigsforstander Svante Sture beredede sig en ny og vid Bane for sin aldrig hvilende Ærgjærrighed.

Rjukanfossen og Gausta.

(Parti af en Fjeldvandring.)

Det kan ikke være min Agt at forsøge paa nogen detailleret Beskrivelse af Rjukanfossen, dertil vilde mine matte Ord savne Kraft og Farve, og ikke engang kunne give et saa helt Billede deraf, som den døde Aftegning paa Lærredet formaaer, skjønt der ogsaa maa savnes Originalens evigt afvexlende Liv og dybe, som det synes fra Jordens inderste kommende Naturtone. Begge Dele ere desuden saa ofte prøvede og paa forskjellige Maader udførte, at enhver Læser vistnok derefter har dannet sig et nogenlunde rigtigt Begreb om den dobbelte Kjedels Form, om Contourerne af de skarpe Klippevægge, der omgive den, om Fossestupets Høide og Skikkelse. Men ingen Skribent, ingen Maler kan nogensinde ved en nogsaa vellykket Contrafei sætte deres Publikum i en Stemning, som blot fjernt nærmer sig til Virkningen af den umiddelbare Indtrængen i en saadan Naturscene.

Vi sadde længe paa Skrænten, der ved de dybtindtraadte Fodspor i Græstørven betegner Maristiens Begyndelse, og lod os med glad Skræk overvælde af

det mægtige Indtryk. Fra dette høie Stade kunde vort Blik styrte sig sex hundrede Fod ned paa Bunden af det kogende ydre Dyb, eller flyve over Svælget til Fossemundingen skraasoverfor, hvor den sølvhvide Vandsøile evig og uafladelig vrister sig frem af Klippens sorte Gab: eller glide med de faldende Skumhvirvler til halvt nede i den indre Kjedel, thi længer kan intet menneskeligt Blik trænge, da Vandstøvskyerne stige op fra Bunden igjen til Midten af Faldet og ganske opfylde det indre Rum. Det synes virkelig som om Bjergets Aand ved Utilgjængeligheder paa alle Sider har villet værne om dette sit inderste og hemmeligste Værksted. Ikke nok at dette indre Rum er befæstet med knivsodskarpe Klippekanter og spærret af tordnende Vanddampe, saa intet Levende der kan aande eller træde uden strax at sønderknuses; endog den udenfor, som en Forgaard dannede større Fjeldkjedel er næsten utilgjængelig for en menneskelig Fod, og der gaaer kun dunkle Sagn om at enkelte dumdristige Klattrere skulle have naaet dens Bund, og været slupne derfra med Livet. Men var man ogsaa engang først dernede, hvilket Syn vilde da ikke Fossen tilbyde, seet fra Foden af dens hele Høide, og styrtende ned over Ens Hoved ligesom fra Skyerne. Nu derimod seer man Faldet ovenfra, hvorved Maalestokken for dens Høide forendeel bliver forstyrret.

Som vi nu længere og længere stirrede ufravendt ind i de altid sig gjentagende, nedfarende Skumbjerge, og enkelte røde Streiflys af den dalende Sol faldt gjennem Klippeklosternes dybe Skygger henover Vandpartiklernes Myriader, og dannede af dem ligesaamange funklende Ædelstene; medens den bedøvende Larm fra Fossen slog Luften sammen over vore Hoveder, snart med jagende Pladsken og Susen, snart med dybere, rystende Drøn; medens vi saae store Fugle flyve skrigende, i tættere og tættere Kredse over det tordnende Svælg, som om de skulde males ned i dets Hvirvler — da grebes ogsaa vi tilsidst af den forunderlige Lyst, som paa saadanne Steder lokker Mennesket ned i Afgrunden. Det forekom os som løftede usynlige Kræfter vore Fødder fra Jorden, og vilde drage vort Hoved mod Dybet; som kaldte tusinde smigrende, lokkende og truende Stemmer til os fra Vandhvirvlerne i den indre Kjedel, hviskende og forsikkrende om at derinde vilde være Ro og Husvalelse at finde for vore svimlende, brændende Tanker; og dog følte vi os til samme Tid betagne af en unævnelig Rædsel, som lagde Dødens Blegned over vor Pande og bragte vore Hænder til uvilkaarligen og krampagtigen at klamre sig fast til de nærmeste Gjenstande. Det var Svimmelhedens skrækkelige Phantom, der her traadte nær til os, og saae os ind

i Sjælen med sine bundløse, vanvidvækkende Øine. Hvo der har ham til Følgesvend paa Maristien er redningsløs forloren. Han vilde gjerne drage os derhen; Stykket over den glatte Fjeldvæg fra Birken og op til „Furna“ saae saa kort og snart tilbagelagt ud, og Forfængeligheden tilhviskede os: At have været ved Rjukan og ikke gaaet Maristien, er det samme som at have været i Rom og ikke seet Peterskirken! Men allerede ved det første prøvende Fodtrin paa Stien, hvor de skjulende Buskvæxter ophøre og den brat imod Fossen hældende Fjeldside intet Holdepunkt frembyder mere for det svævende Blik, alt da stod den frygtelige Følgesvend ved vor Side og greb efter os og pegede med en haanlig Latter ned i Afgrunden. Endnu vare vi dog ikke saa ganske i hans Magt, at vi jo med en kraftig Villieanstrængelse kunde træde tilbage; vi gjorde det, og opgav Gangen over Maristien. Vor Fører, den gamle Torger bestyrkede os ogsaa i denne Beslutning, sigende: „at naar vi ikke agtede os op til Gaarden Fossum, der ligger tæt ovenfor Rjukan, og hvortil Maristien er en Gjenvei, saa vidste han ikke hvad vi endelig vilde paa den, især naar vi ikke var des sikkrere i Hovedet. Fossen kunde vi jo see godt nok her hvor vi vare; og syntes vi ikke det, saa vilde han føre os til et Sted længere nede, som var endnu bedre. Vilde vi

ellers see hvorledes det tog sig ud naar En gik paa det værste Stykke af Maristien, saa skulde han gjerne gaae den Gang frem og tilbage, det var han saa vant til". Vi frabade os imidlertid dette Skuespil, idet vi forklarede ham at vi ikke vilde han for vor Skyld skulde sætte sit Liv ivove; det kunde dog hænde at hans gamle Been nu vilde svigte paa den farlige Sti. Vi anmodede ham derfor om at føre os til det belovede Udsigtssted, og overlade Maristien til yngre Been end hans og sikkrere Hoveder end vore.

Han gik nu foran, og klattrende fra Busk til Busk nedad en kratbevoxet Skraaning, kom vi endelig ned til det bekjendte Sted, hvor en stor flad Steen, som en Altan, rager ud over Dybet midt overfor Katarakten, der paa Grund af det lavere Standpunkt, hvorfra den her sees, tager sig endnu mægtigere, høiere og fuldere ud, end oppe fra Maristien. Vi stode i Ly af de friskgrønne, skjælvende Birketræer ved Aabningen, og saae fra denne naturlige Loge atter ud over hiin underfulde Scene, af hvis Betragtning vore Sjæle aldrig kunde blive mættede. Tilsidst lod vor Tanke sig ikke længere nøie med selv dette mærkværdigste, mest storartede Fragment af Thelemarkens Vandfaldrigdom, vi her havde for det legemlige Øie; vore Drømmerier, vuggede og baarne paa Fossens mægtige Vandhvirvler, omfattede paa engang

hele den uhyre Cascaderække, hvoraf Rjukan blot er et af Trinene, og hvis Kilder findes paa Hardangerfjeldenes evige Sneetinder og Iisbræer. Fra disse tænkte vi os de stride, grønblaa Gletscherelves Løb over Fjeldplateauet samlende sig i Mjøsvandet paa Grændsen af Fjeldmarkerne; derfra styrtende gjennem Maanelven, over Rjukanfossen ned til Tindsøen, derfra ved Tindelven, med flere Elve fra Thelemarkens andre Dale ud i Hitterdalsvandet, hvilket igjen ved den brede Seude-Elv har sit Udløb i den mægtige Nordsøe, dette store Reservoir for det østfjeldske Thelemarkens fleste Vasdrag, og saa endelig ved Skiens Elv, over Skotfossen og Skiensfossene, ud i Havet. Hvilken Vandledning!

Hiint eensomme, flere Mile lange Mjøsvand, fra hvilket Maanelven har sit Udspring, ruller sine mørke, tunge Bølger mellem nogne Høie, hvor intet Træ mere voxer, thi dette sørgelige Vand ligger oppe ved den yderste Grændse af Livets Regioner, omtrent halvanden Miil ovenfor Rjukan. Men dets stenede Kyster har paa nogle Steder kraftige Græsmarker, og her afbrydes Fjeldslettens Øde af Qvæghjordernes Bjeldeklang og Sæterjenternes Lokken. Ja der findes endog enkelte faste Boliger deroppe, smaae Gaarde, hvis Beboere holde ud der det hele Aar igjennem. Det i Thelemarken sædvanlige Sagn om saadanne høitlig-

gende Trakter gaaer ogsaa her: at Mjøsvandets Bredder i fordums Dage, før den sorte Død, skal have været mere beboede, endog opdyrkede, og udgjort et helt Kirkesogn, af hvis Kirke man endnu troer at kunne skjelne Fundamenter. I lange Tider derefter var denne forladte Egn kun af og til besøgt af Sæterfolk, enkelte Jægere og Fiskere, indtil den endelig i Midten af forrige Aarhundrede atter fik faste Beboere ved et ganske eget Tilfælde. Et ungt elskende Par fra Vestfjorddalen, der nede i Bygden, blandt Menneskenes Love, ikke kunde ægte hinanden fordi de vare i for nært Slægtskab, flygtede op til Mjøsvandet, og nedsatte sig her paa det Sted hvor nu Gaarden Argehovd ligger. I denne Eensomhed levede de længe roligt og aldeles forglemte af Verden; først mange Aar efter fandt Øvrigheden deres Efterkommere, der nu vare formerede til en heel Coloni stærke, halvvilde Mennesker, der hverken vidste af Daab eller Ægteskab, og som nu Alle paa eengang bleve christnede.

Vi ere ved denne Digression komne temmelig langt bort fra vort Standpunkt ved Rjukan, skjønt hine øde Regioner ovenfor Fossen, hvilke vor Fod dennegang ei skulde betræde, men vort Blik senere overflyve fra Gausta, dog ogsaa hørte med til det udstrakte Billede af Fjeldenes og Vandenes Terrasser, vor Tanke her havde dannet sig. Imidlertid sank

Aftenskyggerne tættere og tættere fra Klippekanterne hen over Faldets Sølvglands og vilde ligesom tilhylle det med deres dunkle Folder, for at Menneskenes nysgjerrige Blik ikke længer skulde vanhellige Vandaandernes Mysterier; et koldt Pust gik sukkende gjennem Klofterne, og erindrede os om, at det nu var paa Tide at løsrive sig fra disse lokkende Kredse, før Nattens Rædsler faldt paa. Vi havde en lang og besværlig Tilbagevei, og det blev nær Midnat før vi trætte og hungrige naaede ned til Dale, vort Standqvarteer, hvor vi modtoges og styrkedes saa godt Husets Kræfter tillode. —

Det var en stille, graalig Morgenstund, da vi næste Dag brød op fra Dale for at tiltræde vor lange Fjeldvandring over Gaustaknæerne til den eensomme Tudal, et afsidesliggende Anner til Hjertdal Præstegjeld, og hvorfra vi saa videre agtede at stige ned i lavere og mere beboede Egne. Man havde vel paa Dale høilig fraraadet os at tage denne Vei, der beskreves som altfor besværlig og lidet lønnende, men vi vilde nødig reise samme Strækning ned over Tindsøen tilbage igjen, som vi var kommet, og desuden droges vi af en indre uimodstaaelig Lyst, der vist bemægtiger sig enhver, som lader sig indslutte af disse trange Dale, en Lyst efter at naae Høiden af de lukkende Fjeldmasser, og see hvilken friere Verden deroppe aabner sig. Skjønt derfor

til andre Hindringer ogsaa stødte den, at ingen Heste vare at faae til Overgangen, selv ikke paa Ingolfsland, og at vi saaledes maatte indlade os i Underhandlinger med vor Fører, gamle Torger Miland, om fremdeles at benytte hans Hest over Fjeldet, satte vi dog vor Villie igjennem. Da han først engang havde fattet sin Beslutning og givet sit Løfte, var han Godmodigheden og Velvilligheden selv, især efterat han havde faaet en god Medhjælp i en stærk ung Karl fra Gaarden Vaa, der paa sin brede Ryg skulde bære endeel af vor Bagage, og ellers tjene som Fører, hvor den Gamle, som ikke paa længe havde været tilfjelds paa de Kanter, maatte være usikker om Retningen i disse sporløse Ørkener. Saaledes forberedte begav vi os paa Veien. Morgenluften var kold og disig, en tung hvid Skyhat hvilede paa Gaustas Tinde, og strakte sine Flige langt ned over Kjæmpens Sider; det synes altsaa som om Elementerne selv vilde fraraade os Bestigelsen af Toppen; thi hvad skulde vi deroppe, midt i uigjennemsigtig Taage? Vi resignerede os derfor allerede til blot at drage over den lavere Fjeldryg til Tudal, og lade Gaustakammen efter Lyst indhylle sig i sine hvide Gevandter, uden at vi skulde forsøge paa at gjennemtrænge dem. Vor Dagsreise vilde uden dette endnu blive lang og anstrængende nok, forsikrede man os.

Da vi havde passeret Broen over Maanelven, og var kommen over paa den anden Bred, begyndte Opstigningen umiddelbart. En Slags Sætersti forer vel opad den steile Fjeldside i lige Retning did hvor Gaustaknæet boier sig, og danner Plateauet, hvorpaa Keglen hviler, men denne Sti er saa afbrudt af overstyrtede gigantiske Fjeldstykker, saa skjult af Mos og Naaletræernes Rodder, at den næsten er ukjendelig for et uvant Oie; den er tillige saa braabrat, at selv disse Egnes lille vevre Fjeldhest, der næsten synes at besidde en Flues Færdighed i at gaae op ad en lodret Væg, her kun med Moie og krampagtigen klavrer sig frem; at sidde tilhest er her naturligviis ikke at tænke paa, man er glad ved at kunne tye til sine Been og Hænder. Imidlertid havde den steile og moisommelige Opstigning, saalænge vi ikke vare altfor trætte, sin egen Interesse. Luften blev, alt eftersom det led ud paa Morgenen, mindre skarp og mere solgjennemtrukket, Bjergbeltet var endnu i denne Hoide tæt bevoxet med frodig Gran- og Furuskov, der bevægede sine vifteformede, stærkt duftende Grene over vore Hoveder; floielsblodt Mos, med de herligste gronne og brune Skatteringer, og gjennemsivet af klare Vanddraaber, bedækkede ofte den stenede Jordbund; stive Bregner, denne Levning af Urverdenens Planteformation, stak som Fjederbuske op af Steenrevnerne, og raslede for den

mindste Luftning. Hvor Underskoven var mindre tæt, fik vi mellem de ranke Furustammer et Fjernsyn ned i den mærkværdige Dal, vi havde forladt. Jo længere vi kom op, des aabnere blev den Fjeldskraaningen beklædende Trævegetation, enkelte grønne smaae Græsmarker lysnede allerede hist og her frem af Naaleskoven, som nu mere og mere begyndte at give Plads for Birken. Endnu havde vi dog igjen et godt Stykke at klavre for vi kunde naae til den første store Afsats, hvor Fjeldplateauet begynder. Af den idelige Stigen og Klattren vare vi nu ogsaa saa trætte og medtagne, at vi maatte hvile temmelig ofte, og den anvendte Tid ikke stod i Forhold til det Rum vi tilbagelagde. Men hvad der høilig bidrog til at forkorte os disse besværlige Timer, var vore Føreres Meddelsomhed og ivrige Samtaler mellem sig selv indbyrdes og med os.

Det var virkelig med særdeles Opmærksomhed vi fulgte deres Samtale, og blandede os i den, vel ikke saameget for dens Interesse i og for sig, som fordi disse Fjeldfolks stærke og dybe Gemyt, og deres livlige og naive Opfattelsesevne derigjennem uforbeholdent kom for Dagen. Det er muligt at andre Reisende have gjort en mindre tilfredsstillende Erfaring, med Hensyn til Vestfjorddølernes Qvaliteter, og at Hændelsen her havde ladet os træffe paa mere end

sædvanligt begavede Individer, men det forekom os dog at de Eiendommeligheder i Gemytliv og Tanke-formue, som viste sig hos vor gamle Bonde og hans yngre Kammerat, vare saa gjennemtrængte og baarne af de strenge og store Natur-Omgivelser, og af Fjeld-livets eensomme Grublerier, at man vistnok maatte have Grund til at overføre dem, i mere eller mindre Grad, paa Racen idethele. Langt fra at disse arme, til sig selv overladte Folk skulde lade deres Tanker og Begreber indespærre af de høie Fjeldmure, der om-ringe dem, eller nedtynge af det alendybe Sneelag, der den største Deel af Aaret hviler paa deres Hytte-tage — vide de at der existerer en bevæget Verden udenfor deres Dal og bag deres uhyre Fjeldørkener; de søge med Begjærlighed enhver Kundskabskilde om denne Verden, de beskjæftige sig med at ordne dens Forhold og supplere af egen Indbildningskraft hvad der maatte skorte paa positive Efterretninger. Saa-ledes hørte vi med Forundring vore to Ledsagere af-handle meget ivrigen mellem sig, hvilket Folk i Eu-ropa vel maatte antages for det ulykkeligste? Da de naturligviis ikke kunde blive enige herom, forelagde de os Spørgsmaalet til Afgjørelse. De spurgte meget om hvorledes det gik paa Storthinget, som dengang var samlet, fornemmelig syntes Veilovens Skjæbne at interessere dem; de klagede over at man vilde

tvinge dem til at oparbeide og vedligeholde for brede Veie paa vanskelige og lidet befarne Strækninger. Aldrig kunde de blive mætte af at høre fortælle om den kongelige Families Ophold i Christiania, og de gjorde sig de besynderligste Forestillinger om disse høitstillede Personers Levemaade og Fremtræden. Men hvad der især laae dem nærmest for Øie og opfyldte deres hele Sjæl, var Betragtninger, Tvivl og Gisninger om Naturphænomenernes Oprindelse, Beskaffenhed og Hensigt. Stjernehimlen, der hvælver sig dobbelt tindrende, og hemmelighedsfuldt udfordrende over de høie, milebrede Fjeldsletter, hvorpaa disse Folk saa ofte drage eensomme omkring med deres Qvæghiorder; en enkelt Constellation, der seer betydningsfuld ned i den trange Dalsprække, hvori Vinterboligen ligger; de gigantiske Fjeldmasser, der reise deres uhyre Hoveder fjern og nær, den voldsomme Søndersplittelse i Klofter og Elveleier — Alt dette sætter sine stumme, men mægtige Spørgsmaal uafladeligt for Bjergboerens Sjæl, og han kan ikke, vil ikke afvise dem. Han skaber sig da egne Theorier, astronomiske og geologiske Satser, som ingen Navne have, og ingen Berettigelse i Systemerne, men som han dog hjælper sig med. Saaledes paastaaer han at Fjeldregionen lidt efter lidt stiger længere ned i Dalen, og det dyrkbare Strøg bestandig aftager, hvilket

Sagn paa en mærkelig Maade stoder sammen med de lærde Naturforskeres Paastand om den skandinaviske Halvoes gradvise Stigen op af Oceanet.

Men det er ikke alene Udenverdenes Virkninger, som Vestfjorddalens ægte Fjeldbonde er istand til med Phantasie og Bevidsthed at optage i sig, hans indre Liv, hans reent menneskelige Folelser vise sig ofte stærkere, varmere og dybere end man er vant til at iagttage hos Individer paa hans Standpunkt, der med trælhaarde Hænders Arbeide maa friste en daglig truet, af alle Slags Savn sammensat Tilværelse. Vi ville saaledes ei kunne glemme den halv undertrykte og dog saa klart fremvældende Norelse, den simple Inderlighed, hvormed gamle Torger Miland fortalte os en Scene af sit huuslige Liv. Han havde en sildig Host gjort en hoist nodvendig Reise over Fjeldet til Tudal, samme Vei han nu drog med os. Men hjemme paa Miland laae hans lille Datter dodssyg. Han gav sig derfor, da hans Ærinde var udrettet, paa Hjemveien med saa stor Hurtighed, som de opsvulmede Bjergbække, de uveisomme Vidder og det taagede Veir vilde tillade. Det var, sagde han, som om Hjertet vilde ud af Brystet paa ham og ile forud; han folte at en kjær Sjæl i Dodsangsten længtedes efter ham, og ikke kunde blive fri, for han kom. Saaledes var det ogsaa. Den lille Pige havde hjemme i

sin Dødsnød raabt uafladeligt paa ham; sagt at hun gjerne vilde døe, men at hun først maatte see sin Fader. Man havde maattet flytte hendes Seng hen til Stuens eneste lille Blyvindve, og hun stirrede med de bristende Øine ud i Dalgrunden, hvorfra Faderen skulde komme. Han kom endelig, før det var for silde, og hun døde med Hovedet lagt til hans Bryst.

Under saadanne Samtaler vare vi imidlertid komne op over Naaletræernes Belte, til den første Sæter under Gaustakammen, der nu viste sig ganske i Nærheden, endnu med Toppen tildeels skjult af et bortdragende Skylag. Vi bleve skuffede i vor Forventning om at finde Folk og Qvæg paa denne Sæter; de vare dragne længer ind paa Fjeldet, Hytten stod forladt og ingen Bjældeklang eller Luurtoner var at fornemme. Vi leirede os imidlertid paa den skjønne Græsvold om Stølen, for at udhvile efter Opstigningens Strabadser og samle Kræfter til hvad der forestod. Skjønt Solen allerede havde faaet Overhaand med Morgentaagen, og sendte en klar og skinnende Straaleflod over de vide, nøgne Strækninger, som omgav os, var der dog i denne Høide kun lidet Varme i dens Straaler, og en kjølig gjennemtrængende Luftning strøg hen over Bjergryggen. Vel saaes Terrainet, uberegnet Keglen, endnu at stige i en langbrat Skraaning bag os, men vi mærkede dog,

at vi allerede maatte være komne meget høit, da vi saae tversover Dalen ned paa den anden Sides Fjelde, hvis Hoisletter Oiet kunde forfolge langt indover. Ovenfor det Sted, hvor vi nu sadde, voxede ingen Træer mere; den sidste kummerlige og tynde Birkeskov kunde vi endnu see nede paa Afhældningen, den vinkede til os med sine skjælvende Blade, som om den vilde kalde os tilbage i grønne Skyggers Ly fra de aabne, af Træernes skjønne Slægt forladte Hoider. Endnu havde vi dog en rigelig Græsvæxt om os, men da vi atter brøde op og droge videre langs de jevnt opad skraanende Bjergrygge, forsvandt ogsaa de sidste grønne Marker. Vi saae kun omkring os aldeles nøgne og forvittrede Fielde paa Fjeldet, og derimellem sørgelige Dalfører, hvis Bund bestod af sortebrune Myrstrækninger, gjennemsivede med Snee-vand og besaaede med en Uendelighed af ligesom ned-regnede løse Stene, og hvis Sider tildeels vare be-voxede med sparsomme hvidgraae Lyngarter, deels ogsaa bedækkede med disse over hinanden styrtede Kampestene. Tilhøire ragede op over alle de øvrige Høider den uhyre Gaustaryg, med sine hvide Snee-strimer, der nu brede, mægtige og faste som Metal, skinnede og blændede i Solstraalerne. Endnu et Par Timers Tid arbeidede vi os frem gjennem den op-sprukne Grund, over Steenurer og rivende Bække, for

vi endelig henved Middag naaede Langefondssæteren, der ligger paa den nederste Skraaning af Gaustakeglen, tæt under den evige Snee. Hvorledes Kreaturerne her paa dette frygtelige Sted kan finde Næring og Græsgang, er ikke let at begribe, da Alt vidt og bredt har det samme graabrune, øde Udseende og ikke en grøn Plet er at opdage, men at her alligevel maa findes kraftige Urter nok mellem Stenene og Lynget, det beviste det store Antal, blanke velnærede Hornqvæg, Faar og Gjeder, som netop i det Øieblik vi ankom, samlede sig om Sæterhytten for at melkes. Med Møie trængte vi os gjennem den tætte Hjord ind i Stølen, i hvis yderste røgfulde Rum en temmelig but, skiden og slet ikke idyllisk Sæterjente stod og rørte i en Primkjedel, og paa vort Forlangende lod os faae saameget Melk og Fløde, som vi lystede, hvilket var ikke lidet efter at vi flere Dage havde levet saagodtsom paa Vand og Brød. Saasnart vor Tørst var stillet skyndte vi os snarest muligt ud af dette Hul, for igjen at aande den frie Bjergluft. Vore Førere kom os derude imøde med betydningsfulde Gebærder: de pegede nemlig op til den, som det syntes, ganske nær over vore Hoveder ragende Gaustakam, der nu var aldeles fri for Skyer, og tegnede sig skarpt mod den rene, dybt blaa Himmel. „I vil dog vel ikke drage Toppen forbi nu, da

vi ere den saa nær, og den viser sig saa blank som det sjælden falder i nogen Reisendes Lod at see", meente de begge. Og da nu deres uegennyttige Tilbud at følge os derop kun alt formeget stemmede med vor egen Lyst, betænkte vi os ikke længe. Hesten blev sluppen løs paa Græsgang, fri for sin Byrde, Tøiet blev overleveret til Sæterjentens Omsorg; vi foretog de nødvendige Forandringer i vor Udrustning og nu gik det opad. „Nu er Klokken snart Eet, Kl. fem ere vi her tilbage igjen", sagde vor unge Fører idet han skred foran. Han var vel bekjendt paa disse Steder; hvad Torger Miland angik, da havde han aldrig før været paa Gausta Top, skjønt han næsten hele sit lange Liv igjennem havde havt den for Øie fra sin Gaard.

Det Indtryk af høi Skjønhed og verdenssikker Fasthed, som Gausta, seet fra Vestfjorddalen af, vækker hos Beskueren, bliver ved Bestigelsen for endeel forstyrret, og naar man har været paa Gaustas Top, holder det vanskeligt, eller fordrer idetmindste nogen Tid at gjenfinde det herlige, sjæloploftende Totalbillede, som man opfyldtes af ved det første Syn fra Dalbunden. Ikke at Forestillingen om Bjergets Storhed ved Nærmelsen aftager, tvertimod, de uhyre Strækninger man gjennemvandrer for at naae dets høieste Top, og det umaadelige Panorama man derfra overskuer, paatvinger En den sikkreste Bevidsthed

om at den Maalestok, Øiet nedenfra havde dannet sig om Fjeldets Høide, endnu langt fra rækker til. Men det er Bjergoverfladens forunderligt egne Structur som her støder Øiet og forvirrer det først opfattede Billedes Linier og Charakter. Istedetfor, som man skulde vente, heroppe hvor Beklædningen med Skov og Græsmark hører op, at finde Ursteenjettens blottede Legeme bestaae af en sammenhængende, fast Granitmasse, saa vader man her i en skrækkelig opsmuldret Steenrøse af gigantiske Dimensioner. Strax man kommer ovenfor Skovgrændsen seer man allerede Lyngmarken og Fjeldplateauerne fjernt og nær besaaede med en Uendelighed af løse Stene, større og mindre; som man nærmer sig Keglen samle sig disse skarptkantede Steenbrokker tættere og tættere, indtil de endelig, noget oppe paa Keglen selv, bemægtige sig hele Terrainet, hobe sig over hinanden og ikke engang tillade den mindste Lyngbusk at trænge sig op mellem deres Fuger. Kun den evige Snee breder hist og her sit Dække over Fordybningerne i dette Chaos af løse Stene, der synes de sønderslaaede Levninger af endnu mægtigere Fjelde end de, som nu beherske Thelemarken.

Da vi fra Langefondssæteren tiltraadte vor Opstigning paa det sidste og øverste Trin af Gaustafjeldets brede Pyramide, havde vi foran os først en saadan brat opadskraanende, vidtløftig Strækning, der

dog endnu var bevoxet med sparsomt Lyng og Mos mellem de vildt omstrøede Stene. Her traf vi endnu enkelte Kreaturer, der vel maatte finde nogle kraftige Alpeurter mellem Stenene, skjønt vi ingen saadan Vegetation kunde opdage. Vi fulgte Randen af en lang smal Sneefond, der strækker sig næsten lige ned til Sæteren, og hvoraf denne har sit Navn. Allerede ganske trætte og udmattede naaede vi langt om længe op til Enden af denne Forgaard til den absolute Steenregion, og her skulde dog først den værste Anstrængelse begynde. Foden vidste ikke hvor den skulde hen blandt disse skarpe, mangekantede, løse Stene, der vare kastede vilde over hinanden og ofte med klingende Larm skrede tilbage naar man troede at have fundet et nogenlunde sikkert Fodfæste. Vi opdagede ikke Klippebunden nogetsteds, skjønt den uhyre Steenur, som kaldes Gaustas Top, overalt i sin løse Masse viser dybe Sprækker og Huller, som det synes ret egentlig skabte til at brække Benene i. Disse fortvivlede Stene antoge alle mulige Skikkelser for at gjække os; snart var det flade Heller, der saae indbydende ud til at trædes paa, men vippede ved den første Berørelse, snart hvast tilspidsede smaa Kegler der borede sig ind i Fodsaalerne, snart lange skarpe Kanter, hvorpaa man kunde skjære sig, snart fiint Gruus, hvori Foden sank ned eller gled tilbage. Næ=

sten ved hvert tyvende Skridt i denne gjenstridige Masse maatte vi standse for at trække Veiret, ja undertiden lægge os plat ned paa Stenene for at søge nogen Hvile. Og naar vi da saae os om og sammenlignede den Bane vi siden Steengrændsen havde tilbagelagt, med hvad der endnu optaarnede sig foran os, saa syntes de gjorte Fremskridt os fast umærkelige, medens vi med trøstesløse Blikke maalte den næsten endeløse Udstrækning af det graa Steenhav, vi endnu havde at gjennemkrydse, for den vinkende, haanende Spids kunde naaes. Øiet selv trættedes ved at forfølge disse steile Skraaninger, hvor end ikke en Tue af brunt Mos fandtes til Hvile og de eneste Afvexlinger i den graa Monotoni vare Sneefeldternes Hvidglands og et vist grønligt, metalagtigt Skjær, der undertiden løb hen over Gruusdyngerne, og som frembragtes af en Slags spanskgrøn Skimmel, der her ofte havde sat sig paa de forvittrende Stene. Kunde vi i lige Linie steget op til den midterste og høieste Top, saa vilde Afstanden naturligviis blevet kortere, men derfor ikke vor Møie mindre, ja vel næsten spildt; thi Bratheden er paa dette Strøg meget stor; vi foretrak derfor, som de fleste Bestigere af Fjeldet, at følge Ryggen af Kammen, der noget jævnere stiger op fra den østlige Side. Det var alligevel kun med yderste Villieanstrængelse og efter Timers Forløb, vi

endelig naaede saa høit, at Udsigten aabnede sig til den anden Side af Kammen, der her viser sig næsten konkav, og saa smal og skarp i den øverste Rand, at man paa sine Steder kan sidde til Hest over Gaustas Ryg. Langs denne skarpe Kant, i de løse glidende Stene, med den umaadelige, svimmelvækkende Nedsigt til begge Sider, slæbte vi endnu vore mødige Lemmer op til det høieste Punkt, hvor en liden Varde er reist af dem, som i Tidernes Løb have været heroppe, og hvoraf Enhver har lagt sin Steen. Her sank vi ned, aldeles overvældede af en ubetvingelig Mathed, og det varede noget inden vi kom os saavidt at vi med fuld Sjælekraft kunde nyde det grandiose Skuespil, som vort 6000 Fod høie Stade frembød, og som vi havde saa dyrekjøbt erhvervet os.

Det til en saa umaadelig Horizont, til et saa ørneagtigt Omblik uvante Menneskeøie maatte først søge Fæste og Hvilepunkt paa Bjerget selv, hvorfra det udgik. Her fik vi nu det umiskjendeligste Indtryk af at vi befandt os paa Spidsen af en Ruinhob, paa de sammenstyrtede eller opsmuldrede Levninger af et endnu meget høiere og mægtigere Fjeld, end det nuværende Gaustas Top. Paa alle Kanter saae det ud som de løse, uhyre Gruusmasser vare styrtede og rasede ned, skjønt i forskjellig Steilhed. Mod Vestfjorddalen er Gruuskeglens Affald mere jævntskraa-

nende, med parallele Render, hvori Sneen har samlet sig, men til den modsatte Side er Affstyrtningen saa voldsom, at dette mærkværdige Steenskred næsten udhuler Kammens Side, og saa brat, at ingen Snee der kan holde sig. I hvilken Fortid og hvorledes denne skrækkelige Sammenstyrtning eller Bjergoplosning er foregaaet, maae vi overlade til Geologen at udgranske, vi holde os kun til dens Virkninger, som ikke lader sig betvivle eller omgaae. Naar vi, efterat have ladet vort Blik glide ned ad Bjergets Sider, igjen vovede at sende det ud i det frie, umaalelige Rum omkring os, da maatte vi, for rigtigt at fatte Charakteren af Panoramaet, bestandig holde den Bevidsthed fast, at det var Hoifjeldenes Sletter, Dale, Søer og Bjerge vi her fra et Fjeld paa Fjeldet oversaae, at det var den norske Orkens, hoit over de beboede Dale hævede Verden, som her i mangfoldige Miles Omkreds udbredte sig for os, bolgeformig, graabrun og livløs. En eneste af de dyrkede Dale kan sees fra Gausta, fordi den ligger lige under, det er Vestfjorddalen; men just den uhyre Dybde og Tranghed, hvori dens blaaliggrønne Spalt strækker sig, giver en Maalestok for Fjeldørkenens Beliggenhed og Udstrækning. Alle de øvrige Thelemarkens bebyggede Dale og Kirkesogne forsvinde og skjule sig dybt i herfra usynlige Revner i den sammenhængende Fjeld-

masse. Saalangt Øiet kunde naae, til alle Sider Intet uden graa Fjeldmarker, Bjergrygge og Toppe, den ene bag den anden, i en uendelig Række, kun afbrudt ved en Mængde sorteblaa Fjeldsøer, der stirrede op hist og her, som f. Ex. det milelange Mjøsvand. Rundt om i den yderste Horizont enten blaalig hensvømmende, ubestemt Fjernhed, eller skinnende, stolt opragende Sneefjelde. Blandt de skjønneste af disse bemærkede vi Hallingskarven og Hallingjøkulen i Hallingdal, Folgefonden og de øvrige Snee- og Iisbræer i Hardanger, den besynderligt afstumpede Kjæmpekegle, Haarteigen o. s. v. Over denne uhyre Cirkel hvælvede Himlen sig saa klar og dunkelblaa, som vi endnu aldrig havde seet den; ikke en Skystænk plettede dens rene Dyb, hvorigjennem man næsten troede ved høi lys Dag at maatte kunne see Stjernerne blinke; Solens Skive stod blank, men skarp afgrændset og ligesom straaleløs paa den dunkle og dog saa tindrende klare Hvælving. Et intensivt Lys var udbredt over alt, og fremhævede kun saameget grellere den underliggende Ørkens sørgelige Nøgenhed og Dødstilstand.

Dette var altsaa Udsigten fra et af Norges høieste Fjelde, det var Høidepunktet af vor Reise, det var den store Naturopladelse, hvortil mange Dages anstrængende Opstigen havde bragt os. Et uhyre, forstenet Hav med nøgne Bjergrygge til Bølger, med en

Krands af Sneebræer i Horizonten, som hvide, skinnende Seil — det var det Hele. Havde vi her ventet, som fra Tydsklands og Italiens Bjergtinder, at faae see ned over Menneskenes travle Verden, over grønnende, vidtstrakte Sletter, hvorigjennem brede, glindsende Floder slynge sig, paa hvis Bredder sidde mægtige Stæder med Slotte og gothiske Kirkespiir, eller ud over det blaanende, friske Hav med dets tusinde yndige Kyster, Øer og Bugter, — da vare vi vistnok haardt blevne skuffede, saaledes som uden tvivl mange Udlændinger ere blevne det. Men vi kom herop ikke som fremmede, nysgjerrige og ligegyldige Tourister, vi bare med os i vort Hjerte den Livsmagt som kunde besjæle Fjeldørkenens Dødsstivhed, thi vi saae jo udover vort Fædreland! Hvad der her laae udbredt for os, var Norge i dets egentlige Skikkelse, saaledes som det vilde tage sig ud, hvis man kunde tænke sig det seet paa eengang, fra en Ørns Vinger, som i Kong Sverres Drøm. Et eneste sammenhængende Ødefjeld, i hvis hele mægtige Masse de smale, beboede Revner tabe sig og forsvinde. Men vi vide dog at de ere der, disse Rifter, hvor Skove og Enge grønnes, Qværnen gaaer i Elvefaldet, og Røgen stiger fra Arnestederne — og vi kunne derfor med rolig Bevidsthed om Landets indre Kraft skue ud over dets forstenede, sneelagte Overflade, og fatte Symbolet,

som for os ligger i denne Fjeldeensomhedens og Ørkenens tilsyneladende Seir over det bevægede Menneskeliv.

Det varede ikke længe, før vi bleve afbrudte i disse Betragtninger ved de isnende kolde Vindstød, der foer hen over Bjergtoppen, og erindrede os om den hældende Dag og Nødvendigheden af at tiltræde den langvarige og besværlige Nedstigning. Vi ville ikke trætte Læserens Taalmodighed med nogen udførlig Beskrivelse over vore Gjenvordigheder paa denne Nedgang, der næsten er værre end Opstigningen, da Foden med mere Fart og Vægt støder an mod de skarpe Stene, og mindre kan undgaae de beenbrækkende Huller. Med hvilken Vellyst betraadte vi igjen den forholdsviis blode Mosegrund omkring Sæteren, hvorhen vi endelig med rystende Knæer og sønderrevet Fodtoi kom tilbage Kl. henved 6 om Eftermiddagen, efter at have brugt over fem Timer til Bestigelsen af Gaustas Top.

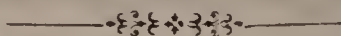
Neppe kunde vi tage os en lille Stunds Hvile, før vi atter maatte bryde op, hvis vi samme Aften vilde naae Tudal, og den Udvei at overnatte paa Sæteren var ikke altfor tillokkende, saa vi heller besluttede os til at afgjøre al Strabads paa eengang, medens vi vare i det. Vi fik altsaa vor Oppakning istand igjen, og vor lille Caravane satte sig atter i Bevægelse, videre fremad gjennem de uveisomme Ørkener. Paa denne Kant synker ikke Gaustapla=

teauet brat ned til Dalbunden, som mod Vestfjorddalen, men strækker sig endnu halvanden Miil fremad i flade Vidder eller lavere Bjergrygge, før man naaer Nedgangen til Tudal. Man maa dog ikke forestille sig, at denne Vei er jævn og flad at befare; den dybe Myrbund, de rivende Bjergstrømme, de ogsaa her overalt omstrøede store Stene lægge Hindringer ved hvert Skridt, og gjøre den efter Navnet halvanden Miils Vei dobbelt saa lang i Virkeligheden. Vi arbeidede os lang Tid fremad ved Strandbredden af en af disse mørke Fjeldsøer, hvoraf vi havde seet saamange oppe fra Gaustatinden. Her vare alle et skjønt Landskabs Conturer, men uden Liv. Tænker man sig denne Søe med dens Omgivelser sænket nogle tusinde Fod lavere, saa vilde den afgive det skjønneste Prospekt. Den var omgivet paa den ene Side af blidt rundede Bjerghøider, paa den anden af en smukt udtunget Strandbred med yndigt formede Landtunger og Næs, der strakte sig ud i Søen. Beklædte Phantasien et Øieblik disse Former med Skov, med bølgende Græs, med Siv og Vandplanter, saa havde den et Parti af den blideste Skjønhed for sig — men i næste Øieblik maatte denne „Mirage", dette Ørkenens Gjøglebillede forsvinde, og den fæle Virkelighed stirrede os imøde fra det sorteblaa Kjern, der i sine steengraa Omgivelser forekom os som den

tomme Øienhuling i et Dødningehoved. Vi droge videre og videre, og Jordbunden syntes at udvide sig under vore Fødder, Slette efter Slette, Bjerg efter Bjerg, evig i den samme graa Tone. Aftenens Skygger begyndte lidt efter lidt at leire sig over disse Ødemarker, hvor ingen Lyd hørtes, ingen Fugls Vingeslag var at fornemme, og intet Spor af Levende var at opdage. Vi kom endelig, efterat have besteget en temmelig brat Bjergryg, til Kanten af en umaadelig, sagte nedad skraanende Slette, ved hvis nederste Rand, der næsten forsvandt i Tusmørket, vi troede at see Birketræer, grønnende Marker og skovomgroede blanke Smaasøer. Det var virkelig Tudals Sæterregion, hvortil vi efter megen Møie vandt ned. Men derfra havde vi endnu en høist besværlig Nedstigning gjennem mørke Skove og nedad glatte Klippeheller til Bygden. Da vi kom ned til Sætervandet, hvorfra Elven løber ned i Bygden, laae der en Baad ved Bredden, og vi greb med Glæde denne Leilighed til at forskaffe vore saarede og mødige Fødder nogen Lise. Vi sendte gamle Torger med Hesten i Forveien og steg i Baaden med vor unge Fører, der skulde roe os over til Søens modsatte Bred, hvor Veien følger Elven ned i Dalen. Det var nu blevet nær Midnat, Maanen var ikke oppe, og den sildige Julinat havde ikke ganske den selvlysende Klarhed, som ellers udmærker

vore Sommernætter. En svag Taage laae over Fjeldvandets natstille Flade, der syntes os meget større, end det virkeligt var, da dets skovbegroede Kyster næsten flod hen i Skumringen og faldt sammen med denne. Den mest fuldkomne Stilhed herskede rundtom os, og selv Aareslagene dyppedes blødt og lydløst i det sovende Kjerns Vand. Pludseligt, som vi vare komne noget ud paa Søen, mærkede vi, at Vandet piblede ind i vor skrøbelige Baad fra alle Fuger, det stod allerede over vore Fødder og om faa Øieblikke kunde Baaden være fuld og drages til Bunden. Da vi ikke havde Lyst til at drages med til det ensomme Fjeldvands Dybder, anvendte vi al vor Magt for at række den nærmeste Strandbred, hvorsomhelst. Det lykkedes os ogsaa, netop som der kun var en Tomme igjen af Baadens Ræling over Vandet, at naae Skovbredden og kaste os i Land. Men her stode vi nu, midt i den tykke Skov, i Nattens Mørke, uden at see Spor til Vei eller Sti. Vor Fører var imidlertid ikke raadvild. Han besindede sig snart i hvilken Retning Sæterveien maatte søges, og gik saa foran os, idet han med sine stærke Arme bøiede tilside Naaletræernes hindrende Grene og klarnede for os den næsten uigjennemtrængelige Buskvært. Fra Tid til anden hujede han, for at give Torger Miland et Tegn om hvor vi vare; længe gik den stærke og kla=

gende Tone gjennem Skovtrakterne uden Svar, endelig lod borte ved Søens Ende et fjernt, langt udholdende Raab, som man i denne vilde Egn gjerne kunde taget for et Rovdyrs Hyl. Men det var gamle Torger, som havde forstaaet sin Kammerats Kalden, thi neppe havde vi, under den unge Førers ufeilbare Ledning fundet Sæterstien, før vi hørte Hestens sikre Hov at gjenlyde paa den Steenhelle, hvoraf Veien her bestod. Snart droge vi alle samlede nedad mod Bygden, til hvis øverste Gaard vi endelig naaede langt ud paa Natten, vaade og haardt medtagne. Til al Lykke fik vi banket op de eneste hjemmeværende Beboere, et Par gamle Føderaadsfolk, der gjorde en lystig Ild op for os i deres lave Stue. Her, paa haarde Træbænke forglemte vi den lange Dags Møisommeligheder, for gjennem Søvnens Luttring den næste Dag alene at have de gode Minder tilbage.

Den sidste Biskop i Hammer.

Der raader en besynderlig Skjæbne over Norges ældste og stolteste Byer. De forsvinde af Jorden uden at efterlade det mindste Spor; selv i Folkets Munde og Hjerter leve de knapt længer, og kun en enkelt Historiegransker efterforsker deres udslettede Grændseskjæl og Navne i gamle Membraner. Og dog ere ikke saa mange Menneskealdre gaaede hen, siden Oslo, Sarpsborg, Hammer, endnu blomstrede i fuldt Liv, og deres Slotstaarne og Kirkespiir vare Mærker for det hele Land. De ere alle ikke mere, de kunde ikke længe overleve Norges Uafhængighed — deri ere deres Skjæbner lige; men de have nu hver for sig sit forskjellige Eftermæle. Af Oslo er ikke Steen paa Steen tilbage. Den prægtige St. Halvards Kirke, Mariæ Kloster, og alle de massive Bygninger ere som bortblæste — men Liv er født af Død, og Norges første Stad ligger dog endnu altid ved Bunden af Fjorden, om end ikke ved Foden af Egebjerget. I Sarpsborg er ligesaalidet en Levning at finde; men den nye Tid har nu fæstet Fod paa den gamle Bymark, og har lovet at „gjenoprette" det Forsvundne.

(d*)

Alene Hammer, Oplandenes engang saa rige Dronning, er aldeles øde og forladt. Det sidst afholdte Storthing har vel besluttet at en ny Kjøbstad skal anlægges paa Hammers Sted, men den findes endnu blot paa Papiret. Dog, hvis Menneskene og Efterslægten have forsømt Hammer, saa har Mindets Poesi, som til en Erstatning, bredet sin rigeste Maaneskinsglands ud derover, og bag dette mystiske Forhæng dæmrer dens Billede dobbelt prægtigt. Og til en Trøst i sin Eensomhed, til et uimodsigeligt Vidne om fordums Storhed besidder Hammer endnu en ganske anseelig Ruin, medens dens Søstre i Ødelæggelsen kun har moderne Huse og Brændeviinsbrænderier at opvise.

En lille Udflugt i Sommeren 1841 gav mig Anledning til at gjøre en Valfart til det Sted, hvor Hammer stod. Jeg siger med Villie en Valfart; thi vor protestantiske og vantro Tid har vel haanlig forladt alle de undergjørende Valfartsteder, men Historien har dog endnu sin Religion og sine hellige Reliqvier, hvortil den Troende kan vandre, og knæle ned og styrke sit i Hverdagslivet udtørrede Hjerte. Paa Dampskibet Jernbarden, denne Oplandenes Stolthed og Forbauselse, foer jeg fra Minde af opad Mjøsen. Denne havlignende Vandmasse midt i det Indre af Norge havde før Staden Hammer at prale af, nu har den Jernbarden. Det er ganske i sin Orden. Middelal-

deren byggede sine stærke Feudaltaarne, indesluttede sig i Volde og Grave, og forenede sig kun om den opløftede Monstrans; Nutiden farer med sin Damp op og ned af Fjorden, fra Kyst til Kyst, og nivelerer Alt og sætter Nøre i Alt, til det ene Maal, til Vinding.

Paa dette Dampskib, nærmede jeg mig altsaa Hammer. Det var en klar, deilig Solskinsdag, saa sjelden i hiin regnfulde Sommer. Allerede seilede vi ud af den mørke Kloft ved Skreibjergene og over til Stange. Her udvider Mjøsen sig pludselig, og den hilste os i hele sin majestætiske fast uoverseelige Bredde, en Miil fra Kyst til Kyst, i Midten den romantiske Helgøe. Disse skraanende blaalige Bredder, som jeg i Førstningen tog for de almindelige norske Aaser, viste sig, da jeg kom nærmere, som opdyrket grønt Land fra Høiden af ned til Vandskorpen, med Gaard ved Gaard, hvide Kirker og yppig Løvskov. Og fra Baggrunden i Middelpunctet af det Hele, traadte nærmere og nærmere en rødliggraa buet Steenmasse, det var Hammers Ruiner! Ja, her og intet andet Sted maatte Byen ligge, her fordrede Naturen selv et bankende Hjerte for den rige Omegn, her maatte Taarne og Mure saa prægtigt slutte det vidunderlige Prospect. Og Alt dette forstod de Gamle saa godt.

Ikke langt fra Hammer Gaard, og henhørende under den ligger en Plads kaldet Aftensangen. Det er et yndigt og skjult Sted. En lys, zittrende Birkeskov, kun hist og her mørkere beskygget af enkelte Naaletræer, indeslutter fast fra alle Sider det graa Bjælkehuus, som en Tilbygning ovenpaa med en Svalgang giver et noget anseeligere Udvortes, end vore almindelige Huusmandsstuer. Der havde vi valgt vort Standqvarteer den Dag vi opholdt os ved Hammer. Vi havde hørt at man der modtog Reisende, og vi begav os derfor did fra Gammelhuset, hvor Dampskibet stopper. Da vi ankom og bad om Herberge vare alle Pladsens Beboere sysselsatte med Hvaanden, og gik stille og besindige ved deres duftende Arbeide paa den trange grønne Mark under de hvidstammede Birketræer. En liden Gut skulde være vor Fører hen til Gaarden, som omtrent kan ligge i en halv Fjerdingsveis Afstand, men ikke kan sees før man kommer ud af den tætte Skov, der omgiver Aftensangen. „I skal vel hen og see Murene", sagde Drengen, idet han aabnede for os Ledet, der fører ind til Skovveien. Paa vort Spørgsmaal om han vidste hvad disse Mure havde at betyde, svarede han kun let hen: „Aa, de sige at der engang skal have staaet en By." Ak, i disse Guttens faae Ord er indbefattet Alt, hvad Omegnens Bønder veed at sige om Hammer! Ingen speciellere Kundskab, ingen bedre Tradi-

tioner har vedligeholdt sig hos selve Stedets Slægt, om det bevægede, rige Liv som her for ikke saa længe siden har rørt sig. Og dog skulde man troe, at Hammers sidste Indvaanere, da Byen blev ødelagt af de Svenske Aar 1567, maatte være blevne adspredte over Landsbygden omkring, og saaledes, selv lidt efter lidt forvandlede til Bønder, kunde have meddeelt deres Efterkommere levende Sagn om det forstyrrede Hjem. Men vist er det, at have de fortalt sine Slægters og sin Byes Historie til Nogen, saa er det nu aldeles glemt; og dersom Vangs Bønder endnu veed Lidt om Hammer, da skylde de dette mere til Fremmede og til Bøger, end til deres egne Traditioner. — Vi gik nu fremad gjennem den kjølige Skov, en deilig Gang i Middagsheden. Det havde regnet om Morgenen, og endnu hang de klare Draaber ved hver Naalespids paa Grantræerne, og glimrede i Solen. Paa enkelte Steder aabnede Skoven sig til smaa grønne Enge, hvorpaa som oftest to til tre majestætiske Hængebirker strakte deres vaiende Krandse mod Jorden. Her indbildte vi os at der havde staaet et Capel i fordums Dage, tæt udenfor Byen. Nu lyste det pludselig klart gjennem de sidste Træer, vi traadte ud paa den aabne Slette, og den hele Jordtange, hvorpaa Byen har staaet, og hvoraf Hammer Gaard danner Spidsen, laae for vore Øine, omgivet af

Mjøsens middagsblinkende Speil, som af en Glorie. Hvert af vore Trin berørte nu hellig Grund; vi lod de gamle Gader opstaae for vort indre Öie, medens vi gik hen over de Sletter, hvor de have staaet, og hvor deres Beboere have levet og lidt; men hvor nu det friske Hø laae slaaet i Rader, og Kornet bølgede henover deres Gravsteder. Vi gik nu tvers gjennem Hammer Gaards Ladebygninger, som alle ere byggede af deilige, tilhugne Stene; ak, man kan nok gjætte hvorfra! Vi lod Hovedbygningen, en stor gammel Trækasse, ligge tilvenstre, og boiede om en liden Hoi og opad en Bakke. Nu stod vi midt i Hammer Domkirkes Ruiner.

Hvad der staaer igjen af Hammer Domkirke, eller Hellig Trefoldigheds Kirke, opbygget i det 12te og 13de Aarhundrede i byzantinsk Stiil, er nu kun tre uhyre Piller forbundne med deres Buer, og mod Østen i Flugt dermed, en mindre Bue, Alt af de skjønneste tilhugne graablaae Kalkstene. Ovenover de midterste Buer staaer endnu i en stor Hoide en Deel af den øvre Kirkevæg, med Spor af dybt ind i Muren gaaende fiirkantede Vindver. Man kan gjore sig en Idee om det Heles Størrelse, naar man hører, at enhver af de større Piller neppe kan favnes af 3 voxne Mænd, og dog bære de alligevel deres tilsvarede Buer saa let og dristigt, at deres uhyre Omfang

knapt paafalder. De staae frit og aabent mod Vandsiden, men mod det Indre bemærkes endnu Soklerne til de modstaaende Piller, og danne den midterste Kirkegang. Uden om dette igjen er et rundt Bjerg bevoxet med Græs og Træer, opstaaet som man tydelig kan see af Kirkens sammenstyrtede Mure. Den nuværende Eier af Hammer, har ladet den nordlige Ende af denne Høi gjennemgrave, og derved blottet to hvælvede Indgange til Kirken. Naar man staaer inde i Ruinerne og seer ud gjennem disse over Mjøsen, har man et yderst pittoresk Syn. Forgrunden dannes af store, vildt omkastede Steenblokke, noget længere borte har man den mægtige Søilerad, som Tiden har skatteret fra lyseblaat til dunkelrødt, og behængt med grønne Urter og Værter; og endelig, bag enhver af de colossale Buer, og indsattet af disse som af en Ramme, aander et herligt Landskab af Søe, grønne Kyster og fjerne Bjerge. Min Medpillegrim, en Maler, satte sig strax fast her med sin Malerkasse og sine Redskaber, for at udkaste en Skizze af dette sjældne Prospect, medens den lille Gut, der havde fulgt os hid, stillede sig bag ham med opspilede Øine og aaben Mund. Hvad mig angaaer, da kunde jeg endnu ingen rigtig Hvile og Betragtning finde — Fortiden traadte mig saa nær og haandgribelig imøde fra enhver af disse Stene, og stirrede paa mig med

levende og hemmelighedsfulde Øine. Thi det har en ganske anden Art og Kraft, naar man saaledes opmaner Forfædrene paa de Steder selv, som deres Fod har betraadt, og omgivet af deres Øievidner, end naar man i sit eget Kammer prøver paa at sætte sig tilbage til dem gjennem de døde Bogstaver. Det store Fortidsbillede dæmrede for mig som en Morgendrøm, bag det graa Slør glimtede Staalkyradser og Monstranser, raslede Bispekaaber og Silkeklæder, vaiede Faner og lød fjern Sang og underlige Stemmer. Men vilde jeg trænge derind, forsvandt det Alt, for atter at gjække mig længer borte. Det drev mig fra Steen til Steen, fra Grotte til Grotte i disse Ruiner, og jeg bankede paa overalt, men blev ikke indladt. Da flygtede jeg ud af denne Tryllekreds ud paa den store vide Slette, hvor der vel ogsaa har staaet Kirker og Gader og Slotte, men hvor ingen Spøgelser af disse endnu staae tilbage. Paa det saakaldte Bispebjerg, den yderste Pynt af Halvøen, hvorfra man har den videste Horizont til alle Sider, fandt jeg atter Klarhed. Herfra bør man egentlig betragte Ruinerne, der inde er man deres Strenghed for nær. Herfra smelte de først rigtig sammen med Landskabet, og give det sit rette Præg, og tegne sig klart og smukt mod Søen og Himlen. Man smile ikke over dette meget Væsen med de stakkels tre eensomme Piller —

vi have her i Norge saa faae Levninger af den Natur, at man ikke for ofte risikerer at komme i lignende Extase. Desuden skylde vi den triste Rest af Hammer Domkirke al vor Kjærlighed og Omhyggelighed — vi have i lang Tid faret saa ilde med den. Thi det er ikke saameget Tiden, som Menneskenes Vandalisme, der har reduceret denne i Slutningen af det syttende Aarhundrede endnu saa prægtige Ruin, til hvad vi nu see. Da stod endnu den hele vestlige Gavl med sine herlige tredobbelte Vindver og kunstigt udhuggede Døre, foruden mange andre Capeller og Buer. Men man harført Stenen derfra til Bygningen af Vangs, Stange, og Næs Kirker, med flere andre verdslige Bygninger paa Hedemarken. Føier man nu hertil Tidens langsomme Opløsen, da maa man forundre sig over at der endnu er saa meget tilbage. Dette bliver dog vel nu fredet og sikkret, efterat Foreningen til Oldtidsminders Bevaring har taget sig deraf. Hvad der er blevet af de øvrige Kirker og Steenhuse i Hammer maa Gud vide — Korskirken, Hammer Slot, St. Olafs Kloster, Skolen, Raadhuset — Alt er forsvundet uden Spor, naar man undtager en massiv og uformelig Graasteensbygning, som skal have hørt til Klostret, og nu er indlemmet under Gaardens Udhuse. Af Byens tre Hovedgader, Klosterstrædet, Grønnegaden og Bispe-

strædet er ikke en eneste synlig Tomt eller Levning. Det er altsaa kun Domkirkens tre Piller, som endnu vaage over de øde Gravsteder, ligesom dens tre Taarne fordum vaagede over den levende og blomstrende Byes lavere Tage.

Imidlertid var Dagen rykket frem, og Sommeraftenens bløde og rige Farvetoner begyndte allerede lidt efter lidt at brede sig udover det deilige Panorama, som jeg oversaae fra Bispebjerget. Denne usikre og dog saa varme Belysning er den bedste for en saadan Egn; thi Mindets Glands er beslægtet med Aftenens. Men denne Aften var ogsaa blid og skjøn. Det nyslaaede Hø og Træerne og de friske Vande udsendte en liflig Duft til Kirken, som for at trøste den over dens tabte Virakskyer; endnu kan den gamle Krønikes Ord gjælde for Hammer, skjønt det har mistet sine berømte Frugthaver: „Og var det ganske saare lystigt om Sommeren, naar man roede om Hammers Bye, og alle Urter og Træer de gav slig herlig Lugt fra sig.“ — Jeg lod mit Blik vandre fra Ruinerne over til Helgøe, der ligesom hævede sig fra Vandskorpen i den magiske Belysning; midt i det smale Sund mellem denne Øe og Næs Sogn steg den hvide Næs Kirke umiddelbart op af Bølgerne, med det blaae Totenland til Baggrund. Og ligeoverfor mig, paa Næslandet, strakte sig vidt ud de grønne Sletter af Gaarden Gressong, hvor

Bisp Carl Segerson af Hammer var født, og som engang eiedes af Jomfru Karine Alfsdatter, en Søster til vor længe miskjendte Frihedsmartyr, Ridder Knut Alfsson til Gidskoe. Fortidens Aander omgav mig paa alle Sider, men i den dybeste Taushed. Jeg tørstede ganske efter en Klokkes Slag, efter en fjern Sang, som et Udtryk for Aftenlandskabets Sjæl. Men Alt forblev dødstille. De Dage var forbi, „da det var Skik i Hammer, at der skulde først ringes udi Domkirken, dernæst i Klostret, dernæst i Korskirken, og allersidst i St. Jørgens Kirke, siden derefter skulde de ringe og kime, som de mest kunde. Item, naar som det var blidt og stille Veir, da kunde man høre det langt borte, naar som at Præsten og Degnene sjunge i Kirken, og Orgelværkernes Lyd hørtes, at den, som ikke havde et Steenhjerte, maatte græde af Glæde for Guds usigelige Naade mod Mennisken og Guds hellige Ord og de deilige Psalmer, som de hørte sjunge der."

Nu flyder ingen saadan Aftensang mere udover Mjøsens klare Flade; Hammer er stum. Men selv Stumheden har et Sprog i det udtryksfulde og uendelig vemodige Øie; og i dette læste jeg hiin Aften en liden Historie fra Bispestadens sidste Dage, som jeg her vil fortælle.

Det var Pintseaften Aar efter Christi Byrd 1537, mod Vespertide, at en stor Herrebaad, prægtigt udsmykket og med forgyldt høit opstaaende Forstavn, roedes over Mjøsen i Retningen fra Næslandet til Hammer Bye. Som Veiret var blidt og stille, havde Baaden intet Seil oppe, men bevægedes hurtigt og let henover den blanke Vandflade ved otte ligeklædte Roerskarles kraftige Aareslag. I Bagstavnen af Baaden var opreist et Slags Telt af sort Tøi med røde Fryndser, aabent til Siderne for at lade den milde Aftenluft fri Gjennemgang. Derunder hvilede paa opstablede Hynder en qvindelig Skikkelse, der syntes at være den fornemste Person ombord. Hun var ikke længer ung, men saavidt man af den hvilende Stilling kunde slutte, af en høi og rank Legemsbygning. Dog, den dødelige Mathed, der synlig var udbredt over alle hendes Lemmer, vilde knapt mere tillade hende at reise sig til sin rette Høide. Af den lange sorte Klædning og de hvide Liin, der tæt omgav hendes blege Ansigt, skulde man have holdt hende for en Klosterfrue, hvis ikke de blinkende Ringe paa hendes magre Fingre, og den svære Guldkjede der omgav hendes Hals og Skuldre, hang ned fra hendes Belte over den venstre Hofte, og der bar et Slags Taske af rød Fløil, atter havde modsagt dette. Hun laae aldeles ubevægelig, kun de mørke Øines feberag=

tige Blik foer rastløs omkring, og hendes udtærede Hænder legede med Kuglerne paa en Rosenkrands. Ved hendes høire Side knælede en ung smuk Pige med lyse Haar og røde Kinder; og var det underligt at see naar hun omhyggelig bøiede sig over den Syge, og hendes rige lyse Haar under den Gyldenstykkes Hue flød ned over den Gamles sorte Klædning, og hendes friske Kinder lagde sig nær til de guulblege, og ligesom vilde meddele dem Noget af Ungdommens og Livets Varme. Paa den anden Side lænet op til en af de Stænger der bar Teltet, stod en geistlig Herre i sin Ordensdragt, og søgte med al Umage at lægge sit fede Ansigt i begrædelige Folder, medens dog fra Tid til anden hans triumpherende Blik gled fra den lidende Qvinde til et Pergamentbrev med flere nedhængende Segl, som han holdt i Haanden. Hans Læber opramsede sagte og mekanisk den katholske Kirkes Bøn for Døende. Saaledes svævede dette Kløverblad henover Vandspeilet i Aftenbelysningen, og den ængstelige Stilhed blev kun afbrudt ved de taktmæssige Aareslag, ved Munkens dumpe Mumlen og den unge Piges halvt undertrykte Graad.

Imidlertid nærmede de sig mere og mere til Staden, og den reiste sig med sine vidtstrakte Mure og Taarne op af de stille Vande, og hilste dem i al sin Skjønhed. Thi vel var allerede paa den Tid

Hammers Glands og Vælde meget aftaget, og den kunde ikke længer stille sine 1400 vaabendygtige Mænd naar det gjaldt; men den gamle Rises blinkende Harnisk stod der dog endnu helt og holdent, om end noget for vidt til Sønnernes spædere Lemmer. Stadens rige geistlige Stiftelser vare endnu et Middelpunkt for mange Interesser, og samlede om sig en tæt Ring af alleslags Næringsdrivende, saa det var klart og givet, at med den katholske Klerus stod og faldt Staden Hammer. Og netop nu drog der op et truende Uveir mod denne Byens Livsrod, som mod det hele Land, da Christian den Tredie af Danmark havde i Sinde paa een Gang at omstyrte den gamle Tro og den gamle Selvstændighed i Norge. Men det kunde ikke sees paa disse prægtige Mure og Gader, som de laae der for vore Reisendes Øine klart bestraalede af den dalende Sol, at de var deres Undergang saa nær. Domkirkens tre Taarne, hvert med sine sexten forgyldte Fløie, der blinkede og viftede uafladeligt, pegede op i den blaa Luft, og jævnhøit med det største af disse var Taarnet paa Hammershuus, Bispens Residents. Ude fra en Jordtunge, som nu tildeels er bortskyllet, skinnede de hvide Mure af St. Olafs Kloster, yndigt mildnede af vaargrønne Træer og Haver. Og til begge Sider, saa langt Øiet kunde naae, strakte sig Byens Borgerhuse, fordetmeste af Træ, men malede

med livlige Farver og omgivne af Frugthaver. Ud mod Vandet havde fast enhver af disse Boliger sin egen Brygge, og i den lille Havn, Nordvig, laae et ikke uanseeligt Antal smaa plumpe Skibe, eller rettere Baade efter vort Begreb. Fra det Indre af Byen ragede endnu flere Spiir og høie Gavle i Veiret, og lod ahne prægtige Ting derinde. Hvad enten det kom af Byens virkelig aftagende Færdsel, eller alene var en Følge af Helligaftenen — den forvirrede, blandede Lyd, som man ellers pleier at bemærke i Nærheden af en levende Stad, hørtes her aldeles ikke — Alt laae begravet i den ængstelige, dybtaandende Stilhed, som gaaer forud for et Tordenveir. Man kunde have antaget den hele Stad for uddøet, hvis ikke Domkirkens dybe Klokker, og derefter de andre, pludselig havde begyndt at ringe til Vesper. Ved det første Slag som zittrede gjennem den stille Luft, foer en svag Rødme over den syge Qvindes blege Ansigt, og hun reiste sig halvt op i sine Puder, og syntes med Vellyst at indsuge den klare Tonestrøm, der bølgede hende imøde fra Byen, blandet med Duften fra de nys udsprungne Æble- og Kirsebærblomster i Klosterhaven. Hendes Øie fæstede sig med lysende Haab paa det skjønne Maleri foran dem, og paa Domkirkens og Bispegaardens brede Masser, der stod ved hinandens

Side som to Tvillingkjæmper, og saae ud til at kunne trodse en Evighed.

„Nei min Fader," udbrod hun heftigt til Munken, — „nei, det er ikke muligt! Den hellige Kirke kan ikke blive drevet fra dette sit sikkreste Sted. Disse Guds faste Borge kunne aldrig falde i de danske Kjætteres Hænder! Siig det, siig det min Fader, at jeg kan doe rolig!"

Munken paatog sig en profetisk Mine, og pegede med den udstrakte Arm henimod Domkirken. „Seer I ikke det nye Frue Capel hist ved Domkirkens nordre Side? Der har Eders christelige Fromhed reist en Grundpille ved det synkende Huus, og nu kan det ikke falde."

Hun sank atter udmattet tilbage, og hviskede kun sagte: „Ja, der skulle de bede for ham"! Derpaa lukkede hun Oinene, og laae ganske stille.

„Jesus, hun er død!" raabte den unge Pige, og sprang forskrækket op.

„Vist ikke", svarede Munken, der ogsaa syntes at udføre en Læges Funktioner, idet han følte den Syges Puls, „vist ikke, det er kun Mathed efter Reisen"

„Ak, Fader Johannes", vedblev Pigen klagende, „hvorfor har I føiet hende med denne Overfart? Hun holder den ikke ud. Kunde ikke Bisp Mogens

været hentet over til Gaarden, siden hun endelig skal have ham i Tale?"

„Vor Frue tilgive Dig, mit smukke Barn. Du veed ikke hvad Du siger. Man sender ikke saadan uden videre Bud efter den ærværdige Fader af Hammer. Desuden troer jeg ikke at hendes Tilstand vil blive forværret af denne lille Reise. Tvertimod. Og hendes Sammenkomst med Bispen taaler ingen Opsættelse". „Hvad er der da egentlig med denne hemmelighedsfulde Sammenkomst", spurgte Pigen nysgjerrig.

„Tys, hun rører sig", hviskede Munken. Den fornemme Dame aabnede virkelig igjen sine store, glindsende Øine, saae med et mildt Udtryk paa den unge Pige, og tog hendes Haand. „Jeg hørte nok hvad du spurgte om, min stakkels Margrethe", sagde hun. „Ak, dette Møde med Bispen kan ikke have noget at betyde for Dig. Men der venter Dig et andet Møde i Hammer, som er bedre for dine Aar. Du skal see jeg har tænkt paa Eder".

Margrethe svarede ikke, men rødmede stærkt, og hendes Haand skjalv i den Gamles. Munken smilede og truede hende med Fingeren.

Nu sagtnede Roerfolkene sine Aaretag, og lagde snart til ved den saakaldte Bispens Brygge. Derfra gik en lukket Gang gjennem Communen og Klostret

op til Domkirkens Hovedindgang. Portene til denne Gang vare nu opslaaede, og nede paa Bryggen ventede en Bærestol med Tjenere i Bispens Farver. Medens den syge Dame forsigtigt blev løftet ind i Bærestolen, samlede sig endeel af Byens Folk paa Bryggen, og saae til dette usædvanlige Optog.

„Det maa da være et fornemt Besøg, siden Bispen sender sin egen Bærestol og lader Klostergangen lukke op", sagde en lang mager sortklædt Person til en anden mindre og tykkere.

„Aa, svarede denne", kjender Du ikke den rige Jomfru over fra Gresseng? Hun lader sig rigtignok sjældent see; men jeg, som er en af Byens Podemestere, har i Vaar været over i hendes Have, og tilseet hendes Frugttræer, der har jeg flere Gange talt med hende om vor Kunst, hvori hun synes meget forfaren. De sige hun skal i forrige Tider have kjendt Bisp Mogens noget nøie. Nu ere de begge rigtignok vel gamle".

Hele Sværmen stirrede nu efter Bærestolen, indtil den med den bagefter følgende Munk og den unge Pige forsvandt indenfor Klostermurens Port, der skraldende faldt igjen efter dem. —

Vespertjenesten i Domkirken var netop forbi. Endnu svævede blaalige Virakskyer under de brede Buer, de sidste Toner af Chordrengenes klare Stem-

mer zittrede endnu fra de klingende Stene. Et tungt Forhæng skilte den aabne Hovedindgang fra Pladsen udenfor, og den balsamiske Kjøling og Festlighed, som stedse er et Særkjende for de katholske Kirkers Indre, hvilede ogsaa her over det store Rum. Høialtret, der tog sig prægtig ud med sin Marmorkolonade og belyst fra oven af tre store Vindver, var nu eensomt, ligesom ogsaa de øvrige Altre og Capeller; kun i et lidet nyt Capel, paa den nordre Side af Kirken, og skilt fra denne ved et Jerngitter, bemærkede man endnu en Gruppe Andægtige. Det var vore Bekjendte fra Baadfarten. Over det lille Alter stod i en Niche et Mariabillede, og ved Siden af dette hang, upassende nok, et gammelt Sværd og en halvsønderrevet, plettet Læderhandske. Foran Alteret holdt den rige Dames Huuscapellan en stille Messe, med alle de underlige Bøininger og Gebærder, som dertil høre. Den syge Jomfru selv laae hensunket i Bøn ved Alterfoden, knugende sine tørre Hænder sammen over Brystet, og med et sælsomt Udtryk af Hævnlyst og Andagt, paa eengang i sine Træk. Den unge Terne knælede vel ved hendes Side, men syntes mere beskjæftiget med at vexle Øiekast med den unge Mand i verdslig Dragt, der stod halvt skjult bag en Pille.

Medens denne tause Sjælemesse her gik for sig, traadte en ny Person ud af en lille Londor i Muren ved Hoialteret, og gik langsomt hen over Flisegulvet mod de Bedendes Capel. Det var en Mand af Oldingsalder, mager og noget foroverbøiet. Hans violette Silkekjortel og blinkende Kors lod slutte, at han maatte være af høi geistlig Værdighed. Hans Ansigtstræk vare ædle og milde, men røbede dog en vis Grad af Svaghed og Slaphed, og hans Blik glede ængstelige hen over Billederne og Udziringerne i Kirken, som om han bag enhver af dem frygtede en Fiende. Og dog, skjønt ham fattedes den stolte Sikkerhed, hvormed katholske Prælater ellers optraadte havde dog den synkende Kirkes Sol endnu Straaler nok til at udbrede en mild Glorie af lidende Værdighed om ham. Thi denne Mand var den sidste Bisp i Hammer, Hr. Mogens Lauritsson.

Han traadte ganske nær bag den bedende Qvinde, uden at hun mærkede det, og ventede stille til Messen var éndt. Da Munken med ydmyge Gebærder havde forladt Alteret, lagde Bisp Mogens sin Haand paa den Knælendes Hoved. Hun foer sammen, saae op, og en svag Rødme overtrak hendes Ansigt.

„Jeg er kommen, ærværdige Fader", sagde hun, idet hun ved Margrethes Hjælp reiste sig møisomt op, og gjorde Mine til at kysse hans nedhængende Haand.

„Og Eders Værk er fuldendt, Jomfru Karine Alfsdatter“, svarede Bispen høitideligt og smertefuldt. „Eders Navn vil i Kroniker og Bøger staae som den Sidste, der har givet Sjælebod til Kirken i Norge“.

„Det maa I ikke sige“, bad Karine. Just dette svage Offer paa vor Frues Alter vil drage en rig Høst efter sig, thi det er givet til en evig Erindring om ham, som I og jeg engang stode nær, om ham, som engang døde for Norge“.

Hun havde imidlertid sat sig i en Muurfordybning i Capellet, og holdt Blikket fast heftet paa de sælsomme Reliqvier ved Mariabilledet.

„I mener Eders Broder, Hr. Knut“, vedblev Bispen. „Ak ja, hans Død var skrækkelig og skjændig, myrdet som han blev, trods Leidebrev og Ridderord. Dog, det er nu meget længe siden, og Tiden har lagt sit mildnende Dække over hans blodige Grav. Vi have nu andre Døende at begræde og at frelse, om muligt. Uveiret trækker nærmere og nærmere sammen om os. I disse Dage skeer der underlige Tegn og Gjerninger, som alle bebude Hammers og Kirkens Fald. Forgangen Nat sad jeg eensom og vaagen i mit Kammer, og mit Hoved værkede over den Tidende jeg nylig havde faaet, at Eders Frænde, Hr. Truit Ulfstand drog mod Throndhjem og Erkebisp Oluf var flygtet. Da begyndte pludseligt alle

Klokkerne i Domkirken at gaae af sig selv, og Orgelværkets Toner lode ud i den stille Nat, klagende og vilde. Jeg reiste mig forskrækket op og saae over til Kirken: da vare alle de høie Vinduer i Choret oplyste, og skinnede med en rød Glands. Og igjennem Bispegaardens Gange og Værelser gik et Bulder, som af Krigsfolk og Vaaben. Men da jeg kaldte paa mine Huusfolk, og kom ud, var Alt stille, og Intet at opdage. Ak, jeg forstaaer det vel: det er forbi med Kirken og med min Magt, og jeg kan ikke staae imod. Selv blandt mine egne Huusfolk findes der Forrædere".

„Det er Alt fordi Du og dit Norge har glemt Knut Alfsons Martyrdød, at dette skeer ved Eder", talte Karine heftigt. „Den Frihed og Ære, han vilde have skjænket sit Land og sin Kirke, sank med ham i Graven, og I havde ikke engang Kraft til at hævne ham, men lagde Eder søvnige ned under det gamle Aag, til det nu trykker Eder døde. Blandt alle de Glemsomme levede der dog Een, der ikke glemte, og det var hans Søster. Du veed det selv, Bisp, at hans Død gjorde mig til hvad jeg er, til en eensom og unyttig Qvinde. Dig gjorde den til Bisp, thi ellers havde Du været min Huusbond. Jeg opgav Alt for min Broders Minde. Seer Du dette Sværd og denne blodige Handske. Det er de eneste Reliqvier

af ham, jeg eier; jeg tog dem selv af hans blodige Liig, og har gjemt paa dem i alle disse Aar. Nu føler jeg, at min sidste Tid er kommen, og derfor vilde jeg, at dog idetmindste hellige Mure skulde bevare dem, og jeg stiftede dette Capel, og gav til din Kirke alt mit Gods, for at den Myrdedes Navn af dine Præster skal nævnes her, og dette Navn vil alene beskjerme dit Huus og din Kirke mod Fald, og vække dig til Modstand, naar Striden kommer. Ræk mig Brevet, Fader Johannes".

Hun tog Pergamentbrevet fra Munken, og rakte det til Bisp Mogens med disse Ord: „Her vil I finde et formeligt Gavebrev paa Gaarden Gresseng med alle dens Herligheder. Saalænge I ikke af mine gjerrige Frænder lader Eder dette aftvinge, saalænge vil I ogsaa være bevaret mod deres Magt".

Pludseligt traadte nu den unge Mand, der hidtil havde staaet bag Pillen, frem for Jomfru Karine og Bispen. Han tog et Brevskab ud af Folderne paa sin Kappe, og rakte det ligeledes til Bispen.

„Jeg bringer her", sagde han „en Protest fra Hr. Truit Ulfstand, Ridder, paa hans Hustrue, Fru Gyrvels Vegne, mod dette Jomfru Karines, hendes Slægtnings Gavebrev. Han lader tillige hilse, at han selv snart vil være her, og varetage sit Tarv".

Bispen stod som lynslagen, og lod Brevet falde paa Steengulvet. Margrethe gjorde en Bevægelse af Skræk, som om hun vilde holde den unge Mand tilbage, men Jomfru Karine reiste sig langsomt og med Værdighed, og sagde: „Det var netop Dig, unge Mand, jeg har betænkt i mit Testament, som min Margrethes Brudgom. Du vil finde det i et Anhang til Gavebrevet. Hvad din Mester, Truit Ulfstand angaaer, da har hans Ord ingen Ret over Kirkens Eiendom. Tag Brevet, Bisp Mogens, og ledsag mig til Ursulinerklostret, at jeg kan doe i Roe. Husk paa Knut Alfson og hans Søster Karine".

To Maaneder vare forløbne siden hiin Begivenhed i Kirken. Sommeren var med dem skredet frem, og St. Hansfesten drog med al sin Pragt og Sødme gjennem Hammers skjønne Omegn. Fra Høider og Øer og Baade flammede Glædesblus, og søgte forgjæves at overstraale den dagklare Aften. Overalt paa Landet lød Sang og Lystighed, kun i Staden selv herskede der et ængsteligt Stille, desuagtet forbundet med en uhyggelig Travlhed. Borgerne holdt sig indesluttede i sine Huse, eller saaes kun nu og da med sky Blik at snige sig langs de trange Gader. Desto ivrigere vare Bispens Leiesvende og Huusfolk ifærd med at nedramme Pallisader rundt om Hammer Gaard, som til en Befæstning, og med at

sammenslæbe og ophobe i Gaardens Gange og Taarne alle Slags Kastevaaben og Stene. Ved hvert Vindve vare posterede Bueskytter, paa den store Trappe vare to Feltslanger opstillede, kort Alt saae meget krigersk ud, og lidet passende for en geistlig Herres Bolig. Men det var heller ikke med den stakkels Bisp Mogens's gode Villie, at hans fredelige Residents fik et saadant Udseende: han ventede hvert Oieblik den danske Konges Udsending, Hr. Truit Ulfstand, der med væbnet Haand kom for at afsætte den katholske Bisp i Hammer, secularisere Kirkens Eiendomme der til Fordeel for Kronen, og indføre den protestantiske Cultus. Hr. Mogens havde stridt mod sit forsagende Hjerte, og besluttet sig til at gjøre Modstand, deels opmandet ved Jomfru Karines heftige Forestillinger, deels stolende paa Bistand af Hammers Borgere, der maatte være saameget interesserede i de katholske Stiftelsers Vedbliven. Til den Ende havde han skaffet sig Vaaben og Pile inde fra Sverige, havde bevæbnet sine Folk, ladet sine Munke gaae om i Byen fra Huus til Huus for at ophidse Borgerne mod de sig nærmende Kjættere, havde Spioner ude paa Veie og Stier, for at give ham Tegn, naar Fienden var nær. Ved alle disse animerende Forberedelser havde han drevet sig selv op til en Hoide af krigersk Mod og Lyst, som ellers var hans Charakter

(e *)

aldeles fjern. Han troede virkelig i dette Øieblik paa Muligheden af at modstaae hele Kong Christians Magt.

Men denne Bispens heltemodige Stemning var desværre ikkun momentan, og der behøvedes fra Time til Time ny Olie i den snart udbrændte Lampe, en fremmed begeistrende Røst til den forsagende Sjæl. Og den eneste Røst, som havde viist denne Kraft, lød ikke mere. Paa Ursulinernes stille Kirkegaard, omduftet af blomstrende Hæggebuske, hvilede alt i flere Uger Jomfru Karine Alfsdatter, af Slægten de tre Roser. Hun døde i rette Tid, medens Korset endnu blinkede og Messen klang, og i den faste Tro at have styrket med sin Gave den undergravede Bygning, ikke ahnende, at just denne nye Vægt dessnarere maatte nedtynge den. Hendes sidste Ord til Bispen var Knut Alfsøns Navn, og idet hun hævede sig paa Leiet, viste hun gjennem det aabenstaaende Vindve hen paa Domkirken, som netop stod overgydt med Solnedgangens hele Farvepragt, og sank derpaa livløs tilbage. Med hende døde Kirkens Poesi i Norge, og den lange protestantiske og prosaiske Graaveirstid tog sin Begyndelse.

Hiin skjæbnesvangre Aften sad hendes Terne, Margrethe, ved sin Herskerindes Grav. Ogsaa i hendes unge Livshaab havde Tidens Kamp grebet forstyrrende ind. Hendes Fæstemand, Aage Pederssøn,

var længe en af Bispens troeste og mest hengivne Tjenere, som det lod. Hans Herre havde ladet ham oplære i alle Slags boglige Kunster, brugte ham som sin Haandskriver og betroede ham Meget. Jomfru Karine saae ham gjerne paa Gresseng, og smilede ofte til hans synlige Kjærlighed til hendes Yndling, den blide Margrethe. I sit Testament havde hun, som før berettet, for dem gjort det eneste og rigelige Afslag i hvad hun skjænkede Kirken. Og nu gav det sig pludseligt, at han havde ladet sig smitte af den nye Lære, stod i Forbindelse med Bispens og Karines Uven, Hr. Truit Ulfstand, og berettede til denne Sagen om Gavebrevet. Siden hans Protest mod hiin Act havde hverken Margrethe eller hendes Jomfru villet see ham, uagtet alle hans Forsøg paa at faae dem i Tale, og efter den Sidstes Død var han pludselig forsvundet fra Hammer, for, som man formodede, at drage Ridder Truit imøde.

Som Margrethe saaledes sad stille paa en Bænk ved Graven, med sine Hænder foldede i Skjødet, og det foroverbøiede Hoved bedækket af et Sørgeflor — sprang pludselig en Mand ned fra den tilstødende Kirkegaardsmuur, og stod lige for hende, paa den anden Side af Graven. Det var Aage. Hun formaaede knapt at kjende ham igjen, saa forandret var han bleven. Istedetfor den sorte beskedne Dragt, som han

var i Bispens Tjeneste, prangede han nu i alle de glimrende Farver og Stoffer, som dengang var Brug hos de fornemme Ridderes Vaabensvende. Guld var paa hans Kappe, og Fjædre vaiede fra den høie Hat, der beskyggede hans smukke men noget lurende Træk. Hans Bevægelser vare fri og dristige, i Modsætning til hans forrige ydmyge og halvt geistlige Væsen, og hans mørke Øine luede af en ny Glød. Han var smuk som han saaledes stod for hende, og hun følte det; men vendte sig dog bort fra ham med en foragtelig Gebærde, og stod op for at flygte ind i Klosteret. Med eet Sæt var han over Karines Grav, og holdt hende tilbage i sine stærke Arme.

„Hvor vil du hen, arme Due?“ sagde han, — Vore Veie føre nu ud af Klostret og ind i den lyse, muntre Verden, ikke omvendt. Din Klosterjomfru er nu død, og kan ikke længer hindre vor Lykke.“

“Lad mig være“, bad Margrethe, — Alt er forbi mellem os. Det var jo just vor Lykke den salige Helgeninde vilde berede, og Du har stødt den fra Dig, og haaner nu hendes Grav!“

„En deilig Lykke, hun vilde berede os“, spottede den unge Mand. „At sidde rolig og sove i en lille Hytte her i Hammer, under den svage Bisp Mogens's Vinger, og bede Rosenkrandse og gaae i Messe fra Morgen til Aften! Nei, derfor betakker jeg mig. Nu

i denne bevægede Tid har en Mand med Hoved og Arme Andet at bruge sine Kræfter til, end at døse dem hen i denne Munkerede".

„Forlad mig, Gudsbespotter!" udbrod Margrethe, og vilde rive sig fra ham. Men han tvang hende til at sætte sig ved Siden af ham.

„Føler Du da ikke", vedblev han ivrigt, „Du i den gamle Nat forblindede, skjønne Fugl, føler Du da ikke, at en livsstyrkende og klar Morgen nu er oprundet over Verden, og at den letter dine saalænge bundne Vinger op over alle disse gamle Vildfarelser og Dumheder? Vov at bruge dem, og at være lykkelig. Jeg har ikke sveget Bispen; med ham og hans Lige er det saa forbi alligevel. Jeg har blot vendt mig mod den opgaaende Sol, og dens varme Straaler ere nok værd at søges. Hr. Truit Ulfstand har fattet Godhed for mig; jeg er traadt i hans Tjeneste som Riddersvend; han har givet mig sit Ord paa at hæve mig med sig, altsom hans egen Lykke stiger. Og han staaer høit i Gunst hos Kongen. Hvad der skal blive af Hammer og Bispen ligger nu i hans Haand; han faaer rige Gaver at uddele af de gamle Kirkeskatte".

Margrethe vendte sit Ansigt fra ham og græd sagte, men taug.

„Vær nu intet Barn med disse Taarer og Skrupler", begyndte atter Aage — See, jeg er ilet foran min Herre og hans Folk, for at berede Dig paa hans Komme, og tilintetgjøre Din Angst. Dig vil denne Aftens blodige Færd ikke ramme, hvis Du følger mig, følger mig til Hæder og Lykke. Hører Du? Allerede sprænge mine Kammerater gjennem Gaderne, Hr. Truit Ulfstand kommer"!

Virkelig hørtes vild Galop af Ryttere udenfor Havemuren, Fjædre vaiede derover, Landser blinkede og Fakler luede. Aage lyttede begeistret til den krigerske Larm, men Margrethe var sunket paa Knæ ved Karines Grav, og bad stille og inderligt. — —

I den store Sal paa Hammer Gaard gik Bisp Mogens urolig op og ned, thi nu var Farens Øieblik kommet. Han var omgivet af sine forskrækkede Kanniker og Munke, der alle saae op til ham om Kraft og Hjælp. Ak, han var selv den raadvildeste af dem Alle. Rigtignok var Situationen saadan, at den kunde have nedbrudt en Stærkere end Bisp Mogens. Den varme Sommerluft havde om Natten samlet sig til tunge Skyer, der nu bedækkede Himlen, og udbredte i Salen et skumrende Mørke, kun af og til afbrudt ved et enkelt Solglimt, der selsomt belyste den skjelvende Gruppe af skaldede Hoveder og Ordensdragter. Blandet med fjerne Tordendrøn hørte de stakkels

Geistlige en endnu skrækkeligere Larm: Hestetrampen og Krigsraab af den sig nærmende Fiende. Snart knaldede enkelte Flinteskud, og Pile klirrede mod de gamle Blyvindver. Bud kom paa Bud nede fra Gaardspladsen og de omliggende Bygninger, hvor Bispens bevæbnede Folk vare opstillede, at de fremmede Gjæster allerede havde udbredt sig i Byens Gader, og gjorde stærke Foranstaltninger til at indslutte og berende Slottet. Bispen blev ved hvert Budskab mere forvirret, og gav de mest modsigende Befalinger. Snart skulde Besætningen gjøre Udfald, og bringe de Angribende i Uorden, snart skulde de trække sig tilbage i det Indre af Bygningen for at være nærmere om Bispens Person. Kort, Ingen af Leiesvendene vidste hvad de skulde gjøre, og holdt sig derfor aldeles rolige i deres stille Sind maaskee beredt til snarest muligt at gaae over til det stærkere Parti. Bispens Haab om Bistand af Hammers Borgere lod heller ikke til at bekræftes. Man hørte ikke at der i Gaderne blev gjort Kjætterne den ringeste Modstand; de indqvarterede sig i Husene, bemægtigede sig Raadhuset og de offentlige Bygninger, Alt uden mindste Modstand. Det var som en almindelig Lamhed og Forfærdelse havde slaaet den hele Bye. Som et sidste Middel til at opvække Borgerne lod Bispen ringe med Stormklokkerne fra Slottet og Domkirkens

(* *)

Taarne. Vilde og jamrende lode Klokkerne ud over Byen, og udhylede fra deres Metaltunger Kirkens og Bispens sidste Nodraab. Men disse gyselige Stemmer blandede sig kun endnu mere gruopvækkende med Krigslarmen, og bragte Byens fredelige og velnærede Kræmmere til des dybere at skjule sig i deres inderste Kamre. Tættere og tættere omringede Truit Ulfstands Skarer det ulykkelige Hammershuus; Pallisaderne, hvoraf Bispen lovede sig saameget, vare allerede under Haan og Spot oprevne, Kugler og Pile haglede ind ad alle Aabninger, og Besætningen blev snart trængt indenfor Portene. De stærke Mure og jernbeslagne Porte gjorde dog nu et Ophold i Fiendens Fremtrængen, og lod Bisp Mogens Fodfolk nogen Tid til Hvile; men længere ud paa Natten erfarede man med Skræk, at store Hobe af alleslags brændbare Sager opstabledes rundt Gaarden, og det var kun altfor tydeligt, at man havde til Hensigt at brænde den af over Bispens Hoved. Hr. Mogens havde imidlertid trukket sig tilbage til sit Bedekammer, hvor han, understottet af sit Kleresie, søgte i Bønnen den Hjælp, han forgjæves ventede af sin jordiske Magt. Han var, bleg som Døden, sunket paa Knæ foran et stort Krucifix af sort Egetræ, der var de hvidkalkede Vægges eneste Prydelse. I sine sammenfoldede Hænder holdt han fastknuget Jomfru

Karines Gavebrev, som om han troede paa hendes sidste Ord, at saalænge han bevarede dette, vilde endnu ikke Alt være tabt. I hans dybe Modløshed var der een fast Ankergrund; han troede med brændende Iver paa Kirkens Ret og Magt, og den Tanke kom ikke i hans Sjæl, at kjøbe sin Frelse ved Frafald. Forgjæves bestormede derfor hans Omgivelser ham med Bønner om Overgivelse og Underhandling; han svarede dem ikke, men vedblev i sin ivrige Beden, for, som Biskop Andreas Suneson i Lifland, at nedbede et Mirakel til Frelse. Flere Timer gik saaledes hen i Dødsangst, og Bispen knælede endnu altid paa det haarde Steengulv. Da styrtede en af Tjenerne ind i Kammeret med alle Tegn paa den yderste Forskrækkelse og berettede i afbrudte Ord, at Kjætterne lavede sig til at stikke Ild paa Slottet, og at Bispens Leiesvende allerede stod i Begreb med at aabne Portene, for at redde sig. Stumme af Skræk vendte alle Klosterbrødrenes gule Ansigter sig mod Bispen — der maatte nu tages en Beslutning. Hr. Mogens reiste sig pludseligt op, som besjælet af en Inspiration opklaredes hans Træk, og hans svage Legeme holdtes synlig kun i Veiret af en zittrende Begeistring.

„Ifører mig mit Ornat, bærer foran mig det Allerhelligste, og følger mig Alle til Kirken", — sagde han høit.

Klerkene adlød mekanisk. Fra Jernkisterne i Væggen udtoge de Bispehuen, Kaaben og Hyrdestaven, og beklædte dermed for sidste Gang den sidste Biskop i Hammer. Den kostbare Monstrans, af Guld med ædle Stene, og de øvrige Kirkeklenodier bleve ligeledes udtagne, og baarne af de fornemste Chorherrer.

„Holder endnu en kort Tid Gaardens Tilgange lukkede", vedblev Bispen, „indtil Vi have aabnet Portene til Guds Huus. Derfra skal den Magt udgaae, der vil slaae Guds Fiender".

Parviis begav nu hele Geistligheden sig til den hemmelige Gang, der førte fra Slottet ind i Kirken. I Midten gik Bisp Mogens med sikkre Skridt, og foran ham bares Christi Legeme bedækket af et Sølvbrokades Klæde. Det var et sørgeligt men høitideligt Tog, da disse forstørstedelen gamle og udlevede Mænd, som Skygger fra en anden Tid, drog gjennem de hvælvede Gange, til den Kirke, der maaskee skulde blive deres Grav.

Udenfor gik det imidlertid lystigt til. Hr. Truit Ulfstands Soldater ansaae hele denne Bedrift for et Legeværk, og gik syngende og leende til, som de sagde, at kjæmpe med gamle Qvinder. Hos de taalmodige Borgere i Byen havde de forsynet sig med allehaande Drikkevarer af Hammers berømte Møst, og gjorde sig tilgode paa Gader og Hjørner. Hr. Truit Ulfstand

selv holdt i Spidsen for en udvalgt Skare paa Pladsen foran Kirken, og ledede Beleiringsværket. Utaalmodig havde han flere Gange sendt Budskab til Bispen om Overgivelse, men intet Svar faaet; og vilde just give Tegn til at tænde Ild paa de opstablede Riishobe, da det Rygte udbredte sig, at Bispen var flygtet til Kirken. Alle stormede nu mod denne, og begyndte at hamre paa Kirkedørene med Geværkolber og Landser. Men indenfor lod en dyb Choral af mange Mandsstemmer, baaret af Orglets stærkere Toner, og Sangen svulmede mere og mere, indtil alle Kirkens tre Hovedindgange paa eengang bleve oplukkede, og den vilde Hob udenfor, som fortryllet, standsede. Thi derinde i Kirkens stærkt oplyste Perspectiv stod Bispen i al sin Pragt foran Hoialteret og oploftede Monstransen; og paa Knæ laae om ham i en Halvkreds alle hans Præster. Chordrenge svingede Røgelsekar, Degnene sang og Orglet bruste. En Rest af den længe tilvante Ærefrygt for Sacramentet syntes at komme over de vilde Skarer udenfor; de bleve staaende stille og ubevægelige, ja Mange sank endog uvilkaarligt paa Knæ, da den lille Sølvklokke ringede. Forgjæves bandede og opmuntrede Hr. Truit dem og sig selv til at trænge ind — selv han blev holdt tilbage. Da trængte pludseligt en ung Pige gjennem Mængden, og styrtede sig ind i den

aabne Kirke, som for at søge et Fristed. Det var Margrethe. Hun forfulgtes noget efter af Aage, men naaede for ham op til Høialteret, hvor hun sank om paa Trinene. Nu var Troldommen brudt, og den hele Krigerskare væltede sig larmende ind efter dem, og opfyldte de hellige Hvælvinger med blinkende Vaaben.

Da Klerkerne fornam at deres hellige Magt var aldeles brudt, at de ikke engang kunde erholde Kirkefred, da de hørte de vilde Krigsfolk indstorme i deres sidste Fristed, da tabte de ganske Modet og Lysten til paa deres Helligdoms Trin at afvente Martyrdøden, og styrtede alle henimod den Løngang til Slottet, hvorfra de vare komne. Alene Bisp Mogens blev staaende ubevægelig foran Høialteret, og vilde vistnok være bleven overrumplet af de Bevæbnede der, hvis ikke endeel af hans Kleresie havde omringet ham og næsten med Magt slæbt ham med sig til Sacristiet. Ogsaa Margrethe, der var sunket ned foran Bispens Fødder, blev ubevidst revet med ham paa denne iilsomme Flugt, og det var høi Tid, thi neppe var den tunge Jerndør, der fra Sacristiet førte ind i Løngangen, faldet til efter de Bortilende, før Aage i Spidsen for en Hob Stridsknegte var i Hælene paa dem og dundrede paa Døren med Hellebarder og Bøssekolber, under høie Forbandelser og Forhaanelser over de rædde Sortkjoler. Da den stærke Dør ikke derfor

vilde vige, belavede de sig paa virksommere Angreb, og var just under Aages Ledelse ifærd med at bringe Muurbrækkere og andet Forstyrrelsesværktøi tilstede, da Hr. Truit Ulfstand selv kom til og befalede Aage at holde inde med Voldsomhederne, da han havde besluttet, for om muligt at skaane de herlige Bygninger og de gode Eiendele de indeholdt, endnu engang at opfordre Bispen til mindelig Overgivelse, før det endelige Stormløb skede og alle Ødelæggelsesmidler anvendtes. Som Følge af denne Hovidsmandens Beslutning bleve alle Angreb for Øieblikket indstillede, hans Soldater bleve lagte i Qvarteer i Borgerhusene rundt Hammer Slot, og dette efter alle Regler indesluttet og blokeret, medens Sendebud afgik til Bisp Mogens med Overmagtens truende Forslag.

Og disse ydmygende Forslag fandt ikke mere den vel handlingssvage, men dog stumme og troende Modstand, som Bispen i Tillid til sin Sags Guddommelighed tidligere havde udviist. Efter sin sidste flygtende Tilbagekomst fra Kirken til Residentsen havde Hr. Mogens tabt enhver Rest af Mod og opgivet al Tanke paa væbnet Forsvar; thi den sidste Ankergrund, hvorved hans forsagende Hjerte havde holdt sig, var jo nu veget; hans før saa urokkelige Tiltro til Kirkens mystiske Kraft over de vildeste Menneskers Sind var nu rystet, hans hemmeligt, men fast næ=

rede Haab, om at denne Kraft vilde aabenbare sig som Hjælp fra oven i Nødens yderste Øieblik, var brudt siden Krigsfolket stormede ind i hans Kirkes Fred, just som han havde hengivet sig ganske i Tilliden til dennes Ukrænkelighed. At Forsynet havde tilladt saadant, syntes ham nu klarligen et Tegn paa at Gud, til Straf for hans, eller hans Kleresies, eller Menighedens Synder, havde vendt sin Naade fra dem alle, og givet dem i Kjætternes Haand. Saa selv om han med nogen virkelig Magt og Kraft havde kunnet byde Truit Ulfstand Spidsen, vilde han i denne Overbeviisning bævet tilbage for at afstedkomme Blods Udgydelse for en Sag, hvori Gud alt havde dømt. Og hvormeget mere nu, da han saae Fienden leiret om Slottet med stor Overmagt, da Byens Borgere vare lunkne og hans egne leiede Vaabensvende uden dygtig Anfører, uden Orden, uden Troskab, beredte til at sælge sig til den Høistbydende. Med Hengivelse i sin Skjæbne modtog han derfor nu Hr. Truits Udsendte, erklærede sig villig til at træde i Underhandlinger med deres Herre, og forlangte kun tre Dages Frist til deri at pleie disse og at ordne sine egne Anliggender. Disse tre Dages Frist tilstodes ogsaa den ulykkelige Prælat at beraade sig i, men Hr. Truit og hans Krigsfolk lod sig forlyde med "at dersom han ikke da med god Villie gav sig fan=

gen, saa vilde de brænde Hammer Gaard over hans Hoved, med en soie Umage og ringe Bekostning, baade ham og hans Tjenere til ingen Baade."

Blandt de Sendebud, som i denne Fristtid gik imellem Hr. Truit og Bispen var ogsaa Aage, der af sin Herre havde udbedet sig en saadan Bestilling, for derved at skaffe sig Anledning til at see og tale med Margrethe. Denne unge og frygtsomme, af Tidens Storme saa ublidt berørte Pige havde imidlertid fundet en stakket Tilflugt i Slottets Fruerstue, hos Huushovmesterens Qvinder. Endnu dybere end for forfærdet og saaret ved sin Elskers sidst aabenbare og voldelige Optræden mod Alt hvad der var hende Helligt, vilde hun slet ikke modtage Aage, da han under sit Ærinde paa Gaarden forlangte at faae hende i Tale. Han bad og besvor hendes Omgivelser, han vilde endog med Magt trænge ind i hendes Kammer, men endnu havde dog Bispens Folk saamegen Anseelse i Slottet at Huusfreden saavidt kunde overholdes, og Aages Egenskab som Fredsparlamentær forbød ham yderligere Voldsomheder, hvormeget han end dertil, i Seierens Overmod, kunde have Lyst. Han maatte da lade sig nøie med gjennem en Terne at sende hende nogle Linier, hvori han bad hende erindre deres fordums Kjærlighed, bortslaae Nonnegrillerne, som han kaldte det, og betænke, at om et Par

Dage vilde hun være ganske i hans Magt, saavist som Slottet i hans Herres. Ængstet tildode ved denne Trudsel begav Margrethe sig strax efter Aages Bortgang op i den Deel af Hammer Gaards vidtloftige Bygninger, hvor Biisp Mogens endnu opholdt sig. Sagte gled hun gjennem de dunkle Gange til Bispens Forværelse, hvor hun ved Bonner og Taarer fik En af Vagten til at gaae ind at melde den ærværdige Fader, at Jomfru Karines Pleiedatter stod udenfor og bad indstændig om et Ord af ham til Raad og til Hjælp. Hun blev strax indladt. Da hun traadte ind i Oratoriet, hvor Bispen befandt sig, reiste denne sig netop fra en knælende Stilling ved Huusalteret, hvorved han havde lagt hensjunken i Bon, og en Disciplin, der laae ved hans Side, syntes at antyde, at han ikke havde ladet det blive ved aandelig Poenitentse alene. Han vaklede hende imode, bleg og udmattet; de sidste Angstens og Provelsens Dage havde lagt ti Aars Vægt til paa hans gamle Hoved, Haabets Lys var udslukt paa hans Ansigt, og havde givet Plads for en smertelig, men blid Resignation. „Hvad vil du, stakkels Barn“, sagde han til Margrethe, der bedækkede hans fremrakte Haand med Kys og Taarer, „Hvad vil du hos mig? kommer du for, at soge Hjælp hos Den, der ikke kan hjælpe sig selv? Dog, det er sandt, er jeg end ikke mere den mægtige

Herre, den fyrstelige Biskop af Hammer, saa er jeg dog endnu altid Præst og Herrens Tjener, og som saadan er det min Pligt at glemme min egen Sorg for Andres, at høre den Ulykkeliges Skriftemaal, og ved Guds Ords Kraft lette hans Byrde, om jeg formaaer det. Kom da mit Barn", vedblev han idet han satte sig i sin Læneſtol og lod Margrethe knæle ved sin Side, „kom, og siig mig hvad der ligger dig paa Hjertet". Hun gjorde det, hun fortalte ham om sin og Aages Ungdomskjærlighed, om hvorledes Jomfru Karine havde begunstiget den, hvorledes Aage havde sveget deres Velgjørerindes Tiltro, var gaaet over til Fienden og til Kjætterne, og havde bespottet alle de Hellige, hvorledes hendes Hjerte da i Forfærdelse havde vendt sig fra ham, hvorledes han havde opsøgt hende ved Jomfru Karines Grav, forfulgt hende til Kirken, og nu truede med at ville faae hende i sin Magt, naar Slottet blev overgivet. Hun sluttede med atter at bønfalde Bispen om at beskytte hende mod den Frafaldnes Forfølgelser og Kjætternes sjælefordærvende Magt.

Han hørte hende ud med Taalmodighed og Velvillie, og spurgte da prøvende: „Du elsker ham altsaa ikke mere?" Margrethe rødmede og nølede med at svare. „Jeg mener, vedblev Bispen, „om du er ganske vis paa dig selv saavidt, at dit Hjerte ikke

endnu lønlig hænger ved ham, at du ikke endnu kunde tænke dig en Lykke ved hans Side i den fremmede Verden, som nu synes at ville seire over os, og som min Alderdom ikke fatter, men din Ungdom maaskee kunde vænne sig til?"

„Ak nei, høiærværdige Fader", hviskede nu Margrethe, „ak nei! denne fremmede, gyselig vilde Voldsverden har ingen Plads for mig, jeg føler det, jeg vilde gaae til Grunde deri, baade paa Sjæl og paa Legeme. Jeg føler vel ogsaa, med Bluelse maa jeg bekjende det, at ingen jordisk Lykke vil blomstre for mig uden ham, men med ham, det er jeg ligesaa vis paa, vilde jeg være Fortvivlelsen og Forbandelsen hjemfaldet. Hans Blik er saa vildt, hans Adfærd saa fræk, hans Mund fuld af Gudsbespottelse — jeg gyser tilbage for ham, og dog har hans Øie Magt over mit, og kunde drage mig med i Afgrunden! O, frels mig, høiærværdige Fader, skaf mig et Fristed i et Kloster, at jeg der blandt fromme Søstre kan glemme denne onde Verden, og kun leve for den himmelske".

„Selv i Klostret er der nu ingen Fred mere at finde for Verdens Indtrængen, svarede Bispen med mørkt Alvor. „Og kjære Barn, vedblev han efter nogen Betænkning, „Du har vel ikke Mod og Villie til at følge en gammel Mand i hans Landflygtighed?

da kunde han maaskee endnu finde Dig et Fristed i det fremmede Land."

„O, lad mig følge Eder, kjæreste Fader", afbrød Margrethe ham ømt bedende — „lad mig følge Eder, hvorhen I gaaer, det er mit høieste Ønske — Jomfru Karine, Eders Veninde, hører mig i dette Øieblik — Hun vil bede for mig, hun vil smile i sin Salighed naar jeg pleier Eders Alderdom — o lad mig følge Eder!"

„Nu vel, sagde Bispen", er dette din fulde Beslutning, saa troer jeg endnu at kunne frelse Dig ud af deres Magt. Gud har villet give mig denne sidste Trøst, — da jeg ikke har kunnet redde hele min Hjord fra Kjætternes Vold, vil han dog nu give mig Kraft til at rive dette ene uskyldige Lam ud af deres Kløer".

Derpaa instruerede han hende hvad hun til den Ende havde at gjøre, velsignede hende og sagde: „Gaa nu med Gud min Datter, husk hvad jeg har sagt, og vær trøstig og rede naar Timen kommer".

Margrethe forføiede sig nu rolig og fattet tilbage til Fruerstuen, men Bisp Mogens maatte atter med smilende Mund og blødende Hjerte modtage nogle nye uforskammede Sendebud fra Hr. Truit Ulfstand. Dog dette var de sidste, alle de forsmædelige Betingelser vare med dem ordnede, Overgivelsen fastsat.

En ængstelig Forventnings Stilhed havde i disse Fristdage hvilet over Hammer By. Dens Borgere forholdt sig rolige, lod Krigsfolkene raade og Begivenhederne have deres Gang, uagtet de vel maatte vide, at blev Geistlighedens Magt og Rigdom knækket i Hammer, saa fik Byens Næringsliv ogsaa sit Banesaar. Men Blindhed var kommen over dem, og Magelighed gjorde Sit. Lad raade hvo vil, tænkte de velhavende Kjøbmænd og Haandværksmestere, naar kun vi beholde Liv og Gods. Og de lagde Armene overkors, men kunde dog ikke hindre at jo en dump Mumlen, som en mørk Ahnelse om Fremtidens Ulykker, gik gjennem Staden alt som Afgjørelsens Time nærmede sig.

Den kom. Paa den fjerde Dags Morgen, som Klokken var imellem syv og otte, aabnedes paa vid Væg den yderste Port paa Hammer Gaard, under Indgangstaarnet, og Bisp Mogens kom deraf udgangendes med alt sit Kleresi, hver med en hvid Stav i Haanden, og begav sig tilfods gjennem det paa begge Sider Mand ved Mand opstillede Krigsfolk, til Korsgaarden hvor Hr. Truits Qvarteer var. Bispen gik sin Gang stille og fast; man saae han havde besluttet sig til med christelig Taalmod at tømme Bitterhedens Kalk til det Sidste, uden dog derfor at give Slip paa Embedets og Ulykkens Værdighed. Byens Ga-

defolk vare strømmede til, og saae over Soldaternes Hoveder paa denne sorgelige Procession, Hammers Liigfærd, som paa et andet Skuespil; kun fra nogle Qvinder hørtes Hulken og Beklagelser, men ingen Haand rørtes, ingen Stemme løftedes til Forsvar for Korsdrageren.

Til samme Tid, som Bispen og hans geistlige Følge vare hos Hr. Truit, havde den Førstnævntes talrige Hofmænd og høiere Huusgesinde efter Ordre indfundet sig i den store Hal paa Hammer Gaard, medens det lavere Tjenerskab og endeel af Krigsfolket var forsamlet nede i Borggaarden. Saa høirøstet og larmende det gik til hernede, saa stille og uhyggeligt var det oppe i Salen, uagtet den var næsten opfyldt af de Ventende. Enhver havde her mere at tabe og mere at vinde, og Alle følte deres Skjæbne afhængig af hvad det næste Moment skulde bringe. I en Vindvesfordybning havde nogle Qvinder trængt sig sammen, som en Flok skræmte Fugle, og blandt dem befandt sig ogsaa Margrethe, bævende af Frygt, men desuagtet med en fuld Beslutning paa sin Pande. Hun stod og stirrede ufravendt ud i Gaarden, hvorigjennem Hr. Truit og Bispen skulde komme. Det varede længe; endelig forkyndte fjern Vaabenklirren og en til larmende Udraab stigende Mumlen, at Seirherren nærmede sig med den

Overvundne. Margrethe saae med bankende Hjerte hvorledes den nye Lehnsherre i Porten modtog Slottets Nøgler, hvorledes Bispens Krigsfolk i Gaarden nedlagde sine Vaaben for ham og hans, hvorledes Tjenerskabet faldt ham tilfode, og hvorledes den ulykkelige Bisp Mogens maatte være Vidne til Alt dette; hun horte hvorledes Hr. Truit og hans Folge, efterat have tilendebragt sine Forretninger i Borggaarden, steeg med Larm opad den store Trappe, hun hørte de mange sporeklirrende Fodtrin, de hoie Roster i Forværelset. Endelig stødtes Floidorene op, og Hr. Truit Ulfstand traadte ind i Salen med Seirherrens sikre og stolte Skridt, skinnende i blank Staalharnisk, omgivet af sit glimrende Følge. Bag efter dem kom Bisp Mogens, endnu svagere end for, stottende sig paa en ung Klerks Skuldre. Han lod sig lede hen til en Lænestol ved Salens Endevæg, og sank deri ned, medens Truit Ulfstand blev staaende midt i Salen, lænet paa sit lange Sværd. Om ham slokkede sig nu Alle, saa der foran Bispens Stol blev et tomt Rum, der allerede nu synligt betegnede Adskillelsen mellem Magt og Svaghed, mellem det Svundne og det Kommende. „Lad hore Overgivelsesbrevet", lød nu Hr. Truits dybe Stemme. Aage Pedersson, der efter sin Opdragelse mellem Klerker var forfaren i slige boglige Kunster, traadte nu frem og oplæste

høit og lydeligt det lange Document, hvori opregnedes alle de rige Besiddelser, Rettigheder og Herligheder som Hammers Biskop overdrog Kronen, samt de faae Betingelser han til Vederlag havde opnaaet, nemlig at hans Ret var ham forbeholdt hvis han nogensinde med Kongen af Danmarks Samtykke kom tilbage, at de mange Kanniker og ringere Geistlige han efterlod i Hammer skulde have anstændig Underholdning der i deres respective Stiftelser, saalænge de levede, at det skulde staae hans fordums Hofstat og Tjenerskab frit for at gaae over til Kronen med den samme Løn og Stilling, som de hidtil hos Bispen havde havt, og at endelig Bisp Mogens selv, med saamange af hans Huusgesinde, der maatte have Lyst til at følge ham, forsikredes ærlig Fængsel og Underholdning al sin Livstid i det Kloster i Danmark, som han selv vilde betegne og udvælge til sit fremtidige Opholdssted. Da Oplæsningen heraf var tilende, overrakte en Kannik Hr. Truit Hammer Stifts store Jordebog; paa et fra den nedhængende Voxsegl trykkede nu Hr. Truit sit Mærke med Sværdknappen, og sagde derpaa med stærk Røst: „Saa tager jeg hermed paa Hans høie Naade Kong Christians Vegne og efter Hans Bemyndigelse Hammer Gaard og Stift med alle Tilliggelser, Herligheder og Rettigheder som Lehnsherre i Besiddelse, og lover Eder Alle, som hos Slottet og

i min Tjeneste ville blive, at vorde Eder en retfærdig Herre. Og nu Hr. Mogens, vedblev han, henvendende sig til Bispen, staaer det Eder tilbage at vælge Eders Følgeskab."

Bisp Mogens reiste sig langsomt fra sit Sæde, og sagde med en svag og zittrende Stemme, der dog formedelst den dybe Stilhed kunde høres gjennem hele Salen:

„Efter Guds urandsagelige Villie og som Straf for mine og Eders Synder har jeg maattet bøie mig under dette Forsmædelsens Aag, har jeg her maattet lade skee, hvad jeg ikke kunde hindre. Min eneste Trøst er, at jeg ved min fredelige Underkastelse har forhindret megen skrækkelig og unyttig Blodsudgydelse, og har opnaaet for Eder mine kjære Venner og Tjenere, som jeg her maa lade tilbage, saa taalelige Livsvilkaar, som efter Omstændighederne var muligt. Hvad mig selv anbelanger, da gaaer jeg herfra fattig og afmægtig i Landflygtighed, der kan altsaa ikke være Tale om for mig at vælge noget Følgeskab, men skulde Nogen blandt Eder af sin Hu eller sin Samvittighed bevæges til at ledsage sin gamle Herre i hans Ulykke, saa træde de frem om mit Sæde her, og være velsignede!"

En dyb Taushed fulgte paa disse Bispens Ord, Alle forbleve stille paa deres Pladse, og Ingen syntes

at ville følge den forladte Herres Opfordring, indtil endelig to halvvoxne Drenge af god Familie, som Hr. Mogens havde ladet opdrage i sin Nærhed, og hvoraf den Enes Navn, Lars Hummer, af Kroniken er opbevaret til et Minde om hans Troskab, traadte frem og knælede foran Bispens Stol. Til samme Tid kom en ung Qvinde i Sørgedragt, med et sort Slør over de lyse Lokker, frem af en Vindvesfordybning og skred med bøiet Hoved og i yndig Forvirring over Gulvet hen til Bispens Sæde, hvor hun ogsaa sank paa Knæ. Det var Margrethe. Og den ærværdige gamle Herre lagde sine Hænder velsignende paa de tre unge Hoveder, og saae med et takkende Blik mod Himlen, fordi han endnu havde fundet saamegen Troskab. Men i samme Øieblik hændte der en Forstyrrelse i Afskedens smertelige Fred. Thi da Aage saae Margrethe for Bispens Fødder, og fattede hendes Hensigt, styrtede han frem, greb Margrethes Haand og vilde drage hende til sig. „Dette skal ikke skee! raabte han, hun skal ikke drage herfra! Denne Qvinde er min Fæstemøe, og ikke Bispens Terne, — man har besnæret hende. — Med mig, med hendes Brudgom skal hun følge, og ikke med den gamle Munk"!

Herved opstod der en almindelig Tummel, Nogle toge Aages Parti, andre Bispens, indtil endelig Hr. Truit paabød Taushed, og henvendte sig til Bispen,

der forgjæves havde søgt at blive hørt. „Hvad er dette Hr. Mogens, sagde han barsk, er der begaaet Svig? Vil man besnære min Skrivers Fæstemøe til at blive ved Papismen? Til slige Rænker er det nu forseent".

Bisp Mogens hævede sig ved disse Bebreidelser til sin fulde Værdighed, Ydmygelsens, Fornærmelsens Overmaal gav ham Kraft. „Hr. Truit Ulfstand, sagde han med fast Stemme, jeg troer at jeg har gjort Eder alle de Indrømmelser, alle de Opoffrelser, som et Menneske kan give et andet, og dog vil I nu ikke engang lade mig drage bort i Fred; efterat I har frataget mig al jordisk Magt og Gods, vil I nu ogsaa berøve mig min sidste Trøst, en tro Sjæls Følgeskab. Men det skal ikke lykkes Eder — det kan Gud ikke ville. Jeg forlanger, at Betingelsernes udtrykkelige Ord skulle efterleves: at hvis nogle af mine Folk ville følge mig, da skulle de selv raade. Denne unge Pige er min Tjenerinde, min Pleiedatter; lad hende selv tale, vil hun blive her, saa giver jeg hende fri, men vedbliver hun i sit Forsæt at ville følge mig, da fordrer jeg for hende ogsaa Frihed dertil".

Hr. Truit lod til at gaae noget i sig selv ved denne uventede Fasthed fra Bispens Side, det Hele var ham jo ogsaa i Grunden en ubetydelig Sag, der ikke var værd at spilde mange Ord paa, nu da han havde udpresset af Bispen alt Væsentligt. Han gav

derfor denne nogle beroligende Ord, og vendte sig hen til Margrethe med følgende Spørgsmaal: „Nu, mit smukke Barn, hvad siger Du? er denne Ungersvend din Fæstemand, og vil du følge ham eller Hr. Mogens?" — Margrethe, der imidlertid havde løsrevet sig fra Aage og igjen laae knælende for Bispens Fødder, svarede hulkende men hørligt: „Jeg har intet mere med denne Mand at bestille, jeg er Bispens Tjenerinde — o lad mig følge ham til Døden!" — „Hør hende ikke, hør hende ikke," raabte nu Aage paa sin Side, glødende af Lidenskab — „hør hende ikke, hun veed ikke hvad hun siger — hun er min Fæstemøe fra tidligste Ungdom af — Ingen skal rive hende fra mig — Ingen — selv ikke —

„Hr. Truit, vil du sige, afbrød denne ham. Det ville vi dog faae at see. Jeg befaler at det nu skal have en Ende med dette latterlige Optrin; Pigen har selv erklæret sin Villie, lad hende drage med Fred. Og du, ubesindige Svend, husk dig om at det er mig der har løftet Dig op af Støvet og følgelig ogsaa kan lade dig dumpe ned deri igjen — nævn ikke denne Qvinde mere for mig — gjør intet Forsøg paa at faae hende tilbage — da er det forbi med din Fremtid, du kjender mig. Gaa nu strax til din Dont ved Indregistreringen af Slottets Løsøre, medens jeg

følger Hr. Mogens ombord, Skibet venter alt længe seilfærdigt."

Aages Ærgjærrighed var stærkere end hans Kjærlighed — at miste Hr. Truits Naade og Beskyttelse vilde for ham være det samme som at opgive al Tanke paa Fremtids Glands. Han betvang derfor ved en voldsom Anstrængelse sin Opbrusning, boiede sig ydmygt for Lehnsherren, og traadte bleg, med dirrende Læber tilbage blandt Folget.

Bispen satte sig nu i Bevægelse for at forlade Salen og Hammer Gaard. Han gik ved Hr. Truits Side, støttet paa den ene af sine to Drenge. Den anden gik tæt bagefter, holdende Margrethe i Haanden. Derefter fulgte Bispens Huusgesinde, der idetmindste paa Strandbredden vilde sige deres gamle Herre det sidste Levvel, siden de ikke kunde følge ham videre. Da Margrethe med Toget kom igjennem den yderste dunkle Porthvælving, hørte hun sit Navn nævne sagte. Hun kjendte godt Stemmen, det var Aage, der stod i Skjul bag en Pille, og gjentog bønligt: „Margrethe, endnu er det Tid, bliv tilbage — bliv hos mig, jeg vil føre dig til Hæder og Lykke!"

„Jeg vil bede for din Sjæls Frelse," sukkede Margrethe, og gik videre.

Da Toget kom ned til Strandbakken, var alle Brygger, alle Huse, alle Skibe, alle Hoider deromkring besatte med Byens Indvaanere, der vilde see Bispen sidste Gang, og bringe ham et stumt Farvel. Thi en dyb, sorgelig Stilhed hvilede over hele denne Menneskemasse, ikke en Lyd gav sig Luft fra disse Tusinders bespændte Bryst. Bisp Mogens standsede her, lod et langt Blik glide rundt paa den forsamlede Mængde, paa Taarnene af Hammerhuus og Domkirken, hvis Spiir blinkede prægtigt i Junisolens Straaler, paa Byens deilige Omegn. Saa faldt han paa sine Knæ, „og takkede Gud i Himmelen for hver Dag han her havde havt; dernæst bod han Kannikerne og Præsterne Godnat, dernæst bod han Hammers Domkirke og Kloster Godnat, dernæst bod han Hofmænd, menige Almue, Borgere og Bønder Godnat, og bad dennem alle bede godt for sig og mente, at han snart vilde komme til dem igjen, men derhos saa sigendes: O Gud Fader udi Himmelen, findes vi ikke før, da Gud give det vi findes i Himmerige! Denne Bøn bad han med grædende Taare, og sagde: Vale, Vale, Vale!"

Derpaa steg han med sit lille Følge i Baaden der laae beredt, og snart gled ud over Mjøsens blanke Flade og med hvert Aareslag fjernede ham mere fra Hammer.

Han saae det aldrig igjen. Det blev i verdslige Lehnsherrers Magt, og hensygnede endnu en 30 Aar, indtil det ved de Svenskes Indfald 1567 blev brændt, plyndret og jævnet med Jorden. Ved denne Leilighed skal Aage have fundet Døden, efterat han imidlertid var steget til Magt og Rigdom, den han dog, saa synes det, maatte nyde alene, uden varig Glæde.

Men Bisp Mogens sad til sin Dødsdag i Anversskov Kloster i Sjælland, pleiet af den tro Lars Hummer, og af den blide Margrethe, som han havde forskaffet et roligt Tilflugtssted paa en Herregaard i Nærheden, hos en from adelig Dame, der var bleven den gamle Cultus tro. Næsten hver Dag gik Margrethe til Klostret for at see til den gamle Herre; naar det var Sommer og smukt Veir sad hun da ved hans Side paa Steenbænken under den store Lind ved Klosterporten, og de taltes ved om forsvundne Tider, om Jomfru Karine, om Hammers Skjønhed og Herlighed. Da længtedes deres Hjerter saare derefter, og naar de saa hørte Aftenklokken fra den nære Landsbye, da tænkte de sig at det var Klokketonerne fra Hammers Domkirke, der over Hav og Bjerge svævede til dem med en Hilsen fra Mjøsen og fra Hjemmet.

Ladegaardsoen.

(1848.)

Enhver Christianiabeboer er fortrolig med dette Navn; ved at høre det udtale har man strax Forestillinger om landlige Glæder, Lystfarter og Sommerballer, og man kommer gjerne, om end af forskjellige Bevæggrunde, overeens om det Udraab: derude er det deiligt! Javist er der deiligt paa Ladegaardsoen, saa deiligt at man maa forundre sig over vort Norden kan frembringe en saa rig, saa yndig, saa henrivende Plet, dog tvivler jeg hoilig paa at ret Mange gjøre sig et udtømmende Begreb om denne Deilighed, ja det turde vel hænde, at de Flestes Kjendskab dertil blot skriver sig fra en Snartour til Karenslyst eller Dronningbjerget, den Tid disse vare offentlige Forlystelsessteder, eller fra en hastig Kjørsel rundt den nye Kongevei gjennem Skoven. Men det er ikke ved en flygtig Beundring af en almindelig søgt Udsigt, midt imellem klapprende Theekopper, og dampende Punscheglas eller skummende Ølkrus med dertil hørende Politiseren, at Ladegaardsoens Naturdeilighed lader sig fange og bevare i et trofast Bryst. Dertil hører

gjentaget og flittigt Besøg i den Stilhed og frugtbare Ro, som Naturen elsker, en omhyggelig og kjærlig Opfatning af de forskjellige Partiers Eiendommeligheder, en stadig Jagttagelse af Veirforandringernes og de afvexlende Belysningers Virkninger, en troende Indtrængen i det stille Plantelivs Mysterier, Alt Betingelser, som ved Terrainets næsten totale Begrændsning af Søe bliver lettere at realisere og samle, end paa et ligesaa stort Strøg af Fastlandet. Det er ligesom de milde Fjordbølgers Omgivelse have indhegnet og helliget denne Egn til et Fredens og Skjønhedens Rige for sig selv, hvor Naturens hele Rigdom og Ynde og lægende Kraft uhindret kan udfolde sig for den, der fra Udenverdenens Larm og Forviklinger træt tyer derind; medens til samme Tid den lave og smale Jordtange der nu forbinder Øen med Fastlandet, giver den alle dettes Beqvemmeligheder, uden at forstyrre Øcharakterens Isolerethed i nogen væsentlig Grad. Som Følge af denne Egnens afsluttede Beskaffenhed, og i denne Fredens og Stilhedens Aand, der vil herske her, er jeg egennyttig nok til ikke at istemme den almindelige Klage over at de for nævnte Forlystelsessteder og Tracteurskaber paa Ladegaardsøen ikke have kunnet holde sig, eller af anden Grund ere ophørte; det forekommer mig tvertimod som om Øen ved disse Etablissementers

Vanskjæbne er blevet befriet fra et indtrængende Forstyrrelsens Element, der nu kun i sine Ruiner har efterladt Eensomheden en ny Ynde. De forladte Anlæg paa Karenslyst have saaledes i denne Sommer givet mig den vemodige Glæde som Sporene af mange Menneskers muntre Samliv opvækker, naar disse Tomter ere overgroede og tagne i Besiddelse af den vilde og tause Planteverden. Den store Bygning derude, der for sin Fuldendelse er bleven til en Ruin, var mig ordentlig af Interesse i dette ruinfattige Land: dens stolte Terrasse mod Bækkerobugten, hvis Vandspeil dybt nede fra seer op mellem Træerne og Slyngplanterne; det høie, bølgende Græs paa Gaardspladsen, de stille susende Graner deromkring, de mange Fugles frie Flugt ind og ud af Buevindverne, hvor de have deres Reder, Alt dette gav mig et Billede af rig og ødsel Forladthed, der er sjelden hos os, hvor man ikke ofte har Raad til at lade et saadant Sted staae ubenyttet, og næsten erindrede mig om en forladt italiensk Villa, kun at jeg da maatte sætte Cypresser istedetfor Granerne, og en epheubehængt Marmorterrasse istedetfor den raat sammenhobede Marksteensmuur. — Naar jeg imidlertid behager mig i Ladegaardsøens fredede Tilstand, og ikke ønsker Loranges Etablissement dets gamle Glands og Liv tilbage, saa vil man med nogen Ret indvende mig,

dels at Øens Fred jo ogsaa nu er brudt, og det paa en langt mere støiende og vild Maade, end forhen, nemlig ved Etablissementet i Langvig, dels at en Hovedstad som Christiania dog høilig trænger til et offentligt Forlystelsessted paa Landet, og hvor skulde saa dette søges bedre end paa den anerkjendt skjønneste Plet i Omegnen? Til det Første svarer jeg, at jeg sætter Langvig ude af Betragtning, da det ligger paa et afsides bart og goldt Strøg af Øen, som det ikke let kan falde Nogen ind at opsøge for Naturskjønhed, naar man har alle de øvrige herlige Partier til sin Disposition; og hvad den anden Indvending angaaer, da har jeg allerede ovenfor bekjendt min Egoisme i denne Sag, men vil kun tilføie den, som mig synes, temmelig plausible Bemærkning, at et saadant landligt Beværtningssted med Musik, etc. beqvemmest bør søges i Hovedstadens umiddelbare Nærhed og jo snart vil erholdes i Anlægget ved Slotsveien, medens en saa langt fraliggende og saa vidtstrakt Egn som Ladegaardsøen mest synes at egne sig til private Landpartier, en Sommerfornøielse, hvortil Øens herlige Natur og hele Beliggenhed saa stærkt indbyder, og som dens kongelige Eiers Liberalitet begunstiger.

Man troe ikke, at det først er den nærværende Slægt der har opdaget Ladegaardsøens Naturfortrin,

eller paaskjønnet dem. De Rige og Mægtige blandt vore Forfædre viste allerede tidligt i Valget af deres Boligers og Landsæders Beliggenhed en saadan Sands for skjøn Omgivelse, at man kan være temmelig vis paa at finde deres Herresæder, eller Klostre, eller større Gaarde anlagte paa dominerende Steder, eller i Situationer som Naturen paa en eller anden Maade havde favoriseret. Intet Under at altsaa Ladegaardsøen, eller Bygdøe som den før Reformationen kaldtes, allerede i Norges første Middelalder var en Gjenstand for de Mægtiges Opmærksomhed, beliggende som den var med al sin Frugtbarhed og Skjønhed i Midtpunctet i et af Landets mest dyrkede og civiliserede Bygdelag, ligeoverfor Kongestaden Oslo. Og Ingen ringere faldt Bygdøe tildeel, end Norges Konger selv; ja endog disse fandt Øen for mild og for skjøn for deres barske Idrætter, og skjænkede den derfor som Livgeding til deres Dronninger, hvis Kronnes skjønneste Perle den siden længe blev. Blandt disse skjønne høibaarne Fruer, der holdt deres Sommerhof i Bygdøes grønne Lunde, nævnes Euphemia, Haakon den Femtes ædle Dronning, hun som søgte at bringe Riddertidens skjønne Romantik og poetiske Duft over i de raae norske Sæder, og til den Ende lod en varmere Himmels sødere Blomster, hiin Tids Ridderromaner og Kjærlighedssagn og

Troubadourernes bløde Sange oversætte i det harnisklingende Oldnorsk, og udbrede blandt Folket, hvor de fandt megen Gjenklang. Mangen skjøn Sommeraften har hun da vistnok med sine Fruer og Jomfruer, med sine Pager og belevne unge Riddere, med sine Digtere og Forelæsere leiret sig paa en af de mange deilige Odder, der stikke ud i Søen (hvorfor ikke just paa Dronningbjerget?) og der, omgivet af rig Løvpragt og duftende vilde Blomster, af qviddrende Fugle, af blinkende, hviskende Bølger, ladet sig forelæse en af sine Yndlingsdigte, om Flores og om Blantseflor, om den skjønne Melusine, eller om Vigoleis med Guldhjulet, medens der i Mellemrummene afvexledes med Citharspil og Sang, og medens Dronningen lod sine drømmende Blik glide hen over Fjordens aftenrødmende Speil til Taarnene i Oslo, og langs henad de duftige Aaser der i det Fjerne omslutte den sagte sig høinende, frugtbargrønne Akersbygd. Naar saa en Fisker eller en Bonde roede foran Odden i sin Baad, og saae de skjønne, rigtklædte Skikkelser deroppe under Træerne, grupperede om Fyrstindens ophøiede Sæde i Midten, og bemærkede de gyldne Bægere og de saftige Frugter der bødes omkring af sølvglindsende Smaadrenge, og hørte den skjemtefulde Tale og den lislige Strengeleeg, da maatte han vel troe at see i Virkeligheden aabenbaret et af hine underfulde

Kjærlighedshoffer, hvorom der fortaltes saameget i de nye Eventyr, som Dronning Euphemia havde udbredt. Den sidste norske Dronning der eiede Bygdøe, var Dronning Blanca, Magnus Smeks Hustru; hun elskede Stedet saa, at hun solgte alle sine Eiendomme i Sverige og flyttede hid. Ved sin Død testamenterede hun Øen som Sjælebod til Hovedøens Herrekloster, i hvis Besiddelse den blev lige til alle denne rige Stiftelses Eiendomme ved Reformationen bleve secülariserede og Ladegaardsøen, som den nu efterhaanden kaldtes, blev lagt under Kronen eller senere Staten. Hvorledes den i Tidens Løb dels blev udstykket til Private, dels benyttet som Landbrug for de danske Statholdere og Stiftamtmænd er her for nyt og bekjendt til nøiere at dvæles ved. — Med saadanne Fortidserindringer, der lægge sig som et fiint Slør over de grønne Enge og give Landskabet dybt Relief af Poesi og Storhed, har jeg vandret omkring i Ladegaardsøens forskjelligste Partier, og mere og mere maattet finde og bekræfte, at de Gamle forstode hvad de gjorde, at de kjendte den hemmelige Sympathi mellem Menneskenes og Naturens Forholde, da de helligede denne Øe til Norges Dronninger, thi dens Natur er i Sandhed dronninglig; d. v. s. en lige Blanding af Ynde og Majestæt, af rig Pragt og ædel Simpelhed, af livsglad Klarhed og drømmende Melankoli. Saaledes er det Parti af Øen, der stræk-

ker sig fra Hovedgaarden langs med Frognerkilen, en eneste yndig og lystelig Park, ret skabt for skjønne og ædle Qvinder at lystvandre i, saa at de deri kunne tage sig ud som de deiligste Blomster blandt de andre. Her afvexle grønne, smilende Enge og bølgende Kornagre med tætte Indfatninger af Løvskov, rige Lunde og Smaaskove af de forskjelligste Træer, fra Birkens lyse Grønne til Egens dunklere Masser, hvorover de høie Graner endnu give dybere Nuancer, uden dog at faae saamegen Overmagt at de kunne udbrede den for Naaleskovene egne Tristesse. Næs efter Næs, tildeels bevoxede med saadanne Lunde, skyde ud bag hinanden i den blanke Fjordbugt, og imellem hver af disse strækker sig sædvanlig en smal Dal, hvor Vegetationen opnaaer sin luxurioseste Fylde, som oftest dertil ordnet og forøget ved Kunsten. Saaledes gaaer det frem indtil den Brink mellem høie Graner, hvor Kongen bygger sin nye Villa, hvor Kysten styrter sig dybt og steilt ned mod Fjorden, og hvorfra den gladeste Udsigt aabner sig mod Akershuus og Byen og mod den grønne Fastlandskyst ligeoverfor med de utallige hvide Landhuse langs den klare Sø. Paa den anden Side af Hovedgaarden derimod, langs Bækkerøebugten og udenom, tager Øen sin alvorlige Charakter. Der hvælver den store Granskov sine stille Haller, der slaae vildere Bølger

fra den aabne Fjord mod nøgne Klippestrande, der bygger og boer den dybe, den dunkle og dog saa hjemlige Skovveensomhed, hvorefter man siden længes, som til en Barndomserindring. Her synes man at gjennemtrænges af Naturens inderste Aande, stille Fred drager til Sindet og blid Længsel og Kjærlighed til Hjertet, naar man her vandrer lydløst imellem de ranke Stammer paa den fløielsbløde Mosgrund, hvis dunkle Tæppe smukt tegnes af den lyse, fine Skovsyre, af Anemonernes tretungede Blade og af Linneas tusinde smaae, fiintrødmende Klokker, der blande deres søde Mandelduft formildende i Naaletræernes skarpe men friske Lugt; medens over Ens Hoved gaaer Grankronernes aandesfulde Susen, fjerne ubestemte Lyde høres inde fra Tykningen, og Søens store blanke Øie hist og her seer ind gjennem Træernes Aabninger. Har man gjennemvandret disse Skovstrækninger ud mod den aabne Fjord, da optages man af en Række smaae, dybt i Granskov og Klippegrund indrundede Bugter, hvis eensomme Taushed kun afbrydes eller rettere gjøres mere bemærkbar ved de lange Bølgers Skvulpen ind over de afslidte Leerskifer gjennem Tang og Kiselstene og Sneglehuse, og hvorfra man har den videste Fjernsigt flere Mile ud i Fjorden, ligetil de skyblaa Bjerge ved Drøbak. En af disse Bugter bevarer en trist Erindring fra

Norges nyere Historie: en mørk Høstaften for 34 Aar siden laae her en dansk Jagt seilfærdig i Læ af den sorte Klippekyst. Himlen var bedækket af tykke Skylag der drev tunge hen over Grantoppene, og Bølgerne brusede dæmpet; det var ligesom Naturen selv vilde skjule hvad der skulde foregaae. Et Tog af matglimtende Lygter bevægede sig ned gjennem Skoven; de bares af nogle dunkle Skikkelser der samlede sig nede paa Strandbredden i al Stilhed, uden at man hørte et Ord lyde. En Mand indhyllet i en Kappe steg fulgt af nogle faae Ledsagere i en Baad, der roede hurtigt ud til Skibet; det var Norges Konge, der her i Mørket og i al Stilhed forlod sit Rige for bestandigt og ikke engang saae sig tilbage til de Kyster, som han efterlod indhyllede i Nattens og Farens og Fremtidens Mulm. Det var den samme Christian Frederik der i Dødens endnu tættere Mulm, i Roeskilde Kongegrav, har saa beleiligt fundet et Fristed for de Storme og Forviklinger, som skulde bryde løs over hans andet Kongerige. Lige over denne Afskedsbugt staaer paa en Høi i Skoven et uanseeligt Jernmonument over den ædle endnu saa elskede Prinds Christian August; af Inscriptionen sees at det er reist af Prinds Friedrich af Hessen og fornyet af Christian Frederik — Norges Konge, har der staaet; men disse sidste to Ord har en fræk Haand udskrabet, dog Mærkerne

ere endnu synlige; saadanne Attentater paa at udrive et Blad af Historien nytter kun lidet — de bidrage som oftest kun til netop at levendegjøre Erindringen om de Begivenheder de vilde udslette.

Fra de dunkle Skove med det Forbigangnes Stilhed og Erindringer kan man derpaa snart ad den skjønne Allee der fører over Markerne hen til Hovedgaarden, gjennem dennes blomsterprangende Have komme ud paa de lyse Sletter midt paa Øen, og derfra see udover de grønne frugtbare Høider til alle Sider af Frognerdalen, hvor Dagens Liv og Mennesker boe i Sommerens Fylde, men ogsaa i det nærværende Øieblifs Møie og Strid.

Ladegaardsøen eies nu atter af en Konge og en Dronning, en lys Fremtid synes at aabne sig for den, værdig dens Skjønhed — snart vil Josephines Borg stolt og blid skue nedfra dens høie, løvbehængte Bredder, og speile sine gyldne Fløie i den klare Fjord, og være et Vartegn for alle Forbidragende om, at her findes endnu det Skjønnes, og Fredens, og Kunstens, og Naturpragtens Rige bevaret paa denne skjønne Øe, midt under vor Tids vildt gjærende Stoffe, larmende Forviklinger og Alt sammenhvirvlende Tendentser.

Versailles.

(Skrevet i Paris, September 1846).

Naar Nordboen kommer til Paris, dette moderne Babel, hvorom man har sagt ham at det skulde indeslutte Prøver af Jordens største Herligheder og Elendigheder, dette Paris hvorefter han har længtes saa ofte, da er der meget som ved første Øiekast ikke vil svare til hans forud opgjorte Forestillinger, især deleshed med Hensyn til de offentlige Monumenter og historiske Bygninger. Han vil i Begyndelsen finde, at de fleste af disse hverken ved deres Udvortes eller Omgivelser gjenkalde de uhyre, verdensrystende Begivenheder, som i eller om dem ere foregaaede; han vil have ondt for at isolere dem fra Dagens Larm og Pragt og Støi og Smuds, og lade dem vise sig for ham i Mindets stille Majestæt. Først efterat et længere Ophold har bragt Hvirvelen omkring ham til at ordne sig noget, løfte de store Erindringers Repræsentanter deres alvorlige Hoveder lidt efter lidt op over Massen, og deres hver for sig charakteristiske Aasyn giver ham tilsidst et fuldstændigt Indtryk. Saaledes vil Tuileriernes vidtløftige Bygningsrække

med dets Jalousier, Marquiser og Tagvindver, midt imellem den pragtfulde, lyse Have og den stygge under utallige Vogne rystende Carousselplads, samt gjennemstrømmet og omgivet af en uafladelig Folkehob, ikke i de første Dage forekomme Beskueren som tilhørende og bevarende en anden Tid end den nuværende, og han vil forgjæves der søge Spor efter Tildragelser, som dog maatte synes mægtige nok til at kunne paatrykke selv det almindeligste Muurværk et udsletteligt Stempel. Nu derimod har Dagens Fernis saaledes overtrukket det Hele, at det varer nogen Tid inden den ægte historiske Farve træder frem. Men jo oftere man vandrer omkring disse lange Pavilloner og Gaarde, des dunklere og høiere synes Murene at blive, des mere adskille de sig fra de vrimlende, hverdagslige Omgivelser, og ved nøiere at betragte de utallige glindsende Vindver troer man at skimte Forgangenhedens store og blodige Skygger at svæve forbi derindenfor. Man begynder at ansee det som tænkeligt, som muligt, at Bartholomæusnattens middelaldersk mørke Rædsler, at Folkestormen den 10de August 1792, at Nationalconventets blodig-kraftige Regimente og Selvopslugelse, at Consulatets romerskstolte Ungdomstid, at Keiserdømmets kolde Seiersparader, at Restaurationens Krebsgangsperiode, at Julirevolutionens begeistrede Dage, — at alle disse Begiven-

heder og Tilstande, hvoraf hver enkelt synes stor nok til at udfylde et Rige og forevige et Navn, alle have successivt levet og havt deres Centrum inden dette Paladses Mure. Og har man først naaet et saadant Standpunct i Betragtningen af dette og de ligeartede Monumenter og historiske Steder i Paris, som Louvre, Luxembourg, Hotel de Ville, Greve-Concorde- og Bastillepladsen o. s. v., da finder man det just forklarligt og i sin Orden at disse Steder endnu ere optagne i Dagslivets Strøm og omskyllet af dens Brændinger; de kunne ikke endnu, som Roms Monumenter, henstaae som færdige Mindesteder af en forsvunden og afsluttet Tid; deres Historie er endnu ikke endt; det moderne Paris fortsætter den hver Dag med Millioner travle Hoveder og Hænder og fordrer Sanction for sine Frembringelser i de samme Rum, som have modtaget Fædrenes.

Imidlertid gives der dog i og ved Paris enkelte Monumenter, som aldeles tilhøre den forbigangne Tid, som bære et umiskjendeligt Præg af en vis Periode, i hvilken de ere tilblevne og hvormed deres egentlige Liv er veget fra dem, og som ved første Øiekast ogsaa af den Fremmede maa erkjendes for saadanne, hvormegen Møie man end har givet sig for at indpode dem et nyt Liv. Blandt disse sætter jeg øverst Versailles. Man indvende kun at

Versailles ikke kan regnes med blandt Mærkværdighederne i Paris, Versailles som ligger fire Lieus derfra, Versailles som er en selvstændig By paa henved 30,000 Mennesker. Jeg veed dette meget godt, men jeg har tillige erfaret at ved to Jernbaner er den saagodtsom draget ind i Paris, og at Afstanden der, fra en Gade til den anden ofte medtager langt mere Tid for den Reisende, end den halve Times Fart til Versailles. Da nu ogsaa de Erindringer, som derude manifestere sig, falde paa det nærmeste sammen med Paris's egne, betænker jeg mig saameget mindre paa at henregne Slottet og Parken i Versailles til Paris's Seeværdigheder, og det en af de største, om ikke den allerfornemste. Thi det tør jeg dristig sige, at med hvor store Forventninger den Fremmede end kommer til Paris, og hvormange Gange han ved Beskuelsen af sin Forventnings Gjenstande end har maattet tilstaae for sig selv at han idetmindste i Førstningen ikke har fundet hvad han søgte, vil dog dette aldrig blive Tilfældet med Hensyn til Versailles. Lad ham end finde den Tids Smag, hvori hele dette umaadelige Anlæg er udført, stiv og kunstlet; lad ham trættes ved dets eensformige Regelmæssighed og harmes ved dets overmodige Naturforbedring, han vil dog aldrig kunne lukke sig til for det mægtige, overvældende Indtryk, som selv det

Forkunstlede kan give, naar det er udført i en saa grandios Maalestok som her, og naar en heel Tidsalders herskende Idee er saa udpræget i Menneskeværk til den største Fuldkommenhed i sit Slags, som Ludvig den Fjortendes Sekel i Versailles. Sjeldent endnu er et eget afsluttet Tidsrums Cultur og Leveskik conserveret saa fuldstændigt til Efterslægtens Forbauselse som Versailles, der ligger midt i sine moradsige Skove som et uhyre Sneglehuus, forladt af dets oprindelige Beboer. Og den Beboer, som det nu har, det historiske Museum stiftet af Ludvig Philip i den sidste Tid, er heller ikke af den levende Verden, er den tomme Skygge af alt Fremragende, der har existeret i Frankrig, og denne legemløse Farveglands kan naturligviis ikke bidrage til at borttage det Forgangenhedens Mærke, som hviler paa Slot og Park, eller til at forandre synderligt det Heles engang charakteristisk fuldendte Udvortes. Selv den utallige, brogede Menneskemasse af alle Samfundets Classer, som hver Søndag og Festdag bølger gjennem Slottets Rækker af forgyldte Sale, eller gjennem de lange, tilskaarne Alleer i Parken, formaaer ikke at give Stedet en Aspect af vedvarende Liv og Beboelse; ved at betragte den altid vexlende Flod af menneskelige Væsener, der glider gjennem Rummene, føler man altfor vel at de her ikke høre hjemme, at de her kun i For=

bigaaende lade deres nysgjerrige og fremmede Blikke for et Øieblik streife over alle disse gamle, opfriskede og nye Herligheder, for i næste at være langt borte og fæstne sig paa Steder hvor Livets Arne blusser. — Thi her i Versailles kan intet spirende, selvhandlende Liv mere ventes; det har havt sin Tid, det har havt sit Overmaal af jordisk Magt og Glands og Kraft, men denne glimrende Herlighed var en Drivhuusvæxt, uden Forbindelse med Nationens Hjerterødder, og derfor gik Fordærvelsens Pestaande snart hen over den, lammede og udtørrede den overmodne Væxts Safter, og lod kun det tomme Skal tilbage til et Vidne om hvad Mennesket selv i sin Vildfarelse kan udrette, og til en beqvem Leilighed for vor Tids Musee- og Samlingsmani. Den ubegrændsede, glandsfulde Kongemagts Idee, skilt fra Nationens og Landets sande Interesser, og kun med sit eget hule Jeg til Øiemeed, som Ludvig den Ellevte havde forberedt, Richelieu udviklet og Ludvig XIV bragt til Fuldendelse, fandt i Versailles først sit synlige Aftryk, som en Klangfigur efter en monoton, men majestætisk Symphoni. Ved alleslags kunstige Midler, grebne og benyttede med stor Duelighed og urokkelig Consequentse, men uden Samvittighed og uden reen Følelse for det Skjønne og Gode, var hiin falske Idee bragt til at tage alle Livets udvortes Former, og havde født en

Cultus, vel stolt og glimrende som den selv, men ogsaa ligesaa unaturlig, huul og chrystaliserende som den. Hiin Epoche samlede om Thronen en Kreds af Statsmænd, Lærde, Talere, Digtere, Architekter, Billedhuggere, Malere, etc, som alle havde bragt det til en sjelden Grad af Fuldendelse i deres Videnskab eller Kunst, hvis Værker skinnede af Politur og Regelrethed, men som dog næsten alle savnede den friske Livssaft fra Folkets Jordbund, vare blotte Emanationer af den ene souveraine Villie og Naade, og hensvandt, som Racine, naar denne forlod dem. Frankrig havde dengang kun en eneste Tanke, og det var Kongens, der hvilede trykkende over det endnu stille Folkehav, i hvis dunkle Speil selv den udenfor staaende skarpe Betragter knapt kunde mærke en dump, sukkende Bevægelse. Men Kongen selv mærkede den, og da ikke engang hiin Magt strakte til ganske at undertrykke og døve denne fjerne Brusen, fandt han sig indskrænket og generet i Paris, hvor den hørtes tydeligst og besluttede at danne sig et særskilt, hans Magt værdigt Opholdssted, langt nok fra Hovedstaden til at kunne undgaae dens Tummel, og nær nok til at kunne iagttage den. Fire Lieus fra Paris, i en uskjøn flad Egn, midt i lave, forvoxede Skove og sumpige Sletter laae fra Ludvig den Trettendes Tid et lidet uanseeligt Jagtslot af de røde Teglsteen og med de høie Gavle,

som man kjender fra den Tids Bygninger. Her hvor Naturen Intet havde gjort til Skjønhed eller Afvexling, her hvor Jordbunden frembød de største Vanskeligheder for Bearbeidelse eller Udtørring, netop her vilde den stolte Konge i sit Overmod skabe en Verden for sig selv, efter sit eget Billede. Og det skede som han vilde, idetmindste til en Tid; Ludvig den Fjortendes Tanke fandt ogsaa dennegang sine Udførere; Mansard og Lenôtre stillede sig i Spidsen for en heel Armee af Kunstnere, Haandværksfolk og Arbeidere; flere Tusinde af disse satte Livet til ved de usunde Udgravninger til Canalerne og Fontainerne; umaadelige Summer bortødsledes, Staten forgjældedes — men hvad skadede det? — Versailles fremstod, og blev til den prægtigste Residents i Europa. Uendelige Gallerier, Fløie paa Fløie, Gaarde paa Gaarde lagde sig om og gik ud fra det gamle røde Jagthuus, der skulde bevares som det Heles Kjerne; enorme Marmorterrasser udbredte sig om Slottet mod Haven, der strakte sig uoverseelig hen med dunkle, snorlige Alleer, beskaarne Hækker, Blomsterpartier i Hjerteform, Orangeriets Kjæmpetrapper, en utallig Befolkning af Marmorstatuer, og Broncefigurer, der viste sig snart tause i Baggrunden af en grøn Bosquet, snart udstraalende perlende Vandneeg i Midten eller paa Bredderne af kjølende Bassins, hvoraf nogle saa store at hele Tui-

leriehaven i Paris kunde ligge inden i dem. Uden om Alt dette igjen den store Park eller Skov, med gjennemhuggede Alleer flere Mile i Omkreds, indesluttende flere Landsbyer og Flækker. Paa den anden Side af Slottet opstod en By, hvis Folkemængde steg til 80,000 Mennesker, der næsten alle henhørte til eller levede af det overmægtige Versaillerhof. Saaledes sad Kongen her i sit Værks Centrum, omgivet af sine Kreaturer, der stode som en Muur imellem ham og Folket. Saaledes sad han der i al sin stive Pragt og Etiquette, med hver Bevægelse, hvert Oiekast ordnet og beregnet, som en Dalai=Lama, og lod sig tilbede. Til hans Forherligelse opførtes daglig Fester og Skuespil, stive og prægtige som det Locale, hvor de holdtes; i Slottets forgyldte Speilgallerier, paa de grønne Græstepper i Haven bevægede sig i Menuettakt overlæsset udsmykkede, rodhælede, Juveel=Kniplings= og Baandbesatte Herrer og Damer, alle speidende efter et Blik fra Kongen, alle bøiende sig imod Jorden naar han lod sig tilsyne, som blændede af en utaalelig Glands; medens rundt om dem Hundreder af Vandspring funklede og pladskede, Musikchor udførte Lovsange til Kongen, og hans Navnetræk og Billede omgivet af en Mængde allegoriske Figurer straalede i Brillantild fra de mørke Løvvægge. Alt dette saa regelret, saa vel dresseret, saa gjennemtrængt

af den dominerende Aand, at selv Kjærlighedens og Galanteriets Hvisken fra de indelukkede Bosquets lød maniereret og fuld af Etiquette. For en rum Tid gik det Hele, efter hans Ønske og til hans Tilfredshed; han følte sit Værk passende opfyldt af denne Kunstverden, hvorigjennem han foreskrev Love for den selskabelige Tone i Europa, som gjennem sine Generaler for den politiske. Men da Ungdommens og Nyhedens og den umættelige Forfængeligheds Spændekraft var svækket, da røbede sig snart det Heles falske Grundvold, da traadte denne kunstlede Livsindretnings dræbende Monotoni først rigtig frem, da følte Kongen sig tom og eensom midt i sin Herligheds aflukkede Paradiis, hvorigjennem ingen Livsens Floder strømmede, saameget mere da Modgang, Tab og Ydmygelser med Alderen kom udenfra, som for at vise ham, hvorlidet hans indbildte Guddomsmagt, hans selvskabte Verden formaaede at undtage ham fra Menneskenes almindelige Skjæbne. Forgjæves opbød hans Verdens skyggeagtige Beboere alle deres Kunster for at indhylle Souverainen i Skuffelsens og Smigreriets fineste Røgelsesduft, og saaledes døve ham Bevidstheden om hans og Omgivelsernes sande Tilstand, forgjæves fremstillede hans Malere ham overalt som Apollo og Jupiter i Allongeparyk, forgjæves lod hans Tragedieskrivere deres romersk-franske Helte declamere

de deiligste rullende Alexandriner fulde af utvetydige Allusioner til hans Storhed og Hæder, forgjæves skabte hans Architekter og Havekunstnere et nyt Slot (Trianon) med egen ny Park midt inde i Versailler-parken, da han var bleven kjed af denne; forgjæves skiftede han selv Maitresser og Yndlinger, forgjæves reiste han med sit uhyre Hof idelig fra Slot til Slot — Intet hjalp, intetsteds fandt han den Ro, den Tilfredshed, den Tankens og Gjerningens Fylde, som følger et sandt ført Liv i det Store som i det Smaa. Fordi han havde fristet Gud og hovmodet sig over ham og bortkastet hans rene Natur for en forkunstlet Maneer, og opoffret Nationers og Individers Vel for sine egne Luner, blev det hans Lod at overleve sig selv, sin Slægt, sin Lykke, sit Værks Betydning og endelig at døe i en bigot gammel Qvindes Arme, omgivet af kolde Hofansigter og af et Folks Forbandelser, efterladende et forgjældet, udpiint Land, en med sin egen Elendighed endnu spøgende, men snart truende Nation, og et femaarsgammelt Barn til at bestige den kun paa tom Pragt og Glands byggede Throne. Imidlertid vidste han dog til sit Sidste at bevare et Skin af Majestæt og Mægtighed som nogenlunde opfyldte Versailles, og holdt dets grandiose Hofmaskineri i Gang, thi fra den døende Konges Pande udgik endnu en Afglands af Storhed. — Men

aldrig saasnart var hans sidste Suk udaandet, før med det Versailles's Sjæl ogsaa var borte, og kun dets colossale, døde Masse stod igjen, tyngende det svage gamle Monarchie nærmere og nærmere mod Styrtningens Rand. Den yderligste Sædefordærvelse og laveste Orgier, ubehjælpsom Svaghed og compromitterende Qvindenykker legede nu her med Ludvigs smaae Efterfølgere i hans store Residents, hvis gigantiske Dimensioner og stive Pragt kun endnu mere bidrog til at gjør deres Foragtelighed og Lidenhed bemærkelig for Folket, medens paa den anden Side dettes voxende Bevægelse og stigende Mumlen netop ved denne arvede Pragt og nu saa tomme Storhed i Omgivelserne skjultes eller dæmpedes for den sidste ulykkelige Beboer, der alene skulde arve Gjengjældelsen for sine Forfædres Synder. Baaret og opfødt i Versailles, i Purpur, der endnu i dets Forfald dannede et saa rigt, tungt og blødt Forhæng mellem Kongens Verden og Folkets, hvorledes skulde vel den svage Ludvig den Sextende kunne rigtigt høre og opfatte den dybe Folkestemmes Mening og Alvor, som dæmpet lød til ham fra hans Nabo Paris? Rystede end et enkelt, bebudende Drøn fra denne nære Vulcan en og anden Gang Parquetgulvet i Versailles's kongelige Sal saa Speilvæggene klirrede og Thronhimmelen vaklede, da blegnede vel Hoffet tilhobe,

og den keitede, velmenende Monarch lovede at gjøre hvad Folket forlangte, men neppe var Roligheden igjen før et Øieblik tilveiebragt ved disse Løfter, for Hofket stimlede om ham, og viste paa det gamle Monarchies saa faste Afstøbning i Versailles's uendelige Steenmasser og symetriske Pragtanlæg, sigende: „Sku om dig her, Alt dette er dit og vort, og saaledes er dit Rige; troer du at dette kan omstyrtes ved en Pøbelhobs Larm?" Og Kongen lovede ogsaa at gjøre Alt hvad de forlangte, og Alt blev ved det Gamle. Men ogsaa Pøbellarmen vedblev, og steg til en Orkan med vilde Hyl og Klokkeklemten og Mordbrandsglimt. Under Alt dette dandsede man i Versailles og gav Fester for fremmede Leiesvende. Endelig, en kold regnfuld Oktobernat, pidskede Orkanen Folkehavet i Paris over dets Bredder, og dets skummende Bølger væltede sig med Brølen mod Versailles, splintrede Jerngitteret, skyllede ind over Ministrenes Gaard, Prindsernes Gaard og over den inderste, Marmorgaarden; trængte derfra ind i Slottets lange Gallerier lige til Dronningens, til Kongens Værelser, og rev Ludvig den Fjortendes Ætlinge, Versaillerherredømmets sidste Repræsentanter med sig tilbage til Paris — deres Øine saae aldrig Versailles's Herlighed mere, men vel Guillotinens blodige Kniv.

Siden hiin rædselsfulde Nat den 6te Oktober 1789 og indtil dette sidste Aartiende har Versailles staaet øde. Revolutionens hævnende Storm var faret derigjennem og havde bortblæst det hele Hofliv med dets tusinde Tjenere og Tjeneres Tjenere. Der var endog Tale om at nedbryde og jævne med Jorden dette i al sin Tomhed saa hoit talende Vidne om den forhadte kongelige Glands. Men Revolutionens Begivenheder og Phaser vare for hurtige og hinanden jagende, og Versailles's Mure for stærke til at dette Project kunde blive udført; man lod det da staae, men i hvilken Tilstand! Aabent for alle Vinde, med sonderslagne Ruder, berøvet Meubler og Prydelser, de fordums kongelige Gemakker nu og da tjenende til Huusly for Fattigfolk, der her indrettede sig med Smuds og Pjalter; de prægtige Haver, saa længe Europas Beundringsgjenstande og Mønster, forsømte og overgroede; Bassins og Canaler udtørrede, de fordums vandspringende Figurer tause eller omstyrtede og sonderslaaede, Marmorstatuerne mosbegroede og mutilerede. Knapt en enkelt Reisende vovede sig herud for i Smug at betragte disse rige Levninger af falden Magt, dette udskregne Versailles, der selv midt i sin dybe Forladthed og Ydmygelse havde bevaret en Mine af Stolthed og Vælde, som intet modernere lignende Anlæg af Menneskehænder. Og idet man vandrede gjennem

dets øde Alléer og plyndrede Gallerier, havde man Følelsen af at en ganske forbigangen Tid her havde hjemme og rugede over sine Erindringers Skat, og at ingen anden og nyere Magt her kunde indtræde som Arving. Fra Keiserværldets høieste Tinder skal vel Napoleon have kastet begjærlige Blikke paa Versailles og tænkt sig Muligheden af at restaurere det til den eneste værdige Residents for hans uhyre Riges Hofstat; men dette Rige faldt snart efter at han vilde forbinde det Nye med det Gamle, og hænge det gammelfrankiske Kongeværldes aflagte Kaabe over sit militære Despoties brede Skuldre. Først da han selv var bleven en Erindring, kom hans Skygge til at boe i Versailles. Restaurationen var for liden og ussel, for afhængig af fremmed Villie til at turde nærme sig Versailles's mægtige, skrækkelige Erindringer; den nøiede sig med at udslette nogle keiserlige Mærker i Trianon og med at opfriske nogle Lilier i Parkens Jerngitter. Det var først Julirevolutionens Æra forbeholdt at lade alle Erindringer komme til deres Ret, fordi den ingen frygtede; Ludvig Philip var det forbeholdt at finde den rette, den eneste mulige Beboer for Versailles, en Beboer, der kunde brede en forsonende Fredsglands over dette med Folkets Forbandelser saalænge betyngede Sted. Og denne Beboer er alle Frankrigs samlede Minder, er det histo-

riske Museum som Ludvig Philip her har anlagt „à toutes les gloires de la France“. Denne Beboer, som er Alle og Ingen, har atter restaureret Slotte, Haver og Vandkunster, og drager nu hele Paris og gjennem den hele Verden til en Vandring gjennem hine farvestraalende Sale og skyggefulde Alleer.

Opfyldt af disse Erindringer og Betragtninger er det jeg to Gange under mit nærværende Ophold i Paris har besøgt Versailles, dog hver Gang under forskjellige udvortes Omstændigheder, saaledes at Monumentet hver Gang havde sin forskjellige charakteristiske Aspect, hvoraf den ene bidrog til at complettere den anden. Til mit første Besøg valgte jeg med Flid en Dag midt i Ugen, en Hverdag, da ikke Conskuren til Versailles er saa stor, og man altsaa mere i Mag kan gjennemvandre Versailles Sale end om Søndagen, paa hvilken Dag Paris's flittige Borgere drage derud med Koner og Børn, og man stødes og trænges i Gallerierne. Efter noget over en halv Times Fart paa Jernbanen befandt vi os paa Place d'Armes i Versailles, ligefor Slottets uregelmæssige Façade mod Byen. Gjennem det med opforgyldte Lilier smykkede Jerngitter traadte vi ind i Cour des ministres, der nu forenet med Cour de marbre, umiddelbart foran Slottets Centrum danner en eneste stor Gaard, fra hvis Midte Ludvig den Fjortende tilhest,

i overnaturlig Størrelse støbt i Bronce, hilser den Indtrædende, og med Rette dominerer det Hele, omgivet til begge Sider i en Halvkreds med colossale Marmorstatuer af hans og Napoleons Generaler. Lige bag ham seer man den røde Muur af hans Faders gamle Jagtslot. Det mellemste Vindve i første Etage, lige under Uhrskiven, vender ind til hans Sovekammer, hvor han døde, og Viseren paa dette Uhr blev standset hans Dødssecund. Fra begge Ender af hiin gamle, stygge, til det Øvrige kun lidet passende Bygning fremspringe to Fløie i nyere Stiil, med Søiler og Frontespicer, paa hvilke man nu læser den stolte Indskrift „A toutes les gloires de la France“. Til begge Sider af disse igjen strækker sig en uoverseelig Masse Bygninger, som først mod Haven finde deres ordnede Façade, og over hvilke Capellets snirklede, høie Tag rager op. Tilhøire fra Ludvig XIVs Statue, forbi en af hine Frontespicer, kommer man ind i Capellets Gaard, og fra Enden af denne, under de Arcader, som forbinde den med Haven, var det vi tiltraadte vor lange Vandring gjennem de 161 Sale, Gallerier og Værelser, der indeslutte de 3286 Malerier, Portrætter, Basreliefs, Statuer og Buster, hvilke tilsammen danne det historiske Museum i Versailles. I denne Syndflod af Malerier og Skulptu-

rer at ville søge nogen ægte Kunstnydelse, kan ikke letteligt falde Nogen ind, og det vilde ogsaa i det Hele taget være forgjæves Møie. De Værker som her ere samlede, ere forstørstedelen blevne til i al Hast, alene for Gjenstandens Skyld, der skulde fremstilles og ikke for Udførelsens Kunstværd. Naar man saaledes undtager endeel større og mindre Malerier af David, Gros, Horace Vernet, Scheffer, Delacroix o. fl., hvis ægte Kunstværd strax springer i Øinene, samt nogle ædle Statuer af Pradier, David d'Angers og Marie d'Orleans — saa er den hele øvrige Masse navnløs og uniform, men det er habilt udført, godt ordnet og pragtfuldt placeret, og opfylder paa det Nærmeste sin Bestemmelse, i det den gjengiver Frankrigs Historie synbar i Farver og Steen, ligefra Slaget ved Tolbiac og Clovis's Daab Aar 496, til de nyeste Krigsbegivenheder i Algier 1845, og saaledes at fortsætte.

En behagelig Afverling og Hvile for det maleriетrætte Øie giver Passagen gjennem de saakaldte „Grands Appartemènts", Ludvig XIVs Festgemakker, beliggende i Corps de Logis mod Haven og dels bevarede, dels restaurerede i deres oprindelige Skikkelse. Her har man Salle de l'abondance, Salon d'Apollon, Salon de Mercure, de Mars og hvad de alle hedde, efter deres forskjellige Plafondmalerier; men fremfor Alt standser

man forbauset i det store Speilgalleri, der har over 200 Fods Længde; 17 Buevinduer vende ud til Haven som man herfra overseer i hele dens Udstrækning; den hele modsatte Væg bestaaer af ligesaamange uhyre Speilbuer i Marmor- og Guldindfatning; det hvælvede Loft forestiller Ludvig XIVs Apotheose, malet af Lebrun i ni store allegoriske Billeder. Man tænke sig nu denne Sal oplyst af tusinde Voxkjerter, hvis Glands gjenstraalede mangedobbelt fra Speilvæggene og det blanke Parquetgulv, gjennemstrømmet af de blideste Harmonier og den fineste Vellugt, opfyldt af skjønne, prægtigt smykkede Damer og stolte Cavallerer; — saa den majestætiske Konge bedækket med Guldstof og Juveler, paa Hovedet den bølgende Fjederhat, i Haanden en høi, guldknappet Stok, langsomt skridende ned mellem Rækkerne, der tourviis næsten synke til Jorden eftersom han passerer forbi — og man har Billedet af en Hoffest fra Slottets Bygherres Tid, og man kan begribe hvor vanskeligt, hvor haardt det maatte være for hans Afkom at give Slip paa al denne Herlighed, og til Contrast at indesluttes i det skumle Templetaarn! — Gjennem en lille Dør i Speilvæggen kommer man fra dette Galleri ind i det berygtede Oeil de Boeuf, Forgemakket hvor Supplikanterne ventede Kongens Lever. Thi indenfor dette Værelse igjen er Slottets Centrum, er Kongens Sovegemak, hvor han

fordetmeste ogsaa opholdt sig om Dagen. Vi aabne nu dristige og uanmeldte den Dør, som fordum 4 Hellebarderer Dag og Nat bevogtede; en forgyldt Balustrade deler Værelset midt over, og inden for denne maatte i Kongens Tid kun Prindser af Blodet træde; her staaer nu igjen hans Seng med det Brokades Omhæng broderet af Demoisellerne i St. Cyr, og med stor Møie nu bragt hid tilbage igjen efter flere Vandringer mellem Revolutionsmændenes plumpe Hænder, ligesaa hans Lænestol, hans Bedepult, hans Natlysestage. Her stredes Rigets høieste Dignitærer om hvem der skulde hjælpe ham Strømper og Linned paa — her paa disse Puder døde han, endnu til sidste Øieblik forlangende og omgivet af sin stiveste Etiquette. Og her, dette Vindve ligeoverfor Sengen, det fører ud til en Balcon over Marmorgaarden; paa denne Balcon var det at Ludvig den 16 og Marie Antoinette Natten til den 6te October 1789 maatte vise sig for det rasende Folk, og i dets Paasyn ligesom gjøre Afbigt for deres Stamherres Stolthed og Foragt for dette Folks Fædre. Denne Contrast staaer ikke udført i noget Maleri for det historiske Museum her, men det behøves heller ikke: den ligger i Værelsets Atmosphære, den brænder under den Besøgendes Fødder, den funkler ham imøde fra den gyldne Balustrade om Thronsengen, hvorpaa den døende

Konges Blik har stirret forat see om nogen Uberettiget dristede sig til at overskride den, og samme Contrast staaer med blodige Charakterer at læse paa Balconens Jerngitter, om hvilket Marie Antoinettes skjælvende Haand har klamret sig i den Nodens Stund, da Lafayette forte hende derud lige i Gabet paa det haanende, truende, hujende Pobeluhyre. Deraf kommer det at Versailles er saa skikket til at optage og huse et historisk Museum, fordi det selv i hver en Krog og fra hvert et Vindve har seet en levende Act af Historien at opfores. — Ved Museets Lukning Kl. 4 om Eftermiddagen havde vi endnu ikke naaet at gjennemlobe alle dets Afdelinger, men vi vare allerede saa udmattede og blændede af hvad vi havde seet, at vi med Glæde forlod de lukkede Sale for at slippe ud i det Frie, i den umaadelige Have, hvis friske Gronne, hvide Marmorvaser og blinkende Vande alt længe havde seet fristende ind til os gjennem Slottets Vindver. Thi Haverne og Parken have ogsaa faaet deres Part af den almindelige Opfriskelsesproces, som med det historiske Museums Indslytning er gaaet over Versailles; de gronne Græstepper ere atter jævne og blode som da Mad. Montespans fine Fod betraadte dem; Hækkerne ere saa glat beskaarne, Taxuspyramiderne saa regelmæssige, Alleerne saa rundt hvælvede og rene at Lenôtre maa glæde sig derover i sin Grav;

Bassinerne ere rensede og Vandledningen atter istandsat, saaat alle Guderne, Tritonerne og Dragerne kunne udspye sine Vandstraaler naar det forlanges. Men nu vare de stille og tause, ligesom den hele Have, og den uendelige Slotsfaçade som hvidnede oppe fra Parterre d'eau. Vi vandrede længe hen i disse grønne men øde Omgivelser, indtil Aftenens Skygger lagde sig mørke over Alleerne, og fjerne Trommehvirvler mindede os om at Parken skulde lukkes.

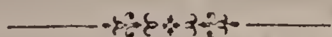
Den næste Gang vi toge derud var Scenen ganske forandret: — forhen Eensomhed, Ro og Stilhed, nu støiende Menneskevrimmel, Larm og Spektakel overalt. Det var den sidste Søndag i August Maaned, Veiret klart og deiligt, og Aviser og Plakater havde bekjendtgjort at de store Vande skulde springe i Versailles, et Skuespil som kun gives tilbedste faae Gange om Aaret, og derfor aldrig undlader at trække det skuespillystne Pariserpublikum til sig, og fylde begge Jernbaner med Hundreder af Mennesker hver halve Time. I et saadant Tog foer da ogsaa vi afsted, midt i den galeste Tummel, thi naar en saa stor Mængde Parisere paa en Gang skal embarkere sig i den ventende Vognrække, gaaer det som paa Livet løst med Skrig, Spektakel og alle Slags Støi. Det samme Virvar forefandt vi i Versailles. Vi vilde først see den Deel af Museet hvortil vi sidste

Gang ikke fik Tid, men fandt knapt et Øieblliks Ro til at betragte et Malerie eller en Statue, saaledes stødtes og trængtes vi fra Rum til Rum af den ustandselige Menneskestrøm, som vi til Gjengjæld iagttog i dens Bestanddele og Væsen. Det fornøiede os at bemærke hvorledes Folk af den simpleste Classe, bluseklædte Mænd og fattig udseende Qvinder forklarede for hinanden og for deres Børn de historiske Gjenstande, som forestilledes paa Tavlerne. Især var Trængselen stor og Samtalen livlig omkring Malerier der forestillede Scener af Napoleons Liv, og det var da gjerne en eller anden gammel Mand, der opkastede sig til Fortolker og saae sig omkring paa sit Auditorium med en vigtig Mine, der tydelig skulde lade forstaae: „Jeg har kjendt ham". Det er paa denne Maade at det historiske Museum synes praktisk at opfylde sin Hensigt. — Komne ud i Haven, fandt vi ogsaa her den samme Menneskevrimmel, Folk af alle Stænder, i alleslags Klædedragt, i Silke og Pjalter, om hinanden paa de grønne Græsvolde og i de brede Gange, som før kun raslede af Hofdamernes Slæb og Cavallerernes Sporer; Frugtsælgeres og Vaffeludraaberes hæse Skrig lød nu der hvor fordum den sagteste Hviisken var bevogtet. Allerede begyndte enkelte Vandspring her og der at hæve sine hvide Hoveder i Enden af de grønne Perspectiver, men da den

største Vandkunst først skulde spille Kl. fem, benyttede vi Tiden til imidlertid at gjøre en Spadsertour gjennem Parken til Trianon, som vi førstegang ikke naaede. Det saakaldte store Trianon, beliggende ved den høire Korsarm af den store Canal, er en prægtig Marmorpavillon i Ludvig XIVs sædvanlige Stiil, nu paanyt indrettet til Beboelse af Ludvig Philip naar han er i Versailles. En egen Park omgiver den, i samme regelmæssige og stive Smag som den store Versaillerpark, hvoraf den udgjør en Deel. Vi fandt her kun Gjentagelse af denne, og ilede flygtigt forbi, men i det ene Hjørne af Trianons Have findes et lille nydeligt Slot, omsluttet af en yndig Park i engelsk Smag. Dette er Petit Trianon, bygget af Ludvig XV for hans Menus plaisirs, og siden Marie Antoinettes og Keiserinde Josephines Yndlingsopholdssted. Den engelske Have er anlagt efter Marie Antoinettes Omsorg, da hun ængstedes og trættedes ved den stive Storhed i Versaillerparken. Og man aander virkelig friere blandt disse naturligt grupperede Træpartier, der ere forskaanede for Saxen og Kniven; man hviler sig tryggere i disse grønne Enge, der beskylles af en lille Søe uden kunstige Marmorkanter, og i hvis klare Vande en heel Schweitzerlandsby med sine Straatage speiler sig fra de sivbevoxede Bredder. Her seer man endnu den lille Mel=

kebod af hvidt Marmor, hvor den ulykkelige Dronning i sine sidste Solskinsdage morede sig med at lave Smør og Ost, medens hendes kongelige Gemal stod i et Kjælderværelse i Versailles og morede sig med at smedde Laase. — Denne fjerntliggende og med det Øvrige saa contrasterende Deel af Versaillerparken var endogsaa idag forholdsviis lidet besøgt, og der laae et Udtryk af stille Vemod over disse yndige Steder. Men neppe vare vi komne tilbage i den store Have, før Menneskevrimlen atter rev os med sig, under Støien og Snakken, medens alle de mindre Fontainer susede og pladskede omkring os. Strømmen gik henad Tveralleerne til det store Bassin de Neptune, hvor det egentlige Skuespil var ivente. Rundt om dettes mægtige Halvcirkel, hvor en bred Grønsværskraaning hæver sig, stod Menneskemassen Hoved bag Hoved som i et romersk Amphitheater, jeg tager vist ikke feil, naar jeg anslaaer dens Tal til over 20,000 Individer. Hen over dette Hav af Hoveder og Hatte og Parasoller gik en dump forventningsfuld Mumlen, der endelig gav sig Luft i et dybtagndet, tusindstemmigt Ah! da Bassinets 46 krydsende Vandstraaler alle paa eengang pludselig sprang op fra sine Lovemunde, Horn og Muslingskaller. Det var virkelig et imposant Skue at see den compacte, brogede Menneskemasse bevæge sig bag de straalende, skummende,

susende Vandhvirvler. Vi tænkte at nyde dette Skue endnu bedre ved at stige længer opad Skraaningen mod Slottet, men netop som vi vendte os om for paany at betragte det, forsvandt hele Blændværket paa eengang som det var kommet; alle Straalerne sank ned i Jorden igjen, ikke alene her, men overalt i den hele Have, og efterlod kun en mudderagtig, gravaandende Lugt, formodentlig fra de underjordiske Vandcanaler, som ikke paa længe havde været aabnede. Det var som Døden og Forgangenheden igjen udbredte sig over det for Øieblikke til Live kaldte Versailles — inden nogle faae Minutter havde den hele Menneskemængde adspredt sig, som jaget af Gespenster og den hele Strøm styrtede tilbage ad Jernbanerne til Paris, det eviglevende, efterladende Versailles begravet i Nattens og dets Erindringers Eensomhed.

Den gamle Maler.

Oh Rome! my country! city of the soul
The orphans of the heart mnst turn to thee,
Lone mother of dead empires! and control
In their shut breasts their petty misery.
What are our woes and sufferance? come and see
The cypress, hear the owl, and plod your way
O'er steps of broken thrones ond temples, Ye!
Whose agonies are evils of a day —
A world is at our feet as fragile as our clay.

Byron.

I Via Tritone, en Gade i Rom der bærer dette Navn fordi den løber lige op mod den vandspyende Triton paa Piazza Barberini, findes paa venstre Side, naar man kommer syv til otte Huse ned fra Pladsen, et Osterie, der er bekjendt for sin gode og billige Viin, og derfor er stærkt besøgt af romerske Almuesfolk og af fremmede unge Kunstnere. Kort Tid efter min Ankomst til Rom førtes jeg en Aften derhen af et Par danske Kunstnere, der havde sin stadige Gang i dette Osterie, uagtet det ikke i Almindelighed pleiede at besøges af deres Landsmænd, for hvilke Viinkneiperne la Sabina og tre Ladroni i Nærheden af Fontana Trevi vare de sædvanlige Aftensamlingssteder, medens

dette Osterie i Via Tritone mest var yndet af Tydskerne, naar de formedelst Veiens Længde ikke vandt ned til Palombella eller til Goethekneipen, i Omegnen af Pantheon. Da vi traadte ind i det store, mørke, tilrøgede Rum der udgjorde Osteriets almindelige Modtagelsessted, fandt vi alle de lange Borde og Bænke allerede fuldt besatte med romerske Plebeier og Landfolk, der her med Koner og Børn under sømmelig Lystighed og høirøstet Tale indtog deres frugale Cœna. Skjøndt disse gode Folk med den Urbanitet og de noble Manerer der ere egne selv for de laveste Classer af Romerne, naar ikke deres Lidenskaber komme med i Spillet, gjorde Plads for os ved deres Borde, og med en vis Værdighed indbød „de Fremmede" til de ægte Romeres Selskab, lode vi os dog ikke bevæge af denne Hoflighed, men fulgte den Ældre af vort Selskab, der med en Sikkerhed, som røbede hans Kjendskab til Husets Leilighed, førte os gjennem Hovedrummets hele Dybde, ind i det ved et Jerngitter derfra adskilte Kjøkken, (thi dette var et Osteria con cucina) og derfra over et lille Gaardsrum til et Værelse i Baghuset. I dette Sanctum Sanctorum, hvis raae Muurvægge vare prydede med Landskabs- og Architekturmalerier al fresco, uvist om i pompeiansk eller chinesisk Stiil, pleiede Kunstnerne at forsamle sig, men da det endnu var noget tidligt paa Aftenen, fandt

vi Ingen der, undtagen en gammel Stamgjæst, der sad eenlig oppe i sin Krog, og ikke syntes at lægge videre Mærke til vor Indtræden. Ved det samme Bord hvor han sad, men længere nede, indrettede vi os nu, og da den trearmede, antike Messinglampe var sat paa Bordet og antændt, da den gyldne, milde, frugtduftende Frascativiin blinkede foran os i de klare Fogliettér, ved Siden af den classiske Endiviesalats friske, spæde Grønne, medens vi gjennem den aabenstaaende Dør saae de hvide Mure i Gaardspladsen spille i munter Lys- og Skyggeleeg ved Ildskinnet fra Kjøkkenet; da vi derudenfor endnu skimtede de charakteristiske Gestalter af Romerfolket i det yderste Rum, og hørte den forvirrede, dæmpede Lyd af deres Tale blandet med Mandolinklimpren, — da satte vor Fører sig velbehagelig tilrette, strøg sig om sit spidse Skjæg, gned sine Hænder og udbrød: „I et saadant Øieblik kan man dog engang have en inderlig Følelse af, at man er i Rom!" Hvormeget jeg end sympathiserede med ham i at erkjende vor nærværende Situations utvungne Behagelighed og ægte romerske Farve, kunde jeg dog ikke andet end smile over hans udelukkende Enthousiasme for denne materielle Side af Romerlivet, idet jeg bemærkede, at en Vandring gjennem Coliseet eller Vaticanet dog vel maatte kunne give en mere intensiv og oploftende Bevidsthed om at man

var i Rom, end en saadan Aftenstund i en Viinkneipe. „Man kan høre den Nyankomne i Dem," sagde den danske Kunstner i det han med om Kjærlighed betragtede et stort Glas fuldt af den spillende Viin, og derpaa nedskyllede det i eet Drag — „bliv kun her saalænge som jeg i en tre, fire Aar, saa lover jeg for at de snart vil gaae ganske rolig forbi Pantheonscolonnaden selv, medens De paa den vante Aftentid ikke vil kunne passere den beskedne og plumpe Dør til Deres Yndlingsosterie, uden at føle Deres Bryst gjennemstrømmet af en mild Varme, og Deres hele Væsen paavirket af en uimodstaaelig Tiltrækningskraft. Spørg kun den Gamle histhenne i Krogen; han har nu levet her i Rom i over en Menneskealder, og dog sees han endnu hver Aften her i Osteriet; i Vatikanets Antiksale seer De ham sjældnere, skjønt han der kan have Kunstnydelsen og Antikbegeistringen gratis. Kjære Fader Melchior, raabte han paa Tydsk til den gamle Stamgjæst, hør engang, ikke sandt, Summen af Eders bedste Erfaringer og Momenter fra den evige Stad er samlet her i dens Viinhuse?"

Den Gamle reiste sig fra sit Sted og kom hen til os. Det var en høi men krummet Skikkelse, hvis smukke Oldingshoved med det lange graa Skjæg og den høie rene Pande vilde have indgydt ublandet Ærefrygt, dersom ikke et vist forvildet Træk i det af Solen brunede, stærkt rynkede

Ansigt, og et usikkert Kast nu og da med de dunkelblaa Oine igjen for endeel havde modarbeidet dette første Indtryk. En afslidt sort Fløiels Blouse indhyllede hans magre Lemmer, og en bred sort Filthat beskyggede hans hvide Haar; med sine lange tørre Fingre spillede han uafladeligt op og ned af den Tjørnekjep hvorpaa han med Albuen lænede sig. Saaledes blev han staaende foran os, taus og ubevægelig, medens et halv sarcastisk, halv vemodigt Smiil gled om hans tynde Læber.

„Nu, Fader Melchior, vedblev Danskeren, hvad bliver det til? Her er en fersk Ankommen, der endnu ikke har rystet den første Romer-Forbauselse af sig, som endnu falder i Staver over gamle Steenhobe med Grønske paa, som endnu gaaer bævende og zittrende gjennem Vatikanets kolde Sale, og tager Kuldérystelsen der for Ærefrygtsgysen. Tag ham nu i Skole, du Nestor for alle Osteriephilosopher i Rom, lær ham at her er Maalet for hans Valfart, at her findes concentreret alle de Tryllemidler som binder Ultramontanen til Rom, som til et andet Fædreland — lad din Erfaring tale, du gamle Bacchusvise!“ —

„Siden du kalder mig saaledes, unge Hyperboræer, tog Oldingen nu til Orde, siden du kalder mig Bacchusviis, saa bør du ogsaa vide at Guden ikke taaler at man priser ham i Tale uden at dermed følger Libation af hans ædle

Gaver." — „Meget sandt, Fader Melchior, vedblev den Danske, jeg glemte det Fornødneste; Don Pasquale! Pasqualuccio mio! raabte han til Opvarteren, bring den Gamle her en dobbelt Foglietta af det Bedste". — Den tykke Opvarter, eller rettere Værten selv kom snart tilsyne fra Kjøkkenets Ildregion, og satte med et fortroligt Smiil i sit bleggule, af en uhyre sort Bakkenbart omgivne Ansigt, den forlangte Flaske foran Oldingen, endnu med Tilgift af et anseeligt Stykke Brød og en Skive Gjedeost. Først efterat have nedskyllet adskillige Bægere satte den Gamle sig blandt os ved Bordet, hvor imidlertid flere yngre Kunstnere havde taget Plads, og Alle lode de til at kjende Fader Melchior, som de kaldte ham, og begegnede ham med en Blanding af Ærbødighed og Fortrolighed. Han lod sine ustadige Blikke glide henover dem, nikkede til Nogle, rystede paa Hovedet til Andre, som vilde han tildele dem Bifald eller Mishag, af Grunde som de vel selv maatte vide. Derpaa reiste han sig, slog til Lyd, og hævende sit fyldte Bæger talte han med en Stemme, der svævede mellem Alvor og Skjemt, saaledes:

Milde Fader Bacchus! du Gud med de mange Kjærlighedsnavne, du Eneste af Sydens gamle Guder der har bevaret din Magt gjennem alle Tider, saa at Romerne endnu sværge ved dit

Navn*) — jeg, den ældste og den troeste bla dt dine nordiske Dyrkere i Rom — jeg, din Overpræst og Forkynder her i dette Tempel, jeg bringer Dig denne Libation af din ædleste Gave! Men tillad, du ungdomsbringende Lycæus, tillad at jeg, istedetfor paa Oldtidsviis at udøse Libationens Bæger paa det festlige Bord, at jeg lader dets søde Saft dryppe som en vederqvægende Balsom paa et gammelt Hjerte, der for endeel har Dig at takke for at det ikke ganske er udtørret efter et langt Livs Skuffelser. Som den catholske Præst drikker Kalken for al Menigheden, saa tømmer jeg her dit Offerbæger, guddommelige Bacchus, Evoe!" Og dermed stak han Bægeret ud til Bunden.

Men et stort Gny opstod imod ham, med megen Latter og Lystighed. „Vi protestere, vi protestere! raabte de unge Kunstnere mellem hinanden, ingen catholske Privilegier, Bacchusdyrkelsen er fri! Det gaaer forvidt, vil nu Fader Melchior, ikke fornøiet med sin dobbelte Fogliotta, ogsaa tiltage sig at drikke for os allesammen? Bredfuldt Maal Alle! Enhver bringe Bacchus sin Libation paa Fader Melchiors uegennyttige Viis, Evoe! Evoe!" — Og nu blev der en Tømmen af Bægere og en Klinken og en Jubel, som ingen Ende syntes at ville tage. Da

*) „Per Bacco" en Yndlingseed over hele Italien.

Larmen imidlertid havde sat sig noget, hævede sig blandt de yngre Kunstnere en eenlig, ærgerlig Stemme, som en Reflection fra mere nykterne Sphærer. „Hvad vilde man vel sige i Hjemmet, heed det, hvad vilde man sige i vort prosaiske, men Penge- og Stipendieuddelende Hjem, hvis man derfra kunde see sine megetlovende og dyrekjøbte Kunstalumner fordrive den for dem saa kostbare Tid i en Viinkneipe, istedetfor i en Academisal, og at offre til Bacchus, istedetfor til Apollo og Muserne — Det vilde da for mange af os snart være forbi med de kjære Remisser, uden hvilke man dog selv i den evige Stad ikke godt kan leve". De Fleste tog denne philistrøse Bemærkning op i foragtelig Ligegyldighed, idet de uforstyrret fortsatte deres Libationer, men den Gamle maatte af den være bleven truffet paa et omt Sted eller var nu engang kommen i Aande for sin Yndlingsmaterie, nok, han tog atter Ordet, og dennegang med en Alvor og en Varme som bortfjernede enhver Tanke om at hans Yttringer, liig de foregaaende, blot vare frembragte som et Stød til at belive Stemningen ved et Symposion.

"Hvilken Tid er dette, udbrød han, da Ungdom taler beregnende og indsnærpende Ord, og vil omslutte al høiere Virksomhed med Nyttens og Flidens trykkende Skranker, medens Alderdommen reiser sig for at forsvare et friere

Kunstnerliv, for at hævde de romerske Osterie=Venners Rettigheder! Gaaer tilbage til Eders taagede Hjemland I kloge Beregnere, og sætter Eder ved Eders Faders Handelspult, og summerer Tal og Pengesummer fra Morgen til Aften, og faaer saa Lov til en Timestid hver Qvel at besøge Ølhallen og at lade den tykke Maltdunst omtaage, forfede og fordumme Eders Hjerner — Gaaer kun did tilbage, I Nyttens og Maskinvæsenets og den moderne Civilisations Repræsentanter, men lader saa Kunsten og Rom med Fred; thi der hører I ikke hjemme, saalænge I forvexle den Bacchus vi her dyrke med det rundbugede, pluskjævede Monstrum, som vore tydsk=boeotiske Landsmænd under dette Navn forestille ridende paa det Heidelberger Viinfad, og hvis Dyrkelse vistnok fører til Raahed og slover Sindet for alle kunstneriske Indtryk. Men den romerske Bacchus er den antike, evig skjønne Yngling, med det drømmende Blik og Viinløvet i de fulde Lokker, han, hvis klassiske Fester just have fremkaldt Kunstens Rhytmer og Aandens dybeste Mysterier, han, hvis ædle Gaver under denne lykkelige Himmel vækker mild Begeistring og kunstnerisk Varme, men ikke bedøvende Ruus. Derfor er ogsaa disse simple, tilrøgede, smudsige Stuer, hvor han alene vil uddele sine romerske Gaver, og hvor den Fremmede maa søge dem, da den romeske Viin er for stolt til at

søge Barbaren i hans Hjem,*) derfor ere disse Værtshuse, eller Viinkneiper, eller hvad I ville kalde dem, ikke i fjerneste Maade at sammenligne med de tydske Viin- eller Ølkjældere, og ikke uværdige til at være Samlingssteder for Kunstens Alumner, ja jeg tør paastaae at Osteriet er dem en bedre og nyttigere Skole end Tegnesalen i et Academi. Thi hvorfor kommer den unge Kunstner til Rom? Dog vel ikke for at lære at tegne efter Model, for at perfectionere sig i det Haandværksmæssige af sin Kunst. Dette Stadium maa tænkes naaet og overvundet før han kommer hid, til Kunstens Høiskole; hvad han her søger er en klar og aandfuld Betragtning, en frugtbar Tilegnelse af de evige Mesterværker fra Oldtid og Middeltid, som findes i Roms Gallerier og Paladser, er et frit, mildt og over det Hverdagslige hævet Ungdomsliv, omgivet af store Erindringer, af en skjøn og sydlig Natur, af en klar og let Himmel, af et skjønt og charakterfuldt Folkeliv. Og naar saa den første Betingelse for hans Romerfærd er opfyldt, naar han har gjennemvandret, gjennemnydt og gjennemlidt

*) De romerske Vine, taale som bekjendt sjælden at udføres, om paa Grund af Mangel i Behandlingsmaaden eller af andre Aarsager vides ikke. Imidlertid er det vist at de bedste Sorter findes ikke udenfor Italien, ja knapt endog udenfor det romerske Gebeet.

Ruinerne, Vatikanet og Paladserne, hvor finder han saa en mere frugtbar Anvendelse deraf, en lettere Neddukken i Folkelivets friske Bølger, end netop her i Osterierne, hvor han har Alt samlet til Forbindelsen af Oldtid med Nutid, af det Ideale med Materien, af Kunststudium med selskabelig Hvile. Her om nogensteds finder han de simple Oltidsskikke bevaret i det Heles Anordning, i Utensilier, i den Viin han drikker, i de Folk han seer paa; her kommer den romerske Almue ind og sidder med sine herlige Hoveder, plastiske Stillinger, maleriske Dragter og livfulde Bevægelser uopfordret og gratis Model for ham, istedetfor at han i Academierne maa betale klodsede og dosige Modeller af Profession for at de skulle kaste en hullet Kappe over sig og sætte sig i Positur til at aftegnes som ægte Romere. Her træffer han Landsmænd og Kammerater, og slutter ofte Venskabsbaand for Livet; her danner han sig et hyggeligt Hjem midt i den fremmede Stad. Dog hvad mere Vidnesbyrd haves behov? Lad kun enhver Kunstelev i Rom frit og stolt bekjende for sine Velyndere hjemme at han besøger Osterierne mere end Modelskolerne; hans Værker skulle vise hvor han vinder mest".

„Godt plaideret, raabte den Danske oppe fra Bordenden, hvorhen han var bleven skudt op, eftersom Selskabet tiltog — godt plaideret, Gamle! Du har i

de Nyankomnes Viine reddet vor Tavernes Ære — dit Forsvar fortjener i Sandhed en Flaske Orvieto".

„Især det sidste Argument — hørtes den samme skarpe og ærgerlige Stemme at sige, der ogsaa havde fremsat den forrige Indvending — det sidste Argument var især slaaende med dets Henviisning til Bacchusdyrkernes Værker — og, naar man betænker den Kunstners egen lange Erfaring der fremførte det, et sandt argumentum ad hominem; thi hvor ere hans Værker"?

Ved denne umiskjendelige Hentydning paa hans egne Livsresultater, maatte den Gamle føle sig smertelig truffen, thi han reiste sig hurtigt, blev bleg og foer med Haanden over Panden; men det var ogsaa kun for et Øieblik, han tilbagetrængte snart den indre Bevægelse, druknede et Vredesord der alt skjælvede paa hans Læber i et Bæger Viin og satte sig roligt ned igjen, idet han lod sine Blikke med et Udtryk af smilende Bebreidelse gaae om i Kredsen. Og da den Danske, i Forening med nogle af de Ældre blandt Bordfællerne fandt sig befoiet til at gaae den ondskabsfulde Interpellator tillivs for hans umotiverede personlige Udfald mod den gamle Maler, rystede denne misbilligende paa Hovedet, tyssede paa dem og sagde afværgende: „Lader nu dette fare, I altfor ivrige Venner; den unge Mand der med det blege, flittige Ansigt havde Lov til at sige hvad han sagde, Ordet bør være

frit blandt brave Kunstnere; det maatte maaskee paafalde ham at høre mig, den uberømte gamle Maleri-Restaurator, paaberaabe mig min egen Osterieskoles, dog vel at mærke ikke mine egne Værker, som Beviis paa denne Skoles Fortrin fremfor Modelskolen — man kan ikke med Billighed forlange at han, endnu vor Skoles Modstander og desuden ny Ankommen hertil, skal kunne erkjende og respectere mine eneste, men ogsaa utvivlsomme Fortjenester som trediveaarig Stamgjæst her i Tritonekneipen og Senior for dens til den romerske Bacchus indviede Kunstnerforening."

Den uheldige Philister søgte vel at fremkomme med nogle Forklaringer om at hans saa antastede Bemærkning ingen personlige Hensyn skulde have havt, men den Gamle afbrød ham smilende, idet han rakte sit Bæger ud imod ham med følgende Ord:

„Kjære unge Herre, lad nu dette være godt, og drik et Glas med mig, det vil ikke bringe Eder Ulykke, hvad I saa end søger i Rom; thi jeg troer selv at denne evige Stad til Gjengjæld for mit lange Ophold blandt dens Verdensruiner og min alt opoffrende Kjærlighed for den, har forlenet mig med endeel af den Tryllemagt den udøver paa alle Fremmede, især saa at den Kunstner af min Nation, der ikke tømmer et Bæger Romerviin med Fader Melchior, paa en eller anden Maade faaer det Contrært i sine Kunstbestræbelser her. Ja, I smile,

I Fremmede, men alle mine gamle Venner her kunne sige Eder om ikke Ordet gaaer saaledes her gjennem flere Kunstnergenerationer?"

Et almindeligt Bekræftelsesraab svarede ham; han nikkede tilfreds med Hovedet, klinkede med sin af saamegen Venlighed overvældede Modstander, og lavede sig alt til, paa Opfordring, at fortælle et Exempel paa den ham tillagte underbare Indsl delse, da Vigiliekløkken fra det nærliggende Capucinerkloster hørtes tydeligt gjennem det halvaabne Vindve. Den Gamle forstummede, lyttede til Slagene, og reiste sig strax fra Bordet, som paa et bekjendt Signal. „Det er silde, sagde han, og det er ikke Carnevalsnat nu, for i Aften maa det være nok". Derpaa indhyllede han sig paa Romerviis i en brun Kappe, der havde hængt over hans Plads i Hjørnet; greb sin Tjørnekjep, og forlod hurtigt Værelset, dog ikke for han i Døren havde vendt sig om med en hilsende Gebærde og et „felicissima notte!"

Det varede ikke længe efter hans Bortgang, for vi Andre ogsaa brød op. Paa Hjemveien udspurgte jeg den Danske om denne besynderlige Gamle, hvis halv forvildede, halv noble Udseende, Tale og Færd ret meget havde vakt min Interesse. Det var kun Lidet hvad jeg fik at vide mere end hvad jeg selv af Fader Melchiors hele Væsen og egne Yttringer denne Aften havde kunnet slutte mig til. I Mands Minde

havde man seet ham saaledes vanke om i Rom, hvor han fristede Livet ved for Antiqvarerne at restaurere gamle Malerier eller vel ogsaa at give nye Udseendet af gamle. Der gik Sagn om at han i sin Ungdom, ved sin første Ankomst til Rom, skulde have viist meget Talent som Historiemaler, og vakt store Forhaabninger, men Ingen kunde nu erindre at have seet noget originalt Stykke af ham, og Ingen kunde rose sig af at have erfaret hvad Skatte han muligviis gjemte i sit Studio; thi uagtet Alle kjendte Fader Melchior, var dog Ingen istand til med Sikkerhed at angive hvor han egentlig boede. Man traf ham overalt, i Kirker, mellem Ruiner, i Museer, hos Antiqvarerne, i de unge Kunstneres Studier, og allersikrest i visse Osterier; men vilde Nogen faae opspurgt hans Bolig, da viste han dem altid feil, ja endog naar man vilde komme til Vished ved at følge ham hjem om Aftenen, vidste han altid at slippe bort og forsvinde paa Veien. Man respecterede helst denne Synderlighed hos den Gamle, og lod ham bevare sin Rede, om han havde nogen, i uforstyrret Ro; der var ogsaa andre Særheder som han havde faaet Hævd paa. Saaledes hændte det undertiden at han gjorde sig usynlig i en otte Dages Tid, og naar han saa viste sig igjen paa sædvanlige Steder, maatte Ingen spørge ham hvor han havde været eller hvad han havde fore-

taget sig, hvis de ikke vilde opvække hans høieste Vrede. Skjønt han øiensynlig befandt sig i trængende Omstændigheder taalte han dog aldrig at Nogen tilbød ham Understøttelse eller Forskud i Penge, end sige modtog saadant, og det til samme Tid som han næsten hver Aften i Osteriet lod sig beværte med Viin og Brød, ja endog, som vi ovenfor have seet, ikke holdt sig for god til næsten at erindre derom, som om en Ret. Men det var ogsaa hans Ret; han fortjente fuldtop denne Tribut for de uudtømmelige Historier, skjemtefulde Taler og ofte lærerige Betragtninger, hvormed han krydrede sine unge Landsmænd deres Aftenbæger. Han var Sjælen i alle deres Forsamlinger og sociale Foretagender; intet Sammenlag, ingen Bjergtour og intet Optog til Gervara-Festen*) kunde istandbringes, uden at Fader Melchior maatte paatage sig Ledelsen. Den Gamle var altid ung med de Unge,

*) Et Slags Kunstner-Carneval, som hvert Aars 29de April holdes af de i Rom værende fremmede Kunstnere. Man ordner sig i Landsmandskaber og Cohorter med særegne Kjendetegn, udklæder sig i phantastiske Dragter, og drager til Hest, til Æsels og til Fods ud i Campagnen under Anførsel af en valgt Præsident, der throner i en antik Vogn trukken af fire prægtige romerske Oxer, med forgyldte, blomstersmykkede Horn. Toget standser ude ved Gervara-Hulerne, hvoren Anretning er rede, og hvor der foretages adskillige burleske Evolutioner, opføres Farcer, holdes Taler og synges Sange, men fremfor Alt dyrkes Bacchus.

deeltog i deres Lystigheder, anordnede og mildnede disse, bistod de unge Kunstnere ogsaa i deres Arbeidsliv med Raad og Daad fra sin lange Romererfaring, var en tro Bærer af deres smaa Hemmeligheder, søgte at jævne og klarne deres indbyrdes Stridigheder og Rivalitetssorger, kort i det Hele at forme og hæve dem til et naivt, livsglad og frit Kunstnersamfund, efter den gamle romerske Skole. Han pleiede at sige at han ansaae sig selv for den sidste vel bevarede Typus af denne Skole, der saa godt forstod at danne sig i Rom en fredet og isoleret Kunst og Ungdomsverden, uberørt af politiske Storme, og at det var hans Stræben og hans Bestemmelse at overlevere en fuldkommen Tradition af denne Uskyldighedstilstand til den nye Tid, der med sine alvorlige, selv i Kunstens Helligdom saa dybt indgribende Spørgsmaal allerede uafviseligt brød ind over det i Forgangenhedens Drøm saa længe fredede Rom.

Disse Oplysninger om den gamle Malers Forhold vare mig vel ikke tilfredsstillende, men just deres Utilstrækkelighed gjorde at jeg fik mere og mere Lyst til at træde i nærmere Berørelse med ham, og saaledes nærmere studere en Charakter, der syntes saa ganske et Udtryk og en Personification af det romerske Artistliv fra forrige Tider. For hans Skyld søgte jeg derfor oftere hen i Tritoneekneipen, end jeg maaskee

ellers vilde have gjort; jeg traf ham da tit nok der, og ved uafladelig Føielighed for hans Vaner og Egenheder, ved særdeles Opmærksomhed for hans Taler og Historier, ved dygtig Befolgelse af hans Lære, bragte jeg mig snart saa vidt i hans Yndest, at han havde et aparte Nik for mig naar jeg traadte ind, og gjorde Plads for mig ved sin Side. Men nogen egentlig Fortrolighed eller Tankeudvexling mellem Ven og Ven kunde det ikke komme til mellem os ved disse Sammenkomster. Dertil var han altfor tæt og altfor lystigt omsværmet af de unge Kunstneres Kreds, der satte hans Humor i stadig Reqvisition, og endnu var jeg med Hensyn til hans Livsskjæbne og egentlige Sjæletilstand paa samme Uvishedens Stadium, som den første Aften jeg saae ham. Endelig gav Hændelsen mig hvad Beregningen ikke havde kunnet bringe tilveie.

En Dag, det var en af disse skjønne, klare Martsdage, da det sydlige Foraar hviler som tindrende Duft over Rom og Omegn, befandt jeg mig som sædvanlig paa en af mine Vandringer i den gamle Deel af Staden. Som jeg fra Forum gjennem Titusbuen steg op til den skjønne Ruin af Venus- og Romatemplet, der her ligger paa Høiden mellem Forum romanum og Coliseet, og er halv indbygget i Kirken Santa Francesca Romana, bemærkede jeg paa Grønningen foran Cellen en Gruppe Figurer der gjorde et godt Indtryk, og saae ud som den kunde være arrangeret

af en Maler i Harmoni med Omgivelserne. Paa et af de mange afbrudte Søileskafter, der her ligge omspredte, sad en gammel Mand i en brun folderig Kappe og med et langt graat Skjæg; omkring ham var leiret en Flok pjaltede, men deilige Børn, der legede med nogle pragtfulde, gule Blomster, og med deres store, funklende sorte Øine saae skjelmsk og forundret op mod den Gamle, som med hævet Pegefinger syntes at docere Noget for dem. Den hele Gruppe tog sig smukt ud foran den røde, med yppigt Grønt behængte Tempelniche, der igjen omgaves og skarpt begrændsedes af den dybblaa, ætherklare Himmel, som i disse sydlige Egne med sin lette Baggrund hæver og forklarer selv den almindeligste Gjenstand. Jeg troede først det var en Skolemester der her efter Oldtidens og Italiens Skik holdt sin Skole i fri Luft, skjønt jeg savnede den lange Rorstok, hvormed Præceptoren ved saadanne Anledninger pleier at banke de Gjenstridige i Hovedet; — men da jeg kom ganske nær saae jeg til min Forundring at den formentlige Skolemester ingen Ringere var end gamle Fader Melchior i egen Person. Ved at bemærke mig fløi Børnene som vilde Fugle til alle Sider med Latter og Skrig; den Gamle reiste sig og hilste mig med et hjerteligt Haandtag. Da jeg undskyldte mig for at jeg saa uforvarende var kommen til at forstyrre hans be=

lærende Underholdning med de Smaae, rystede han smilende paa Hovedet og forsikrede at hans Formaninger ikke havde været af synderlig Vigtighed og heller ikke vilde have frugtet stort, om han end havde fortsat dem noget længer.

„De maa vide, vedblev han, at da jeg kom herhid idag til denne maleriske Ruin, der er en af mine Yndlingssteder i Rom, fandt jeg disse smaae Drenge ifærd med at kaste Stene efter de skjønne, nys udsprungne Gyldenlakblomster der hænge saa smukt og rigt hist oppe blandt det Grønne paa Murens utilgjængeligste Steder. Og som jeg har en Svaghed for at bevare mine Ruiner deres naturlige Smykke, tog jeg Drengene for mig, og foreholdt dem at lade Blomsterne med Fred, medens jeg bestyrkede mit Andragende med et Par Bajochi. Men De vil faae at see at hverken mine Formaninger eller mine Skillinger have frugtet noget; de Gavtyve ville strax være her og falbyde Dem Blomster; hører De ikke allerede deres Steenkast paa den anden Side af Muren, hvor de troe vi ikke kunne mærke dem".

Og ganske rigtigt, neppe vare disse Ord udtalte før Børnene kom springende tilbage med Hænderne fulde af de deiligste Blomster, og raabende af fuld Hals: fiori, fiori, Signor Forestiere! fiori bellissimi del Tempio di Roma! Da de smaae Gjenstridiges sorte, leende Øine og skjelmske Ansigter forførte mig til at kjøbe nogle

Blomster af dem, bad jeg den Gamle undskylde denne directe Opmuntring af hvad han vilde modarbeide.

„Bryd Dem ikke derom, min Kjære, svarede han godmodigt; Conseqventse hører ikke blandt mine Dyder, havde jeg flere Bajocchi tilbage, kunde det let hænde jeg selv havde kjøbt af dem, uagtet jeg for et Øieblik siden har betalt dem for at lade slig Handel fare. Desuden, naar Alt kommer til Alt, saa vil jo Naturen hvert Aar rigeligt erstatte denne Slags Afgang i Ruinernes Skjønhed, medens den Omhu, som Menneskene nu anvende for at bevare denne, ofte er dem til større Meen. See blot til Coliseet hist nede, hvor dets vældige, ædle Masse vanzires ved den glat afskaarne, prosaiske, snorlige Skraamuur, der er sat den til Støtte! I min Ungdom var det anderledes, da lod man Roms Ruiner skjøtte sig selv, og de vare kun mere pittoreske derved".

Men ogsaa des farligere og mere forgjængelige, kunde jeg ikke undlade at bemærke. De, Fader Melchior, der saa lidenskabeligt hænger ved Alt hvad der er gammelt og minderigt i Rom, burde dog være den Sidste af Alle til at fordømme den nu endelig opkomne Stræben efter at frede og frelse fra total Undergang den liden Rest af romerske Mindesmærker, som Fortidens Ligegyldighed eller Barbari har levnet her.

Den Gamle smilede og sagde: „Jeg troer dog at jeg skal kunne forene min Egenskab som Alder-

domselsker med min Antipathi mod istandsatte Ruiner. Lad dem fredes med største Omhu, det er jeg med i; De traf mig jo selv nylig i Udøvelsen af en maaskee overdreven Iver for denne Sag, jeg regner det blandt Dødssynder voldeligt at forstyrre Monumenternes hellige Fred eller endog at benytte deres Levninger til profant Brug; mit Hjerte bæver af Forbittrelse mod de Barbarer, baade Italienere og Udlændinger, der gjennem saamange Sekler systematisk have arbeidet paa de evige Romerværkers Ødelæggelse; mine gamle Øine kunne græde af Harme, naar jeg tænker paa hvorledes man selv ind i de saakaldte oplyste Tider har bortført Steen fra Coliseet for dermed at bygge moderne Paladser, har nedrevet Septizonium, har ødelagt Nervas Forum, har plyndret Pantheon! Men hvad der nu trods alt dette staaer igjen, det vil jeg have overgivet i Tidens Haand alene, og ikke i Menneskenes, om end disse ere opbyggende. Ruiner skulle hensmuldre, det er deres Begreb, og kan de ikke staae længer, nu saa faaer de falde. Sætter man Stiver og Støtter til dem, giver man dem nye Buer og ny Colonner, saa frelser man dem ikke, saa ophæver man kun deres Betydning, saa giver man os noget Nyt og Falsk, som vi ikke skjøtte om, for noget Gammelt og Ægte, der selv som uformelig Steenhob vilde have vidnet om

de store Tider, den har seet. Restauration af Ruiner! selve Ordene skrige i denne Sammensætning — og dog fortsætter man her med dette Modsigelsens Værk. Bliver det saaledes ved, saa vil man om faae Tid istedetfor at vandre omkring mellem hvad der har været Coliseet og Titusbuen ligesaa godt kunne begive sig ud i Torlonias Villa og studere de barnagtige men dog troe Miniaturefterligninger af Roms Mindesmærker, som der findes. Nogle Ruiner antager jeg dog vil i det Længste undgaae denne moderne Vandalisme, og det er Keiserpaladsernes — men vist ikke af anden Grund end fordi de allerede ere sammensjunkne og overgroede indtil Uformelighed, og fordi de ere af saa uhyre Udstrækning, at alene deres Rensels vilde overskride langt de romerske Finantsers Evne. I Cæsarernes gamle Gemakker vil man saaledes stedse kunne finde et roligt Fristed mod Nyhedssygens Indretninger, og der idetmindste uden Hinder kunne hendrømme sig i forsvundne Tider".

Ja, naar man blot kunde finde ind i dem, indvendte jeg; men det lader til at Vedkommende, i Mistvivl om at kunne forbedre dem, har taget sin Tilflugt til et Afspærringssystem, idetmindste hvad angaaer de imposanteste og største Ruiner paa hele Palatinerbjerget, de der vende ud mod Circus maximus. Her har jeg flere Gange forgjæves prøvet paa at trænge

ind, baade fra de farnesiske Haver, disse Ruiner paa Ruiner, og fra den engelske Rigmands Villa, han der har benyttet disse classiske Høie, Roms første Vugge, til derpaa at sætte en gothisk Bygning! Men fra ingen af disse Steder, der dog synes at omfatte den største Deel af Keiserbjerget, er det lykkedes mig at komme ind blandt hine mægtigste Ruiner, der som en sammentrængt Masse af røde, phantastisk formede Tryllebjerge, stode mig lokkende ganske nær, og dog bleve utilgjængelige for mig.

Fader Melchior løftede Hænder og Øine mod Himlen ved denne Meddelelse. „Hvorledes," raabte han, „Er det muligt? De veed ikke den rigtige Indgang til Keiserpaladset? De har været næsten to Maaneder i Rom, og kjender ikke dets meest maleriske Ruinsituation, kjender ikke det Sted, hvorfra haves den skjønneste og fuldstændigste Udsigt over den gamle Deel af Staden?"

Jeg maatte tilstaae at det forholdt sig saaledes. „Saa er det paa den høie Tid," vedblev den Gamle ivrig, idet han reiste sig og tog sin Stok — saa er det sandelig paa høi Tid De kommer derhen; Dagen er skjøn, og alle Mærker tegne paa at vi vil faae en pragtfuld Solnedgang — De kan tænke Dem hvad det vil sige: en romersk Solnedgang, seet fra Palatiner=

bjerget! Følg mig da paa Øieblikket, jeg vil selv være Deres Cicerone."

Jeg modtog naturligviis hans Tilbud med Glæde, og vi begave os strax paa Vandringen; steg fra Roma-templets Høide ned til Constantinsbuen og passerede gjennem denne ud paa den brede Vei, der mellem den sydlige Side af Palatinerbjerget og de offentlige Haveanlæg ved San Gregorio fører hen til Begyndelsen af Via Appia; boiede der om til Høire og befandt os snart i den lange, smale Dal mellem Palatiner- og Aventinerbjerget, hvori endnu Formen af Circus maximus sees ved Foden af Keiserborgens stolteste Ruiner. Her gik vi nu langs den lange Række stygge moderne Mure og usle Rønner, som begrændse Ruinerne fra denne Side, indtil vi kom til et lille lavt Huus, foran hvilket Fader Melchior standsede og viste paa en halvudslettet Indskrift over den smale Dør. „Her staaer det, sagde han, „Ingresso al palazzo dei cesari," jeg skulde dog troe det er tydeligt nok, hvor har De kunnet forbigaae denne stolte Indskrift over den tidssvarende Indgang til Verdens engang største og mægtigste Palads? Træk i Snoren her, saa vil Døren aabne sig — saaledes, stød nu ikke Panden mod Tværbjelken i Peristylen til Augustus's Palads — gaa nu foran op ad Trappen; thi denne Opgang til domus aurea rummer ikke to i Bredden. Her ere

vi i Vestibulen, og den gamle Herlighed vælder ind over os. Jeg beder Dem, stands her et Øieblik og lad denne grelle Contrast mellem For og Nu ret inderligt gribe Dem før De gaaer videre og aabner Laagen til Haven. Thi De seer det jo, dette lille, trange, meer end beskedne Huus, hvorigjennem vi ere stegne op, har, som sædvanligt her i denne Deel af Staden, en Have bag ved sig, en Vigne opad Bjergets Afhang, og at denne simpelt hen træffer sig at indeholde de mægtigste Ruiner af Cæsarernes Palads, af Neros gyldne Huus, hvad gjør det Viingaardsmanden? Han planter ganske roligt sin Kaal, sine Finocchi og sin Latuga i Verdensherskernes Sale, og hans Viin trives herligt i Gruset af hiin mageløse Storhed. Tænker han under Arbeidet nogensinde paa de uhyre Erindringer der hænger ved hans Vigne, saa maa det være for de mange Fremmedes Skyld, de trække derhen, og hvis talrige Besøg indbringe ham en god Skilling mellem Aar og Dag."

I Sandhed, ingensinde tilforn havde et eneste Skridt bragt mig en saa forunderlig Overgang fra Øieblikkets pjaltede, prosaiske Virkelighed tii Mindets poetiske Storhed, som da vi fra den smudsige, trange Gaardsplads gjennem Havelaagen traadte ind mellem Ruinerne. Her taarnede de sig omkring os og over os, her aabnede de sig under os, de vældige røde

Muursteensmasser, af Tiden hærdede til Urklippens Fasthed, og vilde som denne. Gigantiske Substructioner, Arcader over Arcader med langt indgaaende Perspectiver, dybe Kløfter, afbrudte Buer, halvrunde Nicher og fritstaaende taarnagtige Muurlevninger danne her en Labyrinth, hvoraf ingen Phantasi kan udfinde det Heles oprindelige Form, men som nu har antaget den maleriske Uordens vilde Skjønhed istedetfor Architekturens strengt skjønne Linier; og til Gjengjæld for den Beklædning af kostbare Marmorarter, Guld og ædle Stene, som Tid og Vold har berøvet disse nu saa raae Mure, har Sydnaturen bredt over dem sin rigeste Vegetation, der hænger i Guirlander fra Revne til Revne, der vaier og vifter fra alle Høider, der blomstrer og dufter fra alle Grunde, saa at der for Alvor kan være Spørgsmaal om Keiserpaladset i al dets fordums Glands og Heelhed nogensinde af Kunsten har været saa rigt, saa skjønt decoreret som nu i dets yderste Forfald af den milde Natur. Ad en af de omkringspredte Materialier raat sammensat Trappe, der til Halvten førte gjennem en Hvælving, steg vi op til Ruinernes øvre Regioner, en Række Plateauer over Arcader og Hvælvinger, hvorpaa nye Ruiner atter reise sig, og hvor den luxuriøse Planteverden atter udfolder sig med fornyet Styrke. En smal gjenstaaende Bue fører etsteds her-

oppe som en Bro over en uhyre Kløft i Ruinmassen; herfra og fra Kløftens Sider vælter sig en saadan Profusion af Slyngplanter og Buske og hængende Træer ned i Svælget, at dette ganske dækkes deraf, og det Hele, oppe fra Buen, tager sig ud som en styrtende Fos af Grønt. Paa den anden Side af denne svimlende Bro kom vi gjennem et Bosquet af blankbladede Laurustiner, der just vare bedækkede med deres smukke hvide Blomster, ud paa det frieste og høieste Plateau. Her aabnede sig for os den mageløse Udsigt over det nære Coliseum, der herfra sees bedst i hele sin elliptiske ydre og indre Form, over det gamle Rom med alle dets øde Høie fra hvis yppige Grønne de mange, velkjendte Ruiner eller eensomme Kirker og Klostre rage frem, over den vide Campagna med dens Rækker af buede Vandledninger; til de fjerne, herlige, mildtformede Albanerbjerge med deres hvide Smaabyer paa den blaanende Grund. Vendte vi os nu om tilhøire, da havde vi et langt Blik over en Deel af det nye Rom med dets utallige Taarne og Kupler, og over Tiberen til Città Leonina, hvorfra Peterskuppelen, næsten jævnhøi med Monte Mario, skuer stolt over paa de sjunkne Monumenter i den gamle Stad. Og over den hele udødelige Egn havde Italiens kraftige Sol udbredt den tindrende Klarhed, der bringer det Fjerne nær, og dog gjør det saa let og gjennemsigtigt.

Fader Melchior havde siden vor Indtrædelse mellem Ruinerne iagttaget den talende Taushed, som store Indtryk paabyde. Heroppe satte han sig i Skyggen af en afbrudt Muur hvorover et ungt Laurbærtræ hang sine dunkle, duftende Blade som en Løvbaldachin. Jeg havde endnu ingen Ro, jeg streifede endnu en Tid alene om blandt Ruinerne, forat nyde den uforlignelige Udsigt fra hundrede forskjellige Puncter, for ligesom legemligt at omfatte og tilegne mig alle forskjellige Partier af denne Ruinverden. Da jeg kom tilbage til Muren sad den Gamle endnu der, som da jeg forlod ham, jeg tog Plads ved hans Fødder. Alt var stille og roligt omkring os, som det egnede sig for et Mindested som dette; ingen Lyd hørtes undtagen de grønne Fiirbeens lynsnare Raslen mellem Stenene; de sagte Luftbølger der bevægede Bladene over vort Hoved, bragte os ogsaa den søde Duft fra de blomstrende Mandeltræer, den fine Gyldenlak, og de tusinde andre Blomster der bedækkede disse frugtbare Ruiner. Mit Hjerte svulmede, mine Følelser trængte til Meddelelse, mit Øie søgte den Gamles. Med Forundring troede jeg da at bemærke at hans Ansigtsudtryk havde forandret sig. Det kolde og mørke Træk som før ofte gled over hans Pande og forvirrede hans Blik, var nu aldeles borte og havde givet Plads for et mildt Ud=

tryk af vemodig Fred og stille Klarhed, som forædlede hele hans Udseende. Som om han frygtede for ved sin egen Stemme at forstyrre den Mindets og Naturens Taushed, der omgav os, talte han endnu ikke, men saae paa mig med et betydningsfuldt Blik idet han med sin udstrakte Haand beskrev en Linie rundt den herlige Horizont, som vilde han sige: Alt dette er mit. Jeg kunde ikke andet end stille denne Besiddelsens rolige Vished over for den ængstelige Hast hvormed jeg, den nordiske Trækfugl, søgte at tage med Alt hvad Erindringen kunde bære af disse romerske Tilstande, som jeg saa snart igjen skulde forlade for bestandig. „Hvor De er lykkelig, Fader Melchior," udbrød jeg, „som har det i Deres Magt naar De vil at nyde dette eneste Skuespil, som skal tilbringe Resten af Deres Dage i Rom."

„Lykkelig," gjentog den Gamle med en Betoning som om han veiede Ordet", lykkelig? — Siig heller trøstet, resigneret, og De vil komme Sandheden nærmere." „Hvorledes," vedblev jeg, „skulde Deres Aasyn skuffe saameget? Den reneste Tilfredshed og indre Ligevægt lyser jo nu af Deres Træk, og hvor disse Goder ere tilstede, pleier ogsaa Lykken at findes." „Ja i dette Moment maaskee," svarede den Gamle; „thi dette Moment er et af disse, da det evige Roma rækker mig den Livselixir, hvorved jeg holdes oppe fra

Tid til anden. Den underfulde Magt som denne Verdensruin har faaet til at brede et lindrende Dække over saamange forstyrrede Livsforhold, den Magt der trækker saamange Exilerede og Skibbrudne her til Rom, den samme Magt har ogsaa nærmet sig til mine ringe Kaar, og lader mig undertiden i eet Øieblikš qvægende Fred trøstes over et helt forfeilet og ufrugtbart Liv."

Da jeg saaledes fandt ham mere end sædvanlig meddeelsom med Hensyn til sine egne Affairer, søgte jeg mere at vedligeholde og fremme denne hans Stemning, dels ved Modsigelser og Tvivl, dels ved kjærlige Opmuntringer og sonlig Interesse; det lykkedes mig Alt over Forventning, saa at jeg tilsidst vovede ikke utydeligt at lade ham forstaae hvor gjerne jeg ønskede af hans egen Mund at høre en sammenhængende Fremstilling af hans Livsskjæbner. Efter denne Opfordring blev han en Tid siddende taus og grundende, indtil han endelig hævede Hovedet, kastede et prøvende Blik paa mig og sagde:

„I Guds Navn, siden De endelig bekymrer Dem saameget om en gammel uberømt Malers simple Oplevelser, saa vil jeg, da Tiden og Stedet ere beleilige, fortælle Dem de Træk der har givet mit Liv dets Vendepunct. Det er meget længe siden jeg talte derom til noget Menneske; jeg har den Svaghed ikke at kunne taale at Kunstnerkredsen her beskjæftiger sig med min

Forgangenhed eller mine private Anliggender; endnu mindre maae mine Landsmænd kunne bringe Rygter om mig til mit fordums Hjemsted, hvor jeg gaaer for død. Men De, kjære unge Ven, er fra et fremmed, nordisk Land, opholder Dem kun kort i Rom, og har viist mig meer end sædvanlig og hjertelig Tilnærmelse — alle Grunde nok til at gjøre en Undtagelse med Dem; min Fortælling kan maaskee, hvor simpel den end er, dog bringe Dem Nytte. Lov mig kun, at De ikke meddeler den til Nogen, før De er i Deres fjerne Hjem." Jeg gav ham min Haand derpaa. Han begyndte:

I mit fem og tyvende Aar kom jeg første Gang til Rom, fuld af kjærlig Ærefrygt for de classiske Steder, jeg nu endelig skulde betræde, fuld af Begeistring for min Kunst, og vuggende min Sjæl paa Ungdommens stolte Fremtidsdrømme. Man havde i min Hjemstavn ofte nok sagt mig, at jeg besad et ikke ringe Talent, der maatte kunne uddannes til med Tiden at frembringe noget Dygtigt. Utaalmodig over den langsomme Udvikling man efter nordisk Viis havde foretegnet mig, og begjærlig efter i eet Sæt at overspringe deres ærgerlige „med Tiden" troede jeg nu at Ankomsten til Rom strax skulde give mig Kraft hertil, og haabede at Italiens dobbelte Sol af Kunst og Natur skulde paa

een Dag kunne drive mine spirende Evner til fuld Blomst. Men det gik mig som saamange Andre der komme til Rom uden rigtig Forberedelse, og befangne i den magelige Indbildning, at den blotte Atmosphære her skal have Magt til strax at bringe dem nye Kræfter, og at de kun behove at sætte sig rolige hen i Skyggen af et Laurbærtræ paa Monte Pincio for strax at erholde Kunstens Indvielse. De har vistnok selv erfaret det, hvilken bitter Prøvelse den evige Stad forbeholder enhver nyankommen Kunstner, der mener det nogenlunde alvorligt med sin Sendelse. Ikke sandt, det er ligesom den mægtige frelsende Genius, der boer i Roms Kunstsamlinger, Monumenter og Erindringer strax vil lade os føleligt mærke, at hans Skatte maa vindes, ikke tages, at selv i hans fredede Skjønhedsrige maa Besiddelsens Klarhed og Ro søges gjennem Anstrengelsens Kamp og Lidelse. Jo høiere Forventningen, jo varmere Begeistringen paa Forhaand har været, des brattere bliver jo Overgangen til den ny Virkelighed, ikke at denne er under, men anderledes end det Tænkte; og De veed der fordres god Tid, god Villie og et anstrengt Studium for i de omstyrtede Illusioners Sted af det Forefundne at danne sig sande Idealer, der rigtignok da tilsidst, engang vundne for Livet, blive af en ganske anden Intensitet, end hine drømte. Jeg behøver da ikke at skildre Dem hvorledes

jeg i mine første Romerdage følte mig dels skuffet, dels overvældet af de nye Indtryk, dem jeg endnu ikke formaaede at samle, hvorledes jeg pludselig sank fra min egen indbildte Krafthøide, hvorledes jeg til en Tid forsagede ganske, og tabte Tiltro til mig selv, til mit Talent, til min Kunstnerfremtid, til mine Idealer. Som en Drømmende gik jeg fra Galleri til Galleri, fra den ene Kunstmærkværdighed til den anden, og kunde ikke orientere mig deri, var ikke istand til at see længere end til Overfladen, stod foran Antikernes Høihed med Selvtilintetgjørelsens Følelse, betragtede den italienske Malerskoles Mesterværker med omtaaget Blik, med Forfærdelse tænkende paa den Kløft der skilte mig fra dem. Det gamle Rom forekom mig endnu et uhyre Gravsted, øde og afskrækkende; det nye et Virvar af smudsige Huse her og der afbrudt af colossale Pragtbygninger, som oftest i en barok, smagløs Stiil; Folkelivet var mig endnu grundfremmed, uforstaaeligt, ofte fiendsk; Sproget var jeg ikke ganske mægtig. Det Eneste der svarede til min Forventning og som jeg syntes optog mig med Kjærlighed, var den sydlige, rige Natur; gjennem dette klare Medium, som formildende bredte sig ud over alle de modstridende, ubegribelige Forhold, der pinte mig, maatte jeg søge at nærme mig og samle disse, maatte jeg construere det Erkjendelsens Grundlag, der skulde

være min fremtidige Kunstnerudvikling i og ved Romerlivet. Men da jeg, efterat have raseret indtil Grunden alle mine foregaaende Indbildningers Bygning, maatte fra alle Kanter begynde forfra med nye og reelle Materialier, og i Alt saae mig henviist til min egen erfaringsløse Famlen, vilde jeg først seent eller maaskee aldrig naaet til Forstaaelse af mine egne, og til sand Tilegnelse af de i Romerverdenen om mig liggende Kræfter, hvis ikke et nyt Element var kommet mig tilhjælp, en farlig Magt, der i sine Virkninger er livsgivende og hurtigmodnende som Campagnens glødende Sol, men ogsaa ofte fortærende og dræbende som denne.

Carnevalet var kommet, det romerske Carneval, denne Legen med Blomster paa Fædres Grave, denne direkte Efterkommer af de Gamles Saturnalia, dette forunderlige, aarligt sig gjentagende Udbrud af sydlandsk Heftighed og Livsovermod midt fra den romerske Grandezza og indolente Alvor. De har selv nylig oplevet denne Fest her; jeg behøver altsaa ikke at beskrive Dem hvorledes den var for tredive Aar siden, da Tiden, som De veed, staaer stille i denne evige Stad, og Goethes Skildring af Carnevalet i 1788 med yderst faae Modificationer kan passe paa det i 1847. Hvad mig angaaer, da var denne forvirrede Støi og gale Spektakel mig i Begyndelsen ubeleilig og ufattelig. Under

det blide klare Foraarsveirs Auspicier havde jeg netop begyndt at finde mig noget tilrette i de romerske Ruiners Stilhed og at knytte de Traade der senere skulde lede mig gjennem deres Labyrinth, da denne Strøm af overvættes Lystighed og Larm brød ind over Roms sædvanlige Fred, og tvang mig til at forlade alle paabegyndte Beskjæftigelser for at rive mig med i sin ukjendte Hvirvel. Længe stod jeg som Tilskuer og betragtede med Forundring, ja med en Slags Angst denne brogede Menneskesværm af de forskjelligste Stænder, af begge Kjøn, af alle Aldre, der tilfods og tilvogns væltede sig henad Corso, strakte sig ud fra alle Balcons og alle Vindver, mylrede fra alle Hjørner, Alle jublende som Børn og gebærdende sig som gjaldt det Livet, og hvorfor Alt dette? Tilsyneladende kun for at kaste med Blomster og Gibskugler paa hinanden. Men da jeg selv havde styrtet mig midt ud i Glædeshavet, da dets Bølger slog sammen om mig, tunge af Blomsterduft, electrisk-varme af krydsende Smiil og flammende Blikke, snart bævende of Elskovshviskene, snart dirrende af uendelig Latter og Jubelraab, da maatte jeg vel snart føle at der laae noget mere i denne otte Dages Folkeruus, end en blot barnagtig Leg. Hentaget i denne bedøvende Trylletilstand, følte jeg mit Liv banke dobbelt i hvert Pulsslag, og trods denne Livsintensitet, eller maaskee just paa Grund af

den, vidste jeg ikke hvor Tiden blev af for jeg ved Carnevalsugens Slutning, paa Askeonsdag, pludselig vaagnede som efter en kort, lys Drøm. Men denne Drøm havde kun altformeget sin Rod i Virkeligheden, i den havde jeg oplevet Noget der blev tilbage for mit hele øvrige Liv, og gav det sit Vendepunct. Af alle de tusinde og atter tusinde Qvindeblik der i denne Drøm vare gledne hen over mit Hjerte, havde eet fæstnet sig deri for bestandigt, og funklede for mig immer brændende, aldrig slukn ende; thi disse Øine tilhørte Hende, jeg havde seet i min Drøm og gjenfundet i min Vaagnen, Hende, hvis blotte Nævnelse endnu bringer mit gamle Legeme til at skjælve og fylder mit udtørrede Øie med Taarer — Hende der gav mig Livets Fylde og Dødens Bitterhed, Hende jeg har elsket.

Hun sad paa en lav Balcon, ligeoverfor Palazzo Ruspoli, der hvor Sværmen var som tættest. De vil spørge: var hun da skjønnere end de andre skjønne Sydens Qvinder, der i lange Rader smilede ned fra alle Balconer og Vinduer, eller sad i yndige Grupper paa de forbidragende, smykkede Vogne; skjønnere end dem alle, siden jeg udfandt hende alene af Vrimmelen? Jeg veed det ikke, men det veed jeg, at hvergang jeg kom i Nærheden af hendes Sted, følte jeg mit Hjerte banke og mine Kinder gløde, som for ingen Anden, at hvergang jeg verlede Bouquetter med

hende, følte jeg min Haand skjælve, som ved ingen andens Berørelse, at hvergang vore Blikke mødtes, følte jeg en gløden de Strøm at glide over hele mit Væsen fra hendes dunkelstraalende Øine, som fra ingen Andens. Jeg seer hende endnu for mig som hun sad der i en tætsluttende middelaldersk Dragt af dunkelfarvet Silke med gyldne Spanger, en Krands af Purpurnelliker om det glatte Ibenholts Haar, den venstre Arm skjødesløst lænet til Balconens Brystværn, mod hvis mørkerøde Festteppe den hvide bløde Haand med Strudsfjedervisten tog sig smukt ud, den Høire uafladeligt beskjæftiget med at vælge og uddele Blomsterbouquetter af en stor, ved hendes Side staaende Kurv. Hun var meget ung og slank, men besad dog allerede noget af den Fylde og Kraft, som charakteriserer Romerinderne og erindrer om Antikernes Former; hendes Ansigtstræk bare ogsaa i den fint bøiede Næse og den stolt opkastede Overlæbe det ægte romerske Præg, men her formildet til græsk Reenhed; hendes Hudfarve havde den friske Bleghed, der lader ane et sydligvarmt Blod under Marmoroverfladen, hendes store, dybsorte Øine funklede af djærv Udfordring til Livet, og af kjæk ungdommelig Glæde, der dog ofte hensmeltede i en svømmende Glands af længselsfuld Mildhed. Foran dette skjønne, levende Billed, der ved den Arcade, hvori Loggiaen var anbragt,

indfattedes og hævedes som af en halvrund Ramme, stod jeg ofte hele Timer, og bevarede haardnakket min Plads midt i den uafladelige Maskestrøm, trods dens mange Forbandelser, dens evige Confettihagel, Arleqvinernes klapprende Brix og Pierroernes klodsede Stød. Skjønt jeg næsten skjultes i den bølgende Sværm troede jeg dog at opdage, at hun lagde Mærke til min Udholdenhed, og lønnede mig derfor med et dobbelt venligt Smiil og en mere udsøgt Blomst end der blev Mængden tildeel, naar jeg engang imellem traadte aabenbart frem for at række hende en Bouquet, i hvis Sammensætning jeg da altid søgte at lægge en Betydning. Der opstod saaledes lidt efter lidt en virkelig, skjønt stum Forstaaelse mellem os, ved de gamle Midler, Øien- og Blomstersproget; tale til hende vovede jeg endnu ikke, da Baggrunden af hendes Loggia altid var garderet af nogle besværlige Figurer, blandt hvilke jeg især bemærkede en ældre Dame, der betragtede hende med Duennablik, og undertiden en ziirlig, sødlig udseende Herre af ubestemmelig Alder, der med en mig høist fatal Fortrolighed bøiede sin lange og tynde Gestalt over min Skjønne, og efter Udtrykket i hans Ansigt at dømme, syntes at tilhviske hende en ustandselig Række af Galanterier, dem hun dog til min

store Trost aabenbar ikke skjænkede mindste Opmærksomhed, ja saae ud til ganske at overhøre.

Efterat vor stumme Underholdning saaledes havde vedvaret og tiltaget i Betydning gjennem flere Carnevalsdage, løste Tilfældet engang vor Tunge, idetmindste saalænge at hendes Stemmes fulde Metalklang et Oieblik var henvendt til mig, og jeg fik hendes Navn at vide. Det var Giovedi grasso, den Dag paa hvilken Carnevalsglæden stiger til sit Culminationspunct, og dennegang havde ligesom Alt forenet sig til dette Maal; Veiret var blankere, Himlen mere klar og blaa end nogensinde, en mild Foraarsvind bevægede festligt alle de Silketepper og Vimpler, hvormed Corsoen fra øverst til nederst var behængt, Blomsterregnen var om muligt endnu tættere end før, Maskerne aldeles overgivne af Lystighed, Qvinderne dobbelt skjønne og smykkede, Vognene talrigere: Roms Senator fulgt af de fremmede Gesandter drog i stort Optog gjennem Corsoen. Paa den spirende Kjærligheds allerede stærke Vinger mere fløi end gik jeg gjennem Brimlen, mit Bryst var saa varmt og let, saa fuldt af Velvillie mod alle Mennesker, selv mod Ham, den Lange, der netop bugtede sig bag min Elskedes Stol. Jeg havde til den Dag selv i Villa Medici samlet mig en Bouquet fintrod-

mende, halvudsprungne Roser blandede med Geranium og vild Myrthe. Hun modtog den ogsaa med sit huldeste Smiil, men neppe følte den gamle Dame, der sad ved hendes Side Duften af Roserne, for hun udstødte et Skrig, rykkede sig saa langt bort som hun kunde, med Lommetørklædet for Næsen, og raabte:

„Bort, bort med de afskyelige Blomster! Lorenza, Lorenza mia, for Guds Kjærligheds Skyld, kast dem bort — veed Du da ikke, at Roser bringe Ulykke, lugte Død?“ —

Først ved at see dette uventede Udbrud af Forfærdelse faldt det mig ind, at jeg havde læst etsteds om Romerindernes Antipathi mod Roser, og jeg bad nu Signora Lorenza tilgive den Fremmede, om han mod sin Villie havde forvoldet hende en Ubehagelighed ved at overrække hende den Blomst, man i hans Fædreland fandt skjønnest af alle, den elskovsduftende Rose.

Den unge skjønne Dame gav mig det bedste Svar ved at indaande Duften af min Bouquet, og til Overflod inddrak mit Øre følgende Ord af hendes Stemmes søde Klang:

„Signor Forestiere, tag Dem ikke nær af hvad den gamle Sibylle der siger — hun er saa fuld af

Tegn og Varsler, at en Slange hvisler hende imode selv fra Rosen; De seer jeg frygter den ikke."

Imidlertid var hendes Cavaliere servente, der havde bortfjernet sig et Øieblik, kommet tilbage med en colossal grundmuret Bouquet af de sjældneste, mest brogede men duftløse Pragtblomster, som han præsenterede hende med en ydmyg og dog selvtilfreds Mine, der aabenbart vilde sige: Jeg veed dog bedre hvad der passer sig. Signora Lorenza modtog vel Bouquetmonstrummet, men kun for strax at kaste den i Hovedet paa en pjaltet Conte, (en populær Maske) der just med latterlig stolte Skridt hoppede forbi, lorgnetterende hende med et uhyre Brændeglas. "Poverello, han skulde dog ogsaa have Noget", raabte hun leende af fuld Hals, uvist om af den Trufnes pudseerlige Gebærder eller af Giverens flaue Consternation. Derpaa blev hun igjen pludselig alvorlig, foer med Haanden over Panden, som erindrede hun Noget, og reiste sig med de Ord: „Kom Bellardina, min Fader venter." — Men før hun, fulgt af den bukkende Cavaliere og den mumlende Gamle, forsvandt i det Indre af Huset, saae jeg at hun havde fæstet mine Roser ved sit Bryst, traf mig et brændende Blik og hørte jeg hende hviske, som til sig selv: „Den sidste Blomst før den sidste Dag!"

Neppe var hun borte før en heel Hær af Spørgsmaal og Meddelelser faldt mig paa Hjertet, som jeg

burde have gjort hende medens Leiligheden var der og Samtalen aabnet, men jeg havde fortabt mig i Beskuelsen og var endnu frygtsom i min Lykke. Og naar vilde Anledningen atter tilbyde sig? „Den sidste Blomst for den sidste Dag" — forstod jeg disse hendes Afskedsord ret, saa vilde jeg ikke igjen faae hende at see for den sidste Carnevalsdag, og Hvo indestod mig for at Omstændighederne da vilde blive gunstige? — Det skede ogsaa virkelig som jeg havde formodet; hun lod sig ikke tilsyne de to følgende Dage, og tog, saa syntes det mig, al Carnevalets Mening og Poesi med sig, saa jeg kun beholdt den urolige Higen tilbage. Den tredie Dag, den sidste, kom endelig; jeg kunde neppe oppebie Signalskuddet der aabner Masketiden, før jeg styrtede ind i Corsoen, og ilede hen udenfor Signora Lorenzas Balcon. Men hvad beskriver min bittre Skuffelse, da jeg fandt hendes sædvanlige Plads ogsaa idag tom. Dog, det var jo endnu tidligt, det var neppe rimeligt at hun alt skulde være paa sin Plads; jeg behøvede vist kun at gaae et Par Gange gjennem Corsoen, naar jeg saa kom tilbage, vilde jeg vistnok finde hende ankommet. Jeg gjorde saa; jeg arbeidede mig gjennem Tummelen langt opad Gaden; hvor bankede mit Hjerte da jeg paa Tilbageveien allerede langt fra saae hendes Balcon besat! Jeg ilede derhen, men kun forat modtage en ny Skuffelse, endnu

smerteligere end den første: hendes Plads var vel besat, men af en Anden, af en Fremmed, og Ingen af hendes sædvanlige Omgivelse var heller at see i Loggiaen. Paa den fortvivlelsesfulde Smerte der ved denne Opdagelse gjennemskar mit Inderste, kunde jeg nu først maale Dybden af den Følelse der havde betaget mig, kunde jeg først ret mærke hvor nødvendig hun allerede var blevet mig. Jeg følte mig jo nu som om alle Livstraade med Eet vare blevne overskaarne, som om jeg alene var kastet ud paa et havnløst, natligt Hav, nu da hun var borte, nu da jeg ikke vidste hvor jeg skulde vende mig hen for at søge hende. Thi de ugifte romerske Damer vise sig som bekjendt kun offentligt i Carnevalet eller i Kirken, idetmindste kun da tilgjængelige for Fremmede, og at Signora Lorenza var ugift, derpaa tvivlede jeg ikke et Øieblik. I det første af disse Fristeder, Carnevalet, havde jeg vel fundet den Elskede, men ogsaa, som det desværre syntes, igjen tabt hendes Spor, uden at have faaet indledet en nærmere Forstaaelse, ja selv uden at have faaet hendes Familienavn at vide, eller endog blot hendes Bolig; thi den Balcon, hvorpaa hun havde siddet i Carnevalet, var udentvivl som sædvanligt kun leiet for dette, og hørte til et hende fremmed Huus. Der stod da kun tilbage for mig det andet Fristed og Mødested, Kirken, ved Morgenmessen eller ved Ave Maria;

men Rom har over trehundrede Kirker, hvor altsaa begynde, hvor ende? I denne Raadvildhed kom Haabet, det altid villige, aldrig forsagende Haab mig til Hjelp; det tilhviskede mig at endnu var Carnevalet jo ikke ganske forbi, det var dog muligt, ja rimeligt hun deltog i dets sidste Timer, og kun havde forandret Plads. Følgelig begav jeg mig atter paa Opdagelsesvandring; som en usalig Aand paa Jagt efter sit Legeme, foer jeg op og ned ad Corsoen i hele dens Længde, fra Piazza del popolo til det venetianske Palads, og kastede ængstelige, begjærlige Blikke op til enhver Balcon, til hvert Vindve, ind i enhver Vogn; jeg saae vel mange skjønne Qvinder, modtog mange hulde Smiil, men hende var det aldrig. Allerede begyndte Aftenen at falde paa og at indhylle de brogede Scener i sine dunkle Skygger; allerede tændte sig hist og her et vandrende Glimt, som det første Tegn paa Moccolifesten, der skulde slutte Carnevalet. Snart formerede sig disse Glimt fra Haand til Haand, og hoppede som Lygtemænd over det bølgende Menneskehav, indtil endelig Titusinder af brændende Voxkjærter myldrede frem overalt, paa Gaden, fra Vogne, fra Huse og Tage, viftede og glimtede, sluktes og atter tændtes under Folkemassens rasende Jubel. Midt i denne færdedes jeg alene, i den qvalfulde Tilstand som altid skuffet og igjen fornyet Venten frembringer, min

urolige Sindsstemning tillod mig ikke at nyde Ildskuespillet i hele dets Skjønhed. Jeg benyttede kun dets usikre, snart blændende, snart fordunklende Belysning til deri at speide efter det Eneste som for mig havde Værd i al denne larmende Glimmer. Efter tusinde Skuffelser blev Sandsynligheden stedse mindre om her at finde hende igjen, Haabet stedse svagere, og jeg beredede mig just paa at opgive Alt, og med Døden i Hjertet undflye et Sted, hvis Qvaler jeg ikke længer kunde udholde — da en mere end sædvanlig stærk Lysning endnu engang tiltrak sig min Opmærksomhed. Den kom fra en Vogn, der netop fra Piazza del popolo bøiede ind i Corsoen, og paa Grund af dens omhyggelige Udsmykning og skjønne Indhold blev modtaget af Populacen med ualmindeligt Bifaldsskrig. Det var en almindelig aaben Vogn, hvis aflangrunde Form paa en simpel men ingenieus Maade ved Beklædning med Blomsterkrandse, Grønt og couleurte Lamper var givet Lighed med en Concha. Inden i denne var leiret en yndig Gruppe af qvindelige Figurer, klædte i lyse, forskjelligt farvede Dragter efter antikt Snit, og holdende om sig en Glorie af tændte Moccoli. Men forrest blandt disse, og opreist over dem Alle som en Chorets Anførerinde, stod en rank, herlig Qvindeskikkelse, i et hvidt folderigt Gevandt og et klart Skyslør sammenholdt

om de dunkle Lokker med et glimrende Guldbaand. I sin høire Haand holdt hun hævet en brændende Voxfakkel, hvis rene Skin faldt klart over hendes skjønne, animerede Ansigtstræk og ædle Former, og lod ingen Tvivl tilbage om hvad jeg strax havde følt, at det var den længe Søgte, det var Signora Lorenza selv. Med hvilken salig, al min Angst tusindfold erstattende Følelse gjennemstrømmede mig nu Visheden: Du har hende igjen, du vil aldrig mere tabe hendes Spor! det er hende, det er den Elskede der staaer hist for dig i den magiske Belysning, skjøn og inspireret som en Oldtidens Præstinde der gaaer til Offring, en Gjenstand for al Mængdens Beundring! Og virkelig lod det til at dette skjønne Syn havde gjort et dybt Indtryk paa den omhølgende Mængde, siden den ikke her som ellers, strax styrtede sig over Vognen for at slukke Lysene, men blev staaende stille paa begge Sider for at see paa den, medens man rundt om hørte Udraab som: Ecco la sacerdotessa! come è bella e graziosa, og andet Saadant. Men snart var Beundringen mættet og man erindrede Moccolifestens Pligt; man stormede altsaa ind paa denne Vogn som paa de andre, og de Ivrigste steg endogsaa op paa Hjulene, paa Vogntrinene for med vaiende Tørklæder, Hatte etc. at udvifte de smukke Præstinders Lys, der imidlertid ligesaa snart tændtes

igjen. Jeg benyttede mig af denne almindelige Stormløben og den Kamp som derved opstod, til ogsaa at erobre en Plads paa Vognstangen umiddelbart foran Signora Lorenza, der da uvilkaarligt veeg tilbage for at beskytte sin Fakkel mod den Paatrængendes formodede Angreb. „Vær ikkun rolig, skjønne Dame, hviskede jeg halvhøit, jeg kommer ikke for at angribe men for at forsvare."

„Ah, Signor Forestiere, er det Dem! udbrød hun livligt, seer De, jeg vidste nok De vilde finde mig igjen". — Jeg prøvede nu i faae Ord at skildre hende hvor vanskeligt dette havde været mig, og hvilke Angstens Qvaler jeg havde gjennemlidt før det lykkedes; jeg bad, jeg besvor hende, om idetmindste at nævne mig den Gade, den Egn af Staden, hvor hendes Bolig laae, for at jeg dog kunde have Noget at dvæle ved. Hun svarede mig ikke ligefrem, men hendes Blik tændte Haab, og da idetsamme et nyt Angreb nær havde naaet hendes Fakkel, raabte hun halv smilende:

„Men for Guds Skyld, min selvvalgte Ridder, er det saaledes De forsvarer mig? Jeg kan sige Dem, at kun hvis De bevarer denne Fakkel fra at gaae ud, vil den lyse Dem til min Faders Huus".

Og med virkelig Iver gav hun sig nu ind i Moccolikampen, svingende sin endnu brændende Fakkel med stolt Triumph, og antagende de dristigste og

nobleste Stillinger af ubevidst plastisk Skjønhed, idet hun bøiede sig til alle Sider for at undvige Angrebene. Hendes romerske Blod var kommet i Bevægelse, hendes Øine tindrede, hendes Kinder glødede, hendes Bryst hævede sig i Legens Hede; aldrig havde Antikernes Opstandelse i den moderne Romerslægt aabenbaret sig herligere og sandere.

Overlykkelig ved den blotte Beskuelse af saamegen Livsfylde og Herlighed, gik det mig ikke saa nær, at jeg ogsaa dennegang trods mit Forsæt ikke virksomt i Ord kunde forfølge mit Hjertesanliggende; hun var altfor optaget af de larmende Omgivelser til derigjennem at kunne besvare en Elskovshviisken. Trængte jeg engang indstændigere paa hende om dog at angive mig et Sted hvor jeg kunde faae hende at see, naar det frie Carneval var endt og det daglige Livs Convenients sat imellem os, — svarede hun mig kun i et Slags Orakelsprog, ved at byde mig passe paa hendes Fakkel, „thi ved dens Lys skulde Fremtiden opklares, slukkedes den, da var Alt forbi". Snart blandende mig mellem Mængden ved Siden af Vognen, for ikke at vække unødig Opmærksomhed ved mit stadige Følgeskab, snart atter indtagende min Plads paa Vognstangen, havde jeg nu min bestandige Opmærksomhed henvendt paa at afparere de utallige Slukningsforsøg, der rettedes mod denne betydningsfulde

Fakkel, og det lykkedes virkelig vore forenede Bestræbelser at vedligeholde dens hellige Flamme, ligetil Vognen maatte boie ud af Corsoen ved Piazza di Venezia, fordi Carnevalet afblæstes og en Afdeling pavelige Ryttere rensede Gaderne. Her, hvorfra Hjemfarten skulde begynde gjennem de morke Sidegader, indhyllede Donna Lorenza sig i en Kaabe og satte sig ned mellem sine Ledsagerinder, der Alle forlænge siden havde faaet deres Moccoli udslukkede. Før hun forlod sin Plads, troede jeg dog at have hørt den sagte Hvisken: „Forlad nu Vognen, men folg Lyset“.

Som et Seierstegn beholdt hun nemlig endnu Voxfaklen i Haanden, og dens nu saa eensomme Lys vedblev at svæve foran mig som en Levestjerne i Mørket, forbi Jesuiterkirken, endnu længer ned til de mange trange Gader omkring Kirken St. Andrea della Valle; her standsede det foran et temmeligt anseeligt Huus, hvis af fire Soiler baarne Porticus klart og kjendeligt betegnedes ved Fakkelskinnet. Jeg skyndte mig bag Pillen nærmest Indgangsdøren og saae derfra hvorledes Donna Lorenza steg ud af Vognen, endnu stedse med Faklen i Haanden, hvorledes hun modtoges paa Dortrinnet af en gammel Tjener, og hørte hvorledes hun hoit, og som det syntes mig, med særdeles Betoning paa det sidste Ord spurgte: Er min Fader hjemme (in casa)? — Porten

faldt til efter dem, og Fakkelskinnet forsvandt, men det havde jo ført mig til hendes Faders Huus.

Jeg har nu, min unge Ven, med en Oldings Omstændelighed og en Elskers Varme beskrevet Dem de første Træk af mit Bekjendtskab med den Qvinde, der har havt en saa afgjørende Indflydelse paa min Livsvandring. Om det Tidsrum jeg nu kommer til kan jeg fatte mig med større Korthed, jeg har nu ført Dem til et Punct, hvorfra min Kjærligheds romans næste Stadium maatte nødvendigviis udvikle sig efter de i Rom bestemte Love. Jeg havde jo faaet min Elskedes Bolig at vide, ja hvad mere var, hun havde selv paa en Maade ført mig derhen, og De kan altsaa vel begribe at jeg ikke forsømte uopholdelig at bygge videre paa denne Grundvold. Det første jeg gjorde var at jeg leiede mig et Værelse ligeoverfor det Huus, hvori Signora Lorenza var forsvundet, og hvis Anselighed ved Dagslys maatte tillægges Prædicatet „fordums" saa aldeles var det forfaldet og medtaget af Tidens og Forsømmeligheds Virkninger. Det varede dernæst ikke længe, før jeg havde gjort mig saavidt til Vens med Gadens Botthegas, Barberer og øvrige levende Kroniker, at jeg om det forfaldne Huus's Beboere erfarede Alt, hvad jeg behøvede til derefter at indrette mine Operationsplaner. Dets Eier, Signora Lorenzas

Fader, beskreves som en af hine gamle, forarmede Nobili, hvoraf der i Rom gives saamange, og som let trøste sig over deres engang mægtige Slægts Forfald, naar man kun lader dem i uforstyrret Nydelse af en eller anden tom Indbildning, der for dem erstatter eller repræsenterer den tabte Glands. Don Giuseppe Ricciardi levede saaledes i den stolte Overbeviisning, at han, uagtet hans Indkomster kun lidet oversteg det Nødvendige, og han saaledes ikke var istand til at føre en Stat der passede sig for hans Navns Ælde og hans Forfædres Berømthed (dem han desværre kun selv kjendte) dog var i Besiddelse af en Skat, der med Eet satte ham i Lighed med Borgheserne og Colonnaerne, nemlig et nedarvet Maleriegalleri, der efter hans Paastand skulde indeholde Exemplarer af de største italienske Mestere. Det Eneste der undrede ham og imellem foruroligede ham noget i hans Sikkerhed, var at saa faa eller ingen reisende Kunstelskere besøgte Palazzo Ricciardi, (med dette stolte Navn pleiede han selv at beære sin gamle Rønne) medens Paladserne Borghese, Sciarra-Colonna, Corsini og saa mange andre vrimlede af slige Beundrere. Men han fandt snart ud, at Grunden til at hans Galleri var saa ubesøgt, maatte søges i, at det af Uvidenhed eller Misundelse ikke var nævnt i de sædvanlige Itinerarier, og han tro-

stede sig altsaa med at han let kunde gjøre sine Skatte mere bekjendte, naar han blot vilde aabenbare dem for Ciceronerne eller Bogskriverne, men dertil havde han naturligviis sin Værdighed og sin Rolighed for kjær. Foruden af sin Malerisamling, men ogsaa kun efter denne, var Don Giuseppe stolt af sin Datter, og denne Stolthed havde en mere anerkjendt Grundvold end den første: den skjønne, muntre, venlige Lorenza var hele Qvarterets Glæde og Dienslyst. Til hende havde den gamle Herre sat alt sit Haab om at faae sit Huus's fordums Glands fornyet, og hvor ganske han ellers i Alt lod sig lede af hende, i een Beslutning var han urokkelig, den at hun ved sin Skjønhed skulde gjøre et rigt Parti. Til den Ende saae han gjerne hun viste sig offentlig, som nylig i Carnevalet, men forstod tillige at holde borte fra Huset de unge Sværmere for hendes Skjønhed af hvilke ingen vægtige Grunde vare at vente, medens han aabenlyst favoriserede en halvgammel, riig Slægtning, efter Beskrivelsen den samme lange, tynde, naragtig ærgerlige Person, jeg havde seet ved hendes Side i Carnevalsloggiaen. Denne elskværdige Herres efter alle Kunstens Regler indrettede Hyldest maatte hun taale, for at føie sin Fader, men ogsaa kun taale; han avancerede ikke et Skridt frem og hun drillede ham ofte ubarmhjertigt. Men Fætteren og Faderen tabte ikke

Taalmodigheden, de ansaae det altfor utroligt at hun ikke til Slutning skulde indsee Fordelene ved en Forbindelse, der ikke alene bragte Slægten dens gamle Rigdom tilbage, men endogsaa bevarede det berømmelige Navn fra at gaae under ved det eneste Barns Giftermaal, da Prætendenten her selv kaldte sig Ricciardi. Husets øvrige Beboere bestode af Huusherrens ugifte Søster, Signora Bellardina, der delte sin Tid mellem Andagtsøvelser, Tegnsudlæggelser og Huusholdningssager, og en gammel Tjener, der hver Søndag iførte sig sit gammeldags guldtressede Livree for gravitetisk at følge to Skridt bagefter sit Herskab naar det efter Messen spadserede i Corsoen. — Saaledes beskreves mig af Sagkyndige Huset Ricciardis indre Forhold paa den Tid jeg blev dets Gjenboer, og De vil udentvivl bemærke at disse Forhold vare som indrettede til Arena for en ung forelsket Kunstners første galante Eventyr. Men da den Følelse hvoraf jeg var bleven grebet, var af for dyb Natur til at den blot skulde have dannet et let, forbigaaende Elskovseventyr, havde jeg endnu Besindelse nok til ikke uden videre at kaste mig ind i en fremmed Families Fred, før jeg ganske var overbeviist om at Den jeg søgte der ogsaa virkelig vilde tilgive, ja bifalde min Indtrængen og villig bære dens Følger.

Fra min nye Bolig iagttog jeg derfor først med stadig Opmærksomhed alle Symptomer af Liv over i det forfaldne Huus, for at udfinde det unge og friske, som for mig alene gav det Hele Interesse. Havde disse Jagttagelser været anstillede i en tydsk Bye, saa vilde jeg ufeilbart strax have betegnet den unge Piges eget Vindve paa den ziirligt ordnede Blomsterflor i det og om det, men her hjalp slige Mærker ikke, Italienerinden seer i sin rige Sydnatur til enhver Aarstid en saadan Overflod af deilige Blomster og rankende Vexter, at det ikke kan falde hende ind at opelske dem møisommeligt i Urtepotter og Kasser; slynger en Vedbende eller en Viinranke sig af sig selv hen over hendes Vindve eller Dør, hvad disse selskabelige Vexter ofte gjøre, saa lader man dem med Fred, det er Alt. Den lange Række støvede Vindver i hendes Faders Huus vare saaledes om Dagen lige øde og mørke, eller dækkede med Persienner, saa at ingen Blomst eller menneskelig Form kunde anes derbag. Undertiden hørtes dog indenfor de mørke Mure og øde Vindver, hvor alt Liv syntes uddød, en frisk, ungdommelig Altstemme at synge ud af fuldeste Bryst, saaledes som kun Sydens Børn formaae det, en af de her hjemlige Cavatiner, eller en af de klagende, langsomme, men dybt lidenskabelige romerske Folkesange. Og ud paa Efter=

middagen, naar Solens skarpe Straaler, hvorfor Italienerne ere saa bange, vare formildede og den sydlige Aften skulde til at vælde ud med al sin linde Kjøling og gjennemsigtige Dunkelhed, da aabnedes et af de øde Vinduer, Lorenzas skjønne Skikkelse viste sig deri, og kun bøiede sig halvt udover Karmen, for efter romersk Pigeskik at føre en Aftenunderholdning med Naboersker og Gjenboersker. Med hvilken længselsblandet Glæde sad jeg da ikke oppe i mit lille Vindue, som jeg troede ubemærket, og lyttede til de unge Pigers hjertelige Latter og uafladelige, men i det vælske Sprog vellydende Snakken, hvor ofte var jeg ikke paa Nippet til at blande mig ind i deres Samtale, naar jeg kunde høre den faldt paa Carnevalet, paa de Fremmede i Rom og lignende Materier, men jeg frygtede for ved min raae, ukaldede Stemme at skræmme de qviddrende Fugle fra hinanden. Havde jeg dengang kjendt Italienerinderne saaledes som jeg siden gjorde, saa var denne Frygt rigtignok sidst af alle faldet mig ind.

Tidligt en Morgen fulgte jeg dernæst Lorenza, da hun ledsaget af Signora Bellardina gik i Messen. Jeg fulgte hende i lang Frastand; hendes sædvanlige Andagtsted var i den nærliggende store Kirke St. Andrea della Vale. Jeg maa bekjende, at jeg ved dette mit første

Besøg i dette prægtige Tempel kun lidet saae af Lanfrancos herlige Kuppel eller af Domenichinos berømte fire Evangelister paa dennes Fodstykker, — jeg forsømte den hele Marmor-, Guld- og Farvepragt, ja selv min Kunsts Mesterværker for et lidet uanseeligt Sidecapel, hvor min Elskede pleiede at holde sin Bøn foran et rørende Billede af Mater dolorosa. Her stod jeg bag en Pille og betragtede med Henrykkelse den skjønne Bedende. Hvilken Forskjel mellem hiin dristige, overgivne, oldtidsinspirerede Bacchantinde fra Carnevalsoptoget, og denne ydmygt knælende, i Andagt sammensjunkne Mariatilbederske! Og dog var det den samme livsfyldige Romerinde, det samme Sydens og Skjønhedens Barn, her foran Lidelsens Altar som hist paa Glædens Triumphvogn; det forekom mig som havde den lidenskabelige Andagt der var udgydt over alle hendes Lemmer, og som under de nedslaaede Øine kastede en brændende Glands paa de taarevædede Kinder, som havde Alt dette et Præg af skjøn og ædel Sandselighed, den samme der lader disse varme Naturer forlange sandselige Gjenstande for Tilbedelsen, og et Skjønhedens Medium mellem Menneskenes Svaghed og det strenge Begreb om Guddommens Aand. Det var dette Udtryk af den jordiske Kjærligheds Sammenblanding med den him-

melske, der lod mig tænke Muligheden af at indtrænge mit Hjertesanliggende i hendes Andagtstime, uden at profanere denne, og uden derfor at forstyrre Kirkens Fred. Men der gik dog nogen Tid hen, inden jeg vovede paa en saadan Tilnærmelse under selve Bønnen, dels fordi jeg endnu havde nogen Skrupel tilbage om et Sacrilegium, dels og vel fornemmelig fordi Bellardina endnu altid bevarede sin Plads tæt ved sin unge Niece, og Intet altsaa kunde foregaae uden at hun mærkede det. Endelig fandt den gamle devote Dame sig kaldet til at aflægge et Besøg hos en eller anden Favorithelgen i et Capel længere oppe i Kirken, og bad derfor sin Niece om at vente her indtil hun kom tilbage, og imidlertid afbede ret mange Paternosterbaand. Neppe var hun borte for jeg vovede mig frem af mit Skjul, og knælede ned paa Marmorgulvet, ikke langt fra Lorenza, som laae jeg, Protestanten, ogsaa i Devotion foran Madonnas Billede. Og jeg er vis paa, at aldrig er for Himmeldronningens Altar en Bøn bleven udaandet med større Inderlighed og Varme, end den, hvormed jeg her udtalte Ordet "Signora"!

Hun vendte sig ikke om ved denne Paakaldelse, hendes Blik søgte ikke mit, hun forandrede ikke det mindste sin bedende Stilling, men den fine Rødme, der gjød sig over hendes blege Kinder, den sagte

Bæven, der gik gjennem hele hendes Legeme, og bragte Rosenkrandsen til at ryste i hendes Haand, viste mig noksom at min Stemme var bleven hørt og forstaaet. Denne synlige Bevægelse gav mig Mod til at vedblive min Tiltale; jeg veed ikke, jeg kan ikke gjentage hvad jeg sagde, men mit unge Hjerte, min hele Sjæl sad paa mine Læber, og medens ude fra Kirkens Hovedskib lod Præsternes Messemumlen og Chorets monotone Sang, medens enkelte Orgel-accorder nu og da klang gjennem Hvælvingerne, og Virakduften svævede om os som en gjennemsigtig Sky — aflagde jeg med sagte Stemme Bekjendelsen om mit Indres Tilstand for den Elskede, og sluttede med at spørge om hun tillod at jeg betraadte hendes Faders Huus, og da hvorledes. Hun hørte stille paa mit Skriftemaal, og gav mig ikke et Ord tilbage, men da jeg taug reiste hun sig, og idet hun gik saa tæt forbi mig, at Folderne af hendes Kjole berørte mine brændende Kinder, gled fra hendes Læber disse simple Ord:

„Der er et Billedgalleri i Casa Ricciardi“!

Hun selv angav mig altsaa den Vei, jeg allerede havde tænkt mig som det nærmeste Middel til at komme indenfor hendes Hjems Dørtærskel. Som blændet ved den Fremtidshorizont disse hendes Ord med Eet aabnede for mig, blev jeg endnu i nogen

Tid liggende paa Knæ, og da jeg endelig foer op, var hun borte.

Samme Dag stod jeg paa Tærskelen af det forfaldne Huus, og fremstillede mig som en fremmed Kunstner, der ønskede at see Paladsets — jeg glemte ikke at lægge besynderlig Vægt paa dette Ord — at see Paladsets bekjendte Malerisamling. Den gamle Tjener, der lukkede op for mig, satte ved denne, som det syntes, her uhørte Meddelelse, et høist forbauset Ansigt op, og jeg maatte gjentage mit Forlangende et Par Gange før han kom sig saavidt, at han bad mig vente her i Vestibulen, medens han underrettede sit Herskab. Det lød til at den saa længe ventede og dog nu saa overraskende Anmeldelse af en Fremmed til Galleriet havde sat Herren ud af Ligevægt saavelsom Tjeneren; thi det varede meget længe inden jeg fik nogen Besked, men hørte kun fra de indre Værelser en forvirret Larm af Stemmer som raabte, Døre som sloges i, Nøgler som klirrede. Jeg fik Tid nok til at see mig om i den øde Forhal, hvor jeg ventede, og som vistnok fra først af var beregnet paa at opvække den Indtrædendes Ærbødighed for den Families Betydning og Ælde, til hvis Bolig den ledte ind. Det store øde Rum gik igjennem Husets hele Høide; de raae Vægges Nøgenhed var hist og her afbrudt ved indmurede Fragmenter af Basreliefs og

af et Par Nicher, hvori stode mutilerede, støvbedækkede Statuer; paa den ene Sidevæg var efter romersk Paladsskik anbragt et uhyre, broget Vaabenskjold, udentvivl Ricciardiernes, og derover en falmet Baldachin med Fryndser af Spindelvæv; i Baggrunden af Hallen førte en dobbelt Steentrappe op til de øvre Værelser. Endelig kom den gamle Tjener tilbage og undskyldte sin lange Udeblivelse med det Foregivende, at man havde maattet opsøge Custoden, der netop skulde være fraværende, da jeg kom, men nu befandt sig i Galleriet beredt til at føre mig om der. Custoden? — har man da virkelig en Custode her, tænkte jeg ved mig selv medens Tjeneren førte mig op ad den sønderbrudte Marmortrappe — jeg begyndte allerede at faae nogen Respect for dette ukjendte, paa Forhaand saa latterliggjorte Galleri. Men da jeg, efterat have gaaet igjennem flere tomme, halvmørke Værelser, endelig indlodes i det Allerhelligste, i den lange, smale Malerisal, blev jeg ikke lidet forbauset ved i Custoden, som modtog mig derinde, at gjenkjende Don Giuseppe selv.

Jeg tog ikke feil, fra mine foregaaende Jagttagelser af Husets Beboere kjendte jeg ham paa hans lille, tørre Figur og stærkt marquerede Træk, hvori den romerske Typus med Høgenæsen og de smale Læber næsten var outreret. Det var klart, han havde

ikke kunnet modstaae Fristelsen til selv at fremvise sit Galleri og med egne Dine og Øren nyde den Besøgendes Overraskelses eller Beundringsudbrud, og til den Ende i egen Person at agere Custode, hvorlidet end dette stemmede med hans Forbilleders, de romerske Stores stolte Sædvaner; men Leiligheden var jo for ham saa sjelden, maaskee den eneste og han nærede vel ingen Tvivl om at hans Incognito jo vilde blive bevaret.

Jeg lod ham naturligviis blive i sin sikre Indbildning, og hørte med taalmodig og troende Mine paa de store Mesternavne, han ikke forsømte at tillægge sine Malerier, alt eftersom han med en Kjenders og en Eiers forenede Værdighed førte mig fra det ene til det andet, ja undertiden anvendte jeg, som en uskyldig Angel for hans mig saa nyttige Velvillie, en bifaldende Mumlen eller endog et Udraab af Beundring. Ikke at alle disse Bifaldstegn fra min Side just vare forstilte; som i enhver ældre og større Samling i Rom, dette Maleriernes Hoveddepot for Sekler, fandtes ogsaa her blandt meget Skrab adskillige ret gode Stykker og respektable Copier efter den italienske Malerskoles store Mestere, men af disses Originaler rigtignok Intet, uden i Eierens Phantasi. Denne tiltog ved min Opmuntring saaledes i Liv og Dristighed, at vi allerede forlængst havde tilbagelagt Caraccierne,

og udentvivl ikke havde langt tilbage til Titian, ja til Raphael, da der indtraf en for mig høist velkommen dobbelt Afbrydelse, der imidlertid bragte min Custode i en ikke ringe Forlegenhed. Som han just stod docerende foran en prætenderet Guercino, et stort barokt Stykke, forestillende Dido paa Baalet med en lang Kaarde stukket saa vel ind gjennem Brystet at dens Spidse saaes at staae en halv Alen ud mellem Skulderbladene — De kan nu, om De vil, faae det at see i Palazzo Spada, hvorhen det er kommet efter den gamle Ricciardis Død — aabnedes en Sidedør ganske sagte — mine fortvivlet omstreifende Blikke bemærkede det strax — og Signora Lorenza svævede ind i al sin Skjønhed.

Hun gik blot gjennem Salen hen til en Glasdør i Enden deraf, men da hun paa denne hurtige Gjennemgang kom forbi det Sted, hvor vi stod og beundrede Dido, fik hun dog Tid til med en kold Forbøining men et varmt Blik at besvare min zittrende Hilsen, og til kjærtegnende at lægge sin hvide, skjøntformede, men ikke lille Haand paa den Gamles Skulder, med de Ord:

„Fader, jeg gaaer blot ned i Haven — skulde Nogen spørge efter mig, saa veed Du at Grotten dernede er min Eiendom, mit Fristed, som Ingen maa betræde — men som heller Ingen misunder mig.

Ikke sandt, kjære Fader?" tilføiede hun leende, og uden at afvente hans Svar ilede hun gjennem Glasdøren ud paa en Terrasse, fra hvilken en Trappe udentvivl maatte føre ned i den omtalte Have, thi hendes skjønne Form forsvandt der gradviis bag Terrassens med Aloevaser besatte Steengelænder.

Den gamle Herre viste sig neppe mindre forvirret end jeg ved hans Datters Kommen og Forsvinden; thi hun havde jo paa det nærmeste røbet hans Incognito ved at kalde ham Fader — dog hans Navn havde hun endelig ikke nævnet, og paa denne skrøbelige Trøstegrund var det vel han endnu gjorde Mine til at fortsætte sin Custoderolle. Men neppe havde han igjen begyndt sin liberale Uddeling af store Navne til smaae Værdier, før en Sidedør atter aabnedes, dennegang med mere Støi, og min gamle Bekjendt og Rival, den lange Herre fra Carnevalsloggiaen, hoppede ind kaldende med skingrende Stemme paa „Don Giuseppe, Don Giuseppe Ricciardi." Denne lod som han ikke hørte sit eget Navn, og søgte at lade Stormen passere forbi ved med hævet Stemme at vedblive sin Peroration, men den ubarmhjertige Forstyrrer lod ham ikke slippe, kom lige hen til os, greb den undvigende Custode i Kjoleknappen, og vedblev skrigende:

„Men kjære, bedste Ven Giuseppe! hører Du ikke at jeg kalder paa Dig over et Qvarteer. Vil Du

sælge disse gamle Skroller siden Du saaledes fortaber Dig i at rose Dem for Herren der? (han lorgnetterede mig derved et Oieblik med den yderste Ligegyldighed) Nu vel, kan Du faae Noget for dem, saadesbedre, naar jeg kun beholder dit skjønneste Stykke, som jeg vil opveie med Guld! Ha! ha, ha — Du forstaaer mig? men hvor er hun henne din kostbare Datter, jeg har forgjæves søgt hende i hele Huset, hun gjorde sig usynlig da hun saae mig komme, hun er saa undseelig, den Stakkel!" Her kyssede han paa Fingeren til alle fire Hjørner, som for at være vis paa at træffe hende.

Under denne Støien af Ord havde Don Giuseppe imidlertid fattet sig i sin Skjæbne og antaget sin Stands Værdighed. „Donna Lorenza er i Haven, sagde han høitideligt; jeg stod just her og morede mig med at gjøre denne unge Kunstner opmærksom paa nogle af Paladsets bedste Malerier: Custoden er for Oieblikket fraværende, og jeg befandt mig netop i Galleriet da Besøgeren kom."

„Corpo di Cristo! afbrød ham den Lange, synligt ærgerlig, hvad kommer Alt dette mig ved? Saa Signora Lorenza er i Haven igjen! Ah, den Slange, hun veed meget godt, at min Gigt ikke tillader mig et Oieblik Ophold i det fugtige, fordømte Hul, at Omsorgen for min Helbred forbyder mig at følge

hende did, og dog sidder hun der oftere og oftere. Giuseppe, Du burde forbyde hende det strængeligt, den forpestede Luft dernede vil dræbe hende tilsidst. Men hun skal ikke undgaae mig, jeg kan vente, ja jeg kan vente længe. Kom, Gamle, staae ikke længer her i denne kolde, øde Sal, jeg føler allerede hvor den klamme Luft lægger sig for mit Bryst, kom og følg mig ned i Stuen og hjælp mig ved et Parti Skak at forslaae Tiden til det behager din Najade af en Datter at stige op af sin dryppende Grotte". Hermed vilde han trække afsted med ham, men jeg, som under denne Samtale havde holdt mig saalangt borte som Decorum bød, men dog nær nok til at høre hvert Ord, jeg skyndte mig nu, før Don Giuseppe forlod Salen, at bevidne ham min Erkjendtlighed for den Godhed og Omhu, hvormed han selv havde aabnet og forklaret for mig, den ganske Fremmede, sin skjønne Malerisamlings Skatte, og jeg vovede tilsidst at udbede mig hans Tilladelse til oftere at maatte komme igjen for at studere og copiere i Galleriet. Denne sidste Anmodning var ham aabenbar ikke uvelkommen; han saae derved med et Triumphsmiil paa sin Navnefætter, som vilde han sige: Der kan du dog see hvad mine gamle Skroller due til! — og han gav mig med Emphase sit Tilsagn om at Galleria Ricciardi herefter saa ofte jeg ønskede

det, skulde staae aabent for mine Studier. Derpaa hilsede han mig naadig med Haanden, og forlod Salen i Følge med Lorenzas gigtiske Tilbeder. Jeg blev alene tilbage.

Og nu var Veien jævnet og Maalet fundet! Fra den Dag var det nylig saa øde Galleri i Casa Ricciardi ikke mere ganske forladt: en ung Maler besøgte det ofte for at studere og copiere en herlig Madonna, han der havde fundet! Men besynderlig nok foretrak han dog, saa tit han ubemærket kunde, at flytte sit Arbeide ned i den tilstødende lille Have, ja selv Signora Lorenzas Fristed her var ikke altid sikkert for hans Indtrængen. O, disse lykkelige Dage, da den første Kjærligheds rene og dog saa berusende Moder optog os, da vor hele Livsplan og det den allerrigeste bestod i at forberede og beskjærme disse Møder, i kun at leve fra det ene til det andet, i at nyde dem med ungdommelig Legen og Sorgløshed — disse lykkelige Foraarsdage! deres blotte Erindring er alene sød nok til at jeg ikke for den vilde kjøbe Forglemmelse af alle de nagende Bitterhedsaar, som efterfulgte. Lorenzas Kjærlighed udfyldte min Tilværelse, som hidtil kun havde været mangelfuld; min tunge nordiske Sentimentalitet og feige Forsagelsesaand drak Sundheds Kraft og Styrke af hendes sydligvarme, muntre, klare og dog saa

poetisk rige Livsopfatning; Straalerne fra hendes Solblik spredte de nordiske Taager fra mit Øie, saa det oplodes, og kunde see Roms Herlighed og Betydning; de Mindesmærker og Kunstgjenstande, som jeg før ikke havde kunnet fatte eller tilegne mig steg nu op den ene efter den anden, belyste og belivede af Kjærlighedens Rosenglands, saa jeg af egen Erfaring kunde sande Goethes Ord:

Eine Welt zwar bist du, o Rom! doch ohne die Liebe
Wäre die Welt nicht die Welt, wäre denn Rom auch nicht Rom.

Som Følge heraf levede ogsaa min Kunst op igjen i min Kjærlighed, og udviklede sig i den. Skjønt jeg ikke tænkte derpaa, skjønt mit hele Væsen forekom mig udelukkende udfyldt af min Kjærligheds Gjenstand, voxede min kunstneriske Evne dog stille frem i dens Varme, og inden jeg kunde gjøre mig selv Regnskab derfor, var min Haand bleven let, mit Øie sikkert, min Tanke klar, min Phantasi frugtbar, og mit fulde Hjerte gav Sandhed og Følelse til det Alt. Legende først, som for Tidsfordriv i Ventetimerne mellem hver Gang jeg saae hende, henkastede jeg Skizzer; jeg angav Compositioner, hvis Skjønhed og Dristighed forbausede mig selv, og til hvis Lige jeg før med alt mit Studium og Arbeide ikke havde kunnet nærme mig. En-

gang bleven opmærksom paa denne forøgede Evne, begyndte jeg atter at elske min Kunst og drive alvorligt paa den, fordi den sprang ud fra min Kjærlighed, og igjen skulde gaae tilbage til denne. At gjøre Fremstillingen af det Skjønne og Ophøiede til sit Kald, derved at vinde Navn, Formue og Berømmelse forekom mig nu vel værdt et Livs høieste Anstrengelse, naar jeg kunde bringe det Alt som et Offer til den Elskede. Og Lorenza, var hun istand til at dele et saadant Liv, til at fatte en saadan Hyldest? Hun var ikke institutdannet, kunde ikke tale fiint om Æsthetik og Kunst, hun var som de fleste romerske Damer, selv af de høiere Stænder, endog hvad man hos os vilde kalde uvidende, men hun havde modtaget en Skjønhedssands af den milde Natur, rigere og friskere end hine tillærte og tilsnørede Damers grundløse Floskuleren, hendes hele Væsen var ubevidst næret og opfødt med hendes Fødestads classiske Minder, med hendes Fædrelands harmoniske Naturskjønhed, og denne hvilende Skjønhedsformue kom undertiden til Anvendelse med instinktmæssig Sikkerhed. Jeg bragte hende saaledes ofte mine Tegninger og Skizzer; hun betragtede dem med barnlig Glæde og gjörde vel ofte Anmærkninger derved, der vidnede om hendes totale Ubekjendtskab til den conventionelle Viden, men hun feilede dog aldrig i at skjelne

det Gode, det af min nye Tilstand Beaandede ud mellem det øvrige almindelige, skjønt ofte mere iøinefaldende Gods. Og imellem kom hun da med en Bemærkning eller en Dom, der var tagen ud af hendes inderste Hjerte og traf lige ind i min Kunstnerbevidsthed, oplysende med Eet en heel Række af Ideer, som jeg selv i min oplærte Viisdom aldrig vilde faldet paa, men som hendes Gemyts umiddelbare Forhold til Skjønhedens Grundelement lod hende finde saa naturligt og let, som Blomsten sin Farve, som Fuglen sin Sang. Hun gav mig altsaa mere end jeg bragte, og der kunde saaledes ingen Tale om Offer være, hvor Alt i Grunden var hendes Værk. Hvor ofte, naar de fine Connaisseurer og de penslende Kammerater stode om et af mig udstillet Billede, og deres haandværksmæssige Jargon dreiede sig om en eller anden uvæsentlig Enkelthed og jeg forgjæves ventede paa en belærende og aandfuld Opfatning og Bedømmelse af det Heles Idee, hvor ofte længtedes da mit Hjerte efter et af Lorenzas ukunstlede, men træffende Ord, hvor ofte maatte jeg da ikke smile med en Elskers Stolthed, naar jeg tænkte paa at Billedets originaleste Præg, som selv disse strenge Kritikere ikke kunde nægte deres Bifald, søgte sin første Oprindelse hos en ung, udannet Pige, som intet Begreb havde om deres Theorier og Formler.

Jeg sagde, at jeg havde udstillet et Billede: dette var ogsaa efter Lorenzas Tilskyndelse. Da jeg havde fuldendt en større historisk Composition og hun fandt den var lykkedes, vilde hun at den skulde blive kjendt af et større Publicum end det lidet Antal Venner der i Almindelighed besøgte mit Studio, og hun overtale mig til, uagtet min Engstelighed og Uvillie mod saadanne offentlige Udbydelser af hvad der var taget fra mit inderste Væsen, at sætte Billedet paa en offentlig Maleriudstilling, som Academiet San Luca dengang havde foranstaltet. Resultatet svarede nogenledes til hendes Forventning; mit Stykke vakte Opmærksomhed, mit Navn blev bekjendt i Roms Kunstverden, Bestillinger indløb. Det varede ikke længe efter før jeg, dristiggjort ved denne heldige Debut, sendte et Arbeide til min Hjemstavn, som en Prøve paa mine Fremskridt, og før jeg derfra til Gjengjæld modtog smigrende Opmuntringer, havde jeg allerede for adskillige fremmede Kunstvenner i Rom udført Stykker, der alle mere eller mindre bleve bemærkede; kort, min kunstneriske Virksomhed tog snart et Opsving, hvorom jeg før det skjæbnesvangre Carneval ikke havde drømt, og en Drøm forekommer mig nu igjen det Hele. Men blandt hiint frugtbare Aars mange fuldførte og paabegyndte Arbeider, som dengang havde deres Livstime, men nu ere sporløst forglemte, var

der tre, de bedste af dem alle, som Ingen saae eller kjendte undtagen Kunstneren selv og hans Elskede, og det var tro Fremstillinger af de tre Momenter, hvori jeg først havde seet Lorenza: nemlig i Carnevalsloggiaen, paa Vognen i Moccolifesten, og knælende i Kirken St. Andrea della Valle. Disse tre Malerier ere de eneste jeg har reddet og bevaret af mit Kunstnerlivs Ruin, dem har jeg skjult i min eensomme Boligs Vraa og atter dulgt denne igjen for Bekjendtes nysgjerrige Blikke, saa disse mine Billeder uvanhelligede og uforstyrrede skulle følge mig til min Død.

Men lad mig igjen komme tilbage til min lykkelige Tid, jeg har ikke meget igjen deraf at dvæle ved. Mit Forhold til de øvrige Personer i Casa Ricciardi var ligesaa løst som det til Husets Datter var fortroligt. Mine fast daglige Besøg i hans Billedgalleri saaes gjerne af Don Giuseppe; han følte sig lykkelig og stolt ved nu med nogen Sandhed at kunne fortælle sin Omgangskreds, der saa ofte før havde spottet over hans Prætention paa at besidde et Billedgalleri, at dette var stadigt besøgt af studerende Kunstnere, og da Rygtet om den Opsigt mit udstillede Maleri havde gjort naaede hans Øren, forsømte han ikke høit og lydeligt at tilskrive Studiet af de classiske Mønstre i hans Samling al Fortjenesten ved mit Værk. Udenfor denne min Egenskab som

Glandsmeubel for hans Galleri, gik hans Interesse for mig ikke. Mit Forhold til hans Datter lod han ikke til at bemærke, eller hvis han bemærkede det, saa bekymrede han sig ikke derom, thi at jeg, den Fremmede, Kjætteren, den plebeiiske Maler skulde kunne forstyrre hans Planer med Datterens Giftermaal, det faldt ham aldrig ind, og forudsat at hun engang ved at ægte en riig Mand bragte hans forarmede Huus paa Fode igjen, hvad kom det saa ham ved om hun imidlertid morede sig ved at gjore en fattig Maler gal i Hovedet? — Min Rival, den lange, rige Fætter, iagttog os vel med mere Mistænkelighed, men da han af Frygt for Malaria aldrig turde vove sig ud i vort Fristed, Haven, gav hans personlige Undersogelser intet stort Udbytte, og naar han satte Bellardina ud paa os, vidste vi altid paa en eller anden Maade at fore den gamle devote Dame paa Vildstraa. Han bar ellers taalmodigt alle Lorenzas Drillerier, naar han kun fik Lov til ved alle offentlige Anledninger at være hendes Cavaliere servente, hver Maaned regelmæssigt at fornye sit Frieri, og paa hendes undvigende Svar at gjentage sit: „Jeg kan vente, jeg kan vente", — ikke tvivlende paa at den modne Frugt engang af sig selv vilde falde i hans Haand. Denne tamme Medbeiler vakte saaledes mere min Lystighed end min Frygt, og vi loe ofte begge af hans feige

Udholdenhed, ikke anende, at den dog engang kunde blive os farlig. I det Hele var vor Sikkerhed for stor, vor Leven i Øieblikket for udelukkende, vi bekymrede os ikke om Fremtiden uden forsaavidt vi en Dag ikke skulde sees, eller et Maleri skulde gjennemgaaes og fuldendes. Vi nød de herlige, korte Glædestimer af Sydens Skjønhedsglød, af Kjærlighedens søde Vaar med uforstyrret Hengivenhed til Nuet, det faldt os ikke ind at vort Forhold engang kunde forlange en videre Udvikling, at materielle Omstændigheder fra Udenverdenen nogensinde skulde kunne træde forstyrrende indenfor vor Elskovs fredede Kreds. Vi havde jo omkring os Italiens Duft og Glands, Roms Storhed, inden i os Ungdommens letsindige Haab og Kjærlighedens berusende Sødhed, hvad skulde vi saa frygte, hvad lægge Planer for? — Vi følte ikke at vor saaledes af Kjærlighed og Kunst sammensmeltede Tilværelse var for reen, for god, for lykkelig, for intensiv til at kunne vare ret længe, vi følte det ikke før Slaget kom, før et ganske almindeligt og let forudseeligt Tilfælde blev den Haand udenfra, der sønderrev Tryllesløret omkring os, tvang os ud paa Virkelighedens Bane, og lod os smage Adskillelsens bittre Drik. Efter noget over et Aars Forløb blev jeg kaldt tilbage til Hjemmet.

Jeg havde udentvivl under Indflydelsen af mine romerske Omgivelser ikke fulgt noget offentligt, om end nok saa hæderfuldt Kald til Hjemmet, ja jeg havde gjerne afbrudt enhver Forbindelse med mine fædrelandske Mæcenater, opgivet enhver Udsigt til Stipendier og Bestillinger fra den Kant, blot for at kunne blive i Rom og i Lorenzas Nærhed, hvis ikke et privat Anliggende havde gjort mig Hjemreisen til en ubetinget Pligt. Jeg fik nemlig Brev om at min gamle Moder var bleven saa svagelig, at man frygtede for hendes Liv, og at hendes sidste og bestandig ytrede Ønske var at see sin eneste Søn før hun døde. Saasnart som muligt maatte jeg altsaa afsted, og denne Vished bragte ogsaa Kundskabens Element ind i min Kjærligheds Eden, lod mig forudfatte ikke alene Skilsmissens Qvaler, men ogsaa Sorger for Fremtiden, den jeg hidtil i Øieblikkets fulde Nydelse ikke havde tænkt paa at lægge Planer for. Nu strømmede Spørgsmaal paa Spørgsmaal ind over mig, om hvorledes Lorenza vilde tage min Fraværelse, hvorledes vort Forhold skulde udvikle sig, naar jeg kom tilbage, om jeg var nødt til at berede hende et Hjem i mit Fædreland, eller om det skulde lykkes mig at overvinde alle de Hindringer der taarnede sig iveien for vor Forening i Rom. Jeg havde ikke Mod og ikke Hjerte til strax at bryde hendes klare Fred og

barnlige Sorgløshed ved disse Planer og Beregninger, ja jeg udsatte endog at meddele hende Tidenden om min forestaaende Afreise indtil Dagen før denne var fastsat. Hun havde vel de Par Gange jeg saae hende efter Brevets Modtagelse bemærket min adspredte Sindstilstand, mit vandrende Blik, min skjælvende Stemme, mine hastige og urolige Bevægelser, og spurgt mig om Grunden dertil; men naar jeg saae Engstelsens Skyer samle sig paa denne rene Pande, naar jeg begyndte at spore Tvivlens og Bekymringens Udtryk i disse freidige Øine, kunde jeg ikke andet end endnu dennegang skaane hende for det endelige Slag, endnu dennegang lade hendes melodiske, sikre Tale, hendes hjertefriske Latter mildne og overdøve hiin nagende Sorg.

Men den sidste Dag kom, det kunde ikke udsættes længer. Efterat have taget Afsked med Galleriet og den gamle Ricciardi, der dennegang plagede mig meget og endog nedlod sig til at anmode mig om at sende en af mine Venner derhen i min Fraværelse, for at ikke Galleriet atter skulde staae ganske øde, slap jeg endelig ud i Haven, hvor jeg vidste at Lorenza ventede. Det var en skjøn, ikke altfor heed Maidag; den søde, kryddrede Duft af de blomstrende Orangetræer der opfyldte den lille Have, forfriskedes af et vaarligt Luftstrøg, som bragte de fine Akaziekroner til

at vifte; den nederste Deel af Haven var afdelt ved en Række tætte, mørke Cypresser, der med Havens Endemuur dannede et lidet affondret Rum, i vild Rigdom og malerisk Uorden opfyldt med stærkt blomstrende Buskværter og Slyngplanter, af hvis mørkegrønne Løvmasse en Herme stak sit langørede Satyrhoved frem. Midt i den høie Endemuur var udhulet en Niche, beklædt med Muslingskaller og i rige Guirlander og Fryndser omhængt af det mørke, som i Steen udhugne Epheublad, og det fine lysegrønne Venushaar; gjennem en Løvemund i Grottens Bagvæg rislede ned i en Marmorskaal en lille Deel af det klare, friske Vand, som de antike Vandledninger endnu bringe til Rom i saadan Overflødighed. Paa Steenbænken i denne kjølige Niche sad Lorenza, i en eftertænksom Stilling, det skjønne Hoved støttet til den ene Haand, den anden hang slap og aaben ned ved hendes Side. Jeg nærmede mig langsomt, for ret i fulde Drag og maaske for sidste Gang at nyde dette levende Billed, der snart i Nordens Taage vilde forekomme mig som en lys Drøm, for skjøn til at være virkelig.

Hun kom mig ikke glad imøde som sædvanlig, hun rørte sig ikke — da ilede jeg til, knælede ned ved hendes Fod, greb hendes nedhængende Haand i begge mine, og udbrød: Lorenza, hvad feiler Dig?

Nu løftede hun Hovedet, hun havde grædt, hendes Øine svømmede i Taarer — hun saae ned paa mig med et langt, ubeskriveligt Blik, som om hun vilde gjennemskue mit Indre og til samme Tid overstrømme mig med Ømhed. Lorenza, gjentog jeg ængsteligere, hvad fattes Dig?

„Intet, svarede hun endelig sagte, „sikkert intet. Jeg troer Du maa have smittet mig med den Uro, den Ængstelighed Du har viist i de sidste Dage, eller jeg veed ikke hvad det er, men jeg kan ikke faae den Tanke bort, at der truer os en stor Ulykke ganske nær. Du veed jeg pleier altid ellers at lee ad gamle Bellardinas Forudsigelser, men idagmorges i Messen hændte det, at Snoren i min Rosenkrands pludselig brast i min Haand saa at alle Perlerne trillede ud over Capellets Marmorgulv. Madonna og alle Helgene bevare os og frelse Dig fra dette, mumlede min Tante herved, og korsede sig uafladeligt, og paa mit Spørgsmaal, hvorfra jeg skulde frelses, rystede hun paa Hovedet og sagde at hun vel vidste jeg ikke troede paa hendes Forudsigelser, men at det ikke desmindre var sandt, at de Kjære man tænkte paa i det Øieblik en Rosenkrands gik istykker, fra dem skulde man da skilles; og da jeg under Bønnen naturligviis maatte have havt Madonna eller min Skytshelgen San Lorenzo i Tankerne, saa var det jo skrækkeligt om jeg

skulde blive udelukket fra en af disse Helliges Samfund. Nu tænkte jeg, Madonna tilgive mig, hverken paa hende eller nogen anden Helgen, da Baandet brast, men paa Dig, paa Dig alene; og siden har jeg ikke formaaet at bortvise den Indbildning: det er fra Dig jeg skal skilles, det er Du som skal forlade mig".

Og om nu Bellardinas Varsel dennegang virkelig indeholdt nogen Sandhed, fremtvang jeg nølende, om nu Skjæbnen for en kort Tid førte os fra hinanden, saa kan dog ingen Frastand —

Her afbrødes jeg af Lorenza, der foer op fra Bænken, trak dybt efter Veiret, og næsten skreg: — „Det er saa — Du forlader mig!"

Ja, Lorenza, sagde jeg nu mere fattet, da Isen engang var brudt — det nytter ikke at dølge det mere, vi kunne dog ikke standse Tidens Gang, Gud sender os en Prøvelse, for at vor Kjærlighed skal udgaae deraf stærkere og rigere — jeg maa bort — min Pligt kalder mig hjem — denne Time er den sidste vi sees før min Afreise. Fat Dig, min Elskede, vedblev jeg, idet jeg trak hende til mit Bryst, da jeg saae hende nær ved at segne om — fat Dig, denne bittre Stund gaaer snart over, et Par korte Maaneder og jeg er her tilbage! — Imidlertid er din Skjæbne blidere end min, du bliver her, her i

dit Rom, omgivet af Sydens smertedulmende Luft og af vore Mindesteders daglige Trøstetale — medens jeg — o, jeg trænger vel til mere Trøst end Du!

Men Lorenza, der nu var kommet til Besindelse, rev sig pludselig løs fra mig, med et Udtryk som indigneredes hun ved at finde sig i mine Arme. Bleg og bævende, men rank opreist stod hun over for mig, hendes sorte Øie lynede, hendes Overlæbe var stolt opkastet, hendes hele Væsen et Billede af saaret Stolthed og vaagnende Jalousi. „Reis De, Signor, sagde hun med qvalt Stemme, reis De kun! Hvad taler De til mig om Trøst? Troer De da at Roms Qvinder ville døe af Sorg fordi det behager en Fremmed at reise tilbage til sin nordiske Fæstemøe? Thi jeg seer det vel, hun har skrevet efter Dem, Deres Barndoms Brud, hun med de lange hørgule Haar og Øine som lapis lazuli, ikke sandt? Men hvad kommer det mig ved, vil De sige? O, jeg har dog elsket Dem saa høit!“ — Og igjen opløst i en mildere Stemning sank hun med dette Udraab tilbage paa Steenbænken, og bedækkede sine Øine med sine Hænder.

Lorenza, hviskede jeg, idet jeg bøiede mig over hende, Lorenza, erindrer Du din Moder? — Hun foldede sine Hænder som til Bøn og stirrede hen for sig. „Min Moder, gjentog hun, “o, min Moder, hvorfor

var du ikke hos din Datter og beskyttede hende mod denne Bedrager?" — Lorenza, vedblev jeg, Du har seet din Moder døe, hun har givet Dig sin sidste Velsignelse, Du kan altsaa føle, hvorledes Den maa være tilmode, der i et saadant Øieblik er langt borte fra sin Moder. Og dette er nu Tilfældet med mig. Thi det er sandt, at en Qvinde har skrevet efter mig fra Hjemmet, men denne Qvinde er min Moder, og denne Moder ligger dødssyg, og har kun eet jordisk Ønske tilbage; der binder hende til Smertesleiet, det at see sin eneste Søn før hun døer. Forstaaer du nu, Lorenza, hvorfor jeg nødvendig maa hjem, og at der intet Ringere skulde til end dette, forat faae mig til at forlade Dig og Rom, om end paa nok saa kort Tid?

Aldrig har jeg seet en fuldkomnere Forandring paa et Menneskeaasyn, end den der nu foregik paa Lorenzas, fra Harme til Mildhed, fra Kummer til Glæde, fra Fortvivlelse til Haab — et Smiil af forklaret Ømhed gled over hendes nylig af Lidenskab saa oprevne Træk, hun slyngede sine Arme om min Hals, kyssede mig paa Panden, og hviskede sagte:" Tilgiv mig, tilgiv mig, jeg vidste ikke hvad jeg sagde — min Sorg gjorde mig vanvittig — din stakkels Moder, hvor jeg allerede elsker hende — vi skal forene os om hendes Pleie — saa vil hun nok ikke døe, thi jeg følger med Dig, ikke sandt? Du tager mig med

til din Moder? — O, lad mig ikke blive alene tilbage her — jeg udholder det ikke, jeg kan da ikke svare for mig selv. Hvad jeg ikke seer, det forstaaer jeg ikke — dit fjerne Taagehjem veed jeg ikke engang hvor jeg skal søge, er Du engang over Bjergene, hvor den megen hvide Snee ligger, — o, da er Du død for mig!"

Kortsynede, som jeg var, at jeg ikke tog hende paa Ordet! Daare, trefold Daare, som jeg var, at jeg bekjæmpede Fristeren i mit eget Indre, Fristeren i hendes Øie, hendes Smiil og Taare, at jeg bekjæmpede min egen Lykke. Thi jeg skulde nu endelig være klog for os begge og see til Fremtiden, jeg som saa længe havde levet fra Dag til Dag! Jeg skulde nu være for høimodig til at føre Italiens fine Blomst med til mit raa, nordlige Climat, før jeg der i Hjemmet havde beredet den et kunstigt Syden — eller endnu bedre, jeg vilde lade den Elskede vente mig under sine egne Palmetræer til jeg engang kunde komme tilbage og bygge mig og hende en Hytte sammen under dem. Vente! hvilken formastelig Tanke af en Dødelig, der ikke har det næste Secund i sin Magt! Men jeg overtalede dog mig selv, jeg overtalede hende til at vente, vente til min Tilbagekomst, bevare mig sin Tro, sin Kjærlighed, sin Haand. Hun lovede det Alt — men hun lagde endnu engang til: „Kom snart

tilbage, eller lad mig ofte høre fra Dig, thi hvad jeg ikke seer og hører, det veed jeg ikke!" — Jeg, den nordiske Sværmer, forstod ikke dengang disse Italienerindens Ord.

Længe sad vi saaledes der i Grotten og opgjorde vor Fremtids Skjæbne, og gav tusinde Løfter og tog tusinde Gange Afsked, for atter at begynde forfra igjen. Først da vi hørte Stemmer i Huset kalde paa Lorenza, maatte jeg endelig afsted. Med et sidste „a rivederla!" rev jeg mig løs fra hende og styrtede ud af Haven og Huset, uden at vide hvorledes, uden at see hvem jeg mødte. Alt var forbi. Samme Aften holdt Reisevognen for min Dør, da Nattens Skygger bredte sig over Roms Paladser og Monumenter, og fremkaldte det sydlige, varmtbølgende Aftenliv, drog jeg stille og indesluttet i mine Savn og mine Længsler ud af Porta del Popolo.

Afskeden fra Lorenza havde hos mig overdøvet Afskeden fra Rom, og saa aldeles opfyldt mig, at jeg i en Slags Sløvhed saae Roms Mure forsvinde, og endnu ikke følte den uendelige Vemod, som betager fast alle Fremmede, naar de forlade den evige Stad, og som De selv desværre snart vil komme til at prøve. Ikke heller paa den hurtige Fart gjennem Norditalien var jeg istand til at reflectere over de Skjønhedsgjenstande jeg kom forbi, eller til at fastholde

Følelsen af at Italiens Luft endnu straalede og varmede om mig: jeg stundede blot efter at lægge Veien tilbage snarest muligt, efter at komme hjem, som om der var Hvile eller Maal at finde. Først da jeg befandt mig paa den anden Side Alperne blev jeg uafviseligt grebet af Bevidstheden om, at nu var Hesperien lukket bag mig, at nu omgaves jeg af en tættere Luft, en tungere Atmosphære. Jeg erindrer endnu en Nat i det sydlige Tydskland, hvor forundret jeg blev ved førstegang siden jeg forlod Italien at betragte en stjerneklar Himmel, og istedetfor den stærke fulde Glands, den uendelig dybe, sorte Grund jeg hist havde været vant til, her at finde Stjerneglimtet mat og blegt, og den hele Himmelbue ligesom underlagt med en fast, uigjennemsigtig Masse, der standsede mit Blik og min Tankes Flugt, og tyngede paa min Sjæl. Dette Tryk følte jeg naturligviis end mere, naar Himlen var skytilsløret, og det tiltog i Piinlighed, alt eftersom jeg nærmede mig det nordlige Tydsklands taagefulde Sandsletter, hvor min Hjemstad er beliggende.

Jeg kan billig fritage Dem og mig fra en omstændelig Relation om dette mit Ophold i Hjemmet, der, som det sædvanligt pleier at gaae i lignende knappe Omstændigheder, trak sig længere ud, end jeg havde beregnet og villet. Kun enkelte Træk af denne vege-

terende Mellemtilstand maa jeg berøre, for derover at komme til mit Italien igjen. Min Moder fandt jeg ved min Hjemkomst vel endnu i Live, men saa svag at en Forandring fra Uge til Uge kunde ventes. Imidlertid gik saamegen Tid hen, at jeg lidt efter lidt kom ind igjen i Stedets tarvelige Kunstforhold, og maatte modtage flere Bestillinger for at subsistere. Saa da jeg endelig ved at lukke hendes Øine havde udført det sørgelige Hverv, der ene og alene havde draget mig hjem, fandt jeg mig endnu bundet ved slige Forpligtelser og siden jeg nu aligevel skulde være hjemme længer, grebes jeg af Driften til ogsaa at lægge en fast Grundvold for min og Lorenzas fremtidige oeconomiske Stilling. Jeg gjorde da mit Navn og nogle Forbindelser paa høiere Steder saa gjældende, at der blev mig overdraget en stor fædrelandsk historisk Composition al fresco i en af de nye Sale paa det fyrstelige Slot, med Betydning at naar jeg tilfredsstillende havde udført dette Arbeide, jeg da vilde blive udnævnt til Hofmaler med en vis aarlig Gehalt. Til saadanne jammerlige Livsberegninger havde allerede den philistrøse Atmosphære i min Fødebye bragt mig ned, det var ved saadanne nægte forgyldte Lænker jeg vilde binde min glade, min frihedsbaarne, min skjønne Fugl fra det lykkelige Sydens stedse blaa Himmel til den dumpe Stuevarme i vore eftergjorte

Kunstbure! I min blinde Iver anede jeg ikke, at medens jeg her calculerede og arbeidede for en chimærisk Fremtids Velvære, arbeidede man i Rom paa at undergrave den virkelige Grundvold for min Fremtids Lykke, Lorenzas Tillid. Men min Tillid var altfor ubegrændset, ellers maatte jeg itide have mærket Uraad. Thi efterat have modtaget et Par Breve i den første Maaned hørte jeg Intet mere fra Rom, og det uagtet jeg selv skrev saa ofte jeg kunde, forklarede Grunden til min forlængede Udeblivelse, berettede om mine Planer og Arbeider, skildrede min Længsel og min Kjærlighed — hørte jeg Intet mere, aldeles Intet hverken fra Rom eller fra Lorenza. Og dog rokkedes min Sikkerhed længe ikke, jeg behøvede blot ret levende at forestille mig den Elskedes sidste Blik, hendes Stemmes Hjerteklang, hendes Aasyns hele Sandhedsudtryk, og den mindste Tanke paa Tvivl om hendes Troskab forsvandt; jeg vidste jo desuden, hvad ogsaa Lorenza selv havde sagt mig, at Skriveri er ikke Italienerindernes Sag, og at de heller udsætte Yttringen af hvad der ligger dem paa Hjertet til de kunne bruge det levende Ord og det talende Minespil, hvori de have deres Styrke fremfor alle Nordeuropas Brev- og Romanskrivende Damer. Var der virkelig skeet Noget, der kunde bevirke en væsentlig Forandring i hendes Forhold eller vore Planer, saa vilde

hun vistnok, tænkte jeg, have underrettet mig derom, men denne Stiltien bestræbte jeg mig for at udlægge som et Tegn paa at Alt i Lorenzas Omgivelse og i hendes eget Indre var ved det Gamle. Imidlertid, eftersom Maaneder gik hen, og vi allerede nærmede os Aarsdagen efter min Hjemkomst blev dog denne fuldkomne Taushed mig tilsidst uhyggelig, og jeg lagde da Uroligheden derover sammen med Følelsen af min eensomme, triste Stilling her hjemme og med Erindringen om de forsvundne lykkelige Romerdage, for i disse tre Elementer forenede at faae en formelig Hjemvee efter Rom, ligesaa dyb og ligesaa hentærende som man siger Alpeboerens skal være efter hans grønne, friske Sæterdale. Det var de samme Symptomer: den samme Lede til Alt, hvad der omgav mig, til mit Arbeide som til mine Adspredelser, den samme nagende Længsel, den samme Nervegystelse ved enhver udenfra kommende Erindring om den savnede Gjenstand: hørte jeg saaledes en bekjendt Tone af en romersk Folkesang, saae jeg et nok saa simpelt Prospect af et eller andet Parti af Rom, saa var det som mit Hjerte vilde smelte hen, og mine Øine strømmede over af Taarer. Jeg kjæmpede i Førstningen mandigt mod denne Svaghed som jeg kaldte det; jeg gik til mit Arbeide paa Slottet med Alvor og fast Villie, men neppe var Penslen i min Haand, før mit

Blik atter omtaagedes, mine Drømmerier betog mig, min Haand sank mat ned, og mit Bryst følte Ormens Gnaven. Forgjæves søgte jeg at styrke mig med den Forestilling at det var for Lorenza jeg skulde udføre dette Arbeide; midt under min Anstrengelse forat holde denne Tanke fast troede jeg at høre hendes søde Stemme hviske sagte, som stedse mere i det Fjerne: Melchiore! kom tilbage til Rom, for Guds Kjærligheds Skyld, kom tilbage til Rom! — En saadan Tilstand kunde ikke udholdes meget længe, jeg følte snart at her havde jeg at vælge mellem Liv og Død. Men før jeg opgav et heelt Aars Arbeide og derpaa grundede Fremtidsplaner, vilde jeg dog først prøve om det ikke skulde gaae an at knytte Det jeg forlod til Det jeg vilde gjenfinde, og jeg forhørte mig derfor hos høie Vedkommende om Udførelsen af det paabegyndte Værk kunde blive mig forbeholdt til jeg kom tilbage fra en Reise til Italien, som min svækkede Helbred gjorde aldeles nødvendig, eller om jeg under mit Ophold i Rom kunde give et Aeqvivalent for hvad jeg her maatte lade ufuldendt. Men, som rimeligt kunde være, vilde man herpaa ikke indlade sig, og Fyrsten selv skulde endog have yttret, at man i fornødent Fald vilde vide at tvinge den utaknemmelige Maler til her nu at fuldføre hvad han havde paataget sig. Sagen var nu stillet paa Spidsen for mig, men min Trods

voxede kun derved, da jeg ansaae min personlige Fribedsret for krænket alene ved Trudselen. Nu betragtede jeg pludselig alle mine Bestræbelser, alle mine Planer herhjemme med foragtelige Oine, jeg opgav dem alle uden Betænkning, jeg beklagede kuns bitterligt at jeg havde ladet mig fange til at spilde et kostbart Aar af mit Ungdomsliv paa at forfolge en saadan Tomhed — men endnu var der Tid, endnu var jeg ung, i Rom ventede mig Frihed og Formue, Hæder og Kjærlighed!

Saa dromte jeg dengang. I Stilhed realiserede jeg nu det Lidet jeg eiede, afhændede for halv Priis mine Malerier, mine Studier, mine Kunstsager for at faae Reisepenge — hvad gjorde det mig saa? — i Rom kunde jeg jo skaffe mig Saadant igjen, og bedre, om jeg vilde. Og da Alt var forberedt, flygtede jeg en skyfuld Nat fra mit Hjem, flygtede jeg som en forfulgt Ordbryder fra min Fædrenestad, for aldrig mere at see den igjen. For Menneskene var min Handling Uret, men i mit Hjerte havde jeg Ret. Det folte jeg paa dets lette, freidige Slag, da Veien gik mod Syden; det folte jeg i den klare, rene Bevidsthed, der opfyldte min Sjæl og gav den Vinger til ligesom at ile forud for det langsomme Legeme til mit forjættede Land. Det Fornyelsens Bad som overstrømmede mig da jeg endelig paa den sydlige Side

af Alperne følte Italiens milde, elastiske Luft at slaae mig imøde, den barnlige Glæde med hvilken jeg atter hørte det første italienske Ord, gjensaae de italienske Værtshuse, selv den italienske Smuds, kan Ingen fatte uden Den, der selv har oplevet noget Lignende; Andre ville lee deraf og kalde det en falsk Enthousiasme, nu vel, var denne Følelse falsk, saa lad mig aldrig kjende den sande. Men ogsaa her i Italien stundede jeg fremad, og den mægtigste Stemning greb mig først, da jeg Aftenen før den sidste Natreise fra Høiderne nær ved Civita Castellana saae ud over den endeløse, bølgeformige, nu af Sommersolen brunbrændte Ørken, hvorigjennem den gule Landevei bugtede sig mod det Fjerne, og jeg vidste at midt i denne Ørken, og bag denne blaalige Fjernhed laae Rom.

Og da jeg derpaa i den klare, varme Maaneskinsnat drog frem gjennem denne Ørken, hvis uendelige Bølgeliniers Monotoni kun hist og her afbrødes af et gammelt Taarn eller af et flammende Baal, antændt for at beskytte Campagnens Hyrder mod den skadelige Nattedunst, medens den dybe Stilhed der herskede milevidt omkring kun end mere betegnedes ved Ørkenens eiendommelige Lyd, en Bøffels fjerne Brøl, eller Vindens Raslen i det tørre Græs, eller en Natfugls hæse Klynken; medens den sydlige Nathimmel i al sin Dybde og funklende Glands

atter hvælvede sig over mig, — da følte jeg mig høitidsfuldt og troende stemt, saaledes som Caravanens Pillegrim maa være det, naar han gjennem Arabiens Ørken nærmer sig sin Valfarts Maal, Prophetens hellige Mekka. Ogsaa jeg var jo nær mine Længslers Maal, min Valfarts Kaaba. See, alt blinkede jo Morgensolens første Straaler paa dens gyldne Tinde, ikke fra Islams Halvmaane, men fra det hellige Kors, øverst paa St. Peters Dom, der nu hævede sin mægtige Masse eensomt op af Ørkenens Fjerne, og betegnede værdigt Stedet, hvor Roma skulde søges. Da vi kom til Ponte Molle, hvor Tiberen førstegang møder den Fremmede, var det allerede fuld Dag, og de fjerne Sabinerbjerge glødede i al deres Skjønhed. Hvor bankede mit Hjerte eftersom vi nu nærmede os Roms Mure, og de kjendte Gjenstande hilsede mig fra alle Sider som gamle Venner! Aldrig før havde Adgangen til Rom forekommet mig saa skjøn, saa festlig, af en saa ægte sydlig Charakter som dennegang, men det var ogsaa nu Høisommer, den Tid paa hvilken de fleste Fremmede pleie at skye Rom af Frygt for dets Malaria, men ogsaa den Tid da Rom midt i al sin Farlighed maaskee har sin eiendommeligste Skjønhed. Thi den mægtige Julisol omgiver da dets herlige Monumenter, dets gamle Mure, dets forfaldne Villaers Cypresser og Pinier med en skinnende, rød-

agtig Glorie, som paa eengang fremhæver Skjønhed og dækker Brost, og den stærke Hede breder da som et vellystigt Fluidum over den hele Egn, og vender hver Morgen og hver Aften Husenes indre Liv ud mod det Frie. — I dette Solbad holdt vi nu ved Porta del Popolo, den samme Port af hvilken jeg for noget over et Aar siden var draget ud i Mulm og Morke, med Afskedens Bitterhed i Hjertet. Omgivet af Lys og Glands, med Gjensynets salige Haab foran mig, steg jeg nu af her, og lod Vognen drage forud til Dogana. Jeg kunde ikke vente længer med at sætte Foden paa Roms Grund, som for ved Folelsen at forvisse mig om min Lykke; langsomt, nydende hvert Skridt, vandrede jeg over hele Piazza del Popolo, i den trods Morgentimerne allerede stærke Varme, staadsede ved Obelisken, vædede mine brændende Læber med dens Lovers kjølige Vand, fortsatte den kjendte Vei op ad Corso, nikkede i mit Hjertes Glæde som bekjendt til alle Frugthandlere og Gadesælgere, der her allerede drev deres stoiende Væsen, hilsede endog paa de vrimlende Præster og Munke, forhen min stadige Aversion, stod stille foran alle Antiqvitets-Boutikker jeg gjenkjendte og betragtede dem som noget hoist mærkværdigt; boiede endelig om Hjørnet til Via Condotti og begav mig med samme Langsomhed gjennem denne Gade til

Piazza di Spagna. Derfra steg jeg opad den spanske Trappe, fra hvis Trin Modellerne og Tiggerne hilste mig som om jeg havde forladt dem igaar, til Terrassen foran Kirken Trinita del Monte, hvor jeg vendte mig om og saae ud over den evige Stad, der her laae udstrakt for mig med sine utallige Kupler, Spiler og Taarne, overgydt af bævende Solglands. Mit Bryst svulmede af Glæde, Taarer kom i mine Dine, jeg kunde have sunket paa Knæ og høit takket Gud for at han havde ført mig hid tilbage, da pludselig alle Klokkerne i denne Bye af Kirker begyndte at ringe til Morgenmessen. Gjennem dette Tonehav forekom det mig at en Klokke lød klarere og stærkere end alle de øvrige, og at dens Klang kom fra Kirken St. Andrea della Valle, hvis store Kuppel glødede mellem de andre dernede i Morgensolens Straaler. Under Hvælvingen der knælede maaskee i dette Dieblik min Elskede til sin Morgenbøn, som før ved denne Time — det kunde dog hænde — ja det maatte være saa; — jeg glemte Træthed, Hede og mit forstyrrede Udseende — jeg ilede ned gjennem den halve Bye — og før jeg næsten vidste deraf, stod jeg foran St. Andrea Kirkens prægtige Façade.

Jeg hævede det tunge Dørteppe, og traadte ind i Kirken, fra hvis skyggefulde Hvælving en forfriskende

Kjølighed sank om min Pande og mine bankende Tindinger. Messen varede endnu, og Kirken var mere end sædvanligt besøgt af Andægtige, — ad en Sidegang søgte jeg op til det bekjendte Mariacapel, hvor hun før pleiede at forrette sin Andagt — ogsaa nu troede jeg at see en qvindelig Skikkelse af Lorenzas Statur knæle derinde; sagte, med tilbageholdt Aandedræt skred jeg nærmere, lige bag den Knælende — min Anelse havde ikke skuffet mig: det var hende, det var min Elskede! Jeg saae ikke hendes Ansigt, det laae skjult i hendes Hænder paa Bedepulten, og hun lod til at være aldeles fordybet i sin Bøn, men jeg kjendte dog saa godt hendes stolte Hals, hendes fine Øre, hendes blanke, rige Haarfletninger under Sløret. En Stund stod jeg taus hensjunken i Gjensynet, det var mig som Vishedens og Besiddelsens fulde Salighed her først blev levende for min Sjæl. Endelig kom et Ord fra mine Læber, et Navn i hvis Betoning laae mit Indres hele Omhed: Lorenza! — Hun hørte det, jeg saae hvorledes min Stemmes kjendte Lyd gjennemzittrede hende; hun løftede sit Ansigt mod mig, lysende af Glæde, og Raabet: Melchiore! løsrev sig jublende fra hendes Bryst. Men i samme Øieblik gik et mørkt Smertestræk over hendes Pande, hun lod atter sit Hoved synke ned i sine Hænder og jamrede høit:

„Jeg Ulykkelige, hvad har jeg gjort!"

Forfærdet sank jeg ned ved hendes Side; Lorenza, bad jeg sagte, min Elskede, forklar Dig dog, hvad er der skeet? — O bliv ikke saaledes ved at skjule dit Ansigt og at hulke — lad mig blot see dit trofaste Oie igjen, svar mig, o svar mig dog! —

„Ikke her — fremstammede hun endelig med en brudt Stemme, uden at forandre sin Stilling — ikke her! — Iaften, ved Solnedgang, i Villa Borghese — Gaa ikke til min Faders Huus — sporg Ingen — af min Mund alene skal Du hore det — iaften i Villa Borghese, ved den forste Bænk indenfor den anden Port — efter Ave Maria — Vent mig der!" Med disse Ord foer hun op, styrtede forbi mig ud af Capellet, og, for jeg kunde fatte mig, ad en Sidedor ud af Kirken. Jeg fulgte vel strax efter, men da jeg kom udenfor paa Gaden var Ingen at see, kun en tillukket herskabelig Vogn rullede hurtigt om Hjornet, i den kunde hun da ikke være.

Der stod jeg da, forvildet, forladt, et Bytte for den morkeste Tvivl, nedstyrtet i et Oieblik fra min Gjensynsglædes svimlende Tinde. Hvad var der skeet? — var det Hele en Drom — var det Fortvivlelsens Billed, der nylig styrtede fra mig, virkelig min livsglade, min deilige, min sorglose Lorenza, eller var det ikke meget mere et Phantom af min ved Reisens An=

strengelser, ved Ankomstens mægtige Bevægelse overspændte Hjerne? — Dog, hendes sidste Ord vare for tydelige — det angivne Mødested for bestemt. Af hendes Mund alene skulde jeg jo erfare hvad der var hændet — jeg nærmede mig derfor ikke til hendes Bolig, jeg udspurgte Ingen, den hele Dag vankede jeg som en urolig Aand omkring i Roms Gader — selv i den stærkeste Middagshede, da Pladse og Gader paa den Aarstid ere forladte af alt Levende, vandrede jeg endnu omkring og følte ikke den smeltende Hede, og var mig neppe selv bevidst. Længe for Solnedgang befandt jeg mig paa det angivne Sted i Villa Börgheses vidtløftige Park — en Marmorhemicyclus halv skjult inde under nogle gamle Steeneges tætte Kroner.

Her sank jeg ned, og lænede min brændende Pande mod de kjølende Marmortrin; jeg veed ikke hvor lang Tid jeg ventede her, Timernes Slag overdøvedes af mit Hjertes, der bankede i feberagtig Spænding — men Solen var alt længe gaaet ned, og Maanens bleggule Straaler spillede allerede mellem Steenegenes sorte Løv og kastede sælsomme Reflexer ind mellem de knudrede, Ephen-omrankede Stammer, da en Raslen som om Nogen gik over de tørre Blade, der bedækkede Jordbunden, traf mit lyttende Øre. Jeg sprang op, en qvindelig Skikkelse, indhyllet i en

sort Mantille nærmede sig langsomt, nølende, med usikre Skridt. Jeg ilede hende imøde, jeg optog hende i mine Arme, Lorenza hvilede atter ved mit Bryst. O, hvilken unævnelig Fornemmelse af Glæde, af Fred, af Haab gjennemstrømmede nu mit hele Væsen, nu da jeg følte hendes Hjerte slaae mod mit, hendes Aandedrag blandes med mit, hendes Taarer væde mine Kinder! Thi hun græd, hun græd endnu, men disse Taarer foruroligede mig ikke mere, de kunde jo være fremkaldte af Gjensynets Bevægelse, ikke, som jeg i Morges troede, af Sorg eller Anger.

Lorenza, udbrød jeg, saa har jeg Dig igjen! Nu ere alle Frygtens og Angstens qvalfulde Timer forglemte, thi, ikke sandt, din Skræk, din Flugt, dine uforstaaelige Ord fra imorges havde kun til Grund at den gamle Ricciardi maaskee har opdaget vor Forbindelse og naturligviis modsat sig den, eller at din Skriftefader har ængstet din Samvittighed med at Du har en Kjætter til Elsker. Men fat Mod, Du mit Livs Udvalgte! hav mere Tro til vor Kjærligheds Magt, og den vil overvinde alle Hindringer, thi det er jo Kjærligheden som gjør Mirakler — Vi skilles ikke mere! —

Ak, hun lod sig ikke trøste ved mine tillidsfulde Ord, hendes Graad standsede ikke, intet Smiil dæmrede derigjennem.

Men hun skjulte sit Hoved tættere ved mit Bryst, og hviskede med Fortvivlelsens Tone: „Tilgivelse! Tilgivelse — jeg er gift!"

Gift! — som et Slangebid greb dette Ord mine inderste Nerver, det flammede som Ild for mine Oine, det aabnede de Fordomtes Afgrund for min Fod. — Gift! raabte jeg rasende, og stodte den Troløse haardt fra mig, gift! og med hvem Ulyksalige? — for hvem har Du da opoffret mig, og gjort Dig selv til Meenederske? Siig kun endnu hans Navn, at jeg kan træffe ham! —

„Hør mig, Melchiore, jamrede hun for mine Fødder, o hør mig før Du dømmer. Jeg har ikke glemt Dig, jeg har ingen Anden elsket — men Du blev saa længe borte — jeg hørte Intet mere fra Dig — man sagde mig at Du aldrig mere kom tilbage. Jeg vidste ikke hvad jeg skulde troe — Man trængte saa haardt ind paa mig fra alle Kanter: min Faders Bønner og Trudsler, mine Veninders Spot, min egen saarede Stolthed ved at troe mig forglemt, — min Skriftefaders Formaninger — Alt forenede sig for at bringe mig til Vaklen, og nogle Dage, blot nogle Dage før Din Ankomst lod jeg mig føre til Altret af min stakkels Slægtning" — —

Den elskværdige Signor Ricciardi? afbrød jeg hende med Bitterhed. Nu, det manglede kun at blive

tilsidesat for en Saadan, at tænke mig min Elskede som denne Elendiges Brud! Saa dybt er altsaa den stolte Lorenza sjunket, at hun har kunnet bortkaste sin Ungdom, sin Kjærlighed, opoffre sin trofaste Elskers Liv, hans Kunst og Fremtid for et naragtigt Halvmenneske, der bragte hende en Haandfuld Guld.

„O, spot mig kun ikke, Melchiore — bad Lorenza, idet hun langsomt reiste sig fra Jorden og vaklede hen til Steenbænken, hvor hun kraftlos sank ned — spot mig ikke, selv den lille grønne Lucertola krymper sig dog, naar man træder den i Støvet — hav Medlidenhed med mig, jeg er ulykkeligere end Du! — Betænk, om ikke ogsaa Du har nogen Skyld, hvorfor lod Du mig saa ganske forladt, hvorfor styrkede Du mig ikke med Ord, hvorfor svarede Du mig ikke paa de trængende Bønner, jeg sendte til Dig om at komme tilbage, eller idetmindste at lade høre fra Dig?" —

Hvorledes, Signora Contessa, vedblev jeg som før — De har Intet hørt fra mig? Og de lange, tillidsfulde og kjærlighedsdumme Breve jeg sendte til Rom saa ofte jeg kunde, altfor ofte, disse Breve, i hvilke jeg udviklede Aarsagen til mit forlængede Ophold i Hjemmet, hvori jeg gjorde Regnskab for mine Planer og Arbeider, der alle kun havde vor Fremtids forenede Lykke til Maal, i hvilke

jeg til Slutning bekjendte hvorledes den uimodstaaelige Længsel efter min Kjærligheds Gjenstand bragte mig til at opgive Alt i Hjemmet paabegyndt og flygte til Rom — disse Breve regner De altsaa for Intet? —

Her hævede Lorenza sine foldede Hænder mod Himlen og udraabte: „Hellige Guds Moder, Du som kjender Qvindernes Hjerte, vær Du mit Vidne for denne haarde Mand, at jeg aldrig har faaet saadanne Breve! Kun to, vedblev hun, henvendt til mig, kun to Breve har jeg modtaget, i den første Tid efter din Afreise — siden slet intet. Det maa være saa, nu seer jeg deres Rænker: min Fader og min nuværende Mand have vistnok, da de endelig mærkede hvor alvorlig vor Forstaaelse var og hvor farlig den kunde blive for deres Planer med mig, tilbageholdt disse dine Breve og mine til Dig, for at lægge Taushedens døde Hav imellem os, vel vidende, at ingen Fugl kan flyve derover, selv ei Kjærlighedens! Og deres Planer lykkedes kun altfor godt, jeg udholdt ikke denne Dødens Prøve, det er sandt, jeg faldt i deres Snarer, — men Du har ikke Lov til at foragte mig derfor, min Straf er stor nok — Du burde kjende mig bedre, og have Medynk med det solgte Offer. Tænk Dig, om Du kan, i min Stilling; tænk Dig, at Forholdene i Virkeligheden havde været saaledes, som de maatte vise sig for mig, forladt som

jeg troede mig af Dig, udsat for mine Nærmestes daglige Paavirkninger, alene med mine Tvivl og min krænkede Stolthed — vilde Du da virkelig, at jeg, den unge livslystne Qvinde, skulde hensiddet min Ungdom i ufrugtbar Venten, i Troskab mod Erindringen om en Trolos; ufri og bunden til Huset som Romerinden er, saalænge hun er ugift, naar jeg blot ved at udtale et Ord kunde gjøre mig fri, kunde træde ud i Livet og med det samme hævne mig paa den elskede Fremmede, der saasnart, saa troede jeg, havde glemt mig for sit nordlige Taagelands kolde Skjønheder?"

Lorenza, sagde jeg, men ogsaa jeg har ventet, ogsaa jeg har ingen Breve modtaget, intet Svar faaet fra min Elskedes Hjem, ogsaa jeg har siddet eensom under Omgivelser, om hvis Haardhed og Mørke Du i dit Sydens bløde Glands intet Begreb kan have — og dog har min Tillid ikke givet tabt et Øieblik, og dog bar min Kjærligheds Tro, min higende Længsel mig altid over Tausheden, indtil den igjen har baaret mig til dine Fødder, for der nu at udrives og knuses med Eet! —

„Ak, sukkede hun, hvad kan jeg da for, at jeg ikke forstaaer Eders nordiske, seige Kjærlighed, der lever af Taagen og voxer af Tausheden? Husker Du hvor jeg bad Dig tage mig med da Du reiste, erindrer Du ikke mine sidste Ord: lad mig snart høre fra

Dig, thi hvad jeg ikke seer og hører, det veed jeg ikke! Det sagde jeg, fordi jeg følte og vidste, at vi Romerinder kunne elske med Lidenskab, med Styrke som maaskee ingen anden, vi kunne opoffre Alt for den Elskede, give vort Liv hen for ham, ja maaskee endog begaae en Forbrydelse for hans Skyld, men at vi aldrig kunne sværme og drømme uden Grund, at vor Kjærlighed fordrer en synlig, en virkelig Gjenstand, og ikke en Taagegestalt, der forsvinder i et Fjerne, som vi ikke kjende, og hvorfra vi Intet høre."

Midt i min oprørte og fortvivlede Sindsstemning følte jeg her at Lorenza havde berørt en Sandhed; den Bevidsthed klarnede sig frem af mit mørke Indre, at det var mig selv alene, der havde lagt min Kjærligheds nordiske Livsalvor og taalmodige Tillid over i Lorenzas sydlige Elskov, og at jeg havde tiltroet hende formeget, sat hende paa for haard en Prøve, og derved mistet Alt; nu, da Blændværket var svundet, og jeg saae hvad der havde været min Skyld og hvad var hendes, nu burde jeg vel ikke bebreide det skjønne Sydens Barn, at det havde fulgt sit Sollands Natur og skudt Nordens natlige Alvor fra sig, om hun end derved havde brudt min Kraft og gjort min Tilværelse tom og hensigtsløs. Hvad kunde hun for om jeg havde sat hendes Billede saa dybt i min Sjæl, at med det mit Livshaab maatte

udrives? — Jeg erkjendte dette nu, og med en Rolighed, hvorover jeg selv forundredes, men som ikke var anden end Opgivelsens, satte jeg mig ned ved den unge Kones Side, lagde min Haand paa hendes, og sagde med en klanglos men dog mild Stemme:

Lorenza, Du har Ret. Vi have taget Feil af hinanden; jeg har tillagt Dig formeget, Du mig forlidet af Kjærlighedens Tro, Nord og Syd ville ikke smelte sammen. Tilgiv mig, om jeg i min Smertes første Udbrud har været haard og bebreidende mod Dig, men jeg var mig ikke selv mægtig. Du har nu valgt, maaskee til Bedste for Dig selv, hvo veed om ikke de Kampe, vor Forbindelse vilde have fremkaldt, vare blevne Dig for svære. Den Smerte, Du nu føler, vil snart gaae over, lev og vær lykkelig, nyd din Frihed, din Ungdom, din Skjønhed efter dit Lands Skik. Bekymre Dig ikke om mig, lad mig blive Dig ligegyldig, som jeg herefter er det for mig selv —

„Men jeg elsker Dig jo endnu, raabte hun, da jeg vilde reise mig, og slyngede sin Arm om min Hals — jeg elsker Dig jo som før, hvorfor vil Du da forlade mig? Kan du ikke komme i vort Huus, i Billedgalleriet nu som før, kunne vi ikke endnu sees ofte, om ikke som før, saa dog sees, og drikke Liv af hinandens Øine, og tale om din Kunst — jeg er nu riig, o, hvor jeg skal give Dig Bestillinger — ikke

sandt, Du kommer, Du kommer snart — jeg kan ikke leve vis jeg ikke seer Dig!" —

Og jeg, Lorenza, kan ikke leve hvis jeg seer Dig i din Mands Huus, kan ikke udholde at see Dig oftere med den Bevidsthed, denne Qvinde, din fordums Elskede, er en Andens Eiendom. Ja, disse dine sidste Ord har end mere ladet mig føle Kløften, som nu er sat mellem os. Jeg har taget mig den Sag med vor Forening for alvorligt, til at jeg nu skulde kunne lade mig nøie med en Cicisbeos Plads. Det er forbi — min Kjærlighedsdrøm er ude, min Kunst med den. Af al din Skjønheds og Rigdoms Fylde beder jeg nu kun om een Gave, Lorenza, og det er Forglemmelse. Glem mig, og vær lykkelig! —

Jeg stod op for at gaae; Lorenza omklamrede mine Hænder med krampagtig Styrke, og vilde holde mig tilbage. „Bliv, Melchiore, o bliv, hulkede hun; jeg elsker Dig, jeg følger Dig hvorhen Du vil — kun bliv! — o, kun bliv!" —

Jeg fandt endnu Kraft til at rive mig løs. Hun sank halv afmægtig tilbage paa Bænken. Jeg saae Ricciardis gamle Tjener, der havde ventet ikke langt borte, nærme sig, jeg kaldte paa ham, og bad ham tage vare paa sin Frue. Men før jeg gik ud i mit Eensomhedsliv kastede jeg endnu et Blik tilbage paa den saa høit Elskede, som hun der laae endnu

saa skjøn i sin Afmagt, det blege Ansigt med de sorte Lokker overgydt af Maanens blide Skin, o hvor forskjellig fra den første Gang jeg saae hende i Carnevalsloggiaen, straalende af Glæde og Ungdomshaab! Men ogsaa jeg var ilde forandret siden dengang, og mere haabløs end denne slumrende Lilie. I hendes Hjerte kunde maaskee Glæden og Haabet atter drage ind, i mit aldrig. Sagte og kjærligt boiede jeg mig over hende, og mine Læber berørte til Afsked denne blege Pande. Farvel Lorenza, aandede jeg, glem mig, og vær lykkelig! —

Derpaa gik jeg langsomt bort. Jeg saae hende aldrig siden. —

Min Historie er hermed egentlig tilende. Mit Liv herefter kjender De, efter som De kjender mig som jeg nu er. Kun nogle Ord endnu til Slutning. Efter de Anstrengelser paa Sjæl og Legeme, der gik forud for Katastrophen, efter det voldsomme og pludselige Ryk, hvormed denne udrev af mit Bryst alt Kjærlighedshaab, alle lyse Drømme om Fremtids Hæder og Fremtids Lykke, just da disse vare samlede i eet Brændpunct, var det naturligt at ogsaa mine physiske Kræfter maatte synke sammen. Jeg faldt i en heftig Sygdom og laae længe eensom og næsten uden Bevidsthed i den Locanda, hvorhen jeg havde slæbt mig hiin Aften, indtil nogle Landsmænd fandt

mig der, og tog sig af min Pleie. Jeg behøver ikke at sige Dem, at jeg ønskede Døden, at jeg i mine bevidste Øieblikke inderligt bad Gud derom. Men Han bestemte det i sin Viisdom anderledes. Efter Maaneders Forløb stod jeg op fra mit Sygeleie, nogenledes restitueret paa Legemet, men hvad nyttede det, naar ikke paa Sjæl og Hjerte? — Det Første jeg efterspurgte, var Lorenzas Skjæbne; kunde og vilde jeg end ikke see hende, maatte jeg dog vide hvorledes hun havde overstaaet sin Deel af Slaget. Jeg erfarede da, at hun med sin Mand strax i Begyndelsen af min Sygdomstid var reist til hans Godser i Nærheden af Bologna, hvor de sagdes at ville bosætte sig. Denne Efterretning var mig ikke imod; jeg syntes, jeg med mere Rolighed kunde vegetere i Rom, naar Den ikke mere kunde træffes der, ved hvis Nævnelse mit udtørrede Indre endnu kunde finde Bevægelser fulde af Længsel og Smerte. Jeg sagde, at jeg søgte Rolighed for at vegetere i Rom, dette Ord er betegnende for min Tilstand, thi med min Fremadstræben paa Kunstens Bane var det forbi; jeg har før udviklet for Dem, hvorledes det var Kjærlighedens Sol der gav mine Farver Glød, og at min kunstneriske Skaberkraft var født af og baaret paa min Kjærlighed. Med denne maatte den altsaa ogsaa forstyrres og henvisne som Blomsten, hvis Stængel

knækkes. Jeg tabte for stedse Tilliden til mine egne Kræfter, jeg fattede Lede til Kunsten, forsaavidt den angik mig selv, thi for hvem skulde jeg nu arbeide, for hvem vinde Hæder? Jeg resignerede mig derfor senere til kun at bruge min tekniske Færdighed i Maleriet som et Haandværk, blot for at skaffe mig det Nødvendigste til Livets Ophold, og jeg gjorde det uden Savn og uden derved at berede Kunsten i det Hele noget væsentligt Tab, thi paa Malere af den Grad, jeg i det heldigste Tilfælde vilde kunne naaet, har den ingen Mangel, og ingen ny Retning vilde ved mig blevet brudt. — De vil spørge hvorledes jeg i en saadan vegeterende Tilstand, uden Kraft, uden Maal, uden Haab, har kunnet undgaae at synke ned til Sløvhed, til uvirksom Misanthropi, og De har Ret; paa ethvert andet Sted vilde jeg udentvivl ikke undgaaet denne Skjæbne, men jeg var i Rom, og denne forunderlige Stad udøvede endnu sin særegne formildende, klarnende Indflydelse paa mit Sind. Kjærligheden til Rom og dets Minder var den eneste Følelse jeg endnu havde beholdt reen og frisk, hvorfor jeg ikke var bleven skuffet, det var ligesom de stumme Statuer, de mindetunge Stene, den milde, sødt smigrende Luft, de rislende Vande, de eviggrønne, duftende Planter vilde forsone mig med hvad en romersk Qvinde, deres levende Udtryk, havde forbrudt

imod mig. Ved denne Magt holdtes jeg oppe over Inertiens Sump, gjennem dette Medium kom jeg igjen til at føle og elske Naturen, derfra til Kunsten, vel ikke meer som Udøver, men som Nydende, og derfra endelig til Menneskene. De har seet hvorledes jeg har sluttet mig til de unge Kunstnere her, den ene Generation efter den anden har jeg ved min Erfaring søgt at hjælpe til at fatte Romerlivets sande Betydning for Kunstneren. Jeg har saaledes ikke hendrevet et ganske ufrugtbart Liv, og ved at leve for Andre, har jeg gjenfundet mig selv. Undertiden kom vel min Forgangenheds Dæmon styrtende over mig med al sin bittre Qval, med al sin vilde Sorg; det var da jeg lukkede mig inde og skjulte min Bolig, for ikke at give en gammel Mands Fortvivlelse til Priis for de Unges Spot eller Nysgjerrighed. Men disse Anfald komme nu altid sjeldnere og svagere; min Aftenhorizont klarner sig til Hvilens Fred. Den Rolighed, den ligesom udenfor Oplevelsen staaende Reflection, hvormed jeg nu har kunnet fortælle Dem min Kjærlighedshistorie, hvis blotte Tanke før bragte mit hele Legeme til at zittre af Smerte, er mig selv en Borgen mere for denne Overgang til fuldkommen Fred, men naar denne naaes, vil ogsaa Døden være der, og Hvilen funden i den romerske Jordbund.

Her taug den gamle Maler. Jeg trykkede stiltiende hans Haand, og jeg skammede mig ikke ved at lade ham sée at der bævede en Taare i mit Øie. Under hans lange Fortælling havde imidlertid Solen fuldendt sit Dagsløb, og dens sidste Straalebrydning i Horizonten udbredte netop en Claude-Lorrainsk Purpurglød over de fjerne, skjønt formede Bjerge, over Campagnens havlignende Sletter, over det gamle Roms vidtstrakte Muurtinder, Vandledningsbuer og Klosterbygninger i de grønne Haver, over Coliseets Masse, over Keiserborgens stolte Ruiner, mellem hvilke vi sad og saae Alt dette. Men denne Afskedspragt varede kun et Øieblik, i det næste faldt brede, dunkle Skygger mellem Ruinklosterne og bebudede Nattens Komme. Vi maatte bryde op. Da vi fra de gravstille Ruiner over Capitoliet kom ned i det belivede og moderne Rom var Natten alt faldet paa, men dens Luft var let, dens Mørke ligesom gjennemsigtigt, Stjernene blinkede næsten varmt fra den dybe Himmel, Corsoen bølgede af Spadserende og klang af Musik. Her forsvandt Fader Melchior fra min Side i Folkevrimlen, han var vel denne Aften ikke i Stemning til at følge mig til Tritonekneipen. Men næste Aften var han atter der, ligesaa meddeelsom og oprømt som sædvanlig;

der tog jeg ogsaa Afsked med ham, den sidste Aften jeg var i Rom.

Og kommer Du, velvillige Læser, nogensinde til den evige Stad, og Du af disse Blade skulde have faaet Interesse af at opsøge Fader Melchior, da behøver Du blot en Aftenstund eller flere, at gaae hen i Osteriet i Via Tritone. Skulde Du mod Formodning ikke finde ham der, saa begiv Dig en Morgen ud til Cestius's Pyramide ved Porta Paula, til det eensomme, men blide og fredede Sted, der begrændses af Pyramiden og en Deel af Ringmuren. Det er Protestanternes Begravelsesplads. Søg her mellem Gravminderne, da vil Du udentvivl under et høit Cyprestræ finde en simpel Marmorsteen med den gamle Malers Navn og den af ham selv anordnede Indskrift:

„Han døde i Fred, thi han døde i Rom".

Capri.

Naar man fra Moloen i Neapel seer ud over den herlige Golf bemærker man fjernt ude i den brede Havaabning, som det lader midt imellem Posilippo-pynten og Landspidsen ved Sorrento, en phantastisk Form, ikke ulig en uhyre Sphinx, der synes for taagegagtig til at være et Land, og dog igjen for fast, for skarpt tegnet til at være en Sky i Horizonten. Det er Capri, den underfulde Klippeøe, Grotternes og Havnymphernes Hjem, fordum Yndlingsopholdstedet for flere af de romerske Verdensherskere og bedækket med deres prægtige Villaer, nu kun beboet af et fattigt Fiskerfolk, men besøgt af Alverdens Reisende for dets Oltidsminder, dets Naturmærkværdigheder og den rene, søfriske Luft, der i dette varme Climat dobbelt velgjørende altid stryger hen over dets Klipperifter.

Allerede længe havde vi fra Neapels qvalmende Hede, og Lavastøv og fortumlende Menneskevrimmel længtes ud til dette fjerne Trylleland i det blaanende Hav, som til et forfriskende Hvilepunct efter Reiselivets Anstrengelser og Møisommeligheder. Men vi

havde endnu mange Touristpligter at opfylde, for vi kunde forlade Neapel og dets nærmeste Omegn, endnu mange Studietimer i Museo Borbonico, og som Følge deraf en daglig Kjæmpen opad den mylrende, skraalende, ellevilde Toledogade, endnu en Vandring gjennem Dødningstaden, det askeglødende, tag- og træløse Pompeji, endnu en møisom Bestigelse af det ildsprudende Vesuv. Endelig vare disse og lignende nødvendige Forretninger nogenlunde udførte; endelig kunde vi, udmattede af Hede, af Træthed og af Nydelse sætte os i Baaden der skulde føre os over til Capri, hvor vi havde isinde at tage nogle Rastdage og derved samle nye Kræfter til videre og fjernere Excursioner.

Det var en af de sidste Dage i Mai, Solen dalede alt da vi efter flere Timers Baadfart nærmede os Capri, hvis røde, vildt søndersplittede Klippemasse nu tydeligere og tydeligere hævede sig op af de letkrusede, blaaklare Bølger. Øens Form traadte nu kjendeligt frem: et eneste triangeldannet Fjeld, hvis østlige smale Ende med det steile Forbjerg, hvorpaa Ruinerne af Tibers Villa throner, adskilles fra den bredere og høiere ved en Kløft eller Fordybning, der danner det grønne, dyrkbare Belte tvers over Øen, og paa hvis Ryg Byen Capri ligger. Herfra stiger Fjeldets brede Vestende med en uhyre lodret Klip-

pevæg lige op til Monte Solare, Øens høieste Pynt bag hvilken Landsbyen Anacapri ligger skjult. Dog er det ikke blot disse to Hoveddele der danne Capris Physiognomi, de ere igjen adsplittede i en Mangfoldighed af mindre, isolerede Klippepartier, der i de bizarreste Former, ofte i Liighed med Taarnspiir, Buer, Hvælvinger, forfaldne Mure, colossale Arabesker omgive den hele Øe og give den Udseende af et phantastisk Trylleslot fra et østerlandsk Eventyr, i al sin Klippefasthed dog let svømmende paa det blode, dybblaa Middelhav og omstraalet af Sydens mægtige Himmel. Det eventyrlige Indtryk som Øen saaledes i og for sig altid maa gjøre paa den Fremmede, der kommer i dens Nærhed, blev for os endnu forøget ved den magiske Belysning, hvori vi førstegang saae den, thi netop som vi kom ind under dens Klippevægges Skygge, gik Solen noget bedækket ned bag det fjerne Ischia, og overgjød Havets mørkeblaa Grund med en Farvesmeltning fra blodrødt til guldgult, medens Capris røde Klipper luede som Ild i Solnedgangens Gjenskin og Vesuvpyramiden stod dunkel og truende mod Norden.

Det forholder sig endnu saaledes som Sueton fortæller, at Capri formedelst dets Kysters abrupte Steilhed kun er tilgjængelig paa to Steder, nemlig ved begge Bredder af det frugtbare Strøg, der i den

ovenanførte Fordybning gaaer tvers over Øen. Kommende fra Neapel landede vi naturligviis paa den nordre Side, ved Marina grande, hvor en Rad hvide Fiskerhytter strækker sig langs Stranden, lige under de brat opskraanende Viinhaver. Disse Hytters Beboere sad her udenfor deres Døre i Aftenkjølingen, og stimlede nu til ved vor Landgang, vadede ud om vor Baad, der ikke kunde komme rigtig ind til Bredden, (thi saa overflødig en Indretning som en Brygge gives naturligviis her ikke) og tilbøde med megen Skrig og Spektakel deres Hjælp for at bringe os over Brændingen paa det Tørre. De fleste havde kun deres Skuldre og Arme at tilbyde som Transportmidler, men en ung Qvinde af et halvvildt Udseende, med skjønne sorte Øine i det friske brunlige Ansigt, overgik de Andre i Opfindsomhed ved at komme med en lang Bænk eller Krak, som hun improviserede til en Landgangsbro, den dog Ingen maatte betræde uden i Forveien at have erlagt nogle Bajocchi, og derfor til Gjengjæld erholdt en hjælpende Haand og et Smiil. Ogsaa alle de Andre forlangte nu et Vederlag for deres blotte gode Villie, men den hele Paatrængenhed havde intet Ærgerligt og Udfordrende ved sig, var tvertimod blandet med saamegen Munterhed og Velvillie, tilsat

med saamange Velkommen til Capri, og saamange Excellenzatitler, at man let bar over med den.

Engang iland, begav vi os strax paa Vandring opad den temmelig steile Skraaning til Byen Capri, under Ledelse af en Udsending fra Paganis for alle Kunstnere vel bekjendte Locanda, hvor et Par forudreiste Venner havde bestilt os Qvarteer. Den ujævnt brolagte Vei eller rettere Trappesti førte opad mellem de i Syditalien evindelige Viingaardsmure, der forhindre al fri Udsigt over Marker og Landskab. Men vi mærkede alligevel at Vegetationen her, hvor den blot fandt nogen Grund, var endnu stærkere og mere særegen end inde ved Neapel; mægtige Figentræer, af Høide og Omfang som Ege løftede deres skjønne brede Bladkroner op over Murene, og fra disse nedslyngede sig store hvide Convolvler, blandede med de gule Blomsterduske paa den indianske Figens tykke, med Pigge besatte Blade. Først da vi vandt op til Terrassen ved Byens Port, foran hvilken paa antik og østerlandsk Viis var anbragt et langt, i den levende Klippe udhugget Sæde, fik vi et frit Nedblik over det Strog vi havde gjennemvandret, og over den hele vide Neapelbugt med dens i Halvmaaneform indskaarne Kyst, ligefra Cap Misene til Capo di Campanella. Men i dette Øieblik kunde vi kun ane hvilke Herligheder her med Dagslyset maatte udbrede sig, thi Aftenskumringen, der paa

disse Hoider saa hurtigt gaaer over til Natmulm, faldt allerede tæt paa, og de fjernere Gjenstandes Contourer kunde næsten ikke mere skjelnes, naar undtages Vesuv, over hvis Top nu et Flammeskjær hvilede. Vi dvælede derfor ikke længe her, men passerede gjennem den spidsbuede Port ind paa et Slags Torv, der omgives af Dommerhuset, Kirken, etc. og derfra nedad en lille Gade til den Viinhave, hvori Paganis anseelige Værtshuus ligger med alle dets Terrasser, Loggiaer og Udbygninger, paa den modsatte Afhælding af Øen, med Udsigt til det aabne Hav. I Vestibulen modtoges vi som kjært ventede Gjæster af de hjertelige Huusfolk, den blide Donna Serafina og den gamle tro Costanza med det prægtige Sibylleansigt, og førtes af dem op paa vore, efter italiensk Begreb velindrettede Værelser. Strax efter kom vore forudankomne Reisevenner tilbage fra deres Aftenspadseretour, og da vi med dem satte os til det festligt beredte Aftensmaaltid, hvis Hovedingredientser bestod i den delicate Muræna hvoraf Capri endnu som i Oldtiden er berømt, og i Øens fyrige Viin, da var det med den behagelige Tanke: her skal du blive i fulde otte Dage. Otte Dage i Ro og paa et saadant Sted! Kun den der har prøvet en kort tilmaalt Reisetids rastløse Mærkværdighedsjagt kan fatte hvil-

ken hjemlig Fornemmelse der for os laae i denne Bevidsthed.

Siden ud paa Aftenen steg vi op paa Husets flade Tag for efter den hede Dag at nyde den friske Natteluft. Maanen var nys kommen over Fjeldet, og laae som en blank rullende Skive paa Kanten af den lodrette Klippevæg, udsendende næsten dagkraftige Straaler til de sære Bjergtoppe rundtomkring, til det tindrende endeløse Hav, medens Byen med sin Kirkekuppel stod i mørk Profil mod den grønklare Himmel. Luften var mild og blød, men forfrisket af den stærkt faldne Dug og opfyldt af aromatiske Planters Duft, oppe fra Byens Udkanter lød fjern Elskovssang og Tambourinhvirvler. Saaledes var vor første Aften paa Capri.

Som bekjendt findes endnu paa Capri Spor efter Keiser Tibers Ophold der for henved to tusinde Aar siden, ja saamange at de næsten med hvert Skridt træffes, og give den paatageligste Forestilling om hvorledes hiin gamle, menneskefiendske, vellystige Tyran havde gjort den hele Øe med alle dens Klippespidser, Klöfter og Grotter til et eneste svømmende Palads, hvor han adskilt fra hele Verden og dog beherskende denne som en frytelig Drage i Fred kunde ruge over sit Guld, i Mag opsluge sine talløse Offere og i Skjul hengive sig til sine monstrøse og grusomme

Lyster. Thi paa den Tid var det dog endnu ikke kommet saavidt med det romerske Folks Forsmædelse og med Keisergalskaben, at han som sine Efterfølgere skulde have forsøgt i Rom selv at stille sin Blodtørst og sine gyselige Laster offentlig til Skue, ja endog at prale dermed. Tiberius stod endnu Augustus's gyldne Dage for nær, til at han skulde have vovet dette; han indesluttede sig derfor paa sin Klippeøe, og opklækkede i dens Huler det Uhyre, som siden haanede Verden med sin Vanvidslatter. Dog maa man ikke betragte Tiber alene paa hans isolerede Standpunct, derved bliver hans forunderlige Blanding af fiin sarcastisk Klogskab og dyrisk Affind, bliver Modsætningen mellem hans Manddoms vise Moderation og hans Alderoms tøilesløse Tyranni aldeles ubegribelig, og man fatter kun Afsky for ethvert Minde om denne menneskelige Abnormitet. Tager man derimod det hele romerske Folk og Senat i dets daværende slaviske Usselhed og yderlige Sædefordærvelsr som Basis for hiint besynderlige Herskerphænomen; læser man med Troskab Tacitus's dybtfølte, mesterlige Skildring af hvorledes Tiber ved de fornemme Romeres nederdrægtige Smigrerier og krybende Slavesind lidt efter lidt blev fristet, ja tvunget til at misbruge sin grændseløse Magt, hvorledes han længe, uagtet sit af Naturen mistænkelige og mørke Sind, dog meget længe,

modstod sin elendige Omgivelses depraverende Indvirkninger, hvorledes han længe afviste deres paatrængende Angiverier og haanede deres fade Smiger, indtil han endelig, overvældet af deres venale Angivelser, hvori Søn optraadte mod Fader, Broder mod Broder, forvirret af deres udtænkte, falske Tilbedelse der ikke tillod et Sandhedens Ord at komme for ham, omgivet af en raffineret Sædefordærvelses Orgier — foragtende Senatet, der kappedes om at lægge sine Hoveder for hans Fødder, foragtende Folket, der tiljublede ham for et tilkastet Patricierliig ligesaagodt som for en tilkastet Kornsæk — endelig blev kjed af at staae alene med sit Maadehold, som Ingen takkede ham for, endelig gjorde hvad de forlangte, men da ogsaa vidt overtraf deres dristigste Forventninger om Vilkaarlighed og Grusomhed, idet han for en Skygge af Mistanke, for et Ord, for en Taare, for et Intet udbredte Død og Fordærvelse over sin egen Familie, over Senat og Ridderskab, over Qvinder og Børn og opfyldte det romerske Rige med sit blodige Navns Skræk — saa at en Mængde Stormænd dræbte sig selv af Frygt for at dræbes af Tiber — naar vi læse og betænke Alt dette i Sammenhæng, da finde vi Mennesket Tiber ud, og tage den Deel af Blodskylden fra ham, der ikke er hans. Og naar vi saa i den samme Classikers levende Beretning høre

de Sjælens Smerteskrig der nu og da undslap den gamle Tyran trods al hans Forstillelse, naar vi see ham i hans Eensomhed plaget af alle Mistankens og Angstens og Samvittighedens Furier forgjæves søgende Forglemmelse i skjændselsfulde Orgier, der kun efterlod ham endnu større Væmmelse for sig selv og for Andre, naar vi troe i ham selv at opdage det ulykkeligste af alle hans Slagtoffere, da blandes vor Afsky for ham med Medlidenhed, og vi opsøge Levningerne af hans frivillige Fangenskab paa Capri med Interesse, ikke fordi de minde om en skummel Tyran, men fordi disse Levninger vare stumme Vidner til et Menneskes Qval, der havde sin Haand over sin Tids Verden, men ogsaa derfor maatte bære og i sig personificere hele hiin Verdens Last af Synd og Fordærvelse, og var dog maaskee bedre end den.

Eén af vore første Excursioner paa Capri var derfor til Østpynten af Øen, hvor de betydeligste Levninger fra Tibers Tid findes, nemlig Ruinerne af hans saakaldte Villa Jovis, den hvori han paa sine sidste mørke Dage, da tilsidst hele Øens utilgjængelige Eensomhed ikke engang var ham nok, indesluttede sig ganske i syv Maaneder, uden engang at ville besøge de andre Villaer, hvoraf han her havde elleve, foruden Villa Jovis. Veien op til denne er stenet og besværlig, især i Solheden, da den fører opad den

tørre, skyggeløse Skraaplan, som her danner Øens Ryg, men hvor afrikansk end Solen brændte paa den røde Grund, da vi drog deropad, bleve vi dog høit lønnede for al vor Møie ved den forfriskende, vide Udsigt til det skinnende Hav og det fjerne Campaniens skjønt udtungede Kyster, som for hver Boining af Veien aabnede sig for os i en ny Ramme. Undertiden gik Veien lige paa Randen af de dybe Afstyrtninger, der paa begge Sider af Plateauet gaae ned mod Søen, og som især paa den høiere sydlige Kyst vise sig svimlende og sondersplittede. Her seer det ofte ud som om den vulcanske Eruption hvorved Øen tydeligt er bleven til eller idetmindste har faaet sin nærværende Skikkelse, endnu varede ved, saaledes synes Klipperne netop at være slyngede om hinanden, saaledes spalter sig Grunden fra øverst til nederst mange hundrede Fod, saaledes seer den størknede Lava endnu ud som den flod med tunge Bølger ud i Havet. Paa andre Steder findes disse Afstyrtningers chaotiske Vildhed formildet og dækket ved den sydlige Vegetations ædle Flor: i Revnerne voxer den fine, hvidblomstrende Myrthe og mange andre stærkt duftende Planter, høit paa Afsatserne hænge smaae Viinhaver og Kornagre, blandet med Olie- og Figentræer, uden at man begriber, hvorledes Dyrkeren kommer derop. I en saadan Kløft

paa den sydlige Side gjorde vi en Afstikker ned, ogsaa for at besøge et af Tibers Yndlingssteder, nemlig hans Nymphæum, ogsaa kaldet Grotta di Mitromania, fordi Mithrasdyrkelsen i Oldtiden der troes at være pleiet. Vi steg ned ad flere dels lagte, dels i Klippen udhuggede Trapper, der ofte smukt overskyggedes af Figenblade og Viinløv, til omtrent midt paa Afstyrtningens Høide, hvor en Slags lav Port eller Sidegang fører ind i Grotten, en meget stor, kjølig Stalaktithvælving, hvori det blaa Havøie seer ind gjennem en høi, bueformet Aabning, der er prydet med Festons af Slyngplanter. Inderst i Hvælvingen sees adskillige gamle Muurlevninger, hvoraf Antiqvarerne vil have udfundet Solens Altar. Tiber havde, som bekjendt, befolket denne og flere lignende Grotter paa Øen med virkelige Nympher og Fauner, og vist er det, at Hulen endnu, uagtet den er øde, ved sit eventyrlige Udseende fremkalder Forestillingen om saadanne phantastiske Beboere. Vi tog Plads paa en midt i Aabningen fremspringende Steen, og havde der den forunderligste Situation: bag os den dunkle, dybe Hvælving, foran os det uendelige blaanende Hav, dybt under os atter en Hule, hvori Søen slog ind, og hvis Bund dannes af denne; til den ene Side to taarnagtige, umiddelbart af Havet opstigende, isolerede Klipper,

hvoraf den ene er gjennembrudt som en Porthvælving, gjennem hvilken en Baad just roede; til den anden Side, paa et fremspringende Næs af Øen selv de saakaldte Faraglioni, ogsaa en Masse hoist sære Klippeformationer, hvor der er nok af naturlige Arcader, Spiir, etc. En kraftig Belysning var udbredt over dette besynderlige Prospect, der saaes delt mellem to Hovedfarver efter Havet og Klipperne, Mørkeblaat og Stærkrødt, det Sidste svagt skatteret med Grønt; den herskende Stilhed afbrødes kun ved Skriget af de mange Vagtler, der fløi ud og ind af Klipperevnerne, og af Søens dybe Skvulpen ind i Hulen under vore Fødder.

Vi kunde ikke længe dvæle paa dette mærkværdige Sted, hvis vi inden Solnedgang vilde naae Ruinerne af Villa Jovis. Komne op paa Bjergryggen igjen fortsatte vi uden videre Afbrydelse vor Vei opad til Østspidsen af Øen til Sphinxens Hoved, paa hvis svimlende, over Havet udragende Høide den gamle Keisergrib sad og speidede efter sit Bytte og havde sin Fornøielse af at see sine Offere halv tildøde pinte styrtes ud over Pynten i den gabende Afgrund. Levningerne af hans Palads her ere anseelige nok, skjønt forstørstedelen uformelige, og blot bestaaende af mægtige Substructioner, Hvælvinger, Gange etc. I det Indre findes dog endnu adskillige Rum med velbevarede Mosaikgulve og Spor af Maleri paa

de halv nedbrudte Vægge. I det største af disse Rum, dér er aabent ud mod Havet, blev jeg alene tilbage for i Mag at nyde den skjønne Udsigt.

Som jeg sad her paa en Muurlevning i det gamle Gemak og saae ud over det herlige Panorama, som herfra udbredte sig for mine Blikke ligefra Neapel og Vesuv med dets hvidnende Bræm af fortløbende Byer til Castellamare — saa nærmere det rige Piano di Sorrento, over hvis umaadelige Orangeskove en varmt Lystaage hvilede som en fortættet Duft — saa omkring Forbjerget Campanella til de takkede, romantiske Bjerge ved Amalfi, til Golfen ved Salerno, ja til de i Fjernhed hensvømmende Sletter ved Pæstum, hvor de doriske Templer staae eensomme i den giftige Steppe — da kunde jeg ikke afholde mig fra at tænke paa, hvorledes dette friske Hav, disse skjønne, vidtstrakte Kyster havde lagt i samme varme Lysglands for de mægtige Menneskers Blikke der for Aartusinder beboede disse Mure, da de ikke som nu vare uformelige Ruiner, men blanke, af det yppigste Herskerliv gjenlydende Marmorhaller. Det tyktes mig som maatte denne Naturens Uforanderlighed ogsaa have Kraft til for et Øieblik atter at fremkalde hiint svundne Menneskeliv, idetmindste bragte denne Forestilling min Phantasi til ved Stedets og dets Erindringers Hjælp at sætte mig i en Illusionens Tilstand, mid-

imellem en Drøm og et Digt. Jeg tænkte mig at see, eller (thi hvor er Grændsen mellem Sjælens og Legemets Syn?) jeg saae virkelig at Tibers Sommerhal, i hvis Ruiner jeg sad, lidt efter lidt fra det bevarede Mosaikgulvs givne Basis reiste sig til sin fordums Glands, hvorledes de brudte Vægge atter hævede sig til deres fulde Høide, og atter straalede af de yndige, skjøndt ofte lascive Billeders friske Farver, som endnu findes i Pompeji, kun at disse Malerier her viste sig endnu mere levende, og i større Maalestok; jeg saae hvorledes det gyldne Loft atter lagde sig derover, istedetfor den frie Himmel, hvorledes den mod Havet aabne Side af Rummet dannede sig til en Porticus med herlige Søiler af de kostbareste Marmorarter, beskyttet mod Afgrundsranden ved en Balustrade af kunstrigt udarbeidet Erts, og mod Solen ved et paa gyldne Stænger udspændt Purpurseil, medens mellem hver af Søilestillingerne stod en udsøgt græsk Billedstøtte, der klart tegnede sine ædle Former mod Havets blaa Baggrund. Ved den ene Ende af denne Porticus var just paa et af de Cedertræes Borde med Elphenbeensfødder, som de Gamle elskede saameget, anrettet en Cœna af den Tids besynderlige Lækkerier. Bordet var omgivet af en Mængde skjønne, rigtklædte Slaver, hvoraf nogle uafladelig gik og kom med nye Retter, andre blandede Viin fra den ene Amphora i

den anden og satte dem i Kjølekarrene, andre bekrandsede Bægerne, etc. Men uagtet al denne Opvartning laae der kun fire Gjæster tilbords, hvoraf de tre laae paa den Side der vendte ind til Værelset, men den Fjerdes Løibænk var sat alene mellem Bordet og Rækværket ud til Havet, saaledes at den friske Søvind kunde stryge hen over den derpaa Liggendes Hoved. Det var en gammel Mand af anseelig Statur, saavidt kunde sees, da den nedre Deel af hans Legeme aldeles skjultes under Togaens Folder, men da hans Overkrop laae i noget hævet Stilling, idet han støttede sig paa Albuen, kunde man see at hans Bryst havde været overordentlig bredt og stærkt, skjøndt det nu var noget sammensjunket af Alderdom. Hans Hoved var stort og egentlig skjønt formet, hans Pande var bred, hans Næse reen, hans Mund fiint dannet, dog var Udtrykket af hans Aasyn stygt, ja næsten rædselvækkende; han var ganske skaldet og hans Hud var slap, graalig og besat med Saar, hans snart matte, snart stikkende Øine vare omgivne med røde Ringe, og om hans blege tynde Læber laae et haanligt, ofte grusomt, men ogsaa ofte smerteligt Træk. Det Afskrækkende i dette hans Udseende blev ikke formildet ved at han nu efter romersk Bordskik havde sat en dugfrisk Rosenkrands om de skaldede, graagule Tindinger; det var Blomster over et

Aadsel. Ved hans Hovedgjærde knælede en billedskjøn Ganymedes af en Frigiven, der hvert Øieblik rakte ham det paa nyt fyldte murrhiniske Bæger.

Tiberius Cæsar, thi den frygtelige Gamle var ingen anden end Verdensherskeren selv; Tiberius henvendte just nogle Ord til sine tre Bordfæller, tre Medlemmer af det romerske Senat, der af denne høie Forsamling vare sendte som Deputerede til Cæsar for at overbringe ham Senatets Taksigelsesdecret for at han havde ladet Germanicus's ædle og stolte Enke, Agrippina døe en naturlig Død, d. v. s. langsomt piint hende tildøde, uagtet han kunde have ladet hende henrette; hvorfor ogsaa Senatet havde bestemt, at til en evig Erindring om denne Mildhed og om Fædrelandets Befrielse for to Farer, skulde hendes og Sejans fælleds Dødsdag aarlig høitideligholdes med en Offring til Jupiter.

Siger Senatet, sagde han med sin honningmilde, men af uendelig Foragt og Spot gjennembævede Stemme — siger Senatet, værdige Fædre, at jeg modtager dets Taksigelsesdecret, at jeg erkjender og agter de retfærdige og høihjertede Bevæggrunde, der har dicteret det. Denne Qvinde har altid været mig til Plage; hun var ikke fornøiet med anden Rang, havde ombyttet sit Kjøns Svagheder med Mandens Ærgjærrighed, og stræbte som I vel vide baade efter

mit Liv og efter min Magt. Ikke desto mindre har jeg hverken ladet hende strangulere eller udkaste paa Sukkenes Trappe (in Gemonias), men har tvertimod tilladt hende, ja næsten tvunget hende til at leve i hele to Aar efter Sejans Afstraffelse, saa Mindet om denne min uegennyttige Mildhed vistnok fortjener at opbevares for Efterverdenen.

Senatorerne oploftede bekræftende deres Hænder og Øine mod Himlen, som i stum Tilbedelse af den keiserlige Godhed, og en Beundringsmumlen lød gjennem Sværmen af de i Salen forsamlede Frigivne og andre Hofbetjente.

Nu Lucius Scipio, vedblev han til den ene Senator, en skjelvende Usling, der som en trykkende Last bar dette berømte Navn — Du store Forfædres værdige Efterkommer, hvad Nyt bringer Du mere fra Rom? Hvorledes lever man nu i Verdens Hovedstad, hvis Glands jeg stakkels Eneboer neppe mere formaaer at fatte?

Guddommelige Cæsær, læspede den Tiltalte, vi leve i Rom kun halvt, siden vi der maa undvære Din altoplivende Nærhed.

Kun halvt? afbrød Tiber ham med et paa engang haanende og truende Smiil. I vove altsaa at leve kun halvt for mig? Og hvad er der da blevet af Eders Livs anden Halvdeel? tilhører den

maaskee allerede Cajus Cæsar, eller Claudius? — Den uheldige Smigrer stammede Noget, han vidste ikke selv til Protest mod denne farlige Fordreielse af hans Ord, han følte allerede Døden i Halsen, thi den blotte Tanke paa Tibers Efterfølger, hvem det saa blev, var jo Majestætsforbrydelse.

Den gamle Tyran gottede sig i Taushed over den Angst og Forvirring, hvori han havde sat Scipionernes Ætling og vedblev at stirre paa ham med en Rovfugls gjennemborende Blik paa sit Bytte, indtil endelig den anden Senator fandt det nødvendigt at bryde Tausheden for ikke ogsaa at blive draget ind med i den Førstes Ulykke.

Herre, sagde han, jeg veed ikke hvad Lucius mener med sit halve Liv, men saavidt min Erfaring strækker, veed jeg at hele Rom kun lever i Dig og for Dig, store Cæsar! Dit Palads i Rom staaer vel tomt, og vi see Dig vel aldrig i Senatet, men dit Billed er dog overalt, din Aand opfylder Alt, vi tænke kun, vi handle kun igjennem din Villie nu ligesaavel som naar Du er legemligt nærværende. Ja saa aabenbart er det blevet til en Livsnødvendighed at tækkes Dig, at de Ulykkelige som end nok saa fjernt mærke at din Naade vender sig fra dem, af sig selv skynde sig med at komme bort fra en Verden, hvor deres Nærværelse mishager Dig. Saaledes har

Pomponius Labeon, Præfect i Moesien, aabnet sine Aarer, da han erfarede din Vrede mod ham, og hans Hustru Paxia har fulgt hans Exempel; Senatoren Granius Martianus, Patricieren Tribellinus Rufus, den forrige Consul Cajus Galba og de to Blæsii have Alle i disse Dage dræbt sig selv fordi de efter Angivelse frygtede din Unaade, ja i selve Senatets offentlige Forsamling overraskede Vibellenus Agrippa os nylig med — efterat hans Anklagere havde talt — at fremtage under sin Toga en Giftflaske, som han tømte i eet Drag, og derefter udaandede for vore Øine — Poppeus Sabinus —

Nok, Lentulus, afbrød ham Tiber — hold dog engang op med denne Dødsfaldsopregnelse; det ærgrer mig blot at blive erindret om hvormange Skyldige der er undsluppet mig, thi hvad Straf er Døden hvor den kommer uden Piinsel og ved egen Haand?

Lad dem kun døe, retfærdige Cæsar, begyndte nu L. Scipio, der imidlertid havde fattet sig efter sit Uheld, og nu ved nogle smaae Angiverier vilde forsøge paa at sætte sig i Yndest igjen — lad disse Elendige kun søge at undgaae Døden ved Døden — der bliver dog desværre nok af Levende tilbage, som for deres Forbrydelser fortjene at lide de piinligste Straffe, og paa hvilke Du kan og bør lade disse udøve. Med Sorg nødes jeg saaledes til, for Statens Velfærds Skyld, at an=

melde for Dig, min ædle Cæsar, nogle nye Attentater, der ere til Krænkelse af dit hellige Navn, din guddommelige Myndighed, dine Befalinger, og som min utrættelige Virksomhed har opdaget. Pollion, Silanus, Calvisius og Scaurus, Senatorer, have alle ved Symposier talt uærbodigt om Dig, ja den Sidste skal om Dig og Cajus have skrevet Smædevers, som jeg siden haaber at kunne skaffe tilveie. Marcus Terentius, romersk Ridder, praler endnu af at have været Forræderen Sejans Ven; den rige Enke Vitia har vovet offentligt at beklage sig over Dig, offentligt at græde og hyle over sin Søn Futius, som Du saa retfærdigt har henrettet, fordi han ved at tugte sine Slaver foran Augustus's og din Billedstøtte havde vanhelliget disse.

Jeg takker Dig, sagde Cæsar, idet han opskrev de anklagede Personers Navne paa en foran ham liggende Vortavle, hvor en heel Række af Navne stod forud — jeg takker Dig for din gode Villie i at opdage mine og Statens Fiender, skjønt din Høst dennegang ikke just har været riig; især har Du glemt et mistænkt Navn med hvis Angivelse Andre er kommet Dig i Forkjøbet.

Og hvilket Navn, guddommelige Cæsar? spurgte L. Scipio ivrig og misundelig, idet han reiste sig halvt op — jeg troede dog jeg skulde have de fri-

skeste Nyheder — hvilket Navn er Dig da ellers forebragt?

Lucius Scipio, sagde Tiber tort hen.

Den Nævnte sank tilbage paa sin Loibænk, dodbleg, som truffen af en dræbende Piil — Alle Guder, stammede han — Jeg, din troeste Tjener — hvem kan have vovet at anklage mig —

Tiber saae stivt paa ham og sagde med Eftertryk: Erindrer Du hvad Du for otte Dage siden sagde om mig til din Søn, just da Du befandt Dig alene med ham i din Have, foran min Statue?

Min Søn! stønnede den forraadte Fader — Min Søn! det er ikke muligt — min eneste Søn!

Og hvorfor ikke? svarede Tiber roligt. Saadant skeer jo nu hver Dag til Statens Bedste — har Du alt glemt Historien med Vibius Serenus, der anklagedes af sin egen Søn? — Dog jeg vil opsætte Undersøgelsen af den Sag til Du er kommen tilbage til Rom, lad os nu sætte alvorlige Forretninger tilside, og alene overlade os til Bordets Nydelser. — Nu min kjære Vitellius — vedblev han henvendt til den tredie Senator, der hidtil havde været aldeles optaget med at prøve og bedømme alle de culinariske Kunstværker og Sjeldenheder der fremsattes i bestandig Afvexling — Du fuldkomne Discipel af Apicius,

hvad synes Dig om den capreensiske Eneboers landlige Kjøkken?

Ganske fortræffeligt, smadskede denne med et i Tibers Nærhed yderst sjeldent Udtryk af uforstilt Oprigtighed — høist vidunderligt. Især denne Muræna — den har en liflig Smag af Søefriskhed, som om man nød den svømmende i Havet — saadan faaer man den ikke i Rom!

Det troe vi nok, indfaldt med Stolthed den Frigivne, der forestod Anretningen — selv her paa Capreæ er det sjeldent at faae den saa frisk, det er ikke mange Minutter siden denne Muræna forlod Havet her lige under Villaens Muur; en Fisker er med Livsfare klavret op ad den steile Klippevæg for at bringe Cæsar hans Yndlingsret ganske frisk.

Hvad siger du — udbrød Tiber, idet han med Heftighed reiste sig halvt op i sin Løibænk — et Menneske er kommet op ad den bratte Klippe, som vi antoge for ubestigelig — har kunnet komme bag paa os ind i selve Villaen — Men I have dog forsikret Eder dette Menneske?

Han staaer ude i Forhallen, blandt Vagten, milde Cæsar, og beder om at faae Dig i Tale, udentvivl venter han en Belønning for sit Vovestykke. —

Den skal han faae — lad ham føres herind, befalede Tiber. Derpaa henvendt til Senatorerne:

Her see I nu hvorledes jeg bliver bevogtet og efterstræbt — selv paa denne steile Klippe, omflydt af Havet, kan jeg ikke være i Sikkerhed — man skaffer sig blot Snigmordere, der kunne gaae opad glatte Vægge. Hvor skal jeg tye hen? Tilsidst kommer jeg dog alligevel til at benytte mig af Eders Collegas Togonii Galli Forslag om at det ærværdige romerske Senat skulde selv tage Sværd i Haand og omskabe sig til min Livvagt. —

I dette Øieblik blev Fiskerenført ind af nogle Bevæbnede. Det var et ungt Menneske af et raskt Udvortes, dunkle Blik lyste ud af hans solbrændte Ansigt, og han tog sig godt ud i sin hvide Lærredstunika og med den røde phrygiske Hue paa de sorte Lokker. Med Udraabet: Cæsar! vilde han strax kaste sig for dennes Fødder, men holdtes af Vagten tilbørlig Afstand.

Hvo har lært dig Veien opad den ubestigelige Klippemuur under min Villa? tiltalte nu Tiber ham.

Ingen uden min Haand, mit Øie og min Fod, svarede Fiskeren kjækt. Men ubestigelig er din Klippemuur da ikke, siden Du seer mig her.

Og hvad vilde du her?

Bringe Dig en Muræna friskere end Du ellers

faaer den, naar den i Solheden skal føres den lange Vei herop nede fra Fiskerleiet.

Derfor alene satte du ikke dit Liv ivove. Du havde en anden Grund. Siig den frivillig, eller mine Lictorers Marterredskaber skulle vide at presse den ud af dig.

Der behøves ikke saamange Omstændigheder, høie Cæsar, for at faae mig til at bekjende, hvad der alt ligger paa min Læbe. Ja, det er sandt, det var ikke blot for Muränaens Skyld jeg klattrede herop, der stikker noget andet under mit halsbrækkende Forsøg. Du seer da jeg er en ringe Fisker, jeg hører hjemme over i Surrentum. Der levede ogsaa blandt mine Lige den unge Aglaja, den skjønneste Pige i vor Egn, bekjendt vidt og bredt for sin Deilighed, sin Godhed, sin Klogskab. Jeg vandt hende. Vor Lykke var snart fuldkommen — jeg skulde om nogle Dage føre hende hjem til Mit. Da kom jeg en Morgen til hendes Moders Hytte, og fandt hende ikke der, men kun Moderen, som omgivet af en Flok hylende Naboersker sad og jamrede sig og rev Haaret af sit Hoved. Jeg erfarede da at dine Udsendinge, Cæsar, dine bekjendte Jægere, som fare Landet rundt efter unge Skjønheder, om Natten havde været der og revet min stakkels Aglaja med sig til Capreæ. I Førstningen følte jeg som mit Bryst

skulde trykkes sønder af Sorg og Harme, jeg rasede mod Dig Cæsar, jeg svoer din Død. Men saa betænkte jeg, hvorledes Du dog i Grunden er vor Alles Herre og Mester, siden Du eier hele Verden og at Du altsaa ogsaa havde Ret til at fordre Aglaja som din Eiendom, hvis Du lystede. Og jeg trøstede mig da igjen og sagde til mig selv: Cæsar veed maaskee ikke af det Hele, han har desuden saamange tusinde deilige Qvinder at raade over og saamegen uudtømmelig Magt og Herlighed, at han vist ikke vil berøve den fattige Fisker hans eneste Brud, naar han kun faaer Sammenhængen at vide. Mange Gange forsøgte jeg nu at komme op til Dig ad den almindelige Vei, men jeg fik ikke engang Lov til at sætte Foden paa din Øes to eneste Landingssteder, din Vagt stødte mig stedse tilbage. Da begyndte jeg at see paa de steile Klipper der lude ud over Havet fra Villa Jovis, hvor jeg vidste Cæsar sad. Timeviis laae jeg i min Baad derunder og mærkede mig hver Revne i Klippemuren, hver nok saa liden fremstaaende Kant — om det ikke for mig, der fra Barnsbeen er saa vant til at klavre i Klipperne, skulde være gjørligt at komme op til Dig ad denne Gjenvei. Jeg saae det var et Arbeide mellem Liv og Død, men hvad havde jeg at miste? Fik jeg ikke Aglaja tilbage saa følte jeg nok at jeg alligevel maatte døe. Saa kunde jeg

jo ligesaa godt vove dette, hvor der dog var Haab. Dog nølede jeg endnu nogen Tid, thi Livet hænger dog besynderligt fast ved Ens Ribbeen. Men som jeg idag atter laae under Klippemuren hernedenfor og stirrede op deraf og imidlertid havde sat min Angel ud, fik jeg pludselig en stor, prægtig Muræna, hvis Lige jeg aldrig før havde seet. Dette antog jeg som et gunstigt Varsel fra de gode Guder — jeg vidste jo hvilken Priis Cæsar sætter paa at faae denne sin Yndlingsfisk ganske frisk. Jeg betænkte mig ikke længer, jeg bandt Kurven med Murænaen om min Hals, satte Hænderne mellem de fast umærkelige Klipperevner, trak mine Fødder efter, og begyndte at klavre. Du veed at den flere hundrede Fod høie Klippevæg ikke engang altid er lodret, med endog ofte luder ud over Havet — saa jeg maatte svinge mig fra det ene Udspring til det andet — jeg svævede som en Fugl over det svimlende Dyb — Stene rullede uafladeligt ned og omkring mig og glede bort under mine Fødder, jeg hang som oftest blot i Fingerspidserne — men jeg gav ikke efter — jeg stræbte opad — jeg veed ikke selv hvorledes. Og Guderne være lovet, det lykkedes, — jeg kom op — mit Ønske er opfyldt — jeg staaer nu for Cæsar, har kunnet sige ham selv, hvad der ligger mig paa Hjertet — har vovet mit Liv forat bringe ham et Øiebliks Nydelse — og han, den Mægtige og

Milde, vil ikke lade mig drage ubelønnet bort, han vil give mig med til Belønning hvad jeg beder om, thi dette er for ham mindre end Intet, skjønt for mig Alt — det er ikke Guld, ikke Ære — det er kun den sidste og ringeste af hans tusinde Qvinder — det er Fiskerpigen Aglaja, min Brud!

Da Fiskeren havde endt sin Beretning, hviskede Tiber noget til en af de Frigivne, som strax bortfjernede sig, derpaa vendte han sig smilende til Senatorerne med de Ord:

En rørende Historie, værdige Fædre, og fremsagt ei uden mimisk Talent; jeg tvivler paa at Eders Skuespillere i Rom vilde gjort det stort bedre — I see vi efterligne Eders Hovedstadsskikke her i vor Afkrog saa godt vi kunne — neppe høre vi at det er blevet Mode i Rom under Maaltiderne at lade opføre Skuespil, før vi ogsaa her søge at skaffe vore Bordgjæster en lignende Underholdning; rigtignok ikke med leiede Skuespillere, men ved naturligt og virkeligt Handlende, hvorved dog Fremstillingen unægtelig vinder i Interesse hvad den taber i kunstnerisk Skjønhed. Dette tænker jeg I vil erfare under Udviklingen af denne Tragoedie.

Fisker, vedblev han nu, vidste du, før du besteg Klippen, at der er sat Dødsstraf for den der uden Cæsars Villie vover sig indenfor hans Villas Enemærker?

Nei, ved Zeus, svarede Fiskeren, jeg vidste det ikke, men havde jeg end vidst det, jeg vilde dog have prøvet hvad jeg nu har gjort, i Tillid til Cæsars Naade.

Nu vel, sagde Tiber, denne din Tillid skal heller ikke blive skuffet; din Belønning skal du faae, din Brud skal blive Dig gjengivet. —

Hav Tak, store Cæsar, udbrød her Fiskeren næsten grædende af Glæde — dog, hvad gjør Dig vel min Taksigelse? — Guderne ville gjengjælde Dig det.

— Saa guddommelig en Mildhed kan Guderne kun gjengjælde ved at optage dens Udøver mellem sig — sukkede derimellem den utrættelige og uafviselige Smigrer Lucius Scipio.

Tiber tilkastede ham et foragteligt Blik, og vedblev til Fiskeren: Dette er din Belønning, men din Straf kan heller ikke ganske eftergives, dit Exempel maa ikke kunne forlede Andre til det samme Vovestykke, med Forstyrrelse af Cæsars Sikkerhed. Derfor skal det vel tillades Dig at føre din Brud med dig herfra, men kun ad den samme Vei, hvorpaa du er kommet herop.

Den arme Fisker saae sig forbauset omkring, som om han af de Omstaaendes Miner vilde hente en mildere Forklaring paa disse skrækkelige Ord — men da han overalt kun mødte koldtleende Ansigter, holdt

han et Øieblik Hænderne for Øinene, som for at komme til sig selv og beskytte sig mod deres haanstirrende Blikke, derpaa rystede han langsomt paa Hovedet, og sagde med en mellem Angst og Vantro delt Stemme: Med Aglaja tilbage den samme Vei, ad hvilken jeg er kommen op? — Cæsar lyster kun at spøge med sin Slave — Cæsar veed meget godt at dette er umuligt, at Nedstigningen er utænkelig, hvor Opstigningen var livsfarlig, at selv jeg alene med begge mine stærke Hænder ikke vilde kunne prøve derpaa uden at gaae i den visse Død, hvormeget mere da med den stakkels spæde, hjælpeløse Aglaja? — O, det er gyseligt blot at tænke derpaa — Cæsar, siig det dog, det var kun dit Spøg! —

Cæsar spøger aldrig — svarede denne strengt. Din Dom er afsagt Fisker. Der kommer din Brud, tag hende og stig med hende ned hvorfra du er kommet, eller ved Hercules, jeg lader Eder begge kaste ud over Rækværket her!

Virkelig førte den forhen bortsendte Frigivne i dette Øieblik en ung Qvinde ind i Salen. Det var Aglaja den smukke Fiskerpige, græsk i Ansigtsform, Væxt og Klædedragt, efter sin Herkomst fra de græske Colonister i disse Egne. Hun var dødbleg og vaklende af Frygt og Svaghed, hendes Blikke fløi skye, som en forfulgt Hinds, om i Salen, indtil de endelig traf

paa Fiskeren, der stod stum og skjælvende mellem sine Bevogtere. Med Udraabet: Glykon! styrtede hun da hen til ham og skjulte sit Hoved ved hans Bryst.

Aglaja — sagde Glykon halv fra sig selv — hvad vil Du hos mig? fly min Nærhed — den bringer Døden! Cæsar har jo fordømt mig fordi jeg har vovet mit Liv for at see Dig og bringe ham en Glæde — og nu vil han belønne mig ved at sende os begge til Hades — men maaskee har han endnu Barmhjertighed med din Ungdom og Skjønhed, maaskee lader han sig nøie med at have revet Dig bort fra dit Hjem og din Brudgom — fald ham tilføde Aglaja, og bønfald ham om at han lader mig gaae alene.

O nei, Glykon, bad den unge Pige — jeg vil følge med Dig, hvor Du end gaaer — til Hades, om det saa maa være — kun lad mig ikke tilbage paa denne rædselsfulde Øe — send mig ikke tilbage til hiin skrækkelige Nymphernes Grotte — Du veed ikke Glykon, hvad Forfærdeligt jeg der har maattet see — hellere lide Døden tusindfold end leve i saadan Skjændsel — og Døden med Dig er jo Elysium.

Vore Histriones agere upaaklageligt, synes Eder ikke? — sagde Tiber til sine Gjæster — men nu er det ogsaa nok med deres Klager, lad os komme til Enden. Fisker, betænk dig endnu engang før jeg lader Eder

gribe og kaste ud her — vil du benytte min Naade og stige ned med din Qvinde der hvor du kom?

Glykon gjenvandt sit Dødsmod i den yderste Nød: — Cæsar, sagde han, jeg redder dog Aglaja fra det som er værre end Død, og jeg vil ikke lade denne hulde Skabning ti Gange sønderknuses paa de skarpe Klipper! —

Nu vel, afbrød ham Tiber med grusom Spot — du har valgt, hun skal ikke sønderknuses — her luder jo Terrassen lige ud over det blode Hav — det er ogsaa bedre paa den Maade for os Alle — Veien bliver kortere for Eder, og vi kunne uden at bevæge os fra Stedet, see Eders Nedfart. — Lictorer, bød han derpaa — binder disse To sammen og styrter dem udover Rækværket der!

Bødlerne lavede sig allerede til at udføre Befalingen, da Glykon pludselig med flammende Øine og Skriget: Elendige, I skulle ikke røre hende! rev sig løs fra deres Tag, løftede den besvimede Aglaja i sine stærke Arme og sprang med hende i et Sæt op paa Gelænderet, hvor de nogle Øieblikke svævede i Ligevægt. Endnu deroppe raabte han høit: Cæsar, de Døende hilse Dig*) — Aglaja, Aphrodite modtager os! — og forsvandt saa i Dybet med sin skjønne Byrde.

*) Morituri te salutant — de til Døden indviede Gladiatorers Tiltale til Cæsar, naar de traadte frem til den sidste Kamp.

En dyb Stilhed udbredte sig derpaa i Rummet, det var som Enhver hos sig selv talte sine Pulsslag i ængstelig Forventning. Kun Cæsar talte aabenlyst paa Fingrene, og da han kom til sex hørtes en dump Pladsken dybt nede, som af et tungt Legeme, der faldt i Vandet. Sex Secunder, bemærkede han, sex Secunder er altsaa Villa Jovis Høide over Havet; det gjentager sig bestandig.

Hermed er Maaltidet og Skuespillet forbi, sagde han derpaa til Senatorerne — Gaaer nu hen, værdige Fædre, og hviler Eder i den Deel af Villaen der udelukkende er bestemt for de Gjæster, Cæsar vil hædre — Venter der min nærmere Bestemmelse før I reise — jeg vil give Eder et Brev med til Senatet.

De tre Senatorer forføiede sig bort under Hilsener, dog ikke før de endnu til Afsked havde bragt Tyrannen et Viraksoffer i Form af en Lovtale over den mageløse Viisdom han havde lagt for Dagen i at forene Belønning med retfærdig Straf, en Lovtale hvortil atter dennegang de Omstaaendes Beundringsmumlen dannede Choret.

Neppe vare det romerske Senats ædle Afsendte ham ude af Syne, før Tiber sank afkræftet tilbage paa Leiet; den pirrende Anspændelse af de sløve Nerver, som Scenen med Fiskeren et Øieblik havde forskaffet ham, efterlod nu kun en desstørre Afslappelse,

og et Udtryk af dyb Livslede og Væmmelse blev ene herskende i hans Aasyn. De to Yndlingsfrigivne, der stode ham nærmest hørte ham mumle, som for sig selv: Disse Jammerlige, de ere kun fødte til Trældom og til Løgn! — o, denne Tørst efter et Venskabs, efter et Sandheds Ord, den fortærer mig! — Men jeg har dog endnu een Ven — her lod han sit tunge Blik glide om i Kredsen og hævede Stemmen — endnu Een, hvor er han? — hvorfor har jeg ikke seet ham i flere Dage — Slaver, hvor er Coccejus Nerva? —

Ingen syntes at ville svare, men Tiber gjentog truende sit Spørgsmaal, og nu kom det endelig ud, hvad man før ikke havde turdet aabenbare Cæsar, at hans ældste og troeste Ven, en af de Faae som bestandig var hos ham paa Capreæ, og dog ikke tog Deel i hans Udsvævelser og Grusomheder, men der levede et reent, alvorligt og indgetogent Liv, saa selv Angivernes Hærskare ikke kunde udfinde Noget at hefte derpaa — at den lærde og vise Coccejus Nerva pludselig var bleven angreben af den Selvmordsepidemie, der herskede omkring Tiber. Han havde allerede i flere Dage trukket sig tilbage til en afsides Villa, haardnakket nægtet at modtage ethvert Næringsmiddel, havde forbudt at melde noget derom til Tiber, og var netop denne Dags Morgen død af Hunger og

Udmattelse, uden med et Ord at angive Grunden til sin frivillige Bortgang.

Ogsaa han! — ogsaa han! — stønnede Tyrannen som overvældet ved dette Budskab; dog havde han endnu i sin til Vanvid grændsende Forfatning Besindighed nok til at byde alle de Tilstedeværende at forlade Hallen, for at Ingen skulde være Vidne til hans Fortvivlelses Udbrud. Da Alle vare borte, reiste han sig langsomt i hele sin høie, krummede Skikkelse op fra Leiet, idet han med et grueligt Blik saae omkring sig, som om han i det tomme Rum blev vaer Gjenstande, der paa eengang indgjød ham Rædsel og Trods. I nogle Minutter blev han saaledes staaende opreist og ubevægelig, medens han flere Gange med skjælvende Røst gjentog Udraabet: Alene! ganske alene! — Derpaa gav han sig til med hurtige, men slæbende og vaklende Skridt at gaae frem og tilbage i den aabne Porticus, idet han vred sine Hænder, og fra hans qvalfulde Indre af og til løsrev sig enkelte Ord som: Coccejus, Coccejus, hvorfor gjorde du mig dette! — Dig havde jeg dog ikke truet — Dig havde de ikke angivet — Du min eneste Ven — og Efterverdenen — ogsaa for din Død vil den give mig Skylden som for alle de andre — og dog kjendte du mig bedre — dog vidste du, og du alene hvad der var min Skyld, og hvad min Tids — men jeg seer

det — du har villet paaminde mig — ved din Død har du villet sige mig at intet Reent kan leve mere i Cæsars Nærhed — har du villet slutte den Dødens Kreds, der skiller Verdensherskeren fra Verden og Menneskene — Nu veed du Hemmeligheden Coccejus! — Døden — bringer den Ro — bringer den Forglemmelse?

Her standsede den usalige Hersker sin rastløse Gang, greb krampagtigt om Rækværket og bøiede sig ud over det blaa Dyb, der for et Øieblik siden havde lukket sig over to unge, kjærlighedsfulde Liv, men nu atter blinkede og vinkede i klar og stille Fred. Tiber saae stivt derned, som om han længtedes efter Fred og Hvile i dets bløde Favn, men pludselig foer han med Rædsel tilbage — det forekom ham som om alle de uskyldige Offere han ofte blot for sin Fornøielse havde ladet styrte ned her, som alle de Tusinder han paa andre Maader havde ladet martre og dræbe — nu hævede de blege og blodige Hoveder over Havfladen, og stirrede lokkende og haanende op til ham fra Dybet for at drage ham ned — nu klavrede og mylrede opad Klippen — stedse nærmere — og strakte tusinde lange Arme op for at gribe ham — — —

— — „Caritá Signore! En lille Almisse til Frelse for de arme Sjæle i Skjærsilden"! — lød en dyb

Stemme ved Siden af mig, og vakte mig op af mine Fortidsdrommerier. Jeg saae op — den skrækkelige Gamle, Tibers usalige Skygge var forsvunden, hans gyldne, skinnende Sommerhal med den prægtige Porticus var atter blevet til den aabne uformelige Ruin, hvori jeg sad som før. Foran mig stod en Franciscanermunk, ringlende med sin Almissebosse og gjentagende sin Bon om Carità — det var Eremiten, der nu har indrettet sin ydmyge Celle oppe blandt Cæsarvillaens Ruiner, og plantet sit simple, men mægtige Trækors paa den overmodige, hjerteløse Hedendoms Marmorgruushob. Jeg fulgte Munken til hans Hytte, den laae smukt og fortroligt lænet op til de gamle Mure, med Udsigt til det herlige Hav, og omduftet af et rigt Flor af hvide Roser, der blomstre overalt her i disse Ruiner, ligesom til et forsonende Jærtegn for det meget uskyldige Blod, som her engang er udgydt.

Dagen efter, som var Christi Legemsfest, var jeg ogsaa nede i Byen Vidne til en forsonende Contrast mellem Capris For og Nu, til Christendommens, eller om man heller vil Catholicismens Seier over og Formildelse af de hedenske Oldtidsskikke, hvoraf den dog har optaget i sig hvad der havde Skjonhedens sande Liv og kunde røre det menneskelige Hjerte. For her frækt og udsvævende

men pragtglødende Orgier til Ære for Bacchus eller Venus, nu her en barnlig-uskyldig, rørende Fest til Ære for vor Frelsers indviede Legeme — ingen større Contrast kan tænkes, og dog har den christelige Fest arvet fra den hedenske sine Blomster, sine Processioner, sine Røgelseoffre, sin Frembæren af Aarets Førstegrøde, og endnu flere Ceremonier. Corpus Domini Høitiden er en af det catholske Kirkeaars største, en af dem paa hvilken Kirken, hvor den kan, udfolder sin høieste Pomp — følgelig allermeest i Rom. Der gaves blandt vore Medgjæster hos Pagani derfor dem som beklagede, at vi ikke nu vare i Rom, hvor Paven paa denne Høitidsdag selv bærer Sacramentet rundt Peterspladsen under Berninis fiirdobbelte Søilegang, fulgt af sine Cardinaler og Prælater, af sin uendelige Præste- og Munkehær, af alle de romerske Store, medens Kanonerne tordne fra det nære Engelsborg, og St. Peterskirkens uhyre Klokker runge med deres Malmstemmer, medens det harniskblinkende Militær og bag det den umaadelige Folkemasse synker i Knæ eftersom den hellige Fader, selv baaret høit over Alles Hoveder, drager frem med det Allerhelligste. — Men hvad os angik, da vare vi under vort Ophold i Rom, især i Paaskeugen, blevne saaledes overmættede og trættede ved de langsommelige pavelige Ceremonier og Pragtoptog, at vi priste os lykkelige ved dennegang

at kunne bivaane en catholsk Kirkehoitid i en lille afsides Menighed, hvor Ceremonien endnu udøves og opfattes i den rene Naivetet og Simpelhed, som alene kan lade den finde Vei til Hjertet, men som for længesiden er veget fra den kolde, pavelige Hofgudstjeneste i Rom.

Det skjønneste Veir begunstigede Festen paa Capri, Luften var opfyldt med Solglands og Varme, men dog tempereret ved en forfriskende Nordenvind, eller Vento di Vesuvio, som den her kaldes. Fra den tidlige Morgen lod Glædesskud fra alle Hoider, og Størstedelen af Øens Befolkning (der i det Hele ikke overstiger fem tusinde Sjæle) samlede sig i Byen i deres bedste Stads. Byens lille Kirke, der er helliget Øens Skytshelgen St. Costanzo og bygget paa Ruinerne af et antikt Tempel, kunde naturligviis ikke rumme alle disse Tilstrømmede, men hvad gjorde saa det? Paa Torvet udenfor, paa Trapper, Tage og Terrasser var der jo Plads nok, og det bedre end inde i den skumle Kirke, thi herude hvælvede sig jo Himlens Bue let og ætherklar, gjennem de aabne Kirkedøre lod Sangen og Orgeltonerne ud, og den bedste Deel af Festen skulde jo ogsaa foregaae i det Fri. Thi da Messen var tilende derinde varede det ikke længe, før Prosessionen satte sig i Bevægelse ud af Kirken og viklede sig langsomt op ad en bred Trappe,

som fra denne fører op til en høiere Deel af Byen. Toget aabnedes af en Række Poenitentsbrødre i deres graae Hætter og med tændte Voxlys i Hænderne — efter dem fulgte et lille deiligt Barn, udklædt som Engel med Sommerfuglevinger paa Skuldrene og behængt med megen Flitterstads, hendes smaae Fødder kunde neppe følge Skridt med en ung Mand med mange flagrende Baand om Hatten, formodentlig hendes Fader, der saae sig stolt omkring for den Ære der idag var hans Huus vederfaret. Nu kom Capris og Anacapris forenede Præsteskab i deres Gyldenstykkes Kaaber og omringet af deres Sangere og røgelsesvingende Chordrenge, i Midten gik den ældste Præst alene og bar Hostien under en Baldachin. Saa fulgte en Hob unge Knøse, bærende imellem sig en høi Trophæ af Aarets første Frugter, Kornneeg etc. og til Slutning kom en Række af Byens unge Piger, alle med Hovederne bedækkede af hvide Slør, hvorunder ofte et Par deilige sorte Øine og én frisk Kind glimtede frem. Hvor dette Tog drog frem modtoges det af Geværild, Petarder og Sværmere, som Smaadrenge havde det travlt med at antænde, af Jubel og Velsignelser, samt af en fra alle Vinduer og Tage neddryssende Regn af vellugtende gule Blomsterblade. Processionen drog omkring i den hele couperede By, der fandtes ingen Gyde saa trang, ingen Høide saa

steil at den jo blev lyksaliggjort ved Sacramentets velsignende Gjennemgang. Det saae ofte pittoresk ud naar Toget, efter en Tid at have været skjult i de lavere Stræder, pludselig igjen kom tilsyne med sine blinkende Kors og Faner paa en høi Terrasse, eller under en spidsbuet Portal til en Trappe, eller naar det havde en Station foran et eller andet fritliggende Capel. Efter i et Par Timer at have fuldført denne Omgang vendte Processionen tilbage til Kirken, hvor den adskildtes. Men dermed var ikke Dagens Festlighed tilende: efter de religieuse begyndte nu de profane Folkeforlystelser, som ved de katholske Kirkefester aldrig tør mangle, og som binder disse saa fast til Folkelivet. Der var Marked, Gjoglerkunster, smaae Fyrværkerier og Musik til langt ud paa Natten i megen Lystighed og Støi, men ingen Beruselsens Udskeielser, ja Anstændigheden gik endog saavidt at selv disse Egnes Nationaldands, Tarantellaen, til vor store Fortrydelse ikke blev udført ved denne gunstige Leilighed, fordi Præsterne havde forbudt Øens Piger at dandse den; og at de i dette kildne Tilfælde, hvor Advarslen stred mod de unge Hjerters egen mægtigste Lyst, bleve adlydt, viser bedst hvilken Magt det italienske Præsteskab endnu har bibeholdt idetmindste over den qvindelige Halvdeel af deres Menighed, og gjennem den da naturligviis ogsaa paa den mandlige.

Vor Opholdstid paa Capri var allerede over halvt udløben, og endnu kjendte vi kun den østlige Part af Øen, den vestre var os endnu et uopdaget Land, adskilt fra os ved den vældige, som det synes uoverstigelige Klippemuur, der gaaer tvers over Øen, fra Hav til Hav. Man sagde os vel at høit der bag skulde findes en anden lille Kirkeby i grønne Lunde, men hernede fra Hovedbyen saae vi kun de nøgne, røde Klipper rage op mod Himlen, og intet Tegn paa Liv lod os ane menneskelige Boliger bag deres Toppe, undtagen at Vinden undertiden bar til os fjerne Klokketoner der syntes at komme hist oppefra. — En klar Eftermiddag begave vi os endelig paa Opdagelsesreisen. Veien slynger sig først yndig og magelig nok skraas over det frugtbare Midtbeldte. Som en høiere liggende Sti, indfattet af Myrther og andre skarpt duftende Fjeldplanter, fortsættes den dernæst langs med Foden af Klippevæggen, indtil hvor denne bøier af mod Golfen med en skarp Kant, opad hvilken den svimmelvækkende Trappe er anlagt, der danner den eneste Adgang til de høiere Regioner hvorhen vi nu agtede os, til Anacapri. Her begyndte vi den besværlige men interessante Opstigen ad de fem hundrede og fem og tredive i Klippen indhuggede Trin, der i Zikzak føre op til Spidsen. Paa hver Afsats, hvor-

fra vi fik en i bestandig Vidde og Skjønhed tiltagende Udsigt over Øen og det omkringblaanende Hav med dets udstrakte Kyster, fandt vi altid et lille aabent Capel med et Kors eller et Mariabillede anbragt, udentvivl for at den Opstigende paa eengang kan nyde Legemets Hvile og Tankens Opløftelse i Bønnen, idet han tillige kan lade sit Blik glide rundt i Guds herlige Natur, der herfra aabenbarer sig i sin største Fylde. Endelig naaede vi op til den sidste Afsats, hvorfra en Vindebro og en Port fører ind i en Slags Forgaard med Steensæder, høit paa Klippens Tinde: endnu her saae vi Intet til Anacapris forventede grønne Marker, men vel udover det uendelige Hav, langs Campanien og Terra di Lavoros Kyster, lige til Gaeta, ja til Terracina og Circes Øe ved de pontinske Sumpe. Dog, nu bøiede vi om et fremspringende Klippehjørne og befandt os pludselig i en smilende, rigt opdyrket Egn, med en større Mængde Træer end nedenfor, med Viinhaver og Olivenplantager, og midt imellem disse, paa det sagte mod Vest affkraanende Høiplateau, en venlig lille Landsby, hvis hvide Huse tittede frem hist og her mellem det Grønne, og beherskedes i Midten af en ret anseelig Kirke. Det var Anacapri, en lille afsondret Verden for sig selv, hvor Alt syntes at aande Stilhed og idyllisk Fred. Vi vandrede en Stund omkring blandt de, for en italiensk

By at være, særdeles reenlige Huse og Haver, og omringedes snart af den tilstedeværende Befolkning, vel med Nysgjerrighed, dog uden den i disse Egne saa sædvanlige Paatrængenhed og uden Tiggeri; thi selv Menneskene heroppe lod til at være i Overeensstemmelse med deres Hjemsteds rolige Beliggenhed. Efterat vi endnu havde gjort en Afstikker op til Sørøveren Barbarossas Borg, der ligger paa en vild sønderrevet Klippespidse ovenover Byen, og med sine romantiske Feudalruiner sælsomt seer over til de classiske Levninger af Villa Jovis paa Østpynten, erindrede den dalende Sol os om at det allerede var paa Tide at forlade Anacapris eensomme Yndigheder. Ifærd med at bøie om Klippehjørnet igjen, kastede vi et sidste Blik tilbage til denne idylliske, grønnende Rolighedsplet høit imellem Himmel og Hav, — endnu et Skridt, og det Hele var forsvundet. Men under Nedstigningen fik vi endnu en levende Erindring om den skjulte Coloni vi havde forladt deroppe. Allerede fra Trappens øverste Afsats skjelnede vi nemlig dybt nede paa Søen en usædvanlig stor, med Mennesker opfyldt Barke, der for fuldtbugnende Seil stevnede ind mod Fiskerleiet ved Marina Grande. Det var Øens Torveskib, der vendte tilbage fra Neapel under Lystighed og Sang, hvoraf enkelte stærkere To-

ner af Vinden endog bares op til os. Dette Torve-skib er en stor, broget bemalet Barke, der med sin høie Stavn og sit latinske Seil har nogen Lighed med et antikt Skib, og det er smukt at møde naar det bemandet med sine stærke halvnøgne Roerskarle og brune Fiskere, og besat med tætte Rader smykkede Qvinder drager frem gjennem Golfens sagte krusede Bølger. To Gange om Ugen gaaer det med Capris Producter, Fisk, Viin, Frugter og Olie til Neapel, og bringer derfra tilbage Alt hvad Øen selv mangler af Livsfornødenheder. Det er altid en stor Fest den Aften Skibet vender tilbage: Alle som kan samle sig da nede ved Stranden for at høre hvorledes Affairerne ere gaaede af, forat modtage de tilbagevendende Bekjendte eller Breve og Nyheder, og for at see paa de Fremmede, der som oftest komme med. Ogsaa Anacapris Beboere har da naturligviis deres Deel i Skibets Besætning og Indhold, men disse Klippeboere maa selv bære deres Fragt op til deres skjulte Rede, da intet Lastdyr, selv ikke et Æsel, kan vinde opad Klippetrappen. Da vi kom midt ned i denne mødte vi derfor et helt Tog af anacapriske Mænd, Qvinder og Børn, der alle paa deres Hoveder let og sikkert bar store Byrder, og steg med rank Holdning, muntert syngende og venligt hilsende

forbi os opad de steile Trin til deres skyhøie, eensomt afslukkede Hjemsted.

En eller anden Læser vil maaskee forundre sig over, at vi nu saa længe have talt om Capri, uden dog endnu at have nævnt dets mest berømte Mærkværdighed, nemlig den blaa Grotte. Det er sandt, at denne Grotte har faaet et vidunderligt Ry, som den ogsaa tildels fortjener; jeg veed ret godt, at mangfoldige Reisende fare fra Neapel eller Sorrent direkte ind i den blaa Grotte, og saa ud deraf igjen, uden engang at værdiges at sætte Foden paa Capris Grund, og at det følgelig er Sædvane at betragte Grotta Azurra som det Hovedsagelige og Øen hvori den findes, som et blot Appendix. Men Sagen er nu, at jeg anseer Forholdet ganske omvendt. For mig er Capri en eneste, stor Natursærhed, en af disse Naturphænomener, som Skaberkraften i et Øieblikks bizarre Lune synes at have henkastet, som forat vise at den selv i sine Luner maatte frembringe noget Skjønt og i sit Slags Regelret. I denne Totalitet af Særheder er da den blaa Grotte kun en enkelt Deel og ganske i Overeensstemmelse med den hele Tryllebygnings Struktur. Thi Capri er jo i hele sin Omkreds gjennemstukket og udhulet af en Mængde Grotter, Hvælvinger, Gange, baade under og over Vandskorpen, og naar man roer om Øen

hører man en uafladelig Sukken og Hulken af Havvandet, der flyder ind og ud af disse utallige Aabninger, større og mindre. Man har saaledes af de mærkværdigste den grønne Grotte, Grotta marina, etc. men af alle disse Drypsteenshuler hævder rigtignok den under en steil Klippevæg paa Vestsiden beliggende Grotta Azurra sin Forrang i eventyrlig og hemmelighedsfuld Skjønhed, — dog maa man heller ikke efter de mange overdrevne Billeder og Beskrivelser vente at finde en Aladdins Underhule derinde. Den største Virkning frembringes unægtelig ved den gaaske egne Maade hvorpaa man kommer derind, og ved den pludselige Overgang fra det kraftige Sollys udenfor til det blegblaa Skjær, der opfylder Hulen, og som udentvivl fremkommer ved Solstraalernes Brydning gjennem Havvandet i den dybt under Vandskorpen sig forlængende Munding. Thi den Deel af Aabningen der er over Havfladen er som bekjendt saa lav og saa trang, at man ikke kan slippe derigjennem uden liggende udstrakt i en ganske lille, til denne Passage egent construeret Baad, og endda er dette kun muligt naar Havet er stille og Vandet lavt, thi naar Søen gaaer høi opfylde Bølgerne Hullet aldeles. Det er med en ganske besynderlig Følelse at man lægger sig plat ned i Bunden af Baaden, og saaledes stiv udstrakt er ifærd med fra det venlige Dagslys at fare

ind ad det mørke, trange Hul til Bjergets Inderste; det er som bereder man sig paa en Gjennemfart fra Liv til Død, fra Oververdenen til Hades. Og i det samme Baaden glider ind under Klippen kan man virkelig et Øieblik troe sig paa Dødens dunkle Flod: Klippen hænger qvælende over Ens Bryst, man omsluttes af tykt Mørke. Men denne ængstelige Tilstand varer ogsaa kun et Øieblik, i næste udvider Hvælvingen sig kirkehøit, og man modtages af et tindrende, azurblaat Lysfluidum, der omgiver En til alle Sider, over og under, saa man med Baaden synes at svæve midt deri. Det varer vel Noget inden man kan fatte sig efter denne første Overraskelse, men jo længere denne varer, des heldigere er man; thi denne første Overraskelse er egentlig det Bedste Grotten kan give. Roer man dybere ind i den, mod den dunklere Baggrund, saa taber Fortryllelsen sig lidt efter lidt, saa finder man snart at Havet, som her dækker Hulens Bund, i al dets klare Gjennemsigtighed dog ikke er saa smukt og kraftigt blaat, som udenfor i Sollyset, — saa mærker man snart den tunge, graalige Drypsteenshvælving bag det blegblaa Skjær, der nu mere og mere antager Spiritusflammens spøgelseagtige Gjenskin. Og jo længere man opholder sig derinde, desmere tiltager det uhyggelige Indtryk, indtil man ordentlig længes ud i det Fri igjen. Idetmindste

gik det mig saaledes, da jeg var steget iland og sad paa den smale Afsats i Baggrunden af Hulen, der hvor man i nogle sammenfaldne Klippestykker har villet opdage Sporene af en tilfaldet Gang op igjennem Fjeldet, og deraf vil slutte at Grotten har været kjendt og brugt af de Gamle. Jeg havde her en Følelse af at det Levende ikke hørte hjemme i denne mystiske Hvælving, hvor selv Lyset har Dødens Farve og hver Lyd gjenlyder huul, som fra Graven; det forekom mig som var jeg en paatrængende Gjæst i denne hemmelighedsfuld Grotte, den Bjergets og Havets Aander saa længe have holdt skjult for Menneskenes nysgjerrige Blikke. Jeg droges uimodstaaeligt hen til det diamantklare Lyspunct, der i Grottens modsatte Ende betegnede Udgangen til Dagen, og følte mig ikke let og vel før jeg atter aandede derude „im rosigen Licht" paa det aabne, herlige Hav, under Guds frie Himmel.

Bruden fra Baveno.

Paa Lago Maggiores deiligstolte Bredder, netop der hvor Alpefjernheden er skjønnest og Søen aabner sig videst for paa sit blinkende Speil at bære de borromæiske Øers Orangelunde, ligger ligeoverfor Isola bella den yndige Landsby Baveno. Her findes Italiens glødende Yppighed forenet med Schweiz's friske Storhed. Landsbyens hvide, endnu ganske italienske Huse ligge smukt adspredte mellem Maismarker og Frugthaver, hvori Viinranker slynge sig fra Træ til Træ, og mellem Pergolaer, tungt behængte med Druer, Græskar, Meloner etc. Frit paa en Høi med den herligste Udsigt over Søen ligger Stedets gamle Kirke, omgivet af aabne Arcader hvori Frescomalerier fremstille Stationerne af Jesu Lidelse. Noget længere ned til Venstre har man det pittoreske Værtshuus, hvis skjønne med Laurbærroser besatte Terrasse ud mod Simplonveien Enhver, der har reist paa disse Steder, med Vemod vil erindre. Gaaer man lidt opad Bjergskraaningen ved hvis Fod Baveno ligger, saa vandrer man snart paa fløielsblødt Græs under kjølige Haller af mægtige Kastanietræer,

fra hvis Skygger graae, straatakte Hytter stikke frem. Overalt her risle og suse Bjergbække ned til Søen og falde i Cascader mod Veien, der gaaer langs Stranden. Endnu en kort Gang hoiere og man befinder sig i Alperegionen, som man kan forfølge til Sneeregionen paa Monterones Spids, og dog endnu fra disse kolde Hoider faae et Nedblik til den varmtaandende Søe med dens Kystkrands af Viinranker og hvide Byer.

I de rolige Dage, før Revolutionernes oprivende Storme endnu vare slupne løs over Verden og før Ufred endnu var trængt ind til denne landlige Eensomhed, da det endnu var tilladt og muligt at føre et stille Liv i Naturen, et Liv for Poësi og Kjærlighed, blomstrede her i Baveno en ung, smuk Pige. Hun var i Eet og Alt sit deilige Hjemsteds ægte Datter, hun var den skjønneste Blomst, denne Egns yndighoie Natur nogensinde havde kunnet udfolde. Som den forenede hun i sig Italiens og Schweiz's modsatte Skjønhedstyper, sammensmeltede til et harmonisk Helt. Hendes Skjønhed var saaledes ganske i Overeensstemmelse med Omgivelserne, men derfor ikke mindre usædvanlig, og naar hun mod Aftenen sad i Pergolaen foran sin Fader Huus, der gik lige ud mod Simplonveien, da standsede de Forbidragende gjerne for at hilse den skjønne Maria,

og til Gjengjæld faae et venligt Blik af hende, thi uagtet hendes Oie var blaat som den dybe Soe, var det dog ikke koldt som denne, men besad en straalende Varme, der gik til Hjertet. Som hendes Ydre var hendes Indre en Blanding af Sydens yppige Lyst og af Nordens rene, dybe Længsel. Hun elskede Pragt og Glands og Tilbedelsens Sodheder, hun fortabte sig ofte i Fremtidsdromme, hvori hun saae sig selv som herskende i et deiligt Slot, omgivet af evige Fester, af Beundreres og Tjeneres Hær; — men til samme Tid havde hun i sit Hjertes Inderste en Folelse der sagde hende, at traf hun Den hun virkelig kunde elske, da vilde hun kunne forlade Alt for ham, og følge ham til det haardeste Land, til de tarveligste Kaar. At denne dybe og alvorlige Side af hendes Væsen var den sande og overveiende, syntes at bekræftes ved den Kjendsgjerning at hun blandt alle sine Tilbedere mest begunstigede en fattig Gemsejæger oppe fra Tessineralperne, den ranke Steno med det freidige Aasyn og det trofaste Oie. Hun vidste endnu neppe selv hvor dybt hun holdt af ham, men hun lyttede begjærligt efter naar han fortalte hende om sin farefulde Bedrift mellem Hoifjeldene og paa Gletscherne, og om det eensomt stille men kraftige Hjemliv i hans Fodested Airolo, en lille reenlig og hyggelig, af Jægere og Hyrder beboet Schweizerby

høit oppe paa den sydlige Side af St. Gotthard. Thi dette haarde Bosted hang han ved med hele en Bjergboers Hjemkjærlighed, og derfor søgte han ogsaa at stemme sin Elskede til Velvillie for det, ved hine Skildringer derfra og ved at synge for hende de simple hjerterørende Folkemelodier, hvori den poetisk dybe, men stumme Fjeldnatur deroppe havde søgt at finde et Udtryk gjennem sine Beboeres Stemme. Og ved disse simple Midler, eller rettere sagt ved Kjærlighedens ene store, lykkedes det ham ikke alene at indgyde Maria Godhed for hans Hjemsted, men endog hos hende, det sydlig milde og drueglødende Bavenos Barn, at vække en formelig Længsel efter det kolde, ufrugtbare Airolo. Saa at, naar hun i de lange Mellemrum mellem hver Gang Steno kom ned fra Bjergene, søgte at udfylde Tiden og Savnet ved at eftersynge hine Fjeldviser hun havde hørt af ham, da kom Taarer i hendes Øine og hun troede virkeligt at føle Hjemvee til disse simple Toners Hjem, til det fattige Sted, hun aldrig havde seet eller kjendt. Endnu havde hun dog ikke udtrykkeligt givet ham sit Ord om at følge ham did for bestandig, ligesaalidt som han endnu havde vovet at bede hende derom, men alle Folk i Landsbyen sagde allerede længe om dem at de vare Trolovede, og de selv modsagde det ikke heller. Saaledes gik det roligt hen en Tid.

Da hændte det sig engang, medens Steno just var oppe mellem Bjergene, at der kom en Forandring i Bavenos ellers saa rolige og eensformigt klare Livsvilkaar. Herren til Isola bella, den unge Greve Carlo, der mange Aar havde været borte i fremmede Lande, kom uformodet tilbage til dette sit svømmende Marmorpallads. Nu blev der Bevægelse i det lille Sted; thi Greven førte stor Stads med sig, Fester skulde gives, Besøg aflægges og modtages, Baade førte uafladelig frem og tilbage mellem Slottet og Byen, der vrimlede af hans guldbeslaaede Tjenere. Maria var med bankende Hjerte i Frastand Vidne til dette glimrende livfulde Væsen, hendes gamle Drømme om Pragt og Glands dukkede op igjen i hendes Sjæl, og naar hun om Aftenen saae det rigt oplyste Slot med funklende Skin speile sig i den klare Søe, naar hun skjelnede det prægtige Tog af Damer og Herrer som bevægede sig op og ned paa Orangeterrasserne — eller naar hun hørte den deilige, livfulde Dandsemusik lyde derfra over til hendes Eensomhed — da stjal der sig vel mangt et dybt Suk fra hendes Bryst, hun faldt i Tanker over sine egne simple Kaar, og sammenlignede sig med hine Lykkelige og Prægtige, der bevægede sig hist over i den glimrende, tonende Feeverden. Hun spurgte sig selv om hun ikke var ligesaa ung, ligesaa skjøn, ligesaa værdig som

Hine til at nyde al denne Herlighed med? Hun ønskede kun en eneste Gang at have været med derover, for dog at vide hvad et saadant Glandsliv havde at betyde, saa vilde hun gjerne siden leve altid stille i landlig Simpelhed.

Og hendes Ønske gik virkelig i Opfyldelse, og det paa en Maade der overtraf hendes dristigste Drømmerier. Thi den unge Grev Carlo var en altfor erfaren Skjønhedselsker til at han ikke snart skulde have bemærket den sjeldne Rose, der blomstrede i hans Nærhed. Paa sin vælige Ganger red han ofte forbi hendes Pergola naar hun sad derude, og hun kunde ikke nægte for sig selv det gjorde hende godt, naar den skjønne, prægtige Rytter bøiede sit stolte Hoved for hende og tilkastede hende Blik, fulde af Beundring og Ydmyghed. Om hun hilste ham igjen, om hun rødmede, om hun smilede, — det var hun sig ikke selv bevidst, men hun mærkede vel at hans Forbidragen stedse blev hyppigere, at han længere og længere standsede foran hende, at hans Hilsen stedse blev ømmere, hans Blik stedse mere talende. Og tilsidst, hun vidste ikke selv hvorledes, fandt hun ham en Dag for sine Fødder. Hun vilde støde ham bort, hun vilde flye, — men han bad saa ømt: Han, Grev Carlo, Isola bellas Herre bønfaldt hende om et venligt Ord, kunde hun da nænne at sige ham et haardt? Og hans sorte Øie havde en saa bræn-

dende Glands, hans rige Stemme en saa forførende Klang at hun overvældedes deraf. Desuden bad han jo kun om en eneste Gunst: at hun maatte komme til en Fest som han den Aften gav over paa Isola bella. Det var jo kun Opfyldelsen af, hvad hun nylig saameget havde ønsket, og hvad Ondt var der vel i at modtage Indbydelsen fordi han selv var dens Overbringer, spurgte hun sig i sit Hjertes Eenfold. Og hun lod sig føre derover. Hun troede næsten endnu at svæve i sin phantastiske Drømmeverden, da hun virkelig satte sin Fod paa denne straalende Øe, da alle de prægtige og skjønne Gjæster, alle de guldklædte Tjenere hun havde seet fra det Fjerne, nu kom hende imøde paa Landgangstrappen og bøiede sig for hende som for Festens Dronning, da Stedets mægtige Herre tog hende ved Haanden og selv førte hende omkring i alle hans Riges Herligheder: gjennem Slottets gyldne, lysblændende Sale, hvis skjønne Malerier og ædle Billedstøtter hilste hende som deres Lige i Skjønhed og Adelhed, hen over Marmorterrasserne, gjennem de over Søen hængende Haver, hvor alle Italiens, ja den tropiske Zones skjønneste Træer og Planter prangede og duftede, og syntes som gamle Drømmebekjendte at tilnikke hende med deres brede skjælvende Blade og store Blomsterkalke, — hvor bløde Toner fra et usynligt Musikchor svævede om hende

som en bestandig Kjærlighedssang, og hvor hendes Navn flammede i Ildskrift fra Cypresalleernes dunkle Baggrund. Men da Han nu vel havde fort hende om overalt og ladet hende see al sin Rigdom og al sin Herlighed, da Dandsens Glæde havde bruset gjennem Salen og Festens Frydbølger vare sagtnede noget, da laae Fristeren atter for hendes Fødder og sagde: Maria, alt dette er Dit, og jeg skal gjøre dit hele Liv til en Fest som idag, hvis Du vil blive her, blive hos mig for bestandigt! — Hun svarede ham intet Ord, men han tog hendes bævende Taushed for et bejaende Svar; dog gav hendes indre Uskyld og Reenhed hende endnu Kraft til næsten at gjennemtrænge Øieblikkets Fortryllelse — hun veeg tilbage, og gav ham et alvorligt Blik, der tydeligt spurgte: Er din Hensigt reen? kan jeg troe Dig? —

Grev Carlo forstod hende, thi han vedblev: Frygt ikke Maria, min Kjærlighed er ikke din Fiende. — Jeg har sagt at hvis Du bliver her, saa er alt Mit din Eiendom, følgelig ogsaa mit Navn. Men ogsaa kun naar Du bliver; thi jeg vil ikke Du igjen skal forlade Isola bella, før Du er dens retmæssige Herskerinde, jeg tør ikke slippe min deilige Fugl af Haanden før jeg har lænket den med en evig, skjønt usynlig Kjæde. Nei, vægre Dig ikke; dennegang er jeg ubønhørlig. Men dit Fangenskab skal ikke blive

langvarigt, derfor borger Dig min længselsfulde Kjærlighed. Jeg reiser endnu i Nat til Milano for at ordne mine Anliggender, og besørge det Nødvendige til vort Bryllup — Du bliver imidlertid hos Slottets Qvinder — og iovermorgen, Maria! — nei, imorgen Nat er jeg her tilbage og Alt skal være rede til vor Forening! —

Fortryllelsen var fuldstændig. Han reiste — hun blev.

Næste Dags Aften mod Solnedgang befandt hun sig alene paa den store, lave Terrasse udenfor Slottets Bagside, der hvor den Gruppe mægtige, ranke Pinier staaer, der spænder sine tætte Vifters grønne Telttag saa høit oppe i den blaa Luft, at selv den fine japanske Akazie vorer til sin største Væxt derunder i det fuldeste Solskin. Her, paa et af de skjønneste Puncter maaskee i den beboede Verden, sad Maria, ikke langt fra Randen af en Marmortrappe der fører ned til Søen, hvis grønklare Vande beskylle dens nederste Trin. Omkring hende bedækkedes Jordbunden symmetrisk af en Mængde sjeldne Buskvæxter og Ziirplanter der stode i fuld Flor, og udsendte den fineste Aroma, medens umaadelige Masser af blaa Hortensier vare ligesom kastede hen i alle Fordybninger og Hjørner. I Baggrunden saaes de aabne Arcader ind til Slottets Havesale, hvorfra Guld og Marmor og Speilglas glindsede ud i det pragtfulde, brogede Blomster-

bed. Og fra denne fast tropiske Forgrund saae hun mellem Piniestammerne ud over det herlige Prospect af den brede Søe og dens rige Bredder og de blaanende Schweitzerbjerge, Alt i varm Aftenbelysning og Alt aandende af Alpestorhed, Vandstilhed, Skovfriskhed. Der var stille og mildt om hende, hun hørte kun den fjerne Susen af Piniekronerne høit over sit Hoved og en Nattergals første Præluderen inde fra en Laurbærhæk — hun sad stille og hensjunken i sig selv paa en Steenbænk, med Hænderne foldede i Skjødet; hun saae ikke mere paa de nærmeste, pragtfulde Omgivelser; de sjeldne, pralende Blomster, de skjønne Statuer, de guldglindsende Haller fængslede ikke mere hendes Blik, det hvilede fast og inderligt paa de fjerne, blaaligklare, længselslokkende Schweitzeralper. Det var klart: — hendes eventyrlige Nattedrøm var næsten forbi — Mindet var vaagnet, Mindet om Steno, om hans simple, trofaste Hengivenhed, om hans elskede Hjemstavn, det fattige Airolo. Den Hjemvee, Steno havde indgivet hende derefter, vendte nu tilbage til hendes Hjerte, og bevægede det saa dybt — hun vedblev at stirre hen mod hans Bjerge og bøiede Hovedet lyttende, som om hun tænkte at høre Alpehornet derovenfra. Derpaa begyndte hun halv ubevidst at nynne sagte for sig selv en Stump af en Sang, som Steno havde lært hende:

I Airolo, i Airolo der voxer ingen Viin,
Der høres ikke Nattergalens Klage,
Der staae de mørke Graner i Vintrens hvide Liin —
Og dog, hvor gjerne did jeg vilde drage!

Men saa duftede Havens fine Blomster stærkere og sødere, som for at tale til hende i deres Sprog, og Sangfuglene inde fra Laurbærhækken qviddrede klarere og fuldere, og hun syntes de trillede til hende:

Skjønne Menneskefugl! Marialil,
Hvad tænker Du paa? hvad længes Du til?
Syng med os om Isola bella kun,
I Verden er ikke saa deilig en Lund!

Og hun sank igjen tilbage i sine Drømmerier og saae ned for sig. Da lød sagte Aareslag i Søen tæt under Terrassen hvor hun sad, og pludselig hørte hun dernede fra en dyb bjergfrisk Mandsrøst, som hun vel kjendte, istemme Fortsættelsen af den Vise, hun nylig havde begyndt at nynne. Hun saae op, — det var ham! det var Steno, den ranke Jæger med de trofaste Øine, der stod i en Baad lige under Trappen, lænet til sin Aare, og sang:

I Airolo, i Airolo der rødmer knapt et Bær,
Der tynger Sneen Hyttens lave Tage —
Men under dem er Varme, der boer min Hjertenskjær —
Og derfor did jeg gjerne vilde drage.

Ved den første Lyd af hans Røst havde Maria reist sig, og medens han sang skred hun som uvilkaarligt

draget af disse simple Toners Hjertemagt, stille hen mod Trappen, og begyndte langsomt at stige ned ad denne. Hun var kommen nogle Trin ned — da standsede hun, thi Steno taug nogle Øieblikke efter Versets Slutning, og hun hørte imidlertid atter Nattergalenes bløde Triller inde fra Laurbærhækken, hun syntes de kaldte paa hende:

Skjønne Menneskefugl! Marialil!
Os hører Du til, os hører Du til!
Paa Isola bella er Livet saa smukt:
Her er evig Blomst, her er evig Frugt!

Men Alpeboeren begyndte igjen dernede fra Baaden:

Ved Airolo, ved Airolo der maa min Hjertenskjær
Med Gemsen over Fjeldene springe.
Da tænker han paa mig, naar Døden er nær —
Da hører jeg hans Alpehorn klinge!

Og sagte, længer og længer ned ad Trappen steg Maria, draget af Tonerne — indtil hun allerede stod paa det næstsidste Trin — da dvælede hun atter, og lyttede endnu en Gang til de klare Fuglestemmer oppe fra den prægtige Have. De lød nu saa sødt klagende til hende, og hun syntes de lokkede:

Skjønne Menneskefugl! Marialil,
Heroppe alt stemmes dit Bryllupsspil!
Din Brudgom kommer tilbage i Nat —
Skal han da finde sin Fest forladt?

Endnu dvælede hun — da rakte Steno sine Arme ud imod hende, og sang med bævende Stemme Visens sidste Vers:

I Airolo, i Airolo der vexer ingen Viin,
Der høres ikke Nattergalens Klage —
Men Kjærlighed og Troskab groe der i Sneens Liin —
Der vil jeg leve alle mine Dage!

Og før han havde udsunget var Mária hos ham i Baaden, og laae ved hans Hjerte. Han trykkede hende fast til sig med den ene Arm, men med den anden roede han hurtigt tvers over Søen. Hun lænede sit Hoved stille grædende ved hans Bryst, og saae sig ikke tilbage før de naaede Odden ved Pallanza, hvor en trang Arm af Søen bøier af mod Norden, og de som følge denne Retning altsaa bag hiin Pynt miste Synet af Lago Maggiores herlige Midtdeel med de borromæiske Øer. Her vendte Maria sig om, og saae endnu engang tilbage til Isola bellas eventyrlige Terrasser, til Bavenos yndige Høider, til den pardisiske Barndomsegn hun forlod, og som nu til Afsked laae for hende i Aftensolens sidste Glød. Det forekom hende som hørte hun endnu Fuglesangen fra Laurbærhækken svæve sagte over den stille Søe:

Skjønne Menneskefugl! Marialil,
Hvor flyver du hen, hvad er det du vil?
Kom tilbage til Isola bella kun!
I Verden er ikke saa deilig en Lund.

Men Bjerglængselen, der hviler i denne rige Natur, havde seiret. Gemsejægeren Steno slog atter sin stærke Arm om hende, og gjentog:

I Airolo, paa Alpen der boer Den du har kjær —
Did hen, did hen med ham vil du nu drage!

— Og Baaden forsvandt om Odden ved Pallanza.

